URSULA LE GUIN

Autoarea seriei bestseller *Earthsea*

CRONICILE ŢINUTURILOR DIN APUS

PUTERI

CORINT JUNIOR

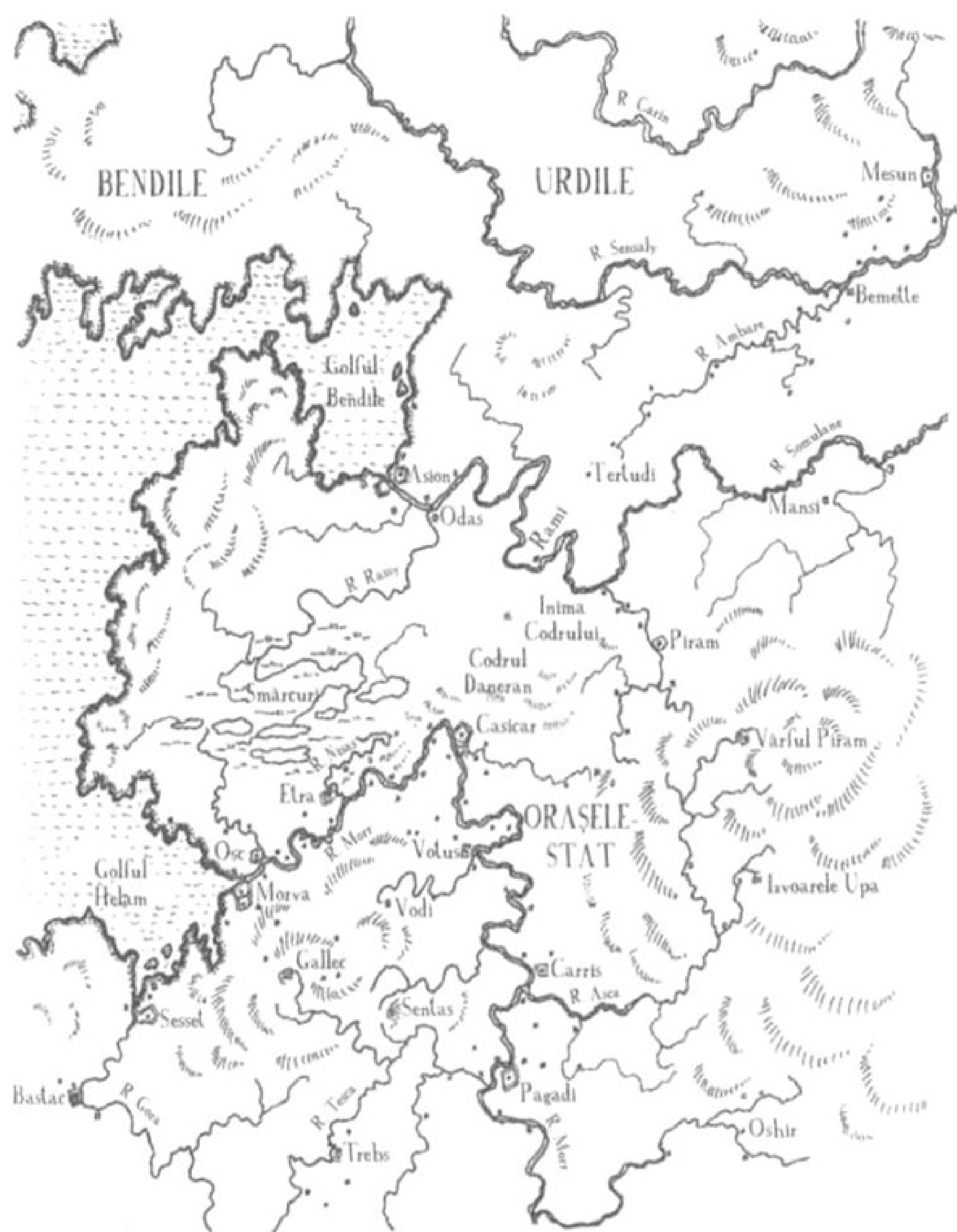
Ursula K. Le Guin

DARURI

Cronicile Ţinuturilor din Apus

Traducere de MIHAI-DAN PAVELESCU

CUPRINS

BENDILE
URDILE
Mesun
Bemette
Golful Bendile
Asion
Odas
Tertudi
Mansi
Rami
Inima Codrului
Piram
Codrul Daneran
Smârcuri
Casicar
Vârful Piram
Etra
ORAȘELE STAT
Osc
Volus
Golful Atelam
Morva
Vodi
Izvoarele Upa
Gallec
Carris
R. Asca
Sessel
Sentas
Bastac
Pagadi
R. Gora
Trebs
Oshir

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Să nu vorbeşti despre asta, îmi spune Sallo.

— Şi dacă se va-ntâmpla cu adevărat? Ca atunci când am văzut zăpada?

— De aceea nu trebuie să vorbeşti despre asta.

Sora mea mă cuprinde cu braţul şi ne legănăm într-o parte şi-n cealaltă, de la stânga la dreapta, pe banca din sala de clasă. Căldura, îmbrăţişarea şi legănatul îmi liniştesc mintea şi mă legăn apoi în contratimp cu Sallo, şi o lovesc uşor cu şoldul. Îmi este totuşi imposibil să nu-mi amintesc ceea ce am văzut, emoţia îngrozitoare de-atunci, şi în scurt timp izbucnesc:

— Însă trebuie să le spun! A fost o invazie! I-ar putea preveni pe soldaţi, să fie pregătiţi!

— Iar ei ar întreba: când?

Asta mă pune în încurcătură.

— Păi, să fie pregătiţi, pur şi simplu.

— Şi dacă mult timp nu se va-ntâmpla nimic? Ar fi furioşi pe tine, pentru că ai dat o alarmă falsă. Iar dacă o armată ar invada într-adevăr oraşul, ei ar vrea să afle de unde ai ştiut.

— Le-aş spune că mi-am amintit!

— Nu, zice Sallo. Să nu le spui niciodată despre felul cum îţi aminteşti tu. Vor zice că ai o putere. Iar lor nu le place ca oamenii să aibă puteri.

— Dar eu n-am puteri! Atât doar că, uneori, îmi amintesc lucruri care se vor întâmpla!

— Ştiu, Gavir, dar ascultă-mă, vorbesc serios, să nu povesteşti nimănui despre asta. Nimănui, în afară de mine.

Când Sallo îmi rosteşte numele cu glasul ei blând, când spune: „ascultă-mă, vorbesc serios”, o ascult foarte serios. Chiar dacă mai obiectez.

— Nici măcar lui Tib?

— Nici măcar lui Tib.

Chipul ei rotund şi smead, cu ochi căprui, rămâne tăcut şi grav.

— De ce?

— Fiindcă numai tu şi eu suntem din Smârcuri.

— Ba şi Gammy era!

— Gammy mi-a spus ce-ţi spun eu ţie acum. Cei din Smârcuri au puteri, iar orăşenilor le este frică de ei. De aceea nu vorbim niciodată despre ce putem face noi, iar ei nu. Ar fi periculos. Cu adevărat periculos. Făgăduieşte-mi, Gav!

Sallo ridică mâna, cu palma în afară. Îmi potrivesc laba murdară pe palma ei, pentru legământ.

— Jur, îi spun eu, şi ea repetă:

— Ai jurat.

În cealaltă mână ţine micul talisman Ennu-Mé, pe care îl poartă pe un şnur în jurul gâtului.

Mă sărută pe creştetul capului, apoi se împinge atât de tare în mine, încât sunt cât pe-aci să cad de pe bancă. Dar n-o să râd; sunt prea impresionat de ceea ce mi-am amintit, a fost atât de groaznic şi înfricoşător! Vreau să vorbesc despre asta, să le povestesc tuturor, să le zic: „Aveţi grijă, aveţi grijă! Vin soldaţi, duşmani, cu un steag verde, care dau foc oraşului!” Stau acolo, legănându-mi picioarele, posac şi trist.

— Mai povesteşte-mi o dată, zice Sallo. Spune-mi toate amănuntele pe care le-ai omis.

Atât aşteptam. Şi îi povestesc din nou amintirile mele despre soldaţii care vin pe stradă.

Uneori, ceea ce-mi amintesc îmi produce un sentiment tainic, ca şi cum mi-ar aparţine, aidoma unui cadou pe care să-l pot păstra, scoţându-l la iveală şi privindu-l când sunt singur, ca pana de vultur pe care mi-a dăruit-o Yaven-dí. Aşa este şi primul lucru pe care mi l-am amintit vreodată: apa cu stufăriş. N-am povestit niciodată cuiva despre asta, nici chiar lui Sallo. Nu-i nimic de povestit; doar apă de un albastru-argintiu, trestii unduind în vânt, lumina soarelui şi un deal vineţiu, undeva hăt departe. În ultima vreme, am o nouă aducere-aminte: bărbatul din umbră, în odaia înaltă, care se întoarce şi-mi rosteşte numele. N-am spus nimănui despre asta. Nu-i nevoie.

Există însă şi celălalt fel de amintire, sau viziune, sau cum s-o putea numi, ca atunci când mi-am amintit că l-am văzut pe Tata venind acasă de la Pagadi, iar calul lui şchiopăta; atât doar că el nu venise încă acasă şi nici n-a venit până în vara următoare, când a sosit exact aşa cum îmi amintisem, pe calul şchiop. Iar odată mi-am amintit cum toate străzile oraşului se făcuseră albe, şi acoperişurile se făcuseră albe, şi văzduhul era plin de păsări albe, mici de tot, care se învolburau şi zburau în jos, spre pământ. Am vrut să le spun tuturor despre asta, fiindcă mi se părea ceva uluitor, şi am făcut-o. Cei mai mulţi nu m-au ascultat. Pe-atunci, n-aveam decât patru sau cinci ani. Dar mai târziu în aceeaşi iarnă a nins. Toţi au alergat afară să vadă căderea fulgilor, ceva ce în Etra se petrece, poate, doar o dată la o sută de ani, aşa că noi, copiii, nici măcar nu ştiam cum se numea. Gammy m-a întrebat:

— Asta ai văzut tu? Aşa era?

Şi i-am spus ei, şi lor, tuturor, că era întocmai precum văzusem, iar ea, Tib şi Sallo m-au crezut. Atunci trebuie să-i fi zis Gammy lui Sallo ceea ce tocmai mi-a spus Sallo acum, să nu vorbesc despre lucrurile pe care mi le aminteam în felul acesta. Gammy era bătrână şi bolnavă în vremea aceea, şi a murit în primăvara de după ninsoare.

De atunci, avusesem doar aduceri-aminte secrete, până în dimineaţa asta.

Eram singur, dis-de-dimineaţă, şi măturam holul din faţa creşei, când am început să-mi amintesc. Iniţial, mi-am adus aminte doar că priveam în lungul unei străzi din oraş, că vedeam focul înălţându-se dintr-un acoperiş şi auzeam ţipete. Ţipetele au devenit mai puternice şi am recunoscut Strada Lungă, care pleacă spre miazănoapte din piaţă, dindărătul Altarului Înaintaşilor. În capătul opus al străzii, fumul se umfla în nori mari şi murdari, în care pâlpâiau văpăi roşii. Oameni fugeau pe lângă mine, prin toată piaţa, femei şi bărbaţi, majoritatea îndreptându-se către Piaţa Senatului, zbierând şi strigând, însă străjile oraşului alergau în direcţia opusă, cu săbiile scoase din teci. Apoi, am zărit soldaţi în celălalt capăt al Străzii Lungi, sub un steag verde;

pedestraşii aveau lănci, iar călăreţii aveau săbii. Străjerii au ajuns la ei şi au urmat răcnete guturale, şi zăngănituri şi bubuituri ca într-o fierărie, iar mulţimea de bărbaţi, un ghem uriaş şi zvârcolitor de armuri, coifuri, braţe goale şi săbii, s-a apropiat întruna. Un cal s-a desprins de-acolo şi a venit în galop pe stradă, drept spre mine, fără călăreţ, înspumat şi scăldat în sudoare albicioasă brăzdată de firicele roşii, sângele şiroindu-i din locul unde ar fi trebuit să aibă un ochi. Animalul necheza asurzitor. M-am ferit din calea lui. Iar apoi, m-am trezit că eram în hol, cu o mătură în mână, amintindu-mi totul. Continuam să fiu îngrozit. Văzusem totul atât de clar, încât nu-mi ieşea din minte. Revedeam ca aievea scenele şi, de fiecare dată, desluşeam mai multe amănunte. Trebuia să povestesc cuiva.

De aceea, atunci când am fost cu Sallo să pregătim sala de clasă şi eram singuri acolo, i-am relatat tot. Iar acum i-am povestit din nou şi, povestindu-i, mi-am amintit iarăşi, văzând şi rememorând totul mai bine. Sallo a ascultat cu atenţie şi s-a înfiorat când am descris calul.

— Ce soi de coifuri purtau?

Am revăzut în minte imaginea bărbaţilor care se luptau pe stradă.

— Negre, majoritatea. Unul dintre ei avea o creastă neagră, care aducea cu o coadă de cal.

— Crezi că erau din Osc?

— Nu aveau scuturile acelea lungi, din lemn, pe care le-au purtat prizonierii oscani la paradă. Părea că armurile le erau făurite în întregime din metal – din bronz sau fier – şi zăngăneau asurzitor când îşi încrucişau săbiile cu străjerii. Cred că veniseră din Morva.

— Cine venise din Morva, Gav? a întrebat un glas plăcut, în spatele nostru, şi amândoi am sărit ca nişte marionete.

Era Yaven. Absorbiţi de povestea mea, nu-l auzisem niciunul şi nici nu ştiam de cât timp ne asculta. Am schiţat câte o plecăciune scurtă, iar Sallo a spus:

— Gav îmi spunea o poveste de-a lui, Yaven-dí.

— Pare o poveste bună, a zis Yaven, însă trupele din Morva ar trebui să aibă stindarde albe cu negru.

— Şi cine le are verzi? am întrebat.
— Soldaţii din Casicar.
S-a aşezat în banca din faţă şi şi-a întins picioarele lungi. Yaven Altanter Arca avea şaptesprezece ani şi era fiul cel mare al Tatălui Casei noastre. Se pregătea să devină ofiţer în armata etrană, astfel că lipsea în majoritatea timpului, dar când era acasă, venea în sala de clasă, pentru lecţii, ca în adolescenţă. Ne plăcea prezenţa lui aici, pentru că, fiind adult, ne făcea pe toţi să ne simţim adulţi, şi pentru că era mereu blând, şi ştia cum să-l convingă pe Everra, învăţătorul nostru, să ne lase să citim povestiri şi poeme, în loc să facem exerciţii de gramatică şi logică.
Soseau acum fetele, şi Torm a apărut în fugă cu Tib şi Hoby de pe terenul de joc, asudaţi toţi, iar în cele din urmă a intrat Everra, înalt şi grav în roba lui cenuşie. Cu toţii ne-am înclinat în faţa dascălului şi ne-am aşezat în bănci. Eram unsprezece, patru copii ai Familiei şi şapte copii ai Casei.
Yaven şi Torm erau fiii Familiei Arca, Astano era fiica, iar Sotur era verişoara lor.
Dintre sclavii casei, Tib şi Hoby erau băieţi de doisprezece şi treisprezece ani, eu aveam unsprezece ani, iar Ris şi sora mea Sallo aveau treisprezece ani. Oco şi frăţiorul ei Miv erau mult mai mici, abia buchiseau literele.
Toate fetele urmau să fie educate până creşteau şi erau dăruite. Deoarece învăţaseră să citească, să scrie şi să recite fragmente din epopei, Tib şi Hoby aveau să termine definitiv şcoala în primăvară. Amândoi abia aşteptau să înveţe să muncească. Eu eram şcolit pentru a deveni învăţător, aşa încât urma să lucrez mereu aici, în sala aceasta lungă şi cu ferestre înalte. Eu aveam să-i învăţ carte pe copiii lui Yaven şi Torm, şi pe copiii sclavilor lor.
Yaven a invocat spiritele Străbunilor lui ca să ne binecuvânteze munca de azi şi Everra ne-a dojenit, pe Sallo şi pe mine, fiindcă nu pregătiserăm cărţile de şcoală, după care am început lecţia. Aproape imediat Everra i-a chemat la el pe Tib şi Hoby, pentru că se luaseră la harţă. Băieţii au întins braţele cu palma în sus şi Everra i-a plesnit o dată pe fiecare, cu rigla. În Arcamand, pedepsele fizice erau rare şi

nu existau torturi, aşa cum auzisem că s-ar fi petrecut în alte Case. Sallo şi eu nu fuseserăm bătuţi niciodată; ruşinea de a fi mustraţi era îndeajuns de mare pentru a ne face să ne comportăm cuviincios. Hoby şi Tib nu vădeau însă niciun pic de ruşine şi, din câte vedeam, nici nu se temeau de pedeapsă, iar palmele lor aveau pielea groasă şi tăbăcită. S-au strâmbat şi au rânjit, fiind cât pe-aci să chicotească pe înfundate când Everra i-a plesnit, fără prea multă convingere nici el, însă. Ca şi ei, abia aştepta să scape de ei din clasă. L-a pus pe Astano să-i asculte cum recită fragmentul zilnic de istorie din *Faptele Oraşului Etra*, în vreme ce Oco îşi ajuta frăţiorul să scrie alfabetul, iar noi ceilalţi am continuat cu citirea *Pildelor* lui Trudec.

Principii de modă veche, din alte timpuri – acestea erau cuvintele pe care le auzeam adesea în Arcamand, rostite cu hotărâre absolută. Nu cred că vreunul dintre noi avea cea mai mică idee de ce trebuia să-l memorăm pe bătrânul şi plicticosul Trudec şi nici nu ne-ar fi trecut vreodată prin cap să întrebăm asta. Tradiţia Casei Arca era de a-şi educa oamenii. Educaţie însemna citirea moraliştilor, a epopeilor şi a poeţilor pe care Everra îi numea Clasici, precum şi studierea istoriei cetăţii Etra şi a Oraşelor-Stat, ceva geometrie şi principiile ingineriei, ceva matematică, muzică şi desen. Aşa fusese dintotdeauna. Aşa era şi acum.

Hoby şi Tib nu trecuseră niciodată de *Fabulele* lui Nemec, iar Torm şi Ris depindeau în mare măsură de noi ceilalţi pentru a-i ajuta să-l parcurgă pe Trudec; Everra însă era un învăţător excelent şi ne purtase pe Yaven, Sotur, Sallo şi pe mine direct în miezul istoriei şi al epopeilor, care ne plăceau tuturor, dar cel mai mult mie şi lui Yaven. Când am terminat în cele din urmă să discutăm despre Importanţa Stăpânirii de Sine, aşa cum era ea exemplificată în *Pilda patruzeci şi unu*, l-am închis iute pe Trudec şi am luat exemplarul din *Asediul Oshirului*, pe care-l împărţeam cu Sallo. Îl începuserăm abia luna trecută şi ştiam pe dinafară toate rândurile pe care le citiserăm.

Învăţătorul m-a văzut. Sprâncenele lui lungi şi încărunţite s-au arcuit mustrător.

— Gavir, a rostit el, te rog să-i asculţi pe Tib şi Hoby cum recită, pentru ca Astano-ió să ni se poată alătura la lectură.

Am ştiut de ce Everra procedase aşa. Nu era răutate, ci pildă morală. Mă punea să fac ceea ce nu voiam să fac şi să nu fac ceea ce voiam să fac, pentru că era o lecţie pe care trebuia s-o învăţ. A patruzeci şi una.

I-am dat lui Sallo cartea şi m-am dus la banca din lateral. Astano mi-a întins cartea cu *Faptele Oraşului Etra* şi mi-a surâs frumos. Avea cincisprezece ani, era înaltă şi subţire, cu pielea atât de deschisă la culoare, încât fraţii ei o porecliseră Alda, după numele poporului din deşerturile răsăritene, despre care se spune că ar avea pielea albă şi părul ca lâna oilor; dar *ald* mai înseamnă şi *prostovan*. Astano nu era prostovană, însă era timidă, şi poate că deprinsese prea bine *Pilda patruzeci şi unu.* Tăcută, cuminte, modestă şi retrasă, o desăvârşită fiică de senator; trebuia s-o cunoşti pe Astano foarte bine ca să ştii ce inimă caldă şi ce gânduri surprinzătoare putea avea.

Este greu pentru un băiat de unsprezece ani să facă pe învăţătorul în faţa unor băieţi mai mari decât el, care sunt obişnuiţi să-l intimideze şi să-l îmbrâncească, poreclindu-l ba Piticot, ba Şobolan-de-Smârc, ba Năsosul. Iar lui Hoby nu-i plăcea defel să mi se supună. Hoby se născuse în aceeaşi zi cu Torm, fiul Familiei. Toţi ştiau, dar nimeni nu spunea cu voce tare că el era fratele vitreg al lui Torm şi al lui Yaven. Mama lui fusese sclavă şi el era de asemenea sclav; nu avea parte de vreun tratament special. În acelaşi timp însă, îi detesta pe toţi sclavii care se bucurau de favoruri. Fusese dintotdeauna gelos pe statutul meu în clasă. M-a privit, încruntându-se, când m-am oprit în faţa lui şi a lui Tib, care stătea cu el în bancă.

Astano închisese cartea, aşa că am întrebat:

— Unde aţi rămas?

— Aici în bancă, Năsosule, a răspuns Hoby, iar Tib a râs zeflemitor.

Mi-a picat rău, fiindcă Tib era prietenul meu, dar de câte ori se înhăita cu Hoby devenea prietenul lui, nu al meu.

— Continuă să reciţi de unde ai rămas, i-am spus lui Hoby, încercând să par sigur pe mine şi sever.

— Nu mai ţin minte unde-am rămas.

— Atunci ia-o de la capăt, de unde ai pornit azi.

— Nu ţin minte de unde-am pornit.

Am simţit că mi se suie sângele la cap şi îmi zvâcneşte în urechi. Prosteşte, am întrebat:

— Ce ţii minte?

— Nu ţin minte ce ţin minte.

— Atunci ia-o de la începutul cărţii.

— Nu ţin minte începutul, a spus Hoby încântat de succesul şiretlicului său.

Răspunsul lui mi-a oferit atuul dorit.

— Nu mai ţii minte absolut nimic din carte? am spus eu, ridicând puţin glasul, iar Everra a privit imediat în direcţia noastră. Bine, am continuat eu. Tib, recită tu prima pagină în locul lui Hoby.

Sub ochii dascălului, n-a cutezat să se împotrivească şi a început să îngâne *Originea Pravilelor*, pe care amândoi o ştiau pe de rost, de multe luni de zile. L-am oprit la sfârşitul paginii şi i-am cerut lui Hoby s-o repete. Asta l-a enervat cu adevărat. Câştigasem. Ştiam că voi plăti pentru asta, mai târziu, însă el a mormăit toate frazele. Am spus după aceea:

— Acum continuă de unde ai rămas cu Astano-ió, iar el s-a supus şi a mormăit *Pravila Cătăniei*.

— Tib, am spus, parafrază.

Asta ne cerea Everra întotdeauna, pentru a arăta că am înţeles ce am memorat.

— Tib, a murmurat Hoby încet şi piţigăiat, para-n-freză.

Tib a început să chicotească.

— Haide, am poruncit.

— Haide, para-n-freză, a şoptit Hoby piţigăiat şi Tib s-a hlizit, neizbutind să se stăpânească.

Everra comenta un pasaj din epopee, cu ochii sclipind, şi toţi ceilalţi ascultau concentraţi; dar Yaven, care stătea în banca a doua, s-a uitat spre noi. L-a privit pe Hoby şi s-a încruntat supărat. Hoby s-a făcut parcă mai mic şi a rămas

cu ochii în podea. L-a lovit pe Tib cu piciorul în gleznă. Tib s-a oprit imediat din chicotit. După mai multe strădanii şi şovăieli, a spus:

— Zice, ăăă, zice că, ăăă, înseamnă că dacă, ăăă, dacă Oraşul este-ameninţat, ăăă, cu, ăăă, un atac, ăăă, Senatul va fi, ăăă, cum se numeşte?

— Convocat, am spus.

— Convocat şi va elibera…

— Delibera.

— Delibera-ncorporarea oamenilor liberi apţi. A *delibera* este un fel de a *elibera*, numai că invers?

Acesta era unul dintre motivele pentru care ţineam la Tib: auzea cuvinte, punea întrebări, avea mintea iute şi stranie; dar alţii n-o preţuiau, aşa că nici el n-o preţuia.

— Nu, înseamnă *a chibzui ceva în amănunt.*

— Dacă-i pară-n-freză, a mormăit Hoby.

Am bombănit şi ne-am împuns aşa pe tot restul recitării lor. Tocmai puneam deoparte *Pravilele*, cu mare uşurare, când Hoby s-a aplecat în faţă din banca lui, fixându-mă cu privirea, şi a şuierat printre dinţi:

— Răsfăţatul stăpânului.

Eram obişnuit să mi se spună răsfăţatul învăţătorului. Era inevitabil – era adevărat. Totuşi învăţătorul nostru nu era un stăpân, ci sclav la fel ca noi. Asta era altceva. Răsfăţatul stăpânului însemna linguşitor, viclean, trădător. Iar Hoby rostise cuvintele cu o ură adevărată.

Era gelos pe intervenţia lui Yaven în favoarea mea, şi ruşinat de ea. Toţi îl admiram pe Yaven şi ne doream aprobarea lui. Hoby părea atât de dur şi de indiferent, încât îmi venea greu să înţeleg că era posibil să-l fi iubit pe Yaven la fel de mult ca mine, însă avea mai puţină iscusinţă în a-i face plăcere şi de aceea mai multe motive pentru a se simţi umilit când mi se alătura împotriva lui. Tot ce înţelegeam era că felul în care mă numise fusese neadevărat şi plin de ură, şi am izbucnit cu glas tare:

— Nu-i aşa!

— Ce nu este aşa, Gavin? s-a auzit glasul rece al lui Everra.

— Ce-a spus Hoby… nu contează… îmi cer iertare, învăţătorule. Îmi cer iertare pentru întrerupere. Îmi cer iertare tuturor.

O încuviinţare rece din cap.

— Aşază-te atunci şi păstrează tăcerea, a spus Everra.

M-am întors şi m-am aşezat lângă sora mea. O vreme n-am putut să citesc niciun rând din cartea pe care Sallo o ţinea în faţa noastră. Urechile îmi ţiuiau şi privirea îmi era înceţoşată. Numele pe care mi-l adresase Hoby fusese oribil. N-aveam să fiu niciodată un răsfăţat al stăpânului. Nu eram viclean. N-aveam să fiu niciodată ca Rif – o fată în casă care le iscodea pe celelalte slujnice şi clevetea, gândindu-se să câştige favoruri. Însă Mama lui Arca îi spusese: „Nu-mi plac oamenii vicleni” şi o vânduse în Târg. Rif fusese singurul sclav adult vândut din Casa noastră, de când mă ştiam eu pe lume. De ambele părţi exista încredere. Aşa trebuia să fie.

După ce lecţia de dimineaţă s-a sfârşit, Everra a anunţat pedepsele pentru tulburarea orelor: Tib şi Hoby trebuiau să înveţe câte o pagină suplimentară din *Pravile*, noi trei urma să scriem *Lecţia Patruzeci şi unu* din *Pildele* lui Trudec, iar eu trebuia să transcriu pe curat treizeci de versuri din poemul epic *Asediul şi căderea cetăţii Sentas* de Garro şi să le memorez până a doua zi.

Nu ştiu dacă Everra înţelesese că majoritatea pedepselor sale însemnau răsplăţi pentru mine. Probabil că da. Dar la momentul acela vedeam în învăţătorul nostru un bătrân de o înţelepciune mai presus de simplele sentimente omeneşti; nu mi-am imaginat că se gândise câtuşi de puţin la mine sau că-i putea păsa de ceea ce simţeam eu. Şi pentru că el numea *pedeapsă* transcrierea unor poezii, încercam să cred că aşa era. Şi mă concentram intens de cele mai multe ori când trebuia să copiez frumos nişte versuri. Aveam scrisul neregulat şi strâmb. Caietul de curat, scris cu litere caligrafice, avea să fie folosit de generaţii viitoare, la fel cum noi foloseam acum caietele frumoase transcrise de generaţiile anterioare de elevi pe când erau copii în sala aceasta de clasă. Astano copiase ultimul pasaj

din carte. Sub literele ei micuţe şi elegante, aproape la fel de clare ca şi cărţile tipărite din Mesun, rândurile mele se înşiruiau neuniform şi chinuindu-se parcă jalnic. Aspectul lor dezordonat reprezenta adevărata mea pedeapsă. Cât despre memorarea lor, o făcusem deja.

Memoria mea este neobişnuit de exactă şi completă. În copilărie şi adolescenţă, puteam să-mi amintesc uşor o pagină dintr-o carte, sau o odaie pe care o văzusem, sau un chip, dacă-l privisem cât de cât cu atenţie, şi să le examinez din nou, ca şi cum ar fi fost în faţa mea. Aşa se face că, poate, îmi confundam memoriile cu ceea ce numeam *aduceri-aminte*, care nu erau totuşi amintiri, ci… altceva.

Tib şi Hoby au fugit afară din clasă, amânându-şi îndeplinirea pedepselor pentru mai târziu; eu am rămas şi am terminat-o pe a mea. După aceea m-am dus s-o ajut pe Sallo la măturatul holurilor şi curţilor, care era sarcina noastră permanentă. După ce am măturat curţile odăilor de mătase, am mers la cantina de la bucătărie pentru o felie de pâine cu brânză, iar eu m-aş fi întors la măturat, însă Torm îl trimisese pe Tib să-mi spună să vin ca să ne jucăm de-a soldaţii.

Să mături curţile şi coridoarele acelei case imense nu era defel o treabă uşoară; pretenţia era să fie mereu curate, iar Sallo şi cu mine ne petreceam astfel o parte însemnată a zilei pentru a le păstra aşa. Nu-mi plăcea s-o las pe Sallo cu restul corvezii, fiindcă ea făcuse deja destule cât timp eu îmi scrisesem pedeapsa, dar nici nu puteam să nu-i dau ascultare lui Torm.

— Haide, du-te, a spus ea împingând leneş mătura în umbra arcadelor atriumului central. N-a mai rămas decât asta de făcut.

Aşa că am alergat fericit spre parcul de sicomori de sub zidurile oraşului, la câteva străzi miazăzi de Arcamand, unde Torm îi instruia deja pe Tib şi Hoby. Îmi plăcea să ne jucăm de-a soldaţii.

Yaven era înalt şi zvelt ca sora lui, Astano, şi ca Mama, dar Torm semăna cu Tata – musculos şi îndesat. Ceva era

însă imperfect la el, ceva părea strâmb. Nu şchiopăta, dar păşea cu un soi de legănat stângaci. Cele două părţi ale feţei nu păreau să se potrivească perfect laolaltă, aşa încât arăta asimetric. Şi avea accese imprevizibile de furie, uneori crize reale, când zbiera, lovea orbeşte cu braţele în jur sau îşi rupea hainele şi se zgâria pe trup. Acum intrase în adolescenţă şi părea să se fi domolit. Accesele de mânie se mai calmaseră şi se străduia să fie un atlet excelent. Toate gândurile îi zburau la armată, nu dorea decât să fie oştean şi să meargă să lupte în legiunile oraşului Etra. Armata nu avea să-l accepte nici măcar drept cadet pentru încă doi ani de-acum înainte, aşa că ne transformase pe Hoby, pe Tib şi pe mine în armata lui. Ne instruia de câteva luni de zile.

Ne păstram săbiile şi scuturile de lemn într-o ascunzătoare secretă, sub unul dintre sicomorii bătrâni şi uriaşi din parc, alături de jambierele şi coifurile din bucăţele de piele pe care Sallo şi eu le croiserăm sub îndrumarea lui Torm. Coiful lui avea o creastă din fire roşcate de păr de cal, pe care Sallo le culesese din grajduri şi le cususe laolaltă, astfel că arăta destul de impunător. Întotdeauna făceam instrucţie pe o alee cu iarbă înaltă, în mijlocul dumbrăvii, chiar sub zid, într-un loc izolat. Când am sosit alergând printre copaci, i-am văzut pe toţi trei mărşăluind pe alee. Mi-am înhăţat cascheta, scutul şi sabia şi m-am alăturat lor, gâfâind. Am făcut instrucţie o vreme, exersând opririle şi întoarcerile la comanda lui Torm; după aceea a trebuit să stăm în poziţie de drepţi, în vreme ce comandantul nostru cu ochi de vultur se plimba înainte şi înapoi prin faţa regimentului său, mustrând un soldat pentru că avea coiful strâmb, pe altul pentru că nu ţinea spinarea perfect dreaptă, pentru că-şi schimba expresia feţei, ori fiindcă mişca ochii.

— Nişte trupe jalnice, a mormăit el. Civili blestemaţi! Cum ar putea Etra să-i învingă vreodată pe votusani cu o adunătură ca asta?

Noi stăteam inexpresivi, privind drept înainte, decişi în adâncul inimilor să-i înfrângem pe votusani, indiferent cu ce preţ.

— Bine, a spus Torm în cele din urmă. Tib, tu şi Gav sunteţi votusani. Eu şi Hoby suntem etrani. Voi apăraţi tranşeea, iar noi vom fi cavaleria care atacă.

— Ei sunt întotdeauna etrani, mi-a zis Tib pe când alergam să ocupăm tranşeea, un şanţ de drenaj vechi, pe jumătate năpădit de buruieni, care pornea de la zidul din apropiere. Noi de ce nu putem fi etrani, măcar câteodată?

Era o întrebare rituală; nu exista răspuns. Ne-am ghemuit în şanţ şi ne-am pregătit să primim şarja cavaleriei din Etra.

Dintr-un motiv necunoscut, au întârziat mult, iar Tib şi cu mine am avut vreme să ne pregătim o provizie serioasă de proiectile: bulgări mici de noroi tare şi uscat, din peretele şanţului. Când am auzit în cele din urmă nechezăturile şi fornăielile cailor, ne-am ridicat şi ne-am azvârlit proiectilele cu furie. Majoritatea n-au ajuns până la ei sau şi-au greşit ţinta, dar un bulgăre s-a întâmplat să-l nimerească pe Hoby drept în frunte. Nu ştiu dacă Tib sau eu l-am aruncat. Lovitura l-a oprit locului pentru o clipă, ameţindu-l; capul i se bălăngănea ciudat înainte şi înapoi, şi Hoby a înlemnit, holbându-se în gol. Torm şi-a continuat atacul, strigând:

— Pe ei, soldaţi! Pentru Străbuni! Etra! Etra!

După aceea a sărit în şanţ. Şi-a reamintit să necheze, în timpul saltului. Desigur, Tib şi cu mine ne-am retras dinaintea atacului furios, ceea ce i-a oferit lui Torm răgazul să privească în jur după Hoby.

Hoby sosea în goana cea mai mare. Era negru la faţă de noroi şi furie. A sărit în şanţ şi s-a repezit drept la mine cu sabia din lemn ridicată pentru a mă lovi. Lipit cu spatele de tufele din şanţ, nu aveam unde să mai fug; tot ce puteam face era să-mi ridic scutul şi să izbesc cu propria-mi sabie cât puteam eu de bine, apărându-mă.

Săbiile din lemn au lunecat una pe cealaltă, iar a mea, întoarsă într-o parte de lovitura lui mult mai puternică, a ricoşat în sus, izbindu-l în faţă. Sabia lui m-a pocnit cu

putere peste mână şi încheietură. Am dat drumul armei şi am ţipat de durere.

— Hei! a strigat Torm. Fără lovituri!

Ne dăduse reguli foarte stricte în privinţa folosirii săbiilor. Trebuia să ne duelăm ca într-un dans: puteam fanda şi para, dar niciodată nu trebuia să lovim corpul celuilalt.

Torm s-a băgat între noi doi, ca să ne despartă, şi s-a ocupat mai întâi de mine, fiindcă plângeam şi săltasem mâna, care mă durea rău, apoi s-a întors către Hoby. Hoby îşi ridicase palmele la faţă şi-i curgea sânge printre degete.

— Ce s-a-ntâmplat? Dă-mi voie să mă uit, a spus Torm, iar Hoby a zis:

— Nu mai văd. Am orbit!

Apa cea mai apropiată se găsea tocmai la Fântâna Arca. Comandantul nostru şi-a păstrat cumpătul: ne-a poruncit mie şi lui Tib să ascundem armele în locul obişnuit şi să-l urmăm imediat după aceea, în vreme ce el a pornit cu Hoby spre casă. I-am ajuns la fântâna aflată în piaţeta din faţa Arcamandului. Torm spăla noroiul şi sângele de pe chipul lui Hoby.

— Nu ţi-a atins ochiul, spunea el. Sunt sigur de asta. Aproape sigur.

Nu era posibil să fie sigur. Vârful bont al sabiei mele din lemn, împins în sus de sabia lui Hoby, făcuse o tăietură neregulată deasupra ochiului, sau poate chiar în ochi, din care sângele continua să se prelingă. Torm a mototolit o fâşie ruptă din propria lui tunică şi i-a cerut lui Hoby s-o ţină apăsată pe rană.

— Este în regulă, i-a spus după aceea. Va fi-n regulă. O rană vrednică de respect, soldat!

Iar Hoby, descoperind că putea să vadă, cel puţin cu ochiul stâng, întrucât acum sângele şi noroiul nu-l mai orbeau, a încetat să mai plângă.

Eu stăteam în poziţie de drepţi în apropiere, încremenit de spaimă. Când am constatat că Hoby putea vedea, am simţit o uşurare uriaşă.

— Iartă-mă, Hoby, am spus.

El s-a întors şi m-a fulgerat cu ochiul care nu era ascuns de ghemotocul de cârpă.

— Ticălos pitic ce eşti, a rostit el. Ai aruncat cu piatra aia şi pe urmă te-ai repezit la faţa mea!

— N-a fost piatră! A fost un bulgăre de pământ! Şi n-am încercat să te lovesc cu sabia… vreau să spun… s-a ridicat pur şi simplu brusc… când m-ai lovit…

— Ai aruncat cu o piatră? m-a întrebat Torm.

Atât eu, cât şi Tib negam, spunând că aruncaserăm doar cu bulgări de pământ, când, pe neaşteptate, Torm s-a schimbat la faţă şi a luat de asemenea poziţia de drepţi.

Tatăl lui, Tatăl nostru, Tatăl Arcamandului, Altan Serpesco Arca, care revenea pe jos de la Senat, ne văzuse lângă fântână. Acum se afla la doi metri depărtare şi ne privea. Garda lui de corp, Metter, se oprise în spatele lui.

Tatăl era un bărbat cu umeri laţi, braţe şi mâini puternice. Trăsăturile lui – fruntea şi obrajii rotunzi, nasul cârn, ochii înguşti – erau pline de energie, putere şi încredere de sine. Ne-am plecat adânc în faţa lui şi am rămas nemişcaţi.

— Ce se întâmplă? a întrebat el. Băiatul este rănit?

— Ne jucam, Tată, a răspuns Torm. S-a tăiat.

— Ochiul este atins?

— Nu, domnule. Nu cred, domnule.

— Trimite-l imediat la Remen. Astea ce sunt?

Tib şi cu mine ne aruncaserăm coifurile în ascunzătoarea pentru arme, dar coiful cu creastă al lui Torm îi rămăsese pe cap, la fel şi coiful lui Hoby, care era mai puţin împodobit.

— Caschete, domnule.

— Sunt coifuri. Te-ai jucat de-a soldaţii? Cu băieţii aceştia?

S-a uitat iarăşi la noi trei, doar cu o aruncătură de ochi.

Torm a tăcut.

— Tu, mi s-a adresat Tata – considerându-mă neîndoios cel mai mic, mai firav şi mai intimidat –, te-ai jucat de-a soldaţii?

M-am uitat îngrozit la Torm, aşteptând un semn, dar el a rămas mut şi crispat la faţă.

— Instrucţie, Altan-dí, am şoptit.

— Mai degrabă o luptă, se pare. Arată-mi mâna.

Nu vorbea ameninţător sau furios, ci cu o autoritate glacială perfectă.

Am ridicat mâna, umflată, roşie şi vineţie de acum la rădăcina degetului mare şi în jurul încheieturii.

— Cu ce arme?

M-am uitat din nou spre Torm, implorând disperat din priviri. Să-l mint pe Tata?

Torm privea fix înainte. Trebuia să răspund.

— De lemn, Altan-dí.

— Săbii de lemn? Şi mai ce?

— Scuturi, Altan-dí.

— Minte, a spus brusc Torm, el nici măcar nu se instruieşte cu noi, nu-i decât un pici. Încercam să ne suim în nişte copaci din dumbrava de sicomori, dar Hoby a căzut şi s-a zgâriat într-o creangă.

Altan Arca a tăcut o vreme şi am simţit în mine cel mai straniu amestec de speranţă nebunească şi fior de spaimă absolută, gonind pe urma minciunii lui Torm.

Tata a rostit încet:

— Dar aţi făcut instrucţie?

— Uneori, a răspuns Torm şi a făcut o pauză… uneori îi instruiesc.

— Cu arme?

El a tăcut din nou. Tăcerea s-a prelungit până la limita îndurării.

— Voi, ni s-a adresat Tata lui Tib şi mie, aduceţi armele în curtea din spate. Torm, du-l pe băiatul acesta la Remen şi vezi să fie îngrijit. După aceea vino în curtea din spate.

Ne-am înclinat cu toţii respectuos şi am plecat cât de repede am putut. Tib se smiorcăia şi-i clănţăneau dinţii de frică, iar pe mine mă cuprinsese o stare ciudată de boală, ca o fierbinţeală, şi nimic nu părea foarte real; mă simţeam destul de calm, însă nu puteam vorbi. Ne-am dus la ascunzătoare şi am scos săbiile şi scuturile din lemn,

coifurile şi jambierele, apoi le-am dus prin dos în curtea din spate a Arcamandului. Acolo, le-am pus grămadă şi am rămas lângă ele, aşteptând.

Tata a ieşit, după ce se schimbase în straie de casă. A venit spre noi şi l-am simţit pe Tib chircindu-se de spaimă. Eu am făcut o plecăciune şi am rămas nemişcat. Nu mi-era teamă de Tata, nu în felul în care mi-era teamă de Hoby. Îl veneram. Aveam încredere în el. Era puternic şi era drept. Avea să facă tot ceea ce era corect şi, dacă trebuia să suferim, atunci trebuia să suferim.

Torm a ieşit şi el, păşind ca o versiune mai scundă a părintelui său. S-a oprit lângă trista grămăjoară de arme din lemn şi l-a salutat. Ţinea bărbia sus.

— Torm, ştii că este un delict să dai unui sclav orice fel de armă.

— Da, domnule, a murmurat Torm.

— Ştii că în armata din Etra nu există sclavi. Soldaţii sunt oameni liberi. A-l trata pe un sclav ca pe un soldat este o jignire, o lipsă de respect faţă de armată, faţă de Străbuni. Ştii toate astea.

— Da, domnule.

— Te faci vinovat de delictul acesta, de jignirea aceasta, de lipsa aceasta de respect.

Torm a rămas nemişcat, deşi obrajii îi tremurau teribil.

— Ce ar trebui să fac, aşadar? Să-i pedepsesc pe sclavi, ori pe tine?

Torm a făcut ochii mari când a auzit asta – o posibilitate care în mod limpede nu-i trecuse prin minte. A continuat să rămână tăcut. A urmat o pauză lungă.

— Cine a fost comandant? a întrebat în cele din urmă Tata.

— Eu, domnule.

— Deci?

Altă pauză lungă.

— Deci ar trebui să fiu pedepsit.

Altan Arca a încuviinţat foarte scurt din cap.

— Şi ei? a întrebat el.

Torm s-a foit şi în cele din urmă a murmurat:

— Ei au făcut ce le-am spus eu, domnule.

— Trebuie să fie pedepsiţi pentru că ţi-au urmat ordinele?

— Nu, domnule.

Din nou, încuviinţarea scurtă. Tata s-a uitat la Tib şi la mine parcă de la mare depărtare.

— Ardeţi gunoaiele astea, ne-a spus el. Ţineţi minte, băieţi: îndeplinirea unui ordin nelegiuit este o nelegiuire. Voi scăpaţi acum liberi numai pentru că stăpânul vostru şi-a asumat responsabilitatea... Tu eşti băiatul din Smârcuri – Gav, nu?... Şi tu?

— Tib, domnule, de la bucătărie, domnule, a murmurat Tib.

— Ardeţi-le şi întoarceţi-vă la treabă. Vino, i s-a adresat după aceea lui Torm şi amândoi au pornit pe sub arcada lungă, unul lângă celălalt, semănând cu nişte soldaţi la paradă.

Noi am mers la bucătărie ca să luăm foc, ne-am întors de la vatra de-acolo cu un băţ arzând şi am izbutit în cele din urmă să aprindem săbiile şi scuturile din lemn, dar când am pus peste ele caschetele şi jambierele din piele flăcările s-au stins. Am strâns bucăţile de lemn şi piele puturoasă pe jumătate carbonizate, frigându-ne pe palme într-o mulţime de locuri, şi am aruncat totul în groapa de gunoi a bucătăriei. Când am terminat, ne smiorcăiam amândoi. Fusese greu, înspăimântător, glorios să fim soldaţi, fuseserăm mândri să fim soldaţi. Eu îmi iubisem sabia de lemn. Obişnuiam să mă duc singur la ascunzătoare, s-o iau de-acolo şi să-i cânt, să-i netezesc cu o piatră tăişul grosolan şi plin de aşchii, s-o lustruiesc cu grăsime păstrată special de la cină. Totul nu fusese însă decât o minciună. Noi nu fuseserăm niciodată soldaţi, ci doar sclavi. Sclavi şi laşi. Îmi trădasem comandantul. Mă simţeam îngreţoşat de înfrângere şi ruşine.

Am întârziat la lecţiile de după-amiază. Am alergat prin casă spre clasă şi am dat buzna înăuntru, cu sufletul la gură. Învăţătorul ne-a privit cu dezgust.

— Duceţi-vă şi spălaţi-vă, au fost singurele lui cuvinte.

Nu ne uitaserăm la mâinile şi hainele noastre murdare; acum am văzut faţa lui Tib mânjită de funingine şi muci, şi am ştiut că şi a mea era la fel.

— Sallo, a adăugat Everra, mergi cu ei şi ai grijă să se cureţe bine.

Cred că a trimis-o cu noi din bunătate, văzând cât de tulburaţi eram amândoi.

Îl zărisem pe Torm la locul lui obişnuit, în bancă, însă nu şi pe Hoby.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Sallo când ne-am dus să ne spălăm, iar eu am întrebat în acelaşi timp:

— Ce-a spus Torm?

— A spus că Tata v-a poruncit să ardeţi nişte jucării, aşa că s-ar putea să întârziaţi la ore.

Torm ne acoperise, ne găsise o scuză. A fost o mare uşurare, şi atât de nemeritată după trădarea mea, încât aş fi putut izbucni în plâns de recunoştinţă.

— Dar ce jucării? Ce făceaţi?

Am clătinat din cap.

Tib a spus:

— Eram soldaţi pentru Torm-dí.

— Taci, Tib! am spus, dar prea târziu.

— De ce-ar trebui să tac?

— Stârneşti necazuri.

— N-a fost vina noastră. Aşa a spus Tata. A stabilit c-a fost vina lui Torm-dí.

— N-a fost. Tu să nu mai vorbeşti însă despre asta! Îl trădezi!

— Păi, a minţit, a zis Tib. A spus că ne căţăram în copaci.

— Încerca să nu ne bage în bucluc!

— Sau să nu se bage pe el în bucluc.

Ajunseserăm de-acum la fântâna din curte şi Sallo ne-a vârât mai mult sau mai puţin capetele sub apă, ne-a frecat şi ne-a curăţat. A durat o vreme. Apa m-a pişcat şi apoi m-a răcorit acolo unde mă fripsesem în palmă, la fel şi pe mâna umflată, care mă durea rău. În timp ce ne săpunea şi ne clătea, Sallo ne-a pus să-i povestim tot ce se petrecuse. N-a comentat mare lucru, ci doar i-a zis lui Tib:

— Gav are dreptate. Nu mai vorbi despre asta.

În timp ce ne întorceam spre sala de clasă, am întrebat-o:

— Hoby o să-şi piardă ochiul?

— Torm-dí a spus doar că s-a rănit, a zis Sallo.

— Hoby este mânios rău pe mine, am spus eu.

— Şi? a replicat Sallo înverşunată. Tu n-ai vrut să-i faci rău, pe când el a vrut să-ţi facă rău ţie. Dacă mai încearcă vreodată, atunci chiar c-o s-o păţească!

Spunea adevărul. Deşi era blândă şi tolerantă, s-ar fi înfierbântat şi s-ar fi bătut pentru mine, ca o pisică pentru pisoii ei – toţi ştiau asta. Şi nu-l plăcuse niciodată pe Hoby.

Înainte de a intra în clasă, şi-a petrecut pentru o clipă braţul în jurul meu, rezemându-se de mine şi lovindu-mă uşor cu şoldul, iar eu m-am rezemat de ea şi am lovit-o cu şoldul, şi totul a fost din nou în regulă; aproape.

Capitolul 2

Ochiul lui Hoby era teafăr. Rana urâtă îi tăiase sprânceana în două, dar, după cum spusese Torm, n-avusese cine ştie ce frumuseţe de frunte. Când a revenit a doua zi în sala de clasă, a glumit, stoic, despre capul bandajat şi a fost vesel cu toţi... mai puţin cu mine. Indiferent care ar fi fost sursa reală a rivalităţii şi umilirii lui, indiferent dacă era convins sau nu că-i aruncasem cu o piatră în faţă, optase să mă considere duşman şi, din clipa aceea, a fost înverşunat împotriva mea.

Într-o gospodărie mare ca Arcamand, un sclav care doreşte să-l bage pe altul în bucluc beneficiază de suficiente ocazii. Din fericire, Hoby dormea în cvartir, pe când eu eram încă în casă... Însă când scriu povestea asta acum, pentru tine, draga mea soţie, şi pentru oricare alţii ar putea dori s-o citească, mă pomenesc gândindu-mă la felul cum gândeam în vremea aceea, cu douăzeci de ani în urmă, ca băiat, ca sclav. Memoria îmi aduce în minte trecutul de parcă ar fi prezent aici, acum, şi uit că sunt lucruri ce trebuie explicate, nu numai ţie, dar poate şi mie însumi. Scriind despre viaţa noastră în Casa de Arcamand în Oraşul-Stat Etra, mă afund din nou în ea şi o văd aşa cum o vedeam atunci, dinăuntru şi de jos, neavând nimic cu ce s-o compar, şi ca şi cum ar fi fost singurul mod în care lucrurile puteau exista. Aşa văd lumea copiii. În acelaşi fel o văd majoritatea sclavilor. Libertatea înseamnă în mare măsură posibilitatea de a vedea că există şi alte opţiuni.

Etra era tot ce ştiam eu în vremea aceea şi iată cum stăteau lucrurile: Oraşele-Stat sunt aproape mereu în război, aşa că soldaţii joacă un rol important. Soldaţii sunt bărbaţii din cele două clase superioare: nobilii, din rândul cărora este ales Senatul, şi oamenii liberi – fermieri, negustori, liber-profesionişti, arhitecţi şi alţii. Bărbaţii liberi au dreptul de a vota unele legi, dar nu şi de a ocupa posturi de conducere. Printre oamenii liberi există un număr mic de oameni eliberaţi. Sub ei sunt sclavii.

Munca fizică este efectuată de femei din toate clasele în interiorul casei, şi de sclavi, atât în interiorul, cât şi în exteriorul casei. Sclavii sunt capturaţi în bătălii sau în raiduri, ori se nasc în casă, şi sunt cumpăraţi sau dăruiţi de familiile din cele două clase superioare. Un sclav nu are drepturi legale, nu se poate căsători şi nu poate revendica nici părinţi, nici copii.

Locuitorii Oraşelor-Stat îi venerează pe străbunii celor aflaţi acum în viaţă. Cei fără străbuni – oamenii eliberaţi şi sclavii – pot să-i venereze doar pe strămoşii familiei care-i deţine sau pe Înaintaşii Oraşului, spirite luminate din zilele de mult apuse. Iar sclavii îi venerează pe unii dintre zeii cunoscuţi altundeva în Ţinuturile din Apus: Ennu, Stăpânul lui Raniu şi Norocul.

Este limpede că eu m-am născut sclav, fiindcă aici vorbesc mai mult despre ei. Dacă veţi citi o istorie a oraşului Etra sau a oricărui alt Oraş-Stat, veţi vedea că se referă la regi, senatori, generali, soldaţi bravi, neguţători bogaţi – la faptele celor care deţineau puterea şi erau liberi să acţioneze –, nu la sclavi. Calitatea şi virtutea unui sclav este invizibilitatea. Cei lipsiţi de putere trebuie să fie invizibili, chiar şi pentru ei înşişi. Asta era ceva ce Sallo ştia deja, iar eu abia învăţam.

Noi, sclavii, oamenii casei, mâncam la cantina bucătăriei, unde existau întotdeauna păsat sau pâine, brânză şi măsline, fructe proaspete sau uscate, lapte şi supă fierbinte în serile şi în dimineţile de iarnă. Hainele şi încălţările ne erau bune, aşternuturile curate şi calde. Arcamand era o casă bogată şi generoasă. Mama vorbea cu dispreţ despre stăpânii care-şi trimiteau sclavii pe stradă desculţi, flămânzi sau învineţiţi de bătăi. În Arcamand, sclavii bătrâni, care nu mai puteau fi folosiţi la munci, erau păstraţi, hrăniţi şi îmbrăcaţi până la moarte; Gammy, pe care eu şi Sallo o iubeam, şi care fusese doica Tatălui, era tratată cu o blândeţe aparte la vârsta ei înaintată. Faţă de sclavii din alte case, noi ne lăudam că supa ne era făcută cu carne, iar păturile erau din lână. Ne uitam cu superioritate la livrelele pe care unii dintre ei trebuiau să le

poarte – ţipătoare şi de proastă calitate, aşa le consideram. Nu tradiţionale, ancestrale, solide şi de calitate, aşa cum era totul în casa noastră.

Sclavii adulţi dormeau într-o clădire mare, separată, numită *cvartir,* lângă curtea interioară din spate, pe când sclavele şi copiii într-un dormitor mare, lângă bucătării. Copiii, atât ai Familiei, cât şi ai membrilor casei, şi doicile lor aveau o creşă mai aproape de odăile Familiei. Fetele-cadou locuiau şi-şi primeau vizitatorii sau iubiţii în odăile de mătase, apartamente plăcute lângă grădina interioară de apus.

Femeile decideau când un băiat trebuia să se mute în cvartirul bărbaţilor. Cu câteva luni în urmă, ele îl trimiseseră pe Hoby dincolo de curte pentru a scăpa de el, deoarece îi prigonea pe copiii mici din dormitor. Băieţii mai mari din cvartir au fost aspri cu el la început, cred, însă cu toate astea, Hoby continua să vadă mutarea aceea ca pe o promovare la statutul de bărbat şi ne batjocorea pentru că dormeam *la ţâţă.*

Tib tânjea, de asemenea, să fie trimis de cealaltă parte a curţii, însă eu eram perfect fericit în dormitor, unde aveam împreună cu Sallo firida noastră, cu un cufăr încuiat şi o saltea. Gammy ne ţinuse loc de mamă, iar după moartea ei fuseserăm lăsaţi să ne îngrijim unul de celălalt. Întrucât sclavii nu au nici părinţi, nici copii, o femeie poate să joace rolul mamei pentru unul sau mai mulţi copii din dormitor; niciun copil nu este lăsat să doarmă singur, iar unii sunt îngrijiţi chiar de mai multe femei. Copiii le spun tuturor femeilor *mătuşă.* Mătuşile noastre ziceau că eu n-am nevoie de o înlocuitoare de mamă, pentru că aveam o soră atât de bună, şi le dădeam dreptate.

Sora mea nu mai trebuia să mă protejeze în dormitor de persecuţiile lui Hoby, dar acestea erau şi mai rele când mă aflam în alt loc. Având sarcina de a mătura, umblam prin toată casa, iar Hoby era cu ochii după mine, când intram în vreo curte sau pe vreun coridor unde era probabil să nu mai fie nimeni. Când mă prindea singur, mă înşfăca de ceafă, mă ridica şi mă scutura aşa cum face un câine cu un

şobolan ca să-i frângă gâtul, rânjindu-mi tot timpul în faţă; după aceea mă trântea cu putere de pământ, mă lovea cu piciorul şi pleca. Era oribil să fiu suspendat aşa, neajutorat. Dădeam din braţe şi din picioare cu sălbăticie, însă aveam mânuţele mai scurte decât ale lui, aşa că nu-l puteam atinge, şi chiar dacă-l nimeream, nu părea să-mi simtă loviturile vreodată. Nu cutezam să strig după ajutor, deoarece o ceartă între sclavi, care i-ar fi deranjat pe membrii Familiei, era aspru pedepsită. Bănuiesc că neajutorarea mea i-a alimentat cruzimea, fiindcă aceasta a sporit. Niciodată nu mă scutura şi nu mă lovea de faţă cu alţii, dar mă pândea tot mai des, îmi punea piedică, îmi răsturna din mâini farfuria cu mâncare şi, cel mai rău dintre toate, minţea despre mine în faţa tuturor, acuzându-mă de hoţii şi iscodire.

Femeile din dormitor nu acordau mare atenţie baliverneIor lui, dar băieţii mai mari din cvartir îl ascultau şi, cu timpul, au ajuns să mă trateze ca pe un spion nevrednic, răsfăţatul stăpânului. Nu-i prea vedeam pe băieţii aceia, ale căror îndeletniciri nu mi-i scoteau în cale, dar îl vedeam pe Torm zilnic, la lecţii. După bătălia din şanţ, Torm ne abandonase complet pe mine şi pe Tib, făcându-şi din Hoby singurul lui tovarăş. Hoby obişnuia să-mi spună *baliga*, iar Torm începuse să-i urmeze exemplul.

Everra nu-l putea condamna direct pe Torm, care era fiul Tatălui. Învăţătorul nostru era un sclav; poziţia lui se bucura de respect, nu el însuşi. Putea corecta greşelile lui Torm la citire, măsurători sau muzică, dar nu şi comportamentul lui; putea spune: „Trebuie să mai faci o dată exerciţiul acesta”; însă nu putea spune: „Încetează să mai faci asta!” Totuşi accesele de furie lipsită de judecată ale lui Torm, din copilărie, îi oferiseră lui Everra un pretext şi un şiretlic, de care încă se mai folosea pentru a-l ţine sub control. Când Torm începea să zbiere şi să lovească, Everra obişnuia să-l scoată din clasă şi să-l închidă într-o cămară aflată mai departe pe hol, ameninţându-l că, dacă va ieşi de-acolo, Mama şi Tata vor afla de comportamentul său. Torm se potolea când era închis de unul singur şi aştepta să fie

eliberat. De fapt, poate că era o uşurare pentru el să fie izolat acolo, din moment ce, în toiul unei furii cu zbierete şi spume, când crescuse prea mare şi prea puternic pentru ca Everra să-l poată duce cu forţa, dacă învăţătorul spunea: „În cămară, Torm-dí”, el pleca în fugă acolo şi aştepta să fie încuiată uşa. De-acum, trecuse un an de când nu mai avusese o criză de felul acela. Totuşi o dată sau de două ori, când fusese indisciplinat şi agitat, deranjându-i pe ceilalţi, Everra i se adresase încetişor: „În cămară, te rog”; şi el plecase, supus ca întotdeauna.

Într-o zi de primăvară, în clasă, Hoby era pus pe rele împotriva mea; zgâlţâise banca atunci când scriam, vărsase cerneala, mă acuzase că încercasem să-i pătez caietul şi mă ciupise cu răutate, când trecusem pe lângă el. Învăţătorul l-a surprins făcând asta şi a spus:

— Ia-ţi mâinile de pe Gavir, Hoby. Ia întinde palmele!

Hoby s-a ridicat şi a întins mâinile cu palmele în sus, gata de pedeapsă, cu rânjetul lui prostesc şi stoic, însă Torm a rostit:

— N-a făcut nimic ca să fie pedepsit.

Everra a tăcut, luat prin surprindere. În cele din urmă, a vorbit:

— Torm-dí, Hoby l-a şicanat pe Gavir.

— Băiatul ăla-i o baligă. El ar trebui să fie pedepsit, nu Hoby. El a vărsat cerneala.

— A făcut-o din greşeală, Torm-dí. Eu nu pedepsesc greşelile neintenţionate.

— N-a fost nicio greşeală. Hoby n-a făcut nimic ca să merite să fie pedepsit. Pedepseşte-l pe băiatul-baligă.

Deşi Torm nu mai era cuprins de vechea furie şi de tremur, ca în accesele de altădată, mânia înăbuşită îl schimonosea la faţă şi îl făcea să rămână cu ochii în gol. Învăţătorul nostru a tăcut. L-am văzut privind spre Yaven, care se afla în cealaltă parte a clasei, aplecat peste planşeta de desen, absorbit de măsurătorile dintr-un plan arhitectural. Şi eu sperasem că fratele mai mare va observa ce se întâmpla; dar el n-a observat nimic, iar Astano nu se afla în clasă în ziua aceea.

În cele din urmă, Everra a spus:
— Torm-dí, în cămară, te rog.
Torm a făcut un pas sau doi, supunându-se din reflex. După aceea s-a oprit.
S-a întors cu faţa spre învăţător:
— Eu… eu… eu îţi poruncesc să-l pedepseşti pe băiatul-baligă, a rostit el răguşit, abia izbutind să pronunţe cuvintele, cu chipul tremurând şi fremătând, ca în ziua când fusese mustrat de tatăl său.
Everra s-a făcut pământiu la faţă. A rămas complet nemişcat, părând dintr-odată neputincios şi bătrân. A privit din nou către Yaven.
— Aceasta este clasa mea, Torm-dí, a rostit el în cele din urmă, cu demnitate, dar aproape neauzit.
— Iar tu eşti un sclav şi ţi-am dat o poruncă! a strigat Torm şi glasul lui neşovăitor s-a auzit şi mai ascuţit.
Acum Yaven auzise şi a privit în jur, îndreptându-se.
— Torm? a rostit el.
— M-am săturat de mizeria asta, de nesupunerea asta! a ţipat Torm cu glasul spart şi ascuţit.
Semăna cu o babă nebună. Poate că asta l-a făcut pe Miv, care avea doar patru ani, să chicotească aşa. Râsul lui a răsunat limpede. Torm s-a răsucit spre băieţel şi l-a lovit nemilos cu palma peste faţă, aruncându-l de pe bancă drept în perete.
Imediat, Yaven a apărut lângă el şi, cu o scuză grăbită şi gravă către învăţător, şi-a luat fratele de braţ şi l-a scos din clasă. Torm nu i s-a împotrivit şi n-a zis nimic. Continua să privească în gol, însă faţa parcă i se înmuiase şi părea confuz.
Hoby a rămas uitându-se după el cu aceeaşi expresie obtuză, copleşită. Niciodată nu văzusem atât de limpede cât de mult semănau la faţă.
Sallo îl strângea la piept pe micuţul Miv, care nu scosese niciun scâncet. A părut ameţit pentru un moment, după care s-a întors şi şi-a îngropat faţa în braţul surorii mele. Dacă a plâns, a făcut-o în tăcere.

Învăţătorul a îngenuncheat lângă ei şi a încercat să se asigure că băieţaşul nu fusese grav rănit – dar se alesese deja cu o vânătaie care în curând avea să-i acopere jumătate din faţă. Le-a spus lui Sallo şi lui Oco, sora lui Miv, să-l ducă la fântâna din atrium şi să-l spele pe faţă. După aceea s-a răsucit către Ris, Sotur, Tib, Hoby şi către mine, singurii elevi rămaşi în clasă.

— Vom citi din Trudec, a anunţat el cu glasul încă răguşit şi stins. *Pilda şaizeci*. Despre răbdare.

A pus-o pe Sotur să citească prima şi ea s-a împotmolit eroic prin text.

Soturovaso era nepoata Tatălui. Tatăl ei fusese ucis la asediul Morvei, la puţin timp după ce mama ei murise în chinurile facerii, aşa că era orfană în Familie, ultima şi cea din urmă printre ei. Avea aceeaşi modestie tăcută ca verişoara ei mai mare, Astano, în care se încredea şi pe care o imita, dar temperamentul ei era cu totul altul. Nu era rebelă, însă nici resemnată. Era un suflet solitar.

Acum, era tare tulburată de sfidarea şi grosolănia lui Torm faţă de învăţătorul nostru, pe care-l iubea. Întrucât era singura din Familie aflată în clasă, se simţea responsabilă pentru întâmplarea aceea şi pentru scuzele ce ar fi trebuit să urmeze. Ea, o copilă de doisprezece ani, nu putea să facă nimic, decât să asculte prompt şi să-i arate învăţătorului politeţea cea mai desăvârşită, ceea ce a şi făcut. Însă citea foarte prost. Cartea îi tremura în mâini. În scurt timp, Everra i-a mulţumit şi mi-a cerut să continui eu pasajul.

Când am început să citesc, l-am auzit pe Hoby foindu-se agitat şi şuierând ceva în banca din spatele meu. Învăţătorul l-a fulgerat cu privirea şi el a amuţit, dar nu pe de-a-ntregul. Tot timpul cât am citit, i-am simţit prezenţa acolo, în spate.

Cumva am izbutit să trecem prin restul lecţiilor de dimineaţă. Când să terminăm, s-a întors Sallo. Ne-a spus că-l lăsase pe micul Miv şi pe sora lui cu tămăduitorul Remen, fiindcă Miv era ameţit şi adormea întruna. Mama fusese anunţată şi avea să vină să aibă grijă de copil. Asta

era liniştitor. Bătrânul Remen era un simplu sclav vindecător, ale cărui leacuri universale, pentru toate beteşugurile, erau alifia de tătănească şi infuzia de iarba-mâţei, pe când Mama era o tămăduitoare renumită şi cu multă experienţă.

— Arca are grijă de ai ei, chiar şi de cei mai mici, a spus Everra grav, cu recunoştinţă. Când plecaţi azi, treceţi pe la Străbuni şi închinaţi-vă lor. Rugaţi-i să-i binecuvânteze pe toţi copiii Casei, pe toţi copiii ei şi pe buna sa Mamă.

L-am ascultat. Numai Sotur putea să meargă printre Străbuni, ale căror nume şi imagini cioplite ticseau pereţii sălii mari, o încăpere boltită şi întunecoasă. Noi, oamenii casei, am îngenuncheat în anticameră. Sallo a ţinut micuţul talisman în pumnul strâns şi a murmurat:

— Ennu, binecuvântează-ne pe noi şi fii binecuvântată, fă-l bine pe Miv, te rog. Te urmez pe tine, Ennu-Mé, dragă călăuză.

Eu am făcut plecăciunea şi am îngenuncheat înaintea străbunului ales de mine, Altan Bodo Arca, Tatăl Casei acum o sută de ani, al cărui portret, săpat în relief în piatră şi pictat, putea fi văzut din locul unde îngenuncheaserăm noi. Avea un chip minunat, ca un şoim prietenos, iar ochii lui mă priveau direct. Decisesem încă de mic copil că el era protectorul meu special şi, de asemenea, că ştia ce gândeam eu. Nu trebuia să-i spun că în clipa de faţă eram înfricoşat atât de Torm, cât şi de Hoby. El ştia. „Mare Umbră, Înaintaş, Bunic Altan-dí, ajută-mă să scap de ei”, l-am rugat eu în gând, „Sau fă-i să nu fie prea furioşi. Mulţumesc.” După un timp am adăugat: „Şi, rogu-te, fă-mă să fiu mai curajos!”

Iată o dorinţă foarte folositoare. În ziua aceea urma să am nevoie de curaj. Sallo şi cu mine am măturat peste tot, apoi am rămas împreună, ea ca să toarcă, iar eu ca să scriu lecţia noastră la geometrie. Nu-l văzusem pe Hoby nici la cantina de la bucătărie, nici prin casă. Pe înserate, m-am gândit că scăpasem şi tocmai mă întrebam dacă n-ar trebui să mă duc şi să-i mulţumesc Străbunului, când, revenind de

la toaletă spre curtea femeilor, am auzit glasul lui Hoby în urma mea:

— Uite-l!

Am luat-o la fugă, dar el şi flăcăii voinici care-l însoţeau m-au prins imediat. Am dat din picioare, am ţipat şi m-am luptat, însă eram ca un iepuraş prins de copoi.

M-au dus la puţul dinapoia cvartirului, au tras găleata afară şi m-au vârât înăuntru cu capul în jos, ţinându-mă de picioare şi coborându-mă până ce înghiţeam apă şi aproape că mă înecam, pentru ca după aceea să mă tragă afară, doar atât cât să-mi revin.

De fiecare dată când mă scoteau înapoi la aer, zvârcolindu-mă, zbătându-mă şi vomitând, Hoby se apleca deasupra mea şi rostea cu o voce straniu de inexpresivă:

— Asta-i pentru că ţi-ai vândut stăpânul, trădător mic ce eşti! Pentru că-l linguşeşti pe învăţătorul ăla bătrân şi împuţit, şobolan-de-smârc! Văd că-ţi place-n apă, guzganule!

Apoi, mă afundau din nou în puţ şi, oricât aş fi încercat să mă împing cu braţele în pereţii din piatră şi să-mi ţin capul deasupra, mă coborau tot mai mult, până ce apa îmi inunda nările şi icneam, horcăiam, mă înecam. Nu ştiu de câte ori au repetat manevra asta înainte de a-mi fi pierdut cunoştinţa, dar pesemne că trupul mi se-nmuiase de tot, iar asta i-o fi speriat, făcându-i să creadă că murisem.

Uciderea unui sclav de către orice altă persoană decât stăpânul său era o crimă care se pedepsea cu moartea. Băieţii au fugit şi m-au lăsat zăcând acolo, lângă puţ.

Bătrânul Remen, sclavul vindecător, a fost cel care m-a găsit, venind la puţul din spate, despre care spusese întotdeauna că avea apa mai curată decât toate fântânile.

— M-am împiedicat de el pe-ntuneric, avea să povestească după aceea. Am crezut că era o mâţă moartă! Dar nu, era prea mare pentr-o mâţă. Cine să fi înecat un câine în puţ? Nu, nu-i un câine înecat, ci un băiat înecat! Zeule Noroc! Cine-neacă băieţi pe-aici?

A fost o întrebare la care eu n-am răspuns niciodată.

Bănuiesc că flăcăii crezuseră că tortura nu va lăsa urme vizibile, aşa încât mi-ar fi putut tăgădui acuzaţiile, fiindcă nu existau dovezi, însă braţele, mâinile şi capul îmi erau sfâşiate şi umflate de vânătăile cu care mă alesesem în zbaterile mele în adâncul puţului îngust, ba până şi gleznele îmi erau învineţite de la strânsoarea lor nemiloasă. Flăcăi aspri şi viguroşi cum erau, probabil că nu avuseseră habar că mă răneau cu adevărat, pe lângă faptul că mă îngroziseră.

Mi-am recăpătat cunoştinţa în timpul nopţii, în infirmeria micuţă a lui Remen; pieptul mă durea şi capul îmi zvâcnea, dar zăceam plutind liniştit într-un petic de lumină gălbuie şi slabă, simţind cum tăcerea ieşea din mine ca rotocoalele pe luciul unui iaz. Treptat, mi-am dat seama că Sallo dormea lângă mine şi asta a făcut încă şi mai dulce tihna aceea minunată. Am rămas aşa mult timp, zărind uneori doar nuanţe de auriu stins şi umbre, amintindu-mi alteori crâmpeie de lucruri. Mi-am amintit stufărişul şi apa albastră, nemişcată, mătăsoasă, cu dealul vineţiu în depărtare. Apoi, pentru o vreme n-au mai fost decât pata de lumină, umbrele şi respiraţia lui Sallo. După aceea mi-am amintit glasul lui Hoby: „Uite-l!” – însă teroarea era ca durerea şi zvâcniturile din cap, îndepărtată, senină. Am întors puţin capul şi am văzut opaiţul micuţ care revărsa pata aceea nesfârşită de lumină aurie, caldă, din sâmburele lui de foc. Şi mi-am amintit de bărbatul din odaia înaltă, întunecoasă. Stătea la o masă mare plină de cărţi şi hârtii, cu un pupitru de scris şi o lampă pe el, sub o fereastră înaltă şi îngustă; s-a întors şi m-a privit când am intrat în cameră. De data aceasta, l-am văzut foarte limpede. Era încărunţit şi semăna la faţă cu Străbunul, deopotrivă aprig şi blând; dar, în timp ce Străbunul era plin de mândrie, el era plin de tristeţe. Văzându-mă, a zâmbit şi mi-a rostit numele: Gavir.

— Gavir…

Din nou… Şi stăteam în lumina difuză, privind în sus, departe, la un chip de femeie, se pare. Purta o pelerină albă, cu gluga trasă parţial peste cap. Avea un chip tânăr şi

grav. Semăna cu Astano, însă nu era Astano. Mi s-a părut că mi-o aminteam. Încetul cu încetul, mi-am dat seama că era Mama, Falimer Galleco Arca, a cărei faţă n-o privisem niciodată direct. Acum zăceam uitându-mă fix la ea, de parcă ar fi fost o imagine cioplită, un Străbun; o vedeam ca prin vis, fără teamă.

Lângă mine, Sallo s-a foit un pic, cufundată în somn.

Mama şi-a lăsat pentru o clipă dosul palmei pe fruntea mea şi a mişcat uşor din cap.

— E bine? a murmurat ea.

Eram prea vlăguit şi visător ca să vorbesc, dar trebuie că am încuviinţat sau i-am zâmbit, deoarece ea a surâs scurt, mi-a atins obrazul şi a trecut mai departe.

Lângă patul meu se găsea un pătuţ de copil; s-a oprit acolo o vreme. Înăuntru era probabil micuţul Miv, m-am gândit eu, plutind înapoi în liniştea peticului de lumină. Mi-am amintit când am mers să-l îngropăm pe Miv, lângă râu; sălciile erau ca o ploaie verde în ploaia cenuşie de primăvară. Mi-am amintit-o pe sora lui Miv, Oco, stând lângă mormântul mic şi negru, cu o ramură înflorită în mână. Am privit peste râul împestriţat cu picături de ploaie. Mi-am amintit când am mers toţi la râu s-o îngropăm pe bătrâna Gammy; asta fusese în iarnă, când sălciile erau golaşe, arcuite peste malurile râului, dar atunci nu mă simţisem atât de trist, pentru că fusese ca o sărbătoare, o ceremonie; veniseră foarte mulţi la înmormântarea lui Gammy, iar după aceea urma să fie o masă de pomenire. Şi mi-am amintit, fugitiv, de un alt eveniment de-acolo, tot din primăvară, dar nu ştiam cine era înmormântat. M-am gândit că poate eram înmormântat chiar eu. Am văzut tristeţea din ochii bărbatului care stătea lângă lampa de pe masa din odaia înaltă şi întunecoasă.

Apoi, s-a făcut dimineaţă. Lumina blândă a dimineţii în locul petei aurii difuze. În capătul opus al odăii, un bătrân zăcea în pat: Loter, care fusese bucătar până îmbătrânise şi se îmbolnăvise, iar acum se afla aici, pe moarte. Remen îl ajuta să stea în capul oaselor, rezemat de o pernă. Loter icnea şi gemea. Eu mă simţeam bine şi m-am ridicat; apoi

m-a durut capul şi am ameţit, şi simţeam dureri în tot corpul, aşa că, pentru o vreme, m-am aşezat din nou pe pat.

— Te-ai sculat, şobolanule-de-smârc? m-a întrebat bătrânul Remen şi s-a apropiat de mine.

Mi-a pipăit cucuiele. Îmi pusese atele pe un deget dislocat, de la mâna dreaptă, şi mi-a explicat rostul lor, în timp ce le verifica.

— O să te faci bine, a spus după aceea. Voi, puştii, sunteţi puternici. Ia zi, cine ţi-a făcut asta?

Am ridicat din umeri.

M-a privit, a încuviinţat scurt din cap şi n-a mai întrebat nimic. Noi doi eram sclavi, trăiam într-o complicitate de tăceri.

Remen nu a vrut să mă lase să părăsesc infirmeria în dimineaţa aceea, spunând că Mama va veni să mă examineze atât pe mine, cât şi pe Miv, aşa că m-am aşezat pe pat şi mi-am cercetat cucuiele şi tăieturile, care erau numeroase şi interesante. După ce m-am plictisit de ele, am recitat din *Asediul şi căderea cetăţii Sentas,* accentuând silabele. În cele din urmă, cam pe la amiază, Miv s-a trezit şi m-am putut duce la el ca să discutăm. Era foarte buimac şi vorbea fără înţeles. M-a privit şi m-a întrebat de ce eram doi.

— Doi ce? am spus, iar el a răspuns:

— Doi de Gav.

— Vede dublu, a zis bătrânul Remen, apropiindu-se. O lovitură la cap provoacă aşa ceva… Doamnă! a exclamat după aceea şi a făcut o plecăciune, aşa cum am făcut şi eu, când Mama a intrat în odaie.

Ea l-a consultat foarte amănunţit pe Miv. Avea capul deformat în partea stângă din cauza umflăturii, iar ea s-a uitat în urechea lui şi l-a apăsat uşor pe ţeastă şi pometţi. Pe faţa ei se citea îngrijorarea, dar până la urmă a spus cu glasul ei grav şi blajin:

— Îşi revine.

După aceea a surâs. L-a luat în braţe şi i-a vorbit cu dragoste:

— Nu-i aşa, micuţule Miv? O să revii printre noi.

— Vuieşte, s-a plâns el, mijind ochii şi clipind des. Vine Oco?

Şocat, Remen a încercat să-i spună să se adreseze în mod cuvenit Mamei, dar ea i-a făcut semn să tacă.

— Nu-i decât un copilaş, a spus. Mă bucur că ai decis să revii, micuţule.

L-a mai ţinut o vreme aşa, lipindu-şi obrazul de părul lui, apoi l-a pus la loc în pătuţ şi a zis:

— Acum culcă-te din nou şi, când te vei trezi, surioara ta o să fie aici.

— Bine, a spus Miv, s-a ghemuit şi a închis ochii.

— Ce mai mieluşel, a rostit Mama. Apoi m-a privit: Aha, te-ai sculat, eşti pe picioare, bravo!

Semăna cu fiica ei mai subţirică, Astano, dar chipul, ca şi trupul, îi era plin, bine proporţionat şi puternic. Privirea lui Astano era sfioasă, a Mamei era ţintuitoare. Bineînţeles, am coborât de îndată ochii.

— Cine te-a rănit, flăcăule? a întrebat ea.

Să nu-i răspunzi bătrânului Remen era una, dar să nu-i răspunzi Mamei era cu totul altceva.

După o pauză groaznică, am spus unicul lucru care mi-a venit în minte:

— Am căzut în puţ, Mamă.

— Haide, haide, a zis ea mustrător, dar cumva amuzată.

Am continuat să fiu mut.

— Eşti un băiat foarte neîndemânatic, Gavir, a rostit glasul muzical. Dar în acelaşi timp foarte curajos. (Mi-a examinat umflăturile şi vânătăile.) Mi se pare în regulă, Remen. Cum merge cu mâna?

Mi-a luat-o şi s-a uitat la degetul pus în atele.

— Ăsta va dura câteva săptămâni până se vindecă, a zis ea. Tu eşti studiosul, da? S-a terminat cu scrisul pentru o vreme. Everra o să ştie însă cum să te ţină ocupat. Haide, fugi acum.

I-am făcut o reverenţă Mamei şi i-am spus bătrânului Remen:

— Mulţumesc.

După aceea am fugit la cantina bucătăriei, unde am găsit-o pe Sallo şi, chiar în timp ce ne îmbrăţişam şi ea mă întreba dacă eram într-adevăr în regulă, i-am spus că Mama îmi ştia numele şi ştia cine sunt, şi că-mi spusese *studiosul!*

N-am zis că-mi spusese şi că sunt *curajos.* Era ceva prea extraordinar ca să vorbesc despre asta.

Când am încercat să mănânc, n-a mers foarte bine; a început să-mi bubuie capul, aşa încât Sallo m-a însoţit în dormitor şi m-a lăsat pe pat. Am petrecut acolo după-amiaza aceea şi majoritatea zilei următoare, dormind foarte mult. După aceea m-am trezit lihnit de foame şi simţindu-mă bine, atât doar că arătam, după cum spusese Sotur, de parcă fusesem abandonat pe un câmp de luptă ca hrană pentru corbi.

Trecuseră numai două zile de când nu mai fusesem în clasă, dar m-au salutat de parcă lipsisem câteva luni, iar mie mi s-a părut la fel. Învăţătorul mi-a prins mâna rănită în palmele lui cu degete puternice şi lungi, şi mi-a mângâiat-o.

— Când o să se vindece, Gavir, te învăţ să scrii corect şi clar, a spus el. Să nu mai fie mâzgăliturі în caiet. Da?

Zâmbea şi, dintr-un motiv necunoscut, spusele lui m-au făcut tare fericit. Exista o grijă faţă de mine, o atenţie la fel de blândă pe cât îi era atingerea.

Hoby privea. Torm privea. M-am întors cu faţa către ei. Am făcut o plecăciune scurtă înaintea lui Torm; el s-a întors cu spatele. Am spus:

— Salut, Hoby!

Avea o expresie tulburată. Cred că se speriase văzând umflăturile şi vânătăile mele în toată splendoarea lor purpurie. Ştia în acelaşi timp că nu-l pârâsem. Toţi ştiau. La fel cum toţi ştiau cine mă atacase. În ciuda tăcerii, în viaţa noastră nu existau secrete.

Însă dacă eu nu acuzam pe nimeni, nu era treaba nimănui, nici chiar a stăpânilor.

Torm îmi întorsese spatele după ce-mi azvârlise o uitătură sfredelitoare, însă Yaven şi Astano au fost buni şi prietenoşi. Cât despre Sotur, era evident că simţea că fusese lipsită de minte ori de inimă când spusese că arătam

de parcă fusesem abandonat ca hrană pentru corbi, deoarece, când mi-a putut vorbi fără să putem fi auziţi de cineva, a spus:

— Gavir, eşti un erou.

A rostit cuvintele acelea solemn şi a părut gata să izbucnească în plâns. Încă nu înţelegeam că totul era mai serios decât rolul mărunt jucat de mine.

Sallo spusese că micul Miv va rămâne în infirmerie până la deplina însănătoşire şi, ştiind că se afla în grija Mamei, nu m-am mai gândit nici la el, nici la visele cu înmormântarea, din timpul febrei mele.

Dar în aceeaşi seară, în dormitor, Ennumer, care le ţinuse loc de mamă lui Miv şi lui Oco, plângea în hohote. Toate femeile şi fetele, printre care şi Sallo, s-au strâns în jurul ei. Tib s-a apropiat de mine şi mi-a şoptit ce auzise: Miv sângera din ureche şi se credea că lovitura lui Torm îl rănise rău la cap. Atunci mi-am amintit sălciile verzi de lângă râu şi mi-a îngheţat inima în piept.

A doua zi, Miv a avut convulsii în mai multe rânduri. Am auzit că Mama venise în infirmerie şi stătuse cu el toată seara şi noaptea. M-am gândit la felul cum veghease lângă patul meu în lumina aurie. Seara, când ne-am întins pe salteaua noastră, le-am spus lui Tib şi lui Sallo:

— Mama este la fel de bună ca Ennu.

Sallo a încuviinţat şi m-a strâns în braţe, dar Tib a replicat:

— Ea ştie cine l-a lovit.

— Şi ce contează asta?

Tib a făcut o grimasă.

M-am înfuriat pe el.

— Ea este *Mama* noastră, am spus. Ne îngrijeşte pe toţi. Este bună. Tu nu ştii nimic despre ea.

Simţeam că o cunoşteam, că o ştiam aşa cum inima ştie pe cine iubeşte. Mă atinsese cu mâna ei blândă. Îmi spusese că eram curajos.

Tib s-a gârbovit şi a strâns din umeri, fără să mai spună nimic. Era morocănos şi prost dispus de când Hoby nu-l mai băga în seamă. Continuam să fiu prietenul lui, deşi dorise

dintotdeauna mai degrabă prietenia lui Hoby, decât pe-a mea. Acum se simţea ruşinat şi tulburat când îmi vedea tăieturile şi vânătăile, şi era sfios faţă de mine. Sallo fusese cea care-l chemase în firida noastră, să se aşeze şi să stăm de vorbă până ce femeile aveau să stingă lumina.

— Mă bucur c-a lăsat-o pe Oco să stea cu Miv, a spus Sallo după aceea. Sărmana Oco este tare speriată pentru soarta lui.

— Şi Ennumer ar dori să stea cu el, a zis Tib.

— Mama este o tămăduitoare! am spus eu. Ea va avea grijă de Miv. Ennumer n-ar putea face nimic. Ar jeli întruna. Ca acum.

Ennumer era, de fapt, o tânără prostuţă şi guralivă, care n-avea nici pe jumătate din înţelepciunea dovedită de Oco la numai şase ani; dar, deşi manifestările ei materne fuseseră sporadice, ţinea cu adevărat foarte mult la Oco şi la Miv, *păpuşelul ei,* cum îi spunea. Durerea ei de-acum era cât se poate de reală şi de evidentă.

— Sărmanul meu păpuşel! se văicărea ea. Vreau să-l văd! Vreau să-l ţin în braţe!

Căpetenia femeilor s-a apropiat şi şi-a lăsat mâinile pe umerii ei.

— Şşştt, i-a spus. Copilul este în braţele Mamei.

Iar Ennumer, înlăcrimată şi speriată, a amuţit.

Iemmer era de mulţi ani căpetenia femeilor din Arcamand şi avea multă autoritate personală. Desigur, ea spunea totul Mamei şi Familiei, dar nu urmărea niciodată să obţină foloase personale vârându-i pe alţi oameni ai casei în bucluc, aşa cum ar fi putut face. Alegând-o pe Iemmer ca mai mare peste femei, Mama dovedise că nu-i plăceau clevetitorii şi linguşitorii. Iemmer era cinstită. Avea favorite – dintre noi toţi, Sallo îi era cea mai dragă –, totuşi nu proteja şi nici nu persecuta pe nimeni.

Pentru Ennumer, Iemmer era un personaj dominant, cu o putere mult mai mare decât a Mamei. Ennumer a mai hohotit puţin, mai încet, şi le-a îngăduit femeilor din jur s-o aline.

Ennumer ne fusese trimisă de la Herramand cu cinci ani în urmă, ca dar de ziua de naştere a lui Soter, fratele mai mare al lui Sotur. Era pe-atunci o fată drăguţă de cincisprezece ani, needucată şi analfabetă, fiindcă Familia Herra, ca multe altele, considera că şcolirea sclavilor, şi mai ales a sclavelor, era o ostentaţie inutilă, ba chiar un risc.

Ştiam că Ennumer avusese doi sau trei prunci. Ambii fraţi mai mari ai lui Sotur trimiteau adesea după ea; rămânea însărcinată; pruncul era dat unei doici, apoi schimbat în altă Casă. Miv şi Oco făcuseră parte dintr-un asemenea schimb. Pruncii erau aproape întotdeauna vânduţi sau schimbaţi. Gammy obişnuia să ne spună:

— Am născut şase copii şi n-am crescut niciunul. După ce l-am îngrijit pe Altan-dí, n-am mai căutat un prunc căruia să-i fiu înlocuitoare de mamă. Şi după aceea aţi apărut voi, ca să mă chinuiţi la bătrâneţe!

Foarte rar era vândută mama, şi nu copilul. Aşa se întâmplase cu Hoby. El se născuse în aceeaşi zi cu Torm, fiul Familiei, şi considerând că era un semn sau o prevestire, Tata poruncise ca el să fie păstrat. Mama lui, o fată-cadou, fusese vândută imediat pentru a preveni complicaţiile rudeniei. O mamă poate să creadă că pruncul pe care l-a născut este al ei, dar o proprietate nu poate să deţină la rândul ei o proprietate; noi aparţinem Familiei, Mama este mama noastră şi Tata este tatăl nostru. Eu înţelegeam toate astea.

Înţelegeam şi de ce plângea Ennumer. Pentru un băiat de vârsta mea, suferinţele femeilor erau totuşi prea tulburătoare. De aceea, le-am alungat, le-am ascuns în spatele unor ziduri imaginare.

— Joci o Ambuscadă? l-am provocat pe Tib, apoi ne-am scos tăbliţele şi creta, am trasat pătratele şi am jucat Ambuscada până la stingerea luminii.

Miv a murit la răsăritul soarelui, în dimineaţa următoare.

•••

În mod obişnuit, moartea unui sclav-copil n-ar provoca nicio tulburare într-o Casă grandioasă, ca Arcamand. Sclavele ar fi plâns, iar femeile familiei ar fi venit cu vorbe

blânde şi cadouri – de pildă, linţolii – sau bani pentru a putea fi cumpărate cele trebuincioase. Dis-de-dimineaţă, un grup mic de sclavi în straie albe de înmormântare ar fi dus targa la cimitirul de pe malul râului şi s-ar fi rugat lui Ennu să conducă sufleţelul spre casă, după care s-ar fi întors plângând şi s-ar fi apucat de treabă.

Însă moartea aceasta nu era tocmai obişnuită. Toţi din Arcamand ştiau din ce cauză murise Miv, iar informaţia era tulburătoare. Acum, sclavii erau cei care vorbeau, iar stăpânii cei care tăceau.

Desigur, sclavii vorbeau doar cu alţi sclavi.

Erau însă discuţii aşa cum nu mai auzisem niciodată: furie amară, indignare, nu numai din partea femeilor, ci şi din partea bărbaţilor. Metter, garda de corp a Tatălui, respectat de toţi pentru puterea şi demnitatea lui, a spus în cvartir că moartea copilului era pentru Familie o ruşine pentru care Străbunii vor cere ispăşire. Mai marele grăjdarilor, Sem, un bărbat inteligent, viguros şi neînfricat, a afirmat cu glas tare că Torm era un câine turbat. Vorbele acelea erau şoptite prin curţi, coridoare şi dormitoare. Ca şi povestea lui Remen: el ne-a spus că Mama îl ţinuse pe Miv în poala ei când murise, după care îl strânsese mult timp la pieptul ei şi murmurase:

— Iartă-mă, micuţule, iartă-mă!

El a spus-o cu speranţa că s-ar putea s-o consoleze pe Ennumer, care era înnebunită de durere şi s-ar mai fi liniştit, poate, aflând că băieţelul murise în braţe drăgăstoase şi că Mama jelise că nu-l putuse salva. Alţii înţeleseseră însă altceva.

— Mai bine şi-ar cere iertare! a zis Iemmer, iar alţii au fost de acord.

Povestea despre felul cum Miv râsese cu nevinovăţie de Torm şi cum acesta se răzbunase şi-l pălmuise, aruncându-l în cealaltă parte a încăperii – Oco relatase totul, suspinând, chiar în ziua în care se întâmplase, iar Tib şi Sallo o confirmaseră –, fusese spusă de mai multe ori în cvartir şi grajduri, fără să se piardă vreun amănunt.

Hoby l-a apărat pe Torm, spunând că nu dorise decât să-l pălmuiască pe copil pentru obrăznicie, dar, fără să vrea, îl lovise prea tare. Dar Hoby nu se bucura de favorurile generale. Nimeni nu-l învinuia în mod deschis pentru ce mi se întâmplase la puţ, întrucât eu nu-l acuzasem, dar nici nu-l admira careva pentru asta. Iar acum, loialitatea faţă de Torm se întorcea împotriva lui; părea să fie de partea stăpânilor împotriva sclavilor. I-am auzit pe rândaşii din grajduri poreclindu-l pe la spate Micuţul Geamăn. Iar Metter îi replicase:

— Un bărbat care nu-şi cunoaşte propria forţă ar trebui să şi-o descopere luptându-se cu alţi bărbaţi, nu bătând copiii.

Toate discuţiile acelea despre vinovăţie şi iertare mă întristau enorm. Mi se părea că deschid crăpături şi fisuri în lume, că zgâlţâie lucrurile de la locurile lor. Am mers în anticamera Străbunilor şi am încercat să mă rog de-acolo către păzitorul meu, însă ochii lui pictaţi priveau prin mine trufaşi şi dezinteresaţi. Sotur era în odaie, aplecată într-o adorare tăcută; aprinsese tămâie la altarul Mamelor şi fumul se ridica în domul înalt şi adumbrit.

În noaptea de după moartea lui Miv, am visat că măturam una dintre curţile interioare ale casei şi că descoperisem că de-acolo pornea un coridor pe care nu-l mai văzusem niciodată, care ducea în odăi pe care nu le ştiam, în care nişte străini s-au întors şi m-au salutat ca şi cum m-ar fi cunoscut. M-am temut să nu fac vreo greşeală, dar ei mi-au zâmbit şi o femeie mi-a întins o pară minunat de coaptă.

— Ia-o, mi-a spus şi mi s-a adresat cu un nume pe care nu mi l-am putut reaminti când m-am trezit.

De jur împrejurul capului ei era o strălucire ca tremurul luminii soarelui. Am dormit şi am visat din nou că exploram odăile noi; acum n-am mai întâlnit alţi oameni, însă le auzeam glasurile în alte încăperi, pe măsură ce mergeam pe coridoarele înalte din piatră. Am ajuns la o curte interioară luminoasă în care curgea o fântână micuţă, iar un animal auriu a venit încrezător la mine şi mi-a îngăduit să-i

mângâi blana. Când m-am deşteptat, m-am gândit la odăile acelea şi la casa aceea. Era Arcamand, dar în acelaşi timp nu era. „Casa mea”, am numit-o în gând, fiindcă acolo mă simţeam liber. În acel loc, lumina soarelui era mai strălucitoare. Indiferent dacă era o amintire sau un vis, am tânjit s-o mai trăiesc o dată.

Însă sălciile verzi de lângă râu fuseseră adevărata aducere-aminte a ceea ce urma să fie.

În dimineaţa aceea, am coborât la râu ca să-l îngropăm pe Miv. Lumina abia pătrundea în lume, era cu mult înaintea răsăritului. O burniţă cenuşie se prefira printre sălcii şi plutea peste râu. Mi-am amintit-o şi în acelaşi timp am văzut-o.

Un cortegiu numeros venea în urma bocitoarelor în alb şi a dricului învelit în alb, la fel de mulţi ca la înmormântarea lui Gammy, aproape toţi sclavii din Arcamand. Lipseau doar cei cărora nu le era îngăduită absenţa de la îndatoriri, nici chiar atât de devreme dimineaţa, nici chiar pentru o înmormântare. Era neobişnuit să vezi aşa de mulţi bărbaţi la funeraliile unui copil. Ennumer plângea şi se tânguia răsunător, la fel ca şi alte femei, dar bărbaţii erau tăcuţi, iar noi, copiii, eram muţi.

Au acoperit cu pământ negru bocceluţa albă din groapa mică de la suprafaţa solului. Oco, sora lui Miv, a înaintat, tremurând disperată de durere, şi a aşezat deasupra o ramură lungă de salcie cu mâţişori galbeni delicaţi. Iemmer a prins-o de mână şi, stând lângă mormânt, a rostit rugăciunea către Ennu, călăuza sufletului în moarte. Ca să nu plâng, am privit râul şi împestriţarea de picături de ploaie de pe suprafaţa lui. Eram destul de aproape. Nu departe de noi, acolo unde malul era mai scund, puteam vedea că mormintele vechi erau spălate de curentul care lovea în malul curbat. Toată marginea cimitirului mare pentru sclavi era inundată de râul care se umfla primăvara. Sălciile se aflau hăt departe în apă şi-şi coborau pe unde crengile cu frunze verzi. M-am gândit la apa care va ajunge aici, la mormântul cel nou, strecurându-se prin noroiul din jurul lui Miv învelit în pânză albă, ridicându-se şi umplând

mormântul, spălându-l de nămol şi frunze, pânza albă plutind pe unde ca fumul prin aer. Sallo m-a prins de mână şi eu m-am lipit de ea. Totul se spăla, plutea şi se pierdea pe apă, mai puţin sora mea Sallo, mai puţin ea. Ea era aici. Cu mine.

Capitolul 3

Ne-am întors la Casă şi la treburi. Everra n-a ţinut cursurile în ziua aceea. Sallo şi cu mine am măturat. Pe când măturam curtea odăilor de mătase, ea s-a apropiat şi m-a prins brusc de mână. Era înlăcrimată. A spus:

— Of, Gav, mă gândesc întruna la Oco… cred că eu aş muri dacă mi-aş pierde frăţiorul!

M-a strâns puternic în braţe, după care, văzându-mă că plângeam, m-a mai îmbrăţişat o dată, şoptind:

— Tu n-o să pleci niciodată, aşa-i, Gav?

— Niciodată, i-am spus. Îţi făgăduiesc.

— Să ştii că te-am auzit, a zis ea încercând să zâmbească. Amândoi ştiam destul de bine cât valora promisiunea unui sclav, însă cuvintele au avut darul să ne aline.

După ce am terminat de măturat, ea a plecat cu Ris în camera de tors. Eu am mers la cantina bucătăriei, l-am găsit pe Tib şi ne-am dus să ne pierdem vremea în curtea din spate. Unii dintre băieţii mari erau acolo. Am rămas deoparte – nu fusesem niciodată sigur care dintre ei îl ajutase pe Hoby să mă cufunde în puţ –, dar ei ne-au vorbit cu blândeţe. Se jucau, iar unul dintre ei mi-a pasat şi mie mingea. Nu puteam folosi decât o singură mână, totuşi am reuşit s-o prind şi s-o pasez onorabil, iar după aceea m-am retras şi i-am privit cum o aruncau şi-o prindeau. Unul dintre ei a întrebat:

— Unde-i Hoby?

Alt flăcău, Tan, i-a răspuns:

— Are belele.

— Pentru ce?

— Pentru că-i lingău, a răspuns Tan şi a trimis o minge înaltă spre Tib.

Tib a scăpat-o, alt flăcău a prins-o şi i-a aruncat-o înapoi lui Tan. El a prins-o, a aruncat-o în sus, a prins-o din nou şi s-a întors către mine. Tan era rândaş, avea şaisprezece-

şaptesprezece ani şi era scund, subţirel, cu pielea aproape la fel de tuciurie ca a mea.

— Ai gândit bine, Gav, mi-a spus. Ţin'-te cu ai tăi. Nu căuta recunoştinţă acolo sus.

S-a uitat către zidul cu ferestre al Arcamandului, care se înălţa peste curte, apoi m-a privit şi mi-a făcut cu ochiul. Avea o faţă luminoasă şi înfocată. Îmi plăcuse dintotdeauna de el şi am fost măgulit că mă băgase în seamă. Când băieţii mari au plecat, altul dintre ei m-a atins uşor cu palma pe umăr, în felul acela camaraderesc ce nu pare mare lucru, dar spune multe. Mi-a adus în suflet o căldură de care aveam nevoie. Toată dimineaţa fusesem cu mintea numai la râu, la ploaia cenuşie, la tăcerea şi frigul de-acolo.

Tib a fugit spre bucătărie, la treburile lui. Eu nu aveam nimic de făcut. M-am dus în sala de clasă, pentru că nu ştiam unde să mă duc. Iar dacă în Arcamand exista o odaie care să fie a mea, atunci *aceasta* era. Îmi era dragă, cu cele patru ferestre înalte dinspre miazănoapte, cu băncile, mesele şi tablele zgâriate şi murdare, catedra învăţătorului, rafturile pentru cărţi şi stivele de caiete şi tăbliţe, urciorul mare cu cerneală din care ne umpleam călimările. Sallo şi cu mine aveam îndatorirea să măturăm clasa, să ştergem praful şi să deretícăm, şi, cu toate că arăta destul ordonată, m-am apucat să sortez şi să aranjez cărţile de pe rafturile lungi. Toate mişcările îmi erau stânjenite de atelele de la deget. De multe ori, m-am oprit şi m-am uitat printr-o carte pe care n-o citisem încă. Stând pe podea lângă rafturi, am deschis *Istoria Oraşului-Stat Trebs* de Saltoc Asper şi am început să citesc despre războiul îndelungat dintre Colina Trebs şi Carvol, care s-a încheiat cu răscoala sclavilor din Colina Trebs şi distrugerea completă a oraşului. Era o poveste palpitantă şi în acelaşi timp tulburătoare, deoarece vorbea despre ceea ce întrezărisem prin crăpăturile acelea din pereţi. Eram complet cufundat în text, când Everra a rostit:

— Gavir?

Am sărit în picioare, am făcut o plecăciune şi mi-am cerut iertare. El a zâmbit.

— Ce carte citeai?

I-am arătat.

— Citeşte-o dacă-ţi place, mi-a spus, deşi ar fi mai bine dacă l-ai citi mai întâi pe Asham. Asper este politic, pe când Asham se ridică deasupra opiniilor.

S-a dus la catedră şi a examinat nişte hârtii, apoi s-a aşezat pe taburetul cu picioare înalte şi m-a privit iarăşi. Eu continuam să aranjez cărţile.

— Este o zi grea, a zis el.

Am încuviinţat din cap.

— Azi-dimineaţă am fost la Tatăl Altan-dí. Am veşti care s-ar putea să-ţi mai lumineze puţin ziua, a zis el, trecându-şi palma peste gură şi bărbie. Familia va pleca la ţară mai devreme anul acesta, la începutul lunii mai. Eu voi merge cu ei, împreună cu toţi elevii mei, mai puţin Hoby. Începând de-acum el este scutit de şcoală şi va sluji sub Haster. Iar lui Torm-dí i s-a îngăduit să rămână în oraş şi să înveţe meşteşugul spadelor de la un maestru. Ni se va alătura la ţară, la sfârşitul verii.

Erau multe veşti pe care trebuia să le absorb simultan şi, la început, n-am văzut decât promisiunea unei veri lungi la ţară, la ferma din Dealurile Ventine. După care am văzut şi bonificaţia – fără Hoby! Fără Torm!... Acela a fost un moment de fericire. Abia după un timp însă, am început să mă gândesc la situaţia asta şi din alte puncte de vedere.

Tan şi ceilalţi băieţi aflaseră noutăţile încă de dimineaţă, în curte – veştile se răspândesc întotdeauna iute prin Casă: *Hoby are belele pentru că-i lingău...* Hoby nu fusese recompensat, ci pedepsit pentru loialitatea sa faţă de Torm. „A sluji sub Haster” însemna a fi trimis ca forţă de muncă, civică, la care toate Casele contribuiau cu sclavi; aceştia efectuau muncile cele mai grele, cele mai dure, şi trăiau în cvartirul oraşului, care nu era cu mult mai bun decât închisoarea.

Pe de altă parte, Torm nu fusese pedepsit, ci răsplătit pentru uciderea micuţului Miv. Să studieze arta războiului era visul cel mai drag inimii lui.

N-am putut să nu izbucnesc:

— Nu-i drept!

— Gavir, a rostit învăţătorul.

— Dar nu-i drept, Învăţător-dí! Torm l-a omorât pe Miv!

— N-a făcut-o cu intenţie, Gavir, şi va ispăşi pentru ce a săvârşit. Nu-i este îngăduit să vină cu Mama şi noi ceilalţi la Vente. Va locui cu maestrul său şi va fi supus unei discipline foarte severe. Elevii maestrului spadasin Attec duc o viaţă aspră şi pustie, care constă din antrenamente permanente, fără nicio altă recompensă decât dezvoltarea abilităţii lor. Tatăl i-a vorbit despre asta lui Torm-dí când eram acolo. A spus: „Trebuie să deprinzi stăpânirea de sine, fiule, şi cu Attec o vei deprinde”. Iar Torm-dí şi-a plecat capul.

— Dar Hoby… pentru care fapte a fost pedepsit el?

Învăţătorul a fost luat prin surprindere.

— Pentru care fapte? a repetat, uitându-se la coaja de pe zgârieturile mele, la umflături şi la degetul rupt.

— Păi asta… asta n-a dăunat cu nimic Familiei, am rostit eu, neştiind cum să exprim ce simţeam.

Aş fi vrut să spun că, dacă Hoby trebuia pedepsit pentru ce-mi pricinuise mie, ar fi trebuit s-o facă oamenii lui şi ai mei – sclavii. De aceea nu dezvăluisem cine mă atacase. Era între noi. Era mai prejos de interesul Familiei. Însă, dacă Hoby era pedepsit pentru încercarea de a-l apăra pe Torm, aşa stângace cum fusese ea, atunci era atât de incorect, încât trebuia să fie o greşeală… o neînţelegere.

— Ce ţi s-a întâmplat ţie n-a fost un accident, a rostit Everra, deşi în loialitatea ta faţă de colegul de şcoală ai spus că aşa s-ar fi întâmplat. Dar Hoby a fost obraznic cu mine. Iar autoritatea Tatălui acţionează în această sală de clasă prin intermediul meu. Asta nu poate fi tolerat. Vino aici, Gavir, şi ascultă.

S-a aşezat la masa de citit, iar eu m-am dus şi m-am aşezat lângă el, aşa cum făceam când citeam împreună.

— Loialitatea este foarte importantă, dar loialitatea greşit aplicată este supărătoare şi periculoasă. Ştiu că eşti tulburat. Toţi din Casă sunt tulburaţi. Moartea unui copil este ceva dureros. Auzi discuţii furioase, poate violente, în cvartir şi dormitor. Când auzi asemenea discuţii, trebuie să

te gândeşti ce este Casa aceasta. Este ea un loc sălbatic? Un câmp de bătălie? Un nesfârşit război tainic, al unei negre mânii împotriva forţelor implacabile? Acesta să fie adevărul vieţii tale aici? Ori trăieşti aici ca membru al unei familii binecuvântate de străbunii ei, unde fiecare individ are rolul său de jucat, străduindu-se mereu să acţioneze în mod drept?

M-a lăsat să reflectez mai bine de un minut, după care a continuat:

— Când ai îndoieli, Gavir, priveşte în sus. Nu în jos. Pentru călăuzire, priveşte în sus. Puterea vine de deasupra. Rolul tău este alături de cei mai înalţi din Casa aceasta. Poate că te-ai născut în sălbăticie, poate că eşti sclav, aşa cum sunt şi eu, fără familie, totuşi ai fost luat în inima unei Case mari şi ai primit tot ce aveai nevoie – adăpost şi hrană, Străbuni măreţi şi un Tată blând care să te călăuzească. Iar pe lângă toate acestea, hrană pentru spiritul tău: învăţătura pe care am primit-o eu şi pe care ţi-o pot transmite. Ai primit încredere. Darul sfânt. Familia noastră are încredere în noi, Gavir. Ea mi-a încredinţat fiii şi fiicele sale! Cum pot eu câştiga onoarea aceasta? Prin efortul meu loial de a o merita. Îmi doresc ca după moarte să se poată spune despre mine: „Nu i-a trădat nicicând pe cei care au avut încredere în el.”

Glasul lui sec se îmblânzise. M-a privit o vreme înainte de a continua:

— Să ştii, Gavir, că în urma ta, în sălbăticia din care ai venit, nu mai există nimic pentru tine. În nisipurile mişcătoare de sub tine nu există nimic pe care să clădeşti. Dar priveşte în sus! Priveşte deasupra ta, spre puterea care te susţine şi înţelepciunea care-ţi este oferită – într-acolo îţi poţi îndrepta inima, într-acolo îţi poţi orienta încrederea. Acolo vei găsi comori. Şi dreptate. Şi milostenia unei mame, pe care tu n-ai cunoscut-o niciodată.

Era ca şi cum ar fi vorbit despre casa pe care o visasem, casa aceea luminată de soare în care mă găseam în siguranţă, bine-venit şi liber. El mi-a readus-o aievea.

N-am putut spune nimic, desigur. Învăţătorul a văzut însă ce linişte îmi adusese şi s-a întins să mă atingă uşor pe umăr, aşa cum făcuse flăcăul din curte: o lovitură cu palma uşoară, frăţească.

S-a ridicat apoi în picioare, ca să destrame starea aceea.

— Ce ar trebui să luăm ca să citim la vară? a întrebat, iar eu am răspuns fără să mă gândesc:

— N-aş vrea Trudec!

• • •

Familia rămăsese în oraş în ultimele două veri, întrucât ferma nu fusese considerată un loc sigur în faţa bandelor rătăcitoare de soldaţi votusani care prădau prin Dealurile Ventine, însă acum armata noastră avea o tabără în apropiere de Vente şi-i alungase pe votusani înapoi, până la porţile oraşului lor.

Îmi aminteam ferma ca fiind un loc minunat. De câte ori mă gândeam la ea, mi se părea că simt căldura verii. Până şi pregătirile pentru plecare au fost palpitante, iar când am pornit cu adevărat, alaiul nostru mare şi răzleţit – cu trăsuri şi căruţe trase de cai, cotigi trase de măgari, călăreţi şi pedestraşi –, care străbătea străzile din Etra spre Poarta Râului, a fost la fel de grozav ca o paradă a eroilor, chiar dacă nu aveam tobe şi trâmbiţe. Trăsurile în care călătoreau femeile, fetele şi bătrânii Familiei erau înalte, greoaie şi păreau prea late pentru podul peste Nisas; dar Sem, Tan şi toţi vizitiii şi călăreţii de pe margini erau în plină glorie: copitele cailor tropăiau pe pod, penele de pe harnaşamente se legănau. Fraţii mai mari ai lui Sotur călăreau în faţă, cu Yaven, pe nişte cai minunat înşeuaţi. Căruţele şi cotigile îi urmau scârţâind, cu o sumedenie de strigăte şi pocnete din bici, şi cu inevitabilul măgar care nu voia să traverseze podul. Unele femei şi copii mici mergeau în căruţe, cocoţaţi pe mormanele de obiecte şi bucate, totuşi cei mai mulţi dintre noi mergeam pe jos, iar când oamenii se opreau să ne privească, Tib şi cu mine fluturam din braţe spre ei cu un fel de milă superioară, fiindcă noi mergeam la ţară, pe când ei, sărmanii gândaci, trebuiau să stea toată vara în oraş.

Tib şi cu mine eram ca nişte câini scoşi de stăpân la plimbare, parcurgând o distanţă de trei ori mai mare decât toţi ceilalţi, fiindcă alergam întruna în lungul alaiului, din frunte până la coadă şi înapoi. Până la amiază, mai pierduserăm din energie şi stăteam mai mult în apropierea căruţei femeilor, în care trebuiau să meargă Sallo şi Ris, pentru că ajunseseră la vârsta când fetele nu pot alerga de colo-colo; cu ele erau Oco, câţiva prunci şi femeile de la bucătărie, care erau întotdeauna dispuse să ne dea ceva de ciugulit, când apăream gâfâind însoţit de Tib.

Drumul începea să suie de-acum, şerpuind printre ţarinile mici de pe coastele dealurilor şi prin dumbrăvi de stejar; în faţă se zăreau culmile rotunde şi înverzite ale Dealurilor Ventine. Pe măsură ce urcam, puteam să privim îndărăt şi să vedem curba argintie a râului Nisas, care cobora spre albia mai largă a fluviului Morr. Dincolo de Nisas se zărea Etra, oraşul nostru, o mulţime înceţoşată de acoperişuri de stuf, lemn şi ţigle roşii între zidurile lui circulare, cu patru porţi şi turnuri de piatră gălbuie. Zăream masiva Casă a Senatului şi cupola Altarului Înaintaşilor. Am încercat să distingem acoperişurile Arcamandului şi am fost siguri că văzuserăm crângul de sicomori de lângă zidul unde ne instruiserăm cu Torm – la mulţi kilometri depărtare, cu ani în urmă…

Căruţele scârţâiau din ce în ce mai leneş, caii se opinteau la urcuş, vizitiii şfichiuiau din bice, acoperişurile viu colorate ale trăsurilor din faţă se clătinau şi se legănau, când roţile înalte se poticneau în făgaşele drumului colbuit. Soarele era fierbinte, briza din umbra stejarilor de pe marginea drumului era răcoroasă. Vitele şi caprele de pe păşunile împrejmuite cu garduri de lemn ne priveau solemne; mânjii de la o fermă de cai s-au tras îndărăt speriaţi, văzând trăsurile, revenind după aceea cu paşi mărunţi, ca să se uite mai bine. Cineva a apărut în goană în lungul şirului de căruţe şi cotigi, o fată – Sotur, care fugise de lângă Familie şi care s-a suit în căruţă, pentru a sta cu Ris şi Sallo. Era îmbujorată de surescitarea evadării ei şi mult mai vorbăreaţă ca de obicei…

— I-am spuse Mamei Falimer-ió că vreau să călătoresc la aer curat, şi ea mi-a dat voie, aşa c-am venit aici la voi. În trăsuri, mori de cald şi te zdruncină, iar pruncul lui Redili a vomitat. Aici e mult mai bine!

În scurtă vreme a început să cânte, făcându-şi auzit glasul puternic şi dulce cu una dintre melodiile vechi pe care le ştiau toţi. Sallo şi Ris i s-au alăturat, iar femeile din bucătărie, şi apoi cei care mergeau pe jos sau în alte căruţe mai în faţă au cântat în cor, astfel că muzica ne-a însoţit pe drum, printre dealurile ţinutului Vente.

Am ajuns la ferma Arca după apusul soarelui, o călătorie de cincisprezece kilometri, care durase toată ziua.

Privind în urmă la vara aceea şi la verile ce i-au urmat, îmi pare că m-aş uita peste mare spre o insulă îndepărtată şi aurie dincolo de apă, despre care îţi vine greu să crezi că ar fi fost locuită vreodată de cineva. Totuşi amintirile sunt aici, în mine, dulci şi intense: mirosul fânului uscat, cântecul strident şi neîncetat al greierilor pe dealuri, gustul unei caise furate, coaptă şi încinsă de soare, greutatea unei pietre grosolane în mâini, urma unei stele căzătoare printre măreţele constelaţii ale verii.

Toţi tinerii dormeau în aer liber, mâncau împreună şi se jucau împreună: Yaven, Astano şi Sotur, şi verişorii din Herramand, Sallo şi eu, Tib şi Ris şi Oco. Verişorii, un băiat şi o fată, erau nişte slăbănogi, de treisprezece, respectiv zece ani, pe nume Uter şi Umo; fuseseră bolnavi şi mama lor, sora mai mare a lui Sotur, îi adusese la fermă, sperând că aerul de ţară îi va înzdrăveni. Existau, de asemenea, şi o mulţime de pici – pruncii Familiei, nepoatele şi nepoţii lui Sotur şi copiii-sclavi cu înlocuitoare de mame –, dar îi îngrijeau femeile, iar noi nu prea aveam treabă cu ei. Noi, „cei mari”, făceam lecţii cu Everra dimineaţa devreme, după care eram liberi pentru tot restul zilei lungi şi fierbinţi. Nu aveam nimic de făcut. Sclavele din oraş serveau Familia şi dereticau în clădirea uriaşă şi veche a fermei, alături de îngrijitorii ei obişnuiţi, care erau destui. Tib fusese adus ca băiat la bucătărie, însă nimeni nu avea nevoie de el, aşa că fusese lăsat să studieze şi să se joace cu noi. Toate

treburile fermei erau făcute de cei de-acolo. Ei locuiau într-un sat măricel, la poalele dealului pe care se înălţa casa impozantă, într-o dumbravă de stejari de lângă un pârâu, şi se ocupau cu ceea ce se ocupă îndeobşte cei dintr-o fermă. Noi, copiii de la oraş, nu ştiam nimic despre ei şi ni se poruncise să nu le stăm în cale.

Asta era uşor. De dimineaţă până seara, eram ocupaţi cu propriile noastre isprăvi, exploram dealurile şi pădurile, pleoscăiam şi ne stropeam prin pârâiaşe, construiam stăvilare, dădeam iama prin livezi, meşteream fluiere din trestii şi salbe din margarete şi căsuţe în copaci, făceam de toate şi nu făceam nimic, fluieram, cântam şi pălăvrăgeam ca un stol de grauri. Yaven îşi petrecea o parte din timp cu adulţii, totuşi mai mult cu noi, conducându-ne în expediţii pe dealuri sau organizându-ne să repetăm o piesă ori un dans pentru a înveseli Familia. Everra ne scria textele de scenete; Astano, Ris şi Sallo învăţaseră arta dansului, iar cu glasul pur al lui Sotur care dădea tonul melodiilor şi cu Yaven cântând la liră, prezentam spectacole destul de frumoase, folosind podeaua mare de treierat drept scenă şi hambarul drept culise. Tib şi cu mine eram uneori bufoni şi alteori soldaţi. Îmi plăceau repetiţiile, tensiunea şi surescitarea acelor seri; de altfel, ne plăceau tuturor şi, de îndată ce încheiam o reprezentaţie şi fuseserăm aplaudaţi politicos de către nobilii noştri spectatori, începeam să discutăm despre următoarea punere în scenă şi-l imploram pe învăţător-dí să ne propună un subiect. Însă cele mai minunate clipe dintre toate erau nopţile de după zilele fierbinţi ale miezului de vară, când începea în sfârşit să se răcorească şi un vânt slab se isca dinspre apus, deşi fulgere de arşiţă continuau să licărească pe cerul întunecat dinspre miazăzi; noi stăteam pe saltelele umplute cu paie, afară, sub stele, şi vorbeam, şi vorbeam, şi vorbeam… Şi unul câte unul amuţeam, adormeam…

Dacă eternitatea ar fi avut un anotimp, acela ar fi fost miezul verii. Toamna, iarna, primăvara înseamnă schimbare şi trecere, dar în toiul verii anul stă încordat, ca pe vârfuri. E

doar o clipă fugară, dar chiar în timp ce trece ştii în sinea ta că nu poate schimba nimic.

Deşi mă bucur de o memorie bună, nu sunt întotdeauna sigur că ştiu ce s-a întâmplat în cele trei veri pe care le-am petrecut la Vente, fiindcă eu le percep ca pe o singură şi lungă zi aurie, urmată de o noapte înstelată.

Din prima vară îmi amintesc totuşi cât de plăcut a fost să nu-i avem pe Torm şi Hoby cu noi. Sallo şi cu mine am comentat asta cu surprindere, neştiind până atunci cât de mult ne oprimase ostilitatea lui Hoby sau cât de mult ne temuserăm de crizele lui Torm. Moartea lui Miv însă, deşi vorbiserăm rareori despre ea, făcuse ca teama noastră de Torm să fie iminentă. Era minunat să fim complet separaţi de el.

Astano şi Yaven păreau la fel de uşuraţi şi de eliberaţi ca şi noi de absenţa lui Torm. Ei erau mai mari ca vârstă, făceau parte din Familie, dar se jucau cu noi fără a ţine seama de vârstă ori de clasă. Era ultima vară de adolescenţă a lui Yaven şi s-a bucurat de ea ca atare, fiind activ, curajos, nepăsător în privinţa demnităţii lui, mulţumit de puterea lui. Cu el şi cu noi, departe de constrângerile femeilor Familiei, sora lui Astano a devenit de asemenea veselă şi îndrăzneaţă. Ea ne-a condus întâia oară într-un raid după fructe prin livezile vecinilor.

— Oh, nu vor simţi niciodată lipsa câtorva caise, spusese ea şi ne arătase scurtătura către fundul livezii, unde culegătorii încă nu sosiseră şi n-avea cine să ne prindă…

Deşi mai târziu ne-au observat, desigur, şi, crezându-ne nişte hoţi obişnuiţi, s-au repezit asupra noastră, strigând şi aruncând cu pietre şi bulgări de pământ, cu o intenţie de a ne face rău mai vădită decât cea manifestată de mine şi Tib când fuseserăm votusani. Am fugit. Când am ajuns pe domeniile noastre, Yaven, gâfâind şi râzând, a recitat din *Podul peste Nisas*:

Atunci fugiră soldaţii morvani,
Fugiră bărbaţii din Morva,
Ca oile-naintea lupilor flămânzi,

Fugiră de-avangarda etrană!

— Bărbaţii ăia sunt oribili, a zis Ris. (Abia scăpase de un culegător voinic, care o fugărise până la hotar şi aruncase după ea cu o piatră; din fericire, doar îi zgâriase braţul.) Nişte brute!

Sallo o liniştea pe micuţa Oco, care ne urmase în livadă, tocmai când noi o zbughiserăm la goană pe lângă ea într-o ploaie de pietre şi bulgări de pământ. Oco se speriase, dar în scurt timp a fost liniştită de râsetele noastre şi de purtarea lui Yaven. El ştia întotdeauna care erau temerile şi sentimentele celor mici şi se purta foarte blând, mai ales cu Oco. A ridicat-o, a pus-o la el în cârcă şi a declamat:

Suntem noi ca bărbaţii din Morva,
Ce fug dinaintea duşmanilor,
Sau ne e dat să luptăm pentru Etra,
Ca părinţii noştri la cumpăna anilor?

— Oamenii ăia sunt pur şi simplu răi, a zis Astano. Caisele cădeau din pomi, iar ei nu le vor culege niciodată pe toate.

— De fapt, a spus Sotur, noi i-am ajutat să le culeagă.

— Exact. Sunt pur şi simplu răi şi proşti.

— Cred că am putea să mergem şi să-i cerem voie senatorului Obbe să culegem fructe din livada lui, a spus Uter, unul dintre verişorii slăbănogi din Herramand, un băiat cu mult respect faţă de lege.

— Au gustul mult mai bun când nu ceri voie, a zis Yaven.

M-am simţit inspirat de amintirile hărţuielilor şi asediilor noastre din crângul de sicomori, cărora continuam să le duc dorul, în ciuda finalului lor jalnic.

— Ei sunt morvani, am spus. Morvani laşi, brutali şi egoişti. Dar noi, etranii, le vom îndura insultele?

— Bineînţeles că nu! a replicat Yaven. Le vom fura caisele!

— Când se opresc din cules? a întrebat Sotur.

— Diseară, a spus cineva.

Nimeni nu ştia exact când, căci nu eram atenţi la activităţile lucrătorilor de la fermă, care-şi vedeau de treabă în jurul nostru la fel ca albinele, furnicile, păsările şi şoarecii, precum şi alte specii. Sotur dorea să ne întoarcem după căderea întunericului şi să luăm oricâte caise pofteam. Tib credea că lăsaseră câini în livada lui Obbe, ca s-o păzească peste noapte. Surprins de atitudinea mea belicoasă, Yaven a sugerat să plănuim o incursiune în livada morvanilor, dar de data asta gândită aşa cum trebuia, mergând mai întâi în recunoaştere, postând santinele şi, poate, depozitând muniţie cu care să răspundem proiectilelor inamice şi să ne apărăm când ne retrăgeam, dacă avea să fie necesar.

Aşa a început marele război dintre „etranii” lui Arca şi „morvanii” lui Obbe, care s-a desfăşurat în mai multe livezi, timp de o lună. În scurtă vreme, lucrătorii de pe domeniul lui Obbe ne-au observat pe noi şi furtişagurile noastre, iar dacă postam santinele, ei procedau în acelaşi fel; însă noi dispuneam de tot timpul de pe lume, puteam alege unde să lovim, în vreme ce ei erau legaţi de munca lor, de culesul, sortatul şi transportul fructelor, totul sub ochiul supraveghetorului şi sub biciuşca sa, dacă erau înceţi sau leneşi. Pe de altă parte, noi eram ca păsările, ne năpusteam, furam şi dispăream la fel de iute. Nu ne gândeam defel la furia lor, la ura lor faţă de noi, şi-i tachinam nemilos când reuşeam vreo prădăciune spectaculoasă. Ei aflaseră că dintre noi, copiii, nu toţi eram sclavi, aşa cum crezuseră la început, şi asta îi cam încurca. Dacă un sclav arunca o piatră şi lovea un copil din Familia Arca, toţi culegătorii din livada aceea puteau da de bucluc. De aceea, erau nevoiţi să nu mai azvârle cu pietre în noi, încercând în schimb să ne intimideze doar prin superioritatea lor numerică şi asmuţind dulăii asupra noastră.

Pentru a echilibra situaţia, am inventat o regulă: dacă ne vedeau, trebuia să ne retragem. Nu era cinstit, a spus Astano, să luăm fructele făţiş, de sub nasul lor, dacă ei nu puteau riposta; trebuia să le şterpelim cât timp erau chiar

acolo, în livadă. Regula asta a făcut ca totul să fie foarte periculos şi incitant; raidurile erau organizate astfel: doar unul sau doi hoţi în copaci, dar foarte mulţi observatori şi iscoade, care ciripeau, hămăiau, croncăneau şi fluierau când se apropia duşmanul. După aceea, dacă reuşeam să înhăţăm câteva prune sau pere timpurii, puteam să ne refugiem de partea noastră a hotarului, să etalăm prada şi să exultăm victorioşi.

Marile războaie ale fructelor au luat sfârşit când Mama Falimer i-a spus lui Yaven că un mic grup de copii, sclavi de la ferma noastră, fusese bătut cu sălbăticie de nişte culegători din livezile de la ferma lui Obbe, care-i prinseseră la furat de prune. Unui băiat îi fusese scos ochiul din orbită. Mama nu i-a zis nimic lui Yaven, decât ce se petrecuse, însă după ce ne-a povestit ce aflase, Yaven ne-a anunţat că trebuia să încetăm cu raidurile. Copiii de la fermă speraseră probabil că vor fi confundaţi cu noi şi vor scăpa astfel teferi, dar vicleşugul nu mersese şi oamenii lui Obbe se răzbunaseră pe ei.

Yaven şi-a cerut scuze protocolar în faţa noastră pentru necugetarea de a ne conduce în acţiuni reprobabile, iar Astano, stăvilindu-şi lacrimile, i s-a alăturat.

— A fost vina mea, a spus ea. Nu a voastră, a niciunuia dintre voi.

Şi-au asumat responsabilitatea completă, aşa cum aveau să facă după ce deveneau adulţi, când Yaven era Tatăl Arcamandului şi Astano poate Mama altei Case, când toate deciziile urmau să le aparţină numai lor.

— Îi urăsc pe sclavii ăia îngrozitori din livezi, a spus Ris.

— Cei de la fermă sunt într-adevăr nişte brute, a rostit Umo cu regret.

— Morvani scârboşi, a zis Tib.

Eram toţi nefericiţi. Dacă nu aveam un duşman, ne trebuia o cauză.

— Am o idee, a spus Yaven. Am putea să jucăm *Căderea cetăţii Sentas.*

— Fără arme, a rostit Astano, foarte încet şi blând.

— Bineînţeles că fără arme. Mă gândeam la o piesă de teatru.

— Cum?

— Păi, mai întâi va trebui să construim cetatea Sentas. Chiar ieri mă gândeam că vârful dealului din spatele podgoriei de la răsărit – ştiţi care, nu? – seamănă cu o cetate. Acolo sus există tot felul de stânci. Ar fi uşor s-o fortificăm şi să facem tranşee şi valuri de pământ. Învăţător-dí are cartea aici – din ea am putea scoate planurile. După aceea, interpretăm diverse roluri, înţelegeţi… Oco să fie generalul Thur, Gav să rostească discursurile solului, iar Sotur să joace rolul profetesei Yumo… N-ar trebui să reproducem scenele de luptă, ci doar pe cele vorbite.

Nu suna foarte incitant, dar am pornit spre vârful dealului şi, când Yaven s-a plimbat printre stâncile şi bolovanii mari şi a descris unde am putea să construim un zid sau să săpăm o tranşee, ideea ridicării unui oraş a început să prindă substanţă. După-amiază târziu l-a convins pe Everra să-i dea epopeea şi ne-a citit pasaje din ea, iar imaginaţia ni s-a înflăcărat de la cuvintele măreţe şi episoadele tragice. Ne-am ales, apoi, personajele pe care doream să le interpretăm… şi toţi eram sentani. Nimeni nu voia să fie un războinic asediator din Pagadi, nici chiar marele general Thur, sau eroul Rurec, chiar dacă Pagadi câştigase războiul şi distrusese oraşul, încât acum, după sute de ani, Sentas nu mai era decât o aşezare sărăcăcioasă între uriaşele ziduri năruite. De obicei noi eram de partea învingătorilor; însă urma să construim cetatea Sentas sortită pieirii, astfel încât cauza sa era şi cauza noastră şi aveam să pierim odată cu ea.

Tot restul verii am clădit cetatea Sentas şi am pus în scenă gloria şi prăbuşirea ei. Construirea a însemnat muncă grea, acolo sus pe vârful dealului, pe iarba rară şi uscată, cu soarele arzând necruţător şi fără pic de umbră – poate doar lângă zidurile şi turnurile din piatră pe care le ridicam. Cele două fetiţe, Oco şi Umo, suiau şi coborau dealul cu apă din pârâu, iar noi ceilalţi asudam şi icneam. Blestemam cu

guri uscate ca iasca, atunci când vreun pietroi refuza să se potrivească la locul lui, ori aluneca şi strivea vreun deget; le primeam cu laude şi veselie pe fetele ce aduceau apă. Mâinile delicate ale lui Astano erau tăbăcite şi învineţite, aspre, cum spusese Mama, precum copitele cailor; dar Mama zâmbise şi nu o mustrase. Ba chiar a suit de câteva ori pe Dealul Cetăţii Sentas ca să vadă cum mergea treaba. Yaven şi Astano i-au arătat minunile noastre inginereşti: Poarta de Răsărit, Turnul Strămoşilor şi meterezele de apărare. Stând dreaptă în straiele ei subţiri de vară, cu chipul neted şi surâzător, a ascultat, a încuviinţat, i-a plăcut. I-am văzut mâna pusă uneori uşor, aproape sfios, pe braţul fiului ei înalt, şi am văzut dorul din gest, deşi nu l-am înţeles. Cred că era fericită de fericirea noastră şi, ca noi, o dorea neumbrită de gânduri despre trecut sau viitor.

Everra s-a suit şi el adesea pe deal, pentru a trece în revistă planurile şi dispunerea clădirilor şi a obiectivelor de apărare, potrivit hărţii din cartea sa; iar noi l-am convins să rămână şi să ne citească din epopee, când mai făceam câte o pauză, încetând pentru o vreme să mai aşezăm pietre şi să mai săpăm şanţuri. Era, a spus el, o ocazie de instruire excelentă, din care toţi urma să profităm. Se arăta atât de entuziasmat de proiectul nostru, încât risca să devină o adevărată pacoste, pretinzând îmbunătăţiri şi corecturi pedante ale arhitecturii noastre, noroc însă că, pe la jumătatea dimineţii, începea să se pleoştească din cauza arşiţei şi cobora, lăsându-ne să ne clădim pietrele şi visele, în vipia vântoasă de pe vârful dealului.

•••

În toate lunile astea, ferma cea mare fusese o gospodărie alcătuită din femei şi copii. Tata stătea în Etra, deoarece Senatul se reunea aproape zilnic. Soter, fratele mai mare al lui Sotur, venea la răstimpuri în Vente, ca să petreacă o noapte sau două cu soţia şi copiii lui, dar celălalt frate, Sodera, avocat, era reţinut în oraş de *purcesele* lui, cum le numea Sotur. Străunchiul Yaven Herro Arca, care avea mai bine de nouăzeci de ani, fusese adus cu noi să

stea la umbră sub stejari. În majoritatea timpului, Yaven era bărbatul casei, deşi el alegea să nu joace rolul acela.

Dintre lucrătorii de la fermă, câţiva erau vârstnici care nu prea mai puteau munci, însă majoritatea persoanelor din casă erau femei. Acestea erau deprinse să facă treabă în absenţa stăpânilor şi se arătau mai independente, atât în acţiuni, cât şi în purtare, în comparaţie cu persoanele din casa de la oraş. Nu existau nici ierarhie, nici protocol. Totul părea să se desfăşoare destul de bine, fără formalităţile şi rigiditatea vieţii din Arcamand, fără scârţâiturile, opintelile şi complicaţiile acelea inutile. Când Mama a dorit să prepare gem de prune aşa cum se făcea în Gallecamand când era ea mică, n-au urmat plecăciunile şi agitaţia care ar fi început în bucătăriile mari din Arcamand, nici pufniturile nemulţumite pentru că se întrerupeau activităţile uzuale; bătrâna Acco, mai mare peste bucătăresele fermei, a stat în spatele Mamei aşa cum ar fi procedat cu o ucenică şi nu s-a sfiit s-o mustre. Pruncii erau un fel de proprietate comună: femeile sclave se îngrijeau, desigur, de cei ai Familiei, dar şi Mama şi soţiile lui Soter şi Sodera se îngrijeau de pruncii sclavi, aşa că toţi ţâncii se târau pe jos şi se împleticeau împreună şi adormeau în grămezi promiscue, ca nişte pisoiaşi.

Mâncam afară, la mese lungi sub stejarii de lângă bucătărie şi, cu toate că existau o masă a Familiei şi o masă a sclavilor, nu ne aşezam întotdeauna potrivit statutului; Everra obişnuia să ia loc la masa Familiei, la invitaţia Mamei şi a lui Yaven, pe când Sotur şi Astano se autoinvitau la masa noastră, ca să stea cu Ris şi Sallo. Ne aranjam nu atât după rang, cât după vârstă şi preferinţe. Tihna şi grupările acestea constituiau o parte însemnată din fericirea vieţii în Vente. Dar totul s-a schimbat, a trebuit să se schimbe, când Tata a sosit pentru a-şi petrece ultimele săptămâni ale verii, aducându-şi atât nepoţii, cât şi pe Torm.

Din prima seară, sosirea lor a părut de rău augur. Masa Familiei era acum plină de bărbaţi. Femeile şi fetele Familiei stăteau tot acolo, elegant îmbrăcate, părând mult mai manierate decât fuseseră toată vara, şi tăceau sfioase, în

timp ce bărbaţii vorbeau. Metter şi valeţii care îi însoţiseră aici stăteau cu noi şi discutau între ei. Everra a stat şi el cu noi, tăcut. Nouă, copiilor, ni se aruncau priviri încruntate dacă spuneam ceva.

Cina a fost servită protocolar şi a durat multă vreme, iar după aceea copiii Familiei – Yaven şi Astano, Sotur, Umo şi Uter – au intrat în casă, cu adulţii Familiei.

Noi, cei cinci copii sclavi rămaşi afară, am hoinărit de colo-colo, nefericiţi. Era prea târziu să mai mergem la Sentas. Sallo a propus să ne plimbăm pe drumul de lângă satul fermei, ca să vedem dacă se copseseră murele din gardurile vii. Nişte copii de-acolo ne-au văzut şi, ascunzându-se îndărătul mărăcinilor, au aruncat cu pietre în noi – nu bolovani, nu pietre mari care pot ucide, ci doar pietricele, poate că aveau praştii, fiindcă toate loviturile usturau ca naiba şi lăsau vânătăi mici. Mititica de Oco, prima care a fost nimerită, a ţipat că fusese înţepată de o viespe, după care toţi am început să fim înţepaţi. Am văzut proiectilele zburând peste gard şi ne-am întrezărit atacatorii. Unul dintre ei, un băiat voinic, s-a ridicat în picioare şi ne-a batjocorit în dialectul lui barbar. Am rupt-o la fugă. Nu râzând, aşa cum fugiserăm de culegătorii din livezi, ci speriaţi de-a binelea. Vedeam amurgul întunecându-se în jurul nostru şi simţeam ura în urma noastră.

Când am revenit la fermă, Oco şi Ris plângeau. Sallo a potolit-o pe Oco. Ne-am spălat vânătăile şi ne-am aşezat pe saltelele umplute cu fân, sub bolta înstelată a cerului, şi am stat de vorbă. Sallo a spus:

— Au văzut că nu erau copii din Familie alături de noi.

— Dar de ce ne urăsc? a bocit Oco.

Nimeni n-a scos o vorbă.

— Poate pentru că noi facem multe lucruri pe care ei nu le pot face, am spus eu.

— Şi taţii lor ne urăsc, a zis Sallo. Pentru războaiele fructelor.

— Eu îi urăsc, a zis Ris.

— Şi eu, a adăugat Oco.

— Ţărani împuţiţi, a spus Tib, iar eu am simţit acelaşi dispreţ sălbatic, însoţit de dezgustul de sine, vag şi dulce, al conştientizării unei prejudecăţi, al dispreţuirii lucrului de care te temi.

Am tăcut mult timp, privind cum stelele se iveau deasupra coroanelor negre ale stejarilor, împodobind ca o cunună acoperişurile caselor.

— Sallo, a şoptit Oco, el o să doarmă cu noi?

Se referea la Torm. Oco era cu adevărat terorizată de Torm. Îl văzuse cum îi omorâse fratele.

Prin „o să doarmă cu noi”, vrusese să întrebe dacă Torm va ieşi afară din casă, aşa cum făcuseră toată vara copiii Familiei, ca să doarmă ca noi pe saltele umplute cu fân, sub bolta cerului.

— Nu cred, micuţă Oco, a spus Sallo cu glasul ei blând. Nu cred că vreunul dintre ei va dormi în seara asta afară. Trebuie să stea înăuntru, să se poarte ca nobilii.

Dar trezindu-mă înaintea zorilor, când constelaţiile iernii păleau pe cerul luminat dinspre răsărit, le-am văzut pe Astano şi Sotur ridicându-se de pe saltelele lor, înfăşurându-se în pături uşoare şi furişându-se, desculţe, înapoi în casă.

În dimineaţa aceea, copiii Familiei au ieşit din casă mult mai târziu decât de obicei. Nu hotărâserăm dacă să mergem la Dealul Cetăţii Sentas fără ei şi încă discutam despre asta, când i-am văzut. Yaven a strigat:

— Haideţi! De ce tăiaţi frunză la câini pe-aici?

Torm nu era cu el. Fetele purtau straie de ţară, ca şi noi, tunici peste pantaloni, zdrenţuite şi prăfuite.

Ne-am alăturat grupului. Yaven a ridicat-o pe Oco şi a pus-o la el în cârcă.

— Bravule vizitiu, a rostit el, mână-ţi sălbaticul armăsar spre porţile şi zidurile măreţe ale cetăţii Sentas! Înainte!

Oco a chiţăit o imitaţie de strigăt de război şi Yaven a pornit în galop pe potecă, nechezând. Toţi l-am urmat în acelaşi fel.

Expresia „conducător înnăscut” este un loc comun. Presupun că mulţi bărbaţi sunt conducători înnăscuţi; există

multe feluri în care se poate conduce şi multe ţinte spre care să conduci. Primul conducător cu adevărat înnăscut pe care l-am întâlnit a fost băiatul acesta de şaptesprezece ani, Yaven Altanter Arca, şi i-am judecat pe alţii în funcţie de el. Potrivit criteriilor astfel stabilite, calităţile de conducător înseamnă magnetism izvorât din interiorul persoanei, inteligenţă activă, acceptarea indiscutabilă a responsabilităţii, dar şi ceva mai greu de definit: o luptă între dreptate şi compasiune, senzaţia că niciodată nu eşti mulţumit de una fără cealaltă şi, de aceea, rareori se atinge completa satisfacţie.

În momentul acesta, Yaven era împărţit între loialitatea faţă de noi, „sentanii”, şi loialitatea protectoare pe care simţea că o datorează fratelui mai mic. Spre amiază, când era timpul să trimită un voluntar care să aducă pâine şi brânză şi ce ni se mai oferea de la bucătărie pentru prânz, a spus:

— Mă duc eu.

S-a întors cu sacul pentru prânz, dar şi cu Torm.

De îndată ce l-a zărit pe Torm suind dealul, Oco s-a ghemuit în labirintul de pietre din spatele Turnului Strămoşilor. Sallo s-a furişat imediat împreună cu ea, în jos, spre pârâul care curgea la poalele dealului nostru.

Yaven l-a plimbat pe Torm prin toate clădirile de piatră, prin şanţurile şi valurile de pământ, explicându-i cum respectau planurile istorice şi povestindu-i tablourile dramatice care aveau să fie puse în scenă după ce terminam construirea cetăţii Sentas şi eram pregătiţi pentru asediu şi cucerire. Torm l-a urmat peste tot, vorbind puţin, părând rigid şi deloc în largul lui, dar a rostit totuşi câteva vorbe de laudă pentru valul circular de pământ – capodopera noastră.

Construcţiile din piatră erau mici şi şubrede şi necesitau dragostea şi înţelegerea unei persoane iubite, pentru a vedea în ele o asemănare cu nişte turnuri şi porţi adevărate, dar lucrările făcute în pământ erau, desigur la scara lor redusă, perfect realiste. Ridicaserăm o palisadă în jurul vârfului dealului, cu un şanţ cu maluri verticale, valul

circular, în exteriorul lui, şi bătătoriserăm pământul pe partea interioară a palisadei pentru a o sprijini şi a le oferi reazăm apărătorilor. În Sentas, nu puteai intra decât pe un pod lung, făcut dintr-o singură scândură peste şanţ, şi prin unica poartă a palisadei. Torm tot n-a spus prea multe, însă a fost în mod limpede impresionat de amploarea eforturilor noastre.

— Uite, a zis Yaven, eu voi conduce un asalt prin surprindere: Bărbaţi ai Sentasului, pe metereze! La porţi! Se-apropie duşmanul! Apăraţi-vă căminele!

A coborât puţin pe deal, în timp ce noi am închis poarta, am împins zăvorul mare din lemn în locaşul de blocare şi am alergat unii în sus pe panta de pământ din interiorul palisadei, iar aţii în vârful zidurilor firave de piatră ale „citadelei” interioare. După aceea, Yaven s-a năpustit la atac în sus pe deal şi peste scândură, iar noi am răcnit sfidător şi am abătut o ploaie de suliţe şi săgeţi invizibile asupra lui. El a zgâlţâit poarta cu putere, după care s-a prăbuşit şi a murit în faţa ei, în timp ce noi ovaţionam.

Torm a privit totul fără să ia parte la jocul nostru, dar a fost atras în mod vădit de natura lui şi de surescitarea noastră.

Am deschis apoi poarta şi l-am primit pe Yaven, după care ne-am aşezat în umbra firavă de lângă zid, ca să ne luăm prânzul. Sotur a plecat pe furiş, cu mâncare pentru Sallo şi Oco, care rămăseseră jos, la pârâu.

— Ce crezi aşadar despre Sentas? a întrebat Yaven.

Torm a răspuns:

— Este frumos. Foarte reuşit. (Glasul i se îngroşase şi suna ca al Tatălui.) Atât doar că… Este un fel de prostie. Oamenii fac *buoaiong*…

A imitat felul în care noi ne prefăceam, cu mâinile goale, că întindem arcuri şi slobozim săgeţi.

— Da, bănuiesc că pare copilăros. Tu ai folosit arme adevărate toată vara, a spus Yaven în felul lui politicos, destins şi onest.

Torm a încuviinţat cu un aer de superioritate.

— Asta nu-i decât o joacă. O piesă de teatru. Dar ne-a scăpat de lecţii, a zis Yaven.

Era adevărat. După ce începuserăm construirea cetăţii Sentas, Everra renunţase la orice pretenţii de a mai ţine cursuri. A convins-o însă pe Mama – şi pe sine însuşi – că de fapt fusese ideea lui, o modalitate de a ne învăţa poemul epic, istoria războiului dintre cetăţile Pagadi şi Sentas, precum şi elemente de arhitectură defensivă.

— Dacă nu i-ai fi folosit pe ceilalţi, puteam avea săbii şi arcuri, a spus Torm. Am fi fost noi şase.

— Ar fi fost tot arme de jucărie, a ripostat Yaven după o pauză imperceptibilă. Nu ca acelea cu care ai învăţat tu. Ha! Dacă i-aş fi dat eu lui Sotur o sabie cu tăiş, îmi scotea ficatul până să mă dumiresc!

— Dar nu le-ai fi putut da sclavilor arme, a zis Uter, care nu înţelesese ce spusese Torm prin „ceilalţi".

Uter venea întotdeauna cu reguli, prohibiţii şi morale; Sotur îl poreclise Trudec.

— E împotriva legii, a adăugat el.

Torm s-a încruntat. N-a spus nimic. I-am aruncat o privire lui Tib, care se ghemuise, ca şi mine, amintindu-şi cum fuseserăm pedepsiţi pentru că făcuserăm pe soldaţii pentru Torm. Şi l-am zărit pe Yaven uitându-se la sora lui, Astano. „Scoate-ne de-aici!" spuneau ochii lui, şi ea a făcut-o, prompt, vorbind fluent şi parcă fără noimă, aşa cum sunt învăţate femeile să facă.

— Nu mi-ar plăcea să am nici chiar arme de jucărie, a zis ea. Mie-mi plac arcurile şi săgeţile noastre din aer. Nu dau greş niciodată cu ele! Şi nici nu rănesc pe nimeni. Oricum, deocamdată suntem la mare depărtare de orice bătălii, nu? Va trebui să facem mai întâi discursurile solilor. Şanţul a durat atât de mult! Şi Turnul nu-i nici acum cu adevărat stabil. Dar pietrele sunt foarte reale, Torm. Ştii, le-am cărat cu braţele şi le-am îngrămădit unele peste altele, trudind de dimineaţa până seara. Chiar şi picii, Umo şi Oco, au ajutat la construcţie. Noi suntem toţi sentani.

Aşa a luptat ea, cu puţinele arme ce-i fuseseră date, pentru a apăra oraşul pe care-l ridicaserăm împreună toată vara, oraşul nostru din aer însorit.

Torm a ridicat din umeri. A terminat de mestecat pâinea şi brânza în tăcere. A coborât la pârâu ca să bea apă; le-am văzut pe Sallo, Oco şi Sotur retrăgându-se, ferindu-se de el prin iarba înaltă de pe maluri. El nu le-a băgat în seamă. A fluturat din braţ către Yaven, a strigat ceva şi a pornit singur înapoi spre casă pe poteca albă de lângă podgorie, o siluetă robustă şi solitară, care-şi legăna ritmic braţele.

Am revenit pentru o vreme la treabă, totuşi o umbră pogorâse peste plăsmuirea noastră.

Şi, cu toate că în restul verii am mers toţi să lucrăm la Sentas aproape zilnic, n-a mai fost niciodată la fel ca înainte. Copiii Familiei erau chemaţi adesea – Yaven şi Torm şi Uter pentru a merge în expediţii de vânătoare cu Tata şi nobilii vecini, iar fetele pentru a face conversaţie cu soţiile lor. Sotur şi Umo, care iubeau cu pasiune jocul nostru născocit, se eschivau de la îndatoririle acelea şi ni se alăturau de câte ori puteau, dar Astano nu putea să scape; iar fără ea şi fără Yaven, ne lipsea călăuzirea, ne lipsea convingerea.

Însă toate deliciile din Vente continuau să fie acolo: înotul şi împroşcatul cu apă în pâraie, smochinele care se coceau (şi pe care nu trebuia să le furăm, fiindcă smochinii se aflau chiar în spatele casei mari), discuţiile purtate înainte de a adormi sub stele. Şi am avut o ultimă zi minunată de fericire. Astano a propus să urcăm până în vârful cel mai înalt al Dealurilor Ventine. Era prea departe pentru a ne fi putut întoarce de-acolo în aceeaşi zi, aşa încât am luat bucate, apă şi pături. Un băiat de la fermă ne-a urmat cu bagajele încărcate pe un bardou.

Am pornit la drum foarte devreme; aerul era răcoros acum înainte de răsăritul soarelui, amintind de apropierea toamnei. Iarba uscată de pe dealuri avea culoarea alburie a aurului topit şi umbrele erau mai lungi ca oricând. Am suit şi am tot suit pe o potecă uitată, cărăruia vreunui cioban, care şerpuia printre dealurile mari şi rotunde. Turmele de oi

risipite pe costişe nu se temeau de noi, însă ne priveau şi ne provocau cu behăiturile lor răguşite, aproape ca nişte mugete. La înălţimea aceea nu existau îngrădiri, fiindcă oile de munte rămân pe păşunile lor fără garduri sau ciobani, dar printre ele existau câini mari şi suri, care le păzeau de lupi. Câinii aceia nici nu ne-au băgat în seamă. Dacă însă ne-am fi oprit, cu siguranţă că unul dintre ei ar fi venit spre noi, taciturn, dar foarte sugestiv: *Ia vedeţi-vă voi de drum şi totul va fi bine.* Aşa că ne-am văzut de drum.

Torm şi Uter n-au venit cu noi. Ei aleseseră să plece la vânătoare de lupi în pădurile de brazi, cu unchii Soter şi Sodera. Oco şi Umo, care, deşi avea zece ani, nu era cu mult mai voinică decât Oco, care avea doar şase ani, călcau pline de curaj. Din când în când, Yaven o cocoţa pe Oco pe umerii lui, iar pe parcursul acelui ultim urcuş lung şi abrupt, am luat mâncarea şi păturile de pe bardou şi le-am suit pe cele două fetiţe în şa. Bardoul era frumos, sur ca un şoricel. Nu avusesem habar ce soi de animal era; mi se părea un fel de cal mai micuţ. Sotur a explicat că dacă tatăl lui ar fi fost măgar şi mama iapă, atunci ar fi fost catâr, dar pentru că mama lui fusese măgăriţă, iar tatăl armăsar, era un bardou. Băiatul care-l conducea de frâu a ascultat explicaţia, afişând tipica expresie obtuză şi încruntată a unui om de la fermă.

— Aşa este, nu, Comy? l-a întrebat Sotur.

El a tresărit şi a întors capul, ferindu-şi privirea, posomorât.

— Totul depinde din cine te tragi, s-a adresat Sotur bardoului, nu-i aşa, Şoricel?

Comy a smucit de căpăstru şi Şoricel a pornit docil, cu Oco şi Umo ţinându-se strâns de şa, speriate şi vesele. Noi ne-am continuat urcuşul cu poverile uşoare, pe care le-am fi putut duce cu siguranţă toată ziua. Am fost totuşi fericiţi când, în cele din urmă, am ajuns chiar în vârful celui mai înalt deal, ne-am oprit din urcuş şi am contemplat panorama minunată care se întindea împrejurul nostru, plaiuri nesfârşite luminate de un soare gălbui topindu-se în albastru, cu umbrele lungi ale zilelor de august pătrunzând

în faldurile dealurilor. Zăream oraşul Etra, îndepărtat şi minuscul pe câmpiile vaste; desluşeam ferme şi sate în lungul albiilor pâraielor şi al râului Morr, iar Yaven, care avea ochi de şoim, a spus că putea distinge zidurile cetăţii Casicar şi un turn deasupra lor, deşi eu nu vedeam decât o pată mânjită acolo, în meandrul strâns al Morrului. De acolo, spre răsărit şi miazăzi, ţinutul era deluros şi accidentat, dar către miazănoapte şi apus cobora şi se întindea în terase uriaşe, neclare, cu verdele contopindu-se în albastrul din depărtare.

— Acela este Codrul Daneran, a spus Yaven, privind spre nord-est.

— Acolo sunt Smârcurile, a spus Astano privind către miazănoapte, iar Sotur a adăugat:

— De unde vă trageţi voi, Sallo şi Gav.

Sallo era lângă mine şi amândoi am privit multă vreme într-acolo. Simţeam un fior ciudat şi rece, văzând nesfârşirea aceea, tărâmul necunoscut unde ne născuserăm. Despre cei din Smârcuri ştiam doar că nu erau locuitori ai oraşelor, ci barbari necivilizaţi. Noi aveam străbuni acolo, aşa cum aveau oamenii liberi. Noi ne născuserăm liberi. Mă tulbura gândul acesta, deşi ştiam că era în zadar. Ce legătură avea cu viaţa mea din Etra, cu Familia mea din Arcamand?

— Voi mai ţineţi minte ceva din Smârcuri? ne-a întrebat Sotur.

Sallo a clătinat din cap, dar eu, spre propria-mi surprindere, am spus:

— Uneori, cred că da.

— Cum era?

Mi se părea o prostie să le descriu cu glas tare amintirea sau imaginea aceea simplă.

— Era multă apă, şi stuf care creştea în apă, şi plauri… şi un deal vineţiu hăt departe… Poate că era chiar dealul acesta.

— Pe atunci, erai doar un bebeluş, Gav, a spus Sallo, cu o undă de avertizare abia sesizabilă în glas. Dacă eu, care aveam doi-trei ani, nu-mi mai amintesc nimic…

— Nici când aţi fost răpiţi? a întrebat Sotur, dezamăgită. Asta ar fi fost interesant.

— Sotur-ió, nu-mi amintesc nimic altceva decât Arcamand, a rostit Sallo, cu glasul ei blând, şi a surâs.

Ne-am întins ospăţul pe iarba rară şi uscată de pe vârful dealului şi am mâncat, în timp ce soarele a coborât glorios, dezvăluindu-ne marea prin scânteierea de pe orizontul îndepărtat, unde a apus. Am stat acolo şi am flecărit, regăsind toată tihna şi camaraderia din vara cea lungă. Cei mici au aţipit. Sallo a adormit cu capul în poala mea. Ris mi-a adus o pătură şi mi-am învelit sora, cât am putut de bine. Răsăreau stelele. Comy, care toată seara stătuse la depărtare, între noi şi bardoul priponit, cu spatele la noi, a început să cânte. La început n-am ştiut ce auzeam, fiindcă era un sunet subţire, ciudat şi trist, ca vibraţiile din văzduh după lovirea unui clopot: s-a înălţat, a tremurat şi s-a stins.

— Mai cântă, Comy, a murmurat Sotur. Te rog!

El a tăcut atât de multă vreme, încât toţi am crezut că nu va mai cânta, dar, într-un târziu, tremurul unui sunet a reînceput firav, un fir de muzică foarte subţire, linia unei melodii. Era nespus de tristă, şi totodată senină, netulburată. Sunetul vocii s-a stins din nou şi noi am rămas atenţi, dorind să revină.

Domnea o tăcere absolută acum pe coama lată a dealului, iar sclipirea stelelor era mai intensă decât ultima lumină albăstrui-maronie dinspre asfinţitul îndepărtat.

Bardoul a tropăit şi a nechezat înfundat, din adâncul pieptului, iar noi am râs auzindu-l, şi am mai vorbit puţintel, încetişor. După aceea, am adormit.

Capitolul 4

Următorii doi ani s-au scurs liniştiţi. Sallo şi cu mine măturam zilnic podelele casei mari şi mergeam la lecţii. Nimeni nu-i ducea dorul lui Hoby, cred că nici chiar Tib. Torm, care exersa în minte disciplina spadasinului, era posac, rezervat şi ascultător în clasă. O dată sau de două ori, când iritarea lui faţă de lecţii sau de învăţător fusese pe punctul de a-l copleşi, îşi ceruse scuze şi ieşise. În cea mai mare parte a timpului, Yaven era plecat cu trupele. La momentul acela, oraşul Etra nu era implicat în niciun război, astfel că ofiţerii tineri, ca Yaven, erau instruiţi prin exerciţii sau antrenamente, ori trimişi de pază la hotare; din când în când, Yaven revenea acasă în permisii, părând voios şi în formă fizică. În ambele veri, am mers la ferma Vente, dar nici acolo n-au existat evenimente deosebite, ci doar fericirea leneşă şi nespectaculoasă a vieţii din locul acela. Yaven nu a venit cu noi; a petrecut prima vară la instrucţii, iar în a doua vară l-a însoţit pe Tata într-o misiune diplomatică la Gallec. Torm a petrecut ambele veri la şcoala pentru spadasini. Aşa că Astano ne-a fost conducătoare.

Ne-a dus pe Dealul Cetăţii Sentas chiar din prima seară. La început, am fost şocaţi şi îndureraţi, pentru că am găsit totul aproape în ruine. Şanţul se umpluse cu mâl după ploile de peste iarnă, iar pământul din dosul palisadei se surpase; palisada în sine se rupsese în câteva locuri şi mormanele de bolovani care formau Turnul şi Porţile fuseseră dărâmate, nu de intemperii, ci de răutatea omenească.

— Ţăranii ăia împuţiţi, a mârâit Tib – acum putea să mârâie, fiindcă vocea îi era în schimbare.

Am cutreierat o vreme locul distrus, simţind faţă de copiii de la fermă acelaşi dispreţ detestabil, ruşinos, pe care-l încercasem când aruncaseră cu pietre în noi, şi am jelit întinarea cetăţii viselor noastre. Totuşi Astano şi Sotur ne-au îmbărbătat, explicându-ne cât de uşor puteam repara palisada, iar spre amurg am început să strângem iarăşi

bolovani pentru Turn. Am revenit acasă, ne-am întins saltelele sub cerul înstelat şi am plănuit reclădirea cetăţii Sentas.

— Să ştiţi, a spus Sotur, că dacă am reuşi să-i convingem pe unii dintre ei să ne dea o mână de ajutor, s-ar putea să nu mai deteste construcţia noastră.

— Brr! a făcut Ris. Nu vreau pe niciunul în preajmă. Sunt nişte îngălaţi.

— Nu ne putem încrede în ei, a zis Uter care era mai puţin slăbănog şi osos în vara aceasta, dar la fel de afectat.

— Cel cu bardoul mi s-a părut la locul lui, a rostit Umo, sora sa.

— Comy, a încuviinţat Astano. Da, era drăguţ. Mai ţineţi minte când a cântat?

Am tăcut toţi, întinşi pe saltele, amintindu-ne de seara aceea aurie şi misterioasă de pe vârful dealului.

— Va trebui să-i cerem voie căpeteniei lor, i-a spus Astano lui Sotur şi au discutat între ele despre posibilităţile de a căpăta sclavi de la fermă.

— Numai dacă spunem c-o să muncească pentru noi, a spus Sotur şi Astano a replicat:

— Ei bine, o vor face. Noi am muncit la fel de trudnic ca oricare dintre ei! Când am săpat şanţul ăla a fost groaznic! Şi n-am fi reuşit niciodată fără Yaven.

— Acum însă ar fi altceva, a zis Sotur. Să le poruncim…

Astano a încuviinţat:

— Da.

Şi s-au oprit acolo. Ideea n-a mai fost pomenită.

Am reclădit cetatea Sentas, chiar dacă nu conform standardelor la care ţineau Yaven sau Everra. Iar după ce am terminat, am organizat o ceremonie de purificare, dând ocol zidurilor pe dinăuntru, nu parodiind, ci aşa cum se descria în poemul lui Garro, cu învăţătorul nostru în fruntea alaiului, ca mare preot, şi aprinzând focul sacru în citadelă. Toată vara am mers pe vârful acela de deal, în grup, în perechi sau singuri, fiindcă simţeam toţi că, în mijlocul nenumăratelor păduri, dealuri şi pâraie de la fermă, cetatea

era locul cel mai drag pentru noi, fortăreaţa şi refugiul nostru.

În afară de repararea cetăţii Sentas, n-am avut niciun proiect de amploare; am pus în scenă câteva piese cu dansuri, dar îmi reamintesc cel mai bine bălăcelile cu Tib în iazuri, sub sălcii şi anini, leneveala la umbră când pălăvrăgeam, şi explorările sporadice ale pădurilor aflate la miazăzi de casă. Zilnic, făceam lecţii câte jumătate de dimineaţă cu învăţătorul nostru, iar Ris şi Sallo erau reţinute adesea pentru lecţii de muzică, cu Sotur şi Umo, întrucât de la Herramand sosise un profesor de muzică. Utte, nepoţica lui Sotur, nu mai era în categoria ţâncilor şi alerga alături de noi, urmărită cu grijă de Oco; iar uneori îi duceam pe cei mai răsăriţi dintre micuţi la pârâu şi le vegheam scăldatul, ţipetele, chiotele şi somnul pe toată durata după-amiezilor lungi şi fierbinţi.

Mama şi mătuşile lui Sotur ni se alăturau frecvent, iar uneori Uter, Tib şi cu mine eram expediaţi de-acolo, pentru ca femeile şi fetele mai mari să se îmbăieze. Uter era convins că băieţii de la fermă se ascundeau prin tufişuri ca să tragă cu ochiul şi patrula în sus şi-n jos, cu un aer important, poruncindu-ne mie şi lui Tib să-l ajutăm „să ţinem brutele netrebnice departe de femei”. Cunoscând pedepsele teribile pentru asemenea vină împotriva sacralităţii Mamei, eram convins că sclavii fermei nu s-ar fi apropiat niciodată de scăldătoare, însă mintea lui Uter funcţiona în asemenea direcţii, fascinată de ideea pângăririi.

Nu am fost un adolescent precoce. Pentru mine, obsesiile lui Uter erau la fel de stupide ca şi încercările chicotite ale lui Tib de a emite remarci bărbăteşti despre ce ai fi putut vedea dacă te-ai fi ascuns într-adevăr în tufişuri. Eu ştiam cum arătau femeile. Trăisem toată viaţa în odăile lor. Pentru simplul fapt că în iarna care trecuse fusese trimis în cvartirul bărbaţilor, Tib se purta acum de parcă o femeie fără haine ar fi deţinut ceva cu totul special. Era, aşa mi se părea, incredibil de copilăros.

N-a avut nicio legătură cu ce am simţit eu mai târziu, când am auzit-o pe Sotur cântând. Atunci a fost cu totul altceva. N-a avut nicio legătură cu trupurile. Sufletul meu a fost cel care a ascultat şi s-a umplut de durere, exaltare şi un dor nerostit…

Spre sfârşitul verii, Yaven şi Torm au venit la Vente cu Tata, iar diviziunea dintre Familie şi sclavi a fost o dată în plus marcată apăsat prin prezenţa bărbaţilor Familiei. Într-o zi am plecat, căutând solitudine. Pe dealurile împădurite de la miazăzi de casă, am găsit un crâng minunat de stejari, cuibărit în valea dintre două dealuri. Era străbătut de un pârâu limpede, iar la jumătatea pantei se distingea o structură micuţă şi ciudată din pietre: un altar, cu siguranţă, dar nu ştiam cărui zeu îi era închinat. I-am povestit lui Sallo despre el şi a dorit să-l vadă. Aşa că, într-o după-amiază, am dus-o acolo, împreună cu Ris şi Tib. Tib n-a văzut nimic care să-l intereseze; nu-şi găsea locul şi în scurt timp s-a întors singur la fermă. Ris şi Sallo au simţit la fel ca mine că în crâng, în luminiş, în altarul ruinat, exista o prezenţă benefică sau o binecuvântare. S-au aşezat la umbra firavă a stejarilor bătrâni, lângă pârâul micuţ şi sprinţar, pe pajiştea din jurul altarului. Amândouă aveau furca şi fusul şi un săculeţ de lână netoarsă, deoarece acum se aflau la vârsta când femeile trebuiau să fie văzute făcând treburi femeieşti oriunde s-ar fi aflat. Faptul că puteau fugi cu mine, nepăzite, fără măcar să ceară voie, făcea parte din tihna miraculoasă a vieţii din Vente. Oriunde altundeva, două sclave din casă, fete de paisprezece ani, n-ar fi avut voie să plece singure. Însă erau fete bune, îşi luau lucrul şi Mama avea încredere în ele, aşa cum avea încredere în locul acesta prielnic. Am stat pe iarba firavă de pe pantă, în umbra fierbinte a acelei zile de august, am simţit briza răcoroasă a apei curgătoare şi am tăcut mult timp, în seninătate, în libertate.

— Mă-ntreb dacă aici o fi fost un altar al lui Mé? a rostit Ris.

Sallo a clătinat din cap.

— Nu are forma cuvenită.

— Atunci al cui să fi fost?

— Poate al vreunui zeu care a trăit doar aici.

— Un zeu al stejarilor, am spus eu.

— Acela ar fi lene. Ba nu, a zis Sallo cu o siguranţă neobişnuită, nu-i lene. Un zeu care a fost de-aici. Zeul acestui loc. Spiritul lui.

— Ce-ar trebui să lăsăm ca ofrandă? a întrebat Ris, pe jumătate serios, pe jumătate în glumă.

— Nu ştiu, a răspuns Sallo. Vom afla.

Ris a tors o vreme, iar mişcările braţului şi mâinii ei erau graţioase şi hipnotice. Fără să fie la fel de frumoasă ca Sallo, Ris era calmă în feminitatea care i se împlinea, cu o coamă splendidă de păr negru, lucios, cu ochii alungiţi şi o privire visătoare. A suspinat mulţumită şi a spus:

— Nu vreau să mai plec niciodată de-aici.

Peste vreo doi ani avea să fie dată, probabil tânărului Odiran Edir, posibil moştenitorului lui Herramand – oricui o cereau interesele, loialităţile şi datoriile Arcamandului. Toţi ştiam asta. Fetele sclave fuseseră crescute pentru a fi dăruite. Ris avea încredere în Casa ei că o va da într-un loc unde să fie preţuită şi bine tratată. Nu se temea, ci era foarte curioasă în privinţa locului şi a bărbatului căruia avea să-i fie trimisă. O auzisem vorbind cu Sallo despre asta. Sallo n-avea să fie dată din Casa noastră, ci era destinată lui Yaven, ceea ce era de asemenea bine ştiut. Însă în Arcamand, fetele Familiei nu se măritau devreme, iar fetele sclave nu erau date la treisprezece sau paisprezece ani, chiar dacă atinseseră maturitatea fizică. Iemmer le repeta cuvintele Mamei:

— O femeie este mai sănătoasă şi trăieşte mai mult, dacă a avut timp să se împlinească în feminitate şi nu naşte cât încă este o copilă.

Iar Everra îl cita pe Trudec, ca pe o autoritate:

— Fecioara trebuie să rămână fecioară până va fi pe deplin coaptă şi înţeleaptă, întrucât închinarea unei fiice virgine aduce mare desfătare Străbunilor ei.

Iar Sem grăjdarul spunea:

— Doar nu duci la-mperecheat o mânză de-un an, nu?

De aceea, Ris nu vorbea cu îngrijorare iminentă despre cum va părăsi căminul şi va afla cum era tratată o fată-cadou în Edirmand sau Herramand, ci doar cu ştiinţa că peste câţiva ani va fi trimisă într-o viaţă nouă şi că nu ne va mai revedea decât rareori sau poate niciodată, şi aproape cu siguranţă nu va mai cunoaşte o libertate ca acum.

Melancolia ei resemnată ne-a impresionat pe Sallo şi pe mine, care, pe de altă parte, ştiam cu certitudine că vom trăi mereu cu Familia şi cu oamenii noştri.

— Ce-ai face tu, Ris, a întrebat sora mea privind peste pârâu în adâncimile calde şi umbroase ale pădurii, dacă ai fi eliberată?

— Fetele nu sunt eliberate, a răspuns corect şi practic Ris. Doar bărbaţii care fac ceva eroic. Ca sclavul acela care a salvat avuţia stăpânului său în *Fabule.*

— Sunt însă ţări în care nu există sclavi. Dacă ai trăi acolo, tu *ai fi* liberă. Toţi sunt liberi acolo.

— Dar aş fi o străină, a chicotit Ris. De unde să ştiu ce aş face? Nebunii de-ale străinilor!

— Haide doar să ne-nchipuim. Dacă ai fi într-adevăr eliberată aici, în Etra.

Ris a căzut pe gânduri.

— Dacă aş fi o femeie eliberată, m-aş putea mărita. Atunci mi-aş păstra pruncii născuţi… Dar ar trebui să am grijă eu însămi de ei, indiferent dacă aş vrea sau nu. Nu ştiu… Nu cunosc nicio femeie eliberată. Nu ştiu cum este. Tu ce ai face?

— Nu ştiu, a răspuns Sallo. Nu ştiu de ce mă gândesc la asta. Însă mă gândesc.

— Ar fi plăcut să fii măritată, a spus Ris după o vreme, cu un aer gânditor. Pentru ca astfel *să poţi şti.*

Nu am înţeles ce voia să spună.

— Oh, da! a încuviinţat Sallo din toată inima.

— Dar tu *ştii,* Sal. Yaven-dí nu te-ar da niciodată din Casă.

— Da, este adevărat, a zis Sallo, şi în glasul ei s-a auzit o tandreţe însoţită de o stânjeneală mândră, ca de fiecare dată când vorbea despre Yaven.

Am înţeles acum că Ris se referise la puterea unui stăpân de a dărui fata pe care o primise, ori de a o împrumuta altor bărbaţi, ori de a o trimite în odăile femeilor pentru a avea grijă de pruncii altor femei, orice ar fi dorit – o putere în care ea nu juca niciun rol, totuşi căreia trebuia să i se supună. Gândul acela m-a făcut să mă simt foarte norocos că eram bărbat. Aşa încât am fost stânjenit, la rândul meu, când Sallo m-a întrebat:

— Tu ce ai face, Gav?

— Dacă aş fi eliberat?

Ea a încuviinţat din cap, privindu-mă cu aceeaşi tandreţe iubitoare şi mândrie, dar fără stânjeneală, ci doar tachinându-mă parcă un pic.

M-am gândit o vreme, după care am spus:

— Mi-ar plăcea să călătoresc. Mi-ar plăcea să merg la Mesun, unde este Universitatea. Şi mi-ar plăcea să văd Pagadi. Şi poate ruinele cetăţii Sentas. Şi oraşele despre care citim: Resva al Turnurilor şi Ansul cel Mândru, cu patru canale şi cincisprezece poduri…

— Şi apoi?

— Apoi m-aş întoarce la Arcamand cu o sumedenie de cărţi noi! Învăţător-dí nici măcar nu vrea să vorbească despre cărţile noi. „Cu cât mai vechi, cu-atât mai sigure”, am orăcăit eu imitându-l pe Everra când vorbea bombastic şi pompos.

Ris şi Sallo au chicotit. Şi aceea a fost toată conversaţia noastră despre o libertate pe care nu ne-o puteam imagina.

Şi nici nu am lăsat vreo ofrandă pentru spiritul locului acela, doar dacă nu cumva se consideră că şi amintirea ar putea fi un soi de ofrandă.

În vara următoare, şederea noastră la fermă a fost întreruptă de zvonuri de război.

Am sosit acolo ca de obicei, cu verişorii din Herramand, şi în prima seară toţi nouă am mers pe Dealul Cetăţii Sentas, aşteptându-ne să o găsim din nou în ruine. Dar, deşi ploile iernii stricaseră şanţul şi valul de pământ, zidurile şi turnul rămăseseră în picioare, ba chiar fuseseră înălţate pe alocuri. Probabil că unii copii de la fermă

veniseră aici şi-şi făcuseră propriul refugiu sau se jucaseră de-a fortăreaţa. Umo şi Uter au fost indignaţi, simţind că Sentasul nostru fusese invadat şi pângărit, însă Astano a spus:

— Poate că acum va fi de-a pururi aici.

Oco şi Umo au fost singurele care au muncit din greu în vara aceea pentru a curăţa şanţul şi a consolida valul de pământ şi palisada. Astano şi Sotur au fost ţinute cu femeile în majoritatea timpului, iar noi ceilalţi ne-am împrăştiat, fiecare cu preocupările sale. Tib şi cu mine am înotat şi am pescuit; am revenit cu Sallo la altarul din crângul de stejari de câte ori am putut pleca din casă, cu Ris sau singuri, iar eu mi-am făcut un prieten neaşteptat.

Le dădusem fetiţelor o mână de ajutor la consolidarea palisadei cetăţii Sentas şi mă întorceam acasă prin podgorie în arşiţa zilei, cu greierii cântând şi cicadele scârţâind ici şi colo în reveria de lumină şi căldură. Un lucrător din vie venea către mine printre două şiruri de spaliere. Îl întrezăream la răstimpuri printre coardele înalte pe care ciorchinii de struguri abia începuseră să se pârguiască. Când să trecem unul pe lângă celălalt, el s-a oprit şi a spus:

— Dí.

Acela era felul în care cei de la ferme se adresau unui stăpân, nu folosindu-i numele, ci doar titlul onorific.

M-am oprit surprins şi l-am privit printre cârceii lungi ai viţei-de-vie. L-am recunoscut pe Comy, băiatul care condusese bardoul când ne suiserăm în vârful dealului şi care cântase în seara aceea. Părea mult mai vârstnic. L-aş fi putut confunda cu un adult. Avea tuleie rare în barbă şi un chip aspru, osos. I-am rostit numele.

În mod limpede a fost surprins şi încântat că-l recunoscusem. A tăcut o vreme, apoi a zis:

— Sper c-a fost bine ce-am făcut în locul cu pietre.

— A fost foarte bine.

— Anul trecut l-au dărâmat oamenii lui Meriv.

— Nu-i nimic. N-a fost decât o joacă.

Nu ştiam ce să-i spun flăcăului acesta aspru. Vorbea într-un dialect şi cu un accent care-mi îngreunau înţelegerea. Simţeam mirosul acru de sudoare, deşi stăteam la doi metri de el. Era desculţ şi tălpile lui murdare şi bătătorite stăteau în pământ ca rădăcinile viţei-de-vie.

A urmat o tăcere lungă şi mă pregăteam să-mi iau rămas-bun şi să plec, când Comy a spus:

— Îţi pot arăta un loc bun de pescuit.

În vara aceea pescuisem mult. Tib şi cu mine auziserăm că existau pâraie în care cei de la fermă prindeau păstrăvi-curcubeu, însă noi nu pescuiserăm niciodată asemenea peşti. Am rostit ceva ca să-mi manifest interesul şi Comy a zis:

— Diseară, la fortul de piatră.

După aceea a pornit mai departe printre rândurile de viţă-de-vie.

Deşi aveam mari îndoieli cu privire la întreaga aventură, am revenit la Sentas spre sfârşitul după-amiezii, spunându-mi că dacă nu va apărea Comy, aş fi putut să mai muncesc un pic pentru Oco şi Umo. Dar la scurt timp după ce ajunsesem acolo, l-am văzut venind prin podgorie. Am coborât şi m-am alăturat lui, după care am mers împreună în lungul pârâului care curgea la poalele dealului, până se vărsa în alt pârâu mai mare, apoi în lungul aceluia cale de vreo jumătate de kilometru pe o cărare îngustă ca firul de aţă, printre sălcii, anini şi lauri, până la poalele altui deal, unde apa curgea în bazine adânci, peste bolovani mari şi netezi. Amândoi aveam unelte rudimentare de pescuit. Tot fără să vorbim, am pus momelile şi am ales un bolovan de pe care să aruncăm undiţele în iazurile întunecate. Era o seară caldă şi nemişcată, tipică zilelor lungi ale anului, iar apusul avea să sosească abia peste vreun ceas. Lumina se strecura printre copaci – raze blânde, piezişe. Musculiţe tulburau suprafaţa apei şi zburau prin întunericul de sub maluri. În mai puţin de un minut, un peşte mi s-a prins în undiţă şi l-am scos, instinctiv sau accidental – o creatură splendidă, cu pete roz, cântărind cam un kilogram şi

jumătate. Abia dacă ştiam ce să fac cu o asemenea captură. Am zărit surâsul lui Comy.

— Norocul începătorului, a comentat el.

Cât am stat acolo, aruncând undiţa şi, uneori, prinzând câte ceva, am simţit simpatie şi recunoştinţă faţă de tânărul tăcut care şedea pe stâncile de deasupra apei, slăbănog, ciolănos, enigmatic. Nu ştiam de ce întinsese o mână spre mine, peste ignoranţa şi duşmănia care-i despărţea pe cei de la fermă de cei de la oraş, sau cum ştiuse el că am putea fi prieteni, în ciuda deosebirilor enorme dintre cunoştinţele şi experienţele noastre. Dar ne-am împrietenit; nu am vorbit aproape nimic, însă în tăcerea noastră exista încredere.

După ce lumina sângerie a pierit printre copaci, ne-am strâns capturile. El avea o tolbă din plasă şi mi-am pus peştii acolo, primul, cel mai mare, şi doi mai mici, alături de cei doi pe care-i prinsese el, un păstrăv-curcubeu şi altul cu buze subţiri şi aspect feroce, probabil un pui de ştiucă. L-am urmat pe poteca invizibilă prin pădurea întunecoasă şi am ieşit în cele din urmă în podgorie. De-acum era aproape întuneric, chiar şi sub cerul deschis. Când am ajuns la drum, am spus:

— Mulţumesc, Comy.

El a încuviinţat din cap, apoi s-a oprit să-mi dea peştii.

— Păstrează-i.

A şovăit.

— Eu nu-i pot găti, am adăugat.

A ridicat din umeri, şi zâmbetul i-a sclipit în amurgul zilei. A murmurat o mulţumire şi s-a îndepărtat, dispărând aproape imediat printre tulpinile înalte de viţă-de-vie, cu braţele lor parcă întinse.

După aceea, am mai mers de câteva ori cu Comy la pescuit, de fiecare dată în alt loc. Era descurajant să-mi dau seama că el ştia întotdeauna unde mă aflam, când eram liber pentru ca să mă găsească şi să mă întrebe, aproape fără cuvinte, dacă doream să merg la pescuit în seara respectivă. Nu l-am luat niciodată pe Tib, nu i-am povestit niciodată despre expediţiile mele cu Comy; simţeam că n-

aş fi avut dreptul s-o fac. În cazul în care Comy ar fi dorit să vină şi Tib, l-ar fi chemat şi pe el. I-am spus totuşi lui Sallo despre Comy, deoarece nu aveam secrete faţă de ea. I-a plăcut ce a auzit. Când mi-am exprimat nedumerirea fiindcă mă alesese drept tovarăş şi mă dusese în locurile lui bune pentru pescuit, a spus:

— Probabil că-i singur şi-i place de tine.

— De unde să ştie c-o să-i placă de mine?

— Păi, te-a văzut în ziua aceea când ne-am suit pe deal. Iar ei ne văd mai mult decât îi vedem noi, de asta sunt sigură… Şi-a dat seama că poate avea încredere în tine.

— Este ca şi cum ai cunoaşte un lup, am zis.

— Mie-mi pare rău că nu putem merge în satul lor. Mi se pare tare ciudat… De parcă ei ar fi animale sălbatice, sau aşa ceva. Unele femei care vin în clădirea fermei sunt înrudite cu cele din casă. Par destul de drăguţe, atât doar că-i greu să le înţelegi cuvintele.

Aşa mi-a venit ideea să-l întreb pe Comy dacă aş fi putut veni la el acasă cândva, fiindcă şi eu fusesem dintotdeauna curios în privinţa caselor acelea întunecate din vale, chiar dacă războaiele livezilor şi ambuscada de pe drum ne aduseseră la cuţite cu cei de la fermă. Data următoare când Comy şi cu mine ne-am întors de la râu, în crepuscul, i-am spus:

— O să vin cu tine.

Avuseserăm noroc în seara aceea, iar trofeul nostru era un păstrăv uriaş, lung cât antebraţul meu. Să-l cărăm împreună până în sat era pretextul invocat de mine. N-a răspuns, şi după un timp l-am întrebat:

— Îi deranjează?

Cred că avea tot atâtea probleme în a înţelege ce însemnau cuvintele pe care le foloseam, pe cât aveam eu cu dialectul lui. A căzut pe gânduri, dar în cele din urmă a ridicat din umeri. Am intrat în sat. Din hornurile caselor lungi şi ale colibelor se înălţa fum şi se simţea miros pătrunzător de mâncare gătită. Siluete întunecate au trecut pe lângă noi pe uliţa brăzdată de făgaşe, care şerpuia printre case, iar câinii ne-au lătrat insistent. Comy a cotit nu

spre o casă lungă, aşa cum mă aşteptasem, ci spre una dintre colibele grosolane, construită pe stâlpi scurţi, care s-o ferească de noroaiele iernii. Pe scara din lemn care suia spre uşă stătea un bărbat, îl văzusem lucrând în podgorie. El şi Comy s-au salutat mormăind, iar bărbatul a întrebat:

— Cine-i ăsta?

— E din Casă, a zis Comy.

— Hei! a făcut bărbatul, surprins, încordându-se, gata să se scoale.

Crezuse probabil că în seara aceea Comy adusese vreun băiat din Familie, şi se îngrozise. Comy i-a explicat că de fapt eram un sclav din Casă şi asta l-a calmat pe bărbat. M-a privit în tăcere. M-am simţit foarte inconfortabil, dar, dacă tot ajunsesem până aici, nu voiam să bat în retragere. Am zis:

— Pot să intru?

Comy a şovăit, apoi a ridicat din umeri în felul lui, gârbovindu-se uşor. M-a condus în casă. Înăuntru era beznă absolută, cu excepţia strălucirii slabe a unui foc aflat sub un morman de cenuşă în vatră. Înăuntru erau nişte femei, un bătrân, copii – forme negre înghesuite în aerul greu care mirosea a trupuri omeneşti şi a câini, a mâncare şi a lemn, a pământ şi a fum. Comy a luat peştele mare de la mine şi i l-a dat, împreună cu restul capturii noastre, unei femei din care distingeam doar forma mătăhăloasă şi scânteierea unui ochi. Au schimbat câteva cuvinte şi ea s-a întors către mine.

— Vrei să mănânci cu noi, dí?

Glasul îi părea neprietenos, ba chiar zeflemitor, totuşi a aşteptat un răspuns.

— Nu, ma-ió, trebuie s-ajung acasă, mulţumesc, am spus.

— Este un peşte mare, a zis ea ridicând păstrăvul.

— Mulţumesc, Comy, am spus retrăgându-mă. Norocul şi Ennu să binecuvânteze casa aceasta!

Şi am plecat, intimidat şi îngrozit, şi fericit să scap, dar în acelaşi timp mulţumit că ajunsesem atât de departe. Cel puţin aveam ce să-i povestesc lui Sallo.

Ea a presupus că în cocioabă locuia o familie şi că bărbatul de pe trepte era tatăl lui Comy; din discuţiile purtate între femeile din casa fermei, ea înţelesese că deşi, desigur, nu existau căsătorii, oamenii aceştia de la ţară locuiau de obicei cu partenerul şi cu copiii lor, sau uneori cu partenerii şi copiii. Era numai spre binele fermei dacă sclavii se-nmulţeau, căci erau şi mai mulţi sclavi care să muncească pământurile fără să facă nimic altceva, care să-şi ducă toată viaţa în satul întunecat de lângă pârâu.

— Aş vrea să-l pot reîntâlni pe Comy, a spus Sallo.

Data viitoare când el m-a găsit, i-am zis:

— Ştii altarul vechi din crângul de stejari?

A încuviinţat. Bineînţeles că-l ştia, Comy ştia toate pietrele, copacii, pâraiele şi câmpurile fermei Vente, pe o suprafaţă de mulţi kilometri în jurul ei.

— Vino diseară cu noi acolo, am spus. În loc să mergem la pescuit.

— Cine adică *noi?*

— Eu şi sora mea.

S-a gândit, a ridicat din umeri în felul lui care însemna o încuviinţare şi a plecat.

Sallo şi cu mine am fost acolo cu vreo oră înainte de apusul soarelui. Ea venise cu fusul şi torcea; ghemotocul ca un nor din lână fină se transforma la nesfârşit sub degetele ei într-un fir fără de capăt, sur-maroniu, uniform. Comy a apărut în tăcere, suind prin mica albie pietroasă, printre sălciile pitice. Ea l-a salutat, iar el a mişcat din cap şi s-a aşezat cumva la distanţă de noi. Sallo l-a întrebat dacă era podgorean, iar el a spus că da şi, şovăielnic, ne-a povestit câte ceva despre munca lui.

— Mai cânţi, Comy? a întrebat ea, iar el a ridicat din umeri, apoi a încuviinţat.

— Vrei să cânţi acum?

Ca şi înainte, pe vârful dealului, nu a răspuns, ci a tăcut mult timp; apoi a cântat, acelaşi cântec ciudat, înalt şi lin, care nu părea să aibă izvor, ca şi cum n-ar fi provenit dintr-un gâtlej omenesc, ci atârna în văzduh precum cântecul insectelor, fără cuvinte, însă trist dincolo de orice cuvinte.

Am plănuit s-o aduc pe Sotur în crângul de stejari, poate pentru a-l auzi pe Comy cântând, poate doar pentru a sta acolo cu Sallo şi cu mine, în tihna locului acela. Îmi puteam închipui cum va fi când Sotur va fi acolo, cum va merge şi va privi altarul, şi poate va şti cărui zeu îi aparţinuse, cum va merge la pârâul micuţ şi poate va înainta puţin în albie, ca să se răcorească, cum ea şi Sallo vor sta una lângă cealaltă, torcând şi vorbind încetişor, râzând uneori. Am hotărât că ar fi fost mai bine dacă ar fi rugat-o Sallo să vină. În ultima vreme, dorisem foarte mult să vorbesc cu Sotur, însă, dintr-un motiv necunoscut, îmi venea tot mai greu s-o fac. Şi am amânat s-o rog pe Sallo s-o cheme pe Sotur să vină cu noi în crângul de stejari, nu ştiu de ce, poate pentru că simţisem atâta plăcere gândindu-mă la asta, imaginându-mi… iar apoi a fost prea târziu.

Fraţii lui Sotur, împreună cu Torm, au sosit călare din Etra, grăbiţi, aducând cu ei multe nelinişti şi porunci: trebuia să ne strângem toate lucrurile în acea seara şi să părăsim ferma a doua zi de dimineaţă, la prima oră; nişte tâlhari din Votus trecuseră Morrul şi incendiaseră livezile şi podgoriile din Merto, un sat aflat la nici cincisprezece kilometri miazăzi de Vente. Puteau să ajungă aici dintr-o clipă în alta. Torm era în elementul lui, mergând de colo-colo, cu mişcări bruşte şi războinice. A poruncit ca fetele din Familie să doarmă în casă, iar noi, puţinii care rămăseserăm afară, n-am prea dormit, fiindcă Torm a continuat să umble întruna pe lângă noi şi în jurul casei, veghind. Foarte devreme, înainte de răsăritul soarelui, Tata însuşi a sosit, călare; fusese reţinut de îndatoriri civice până la miezul nopţii, dar îngrijorarea pentru soarta noastră nu-i îngăduise să ne aştepte în oraş.

Dimineaţa era luminoasă şi fierbinte. Cei din casa fermei au trudit alături de noi pentru a strânge şi a încărca totul, şi şi-au luat rămas-bun cu jale, când alaiul s-a urnit în cele din urmă la vale, pe drumul lung dintre dealuri. Când am trecut, sclavii care munceau pe ogoare au ridicat privirile fără un cuvânt. M-am uitat după Comy, însă n-am văzut pe nimeni cunoscut. Cei de la fermă trebuiau să aştepte acolo,

lipsiţi de apărare, cu speranţa că soldaţii trimişi de Etra îi vor intercepta pe jefuitori. Tata îi liniştise că o trupă însemnată pornise de mult din oraş şi ar fi trebuit să ajungă de-acum între Merto şi Vente, alungându-i pe votusani înapoi spre râu.

Se făcuse deja arşiţă şi era mult praf pe drum. Torm, care călărea pe un cal nervos, plin de spume şi năduşit, îi zorea pe vizitii cu strigătele sale, *grăbiţi-vă, mai repede, iuţiţi pasul!* Tata, care mergea pe jos lângă trăsura Mamei, nu i-a spus nimic pentru a-l potoli. Tata fusese dintotdeauna ferm şi sever cu Yaven, dar părea tot mai şovăielnic în a-l mustra pe Torm sau măcar în a-l domoli. Sallo şi cu mine am vorbit despre asta, în timp ce mergeam. Eu gândeam că se temea să nu-i declanşeze una dintre crizele de mânie. Sallo a încuviinţat, dar a adăugat:

— Yaven nu seamănă cu tatăl său. Torm seamănă. Cel puţin, la înfăţişare. Acum merge ca el. La fel cum merge Micuţul Geamăn.

Erau vorbe neaşteptat de aspre pentru blânda Sallo, dar ei nu-i plăcuse niciodată de Torm şi de Hoby. Am tăcut brusc, când ne-am dat seama că Sotur-ió apăruse lângă noi, mergând pe jos, şi se putea să ne fi auzit discutând despre Tatăl nostru şi fiii lui. Sotur n-a spus nimic, ci a continuat să înainteze alături de noi, cu chipul încruntat, imposibil de citit. Cred că nu i se îngăduise să coboare şi să meargă pe jos, în niciun caz să stea alături de sclavi, însă fugise lângă Familie, aşa cum făcuse adesea înainte. Tot ce ne-a spus, după ce merseserăm mult timp în tăcere, a fost:

— Of, Sallo, Gav… verile frumoase s-au terminat.

Şi am văzut lacrimi în ochii ei.

Capitolul 5

Cotropitorii au fost izgoniţi înapoi către râu, unde soldaţii noştri i-au încolţit; prea puţini dintre ei au mai revenit în Votus.

Noi însă nu ne-am mai întors în Vente în vara aceea, şi nici în vara următoare. Incursiunile şi alarmele erau constante – din Votus, din Osc şi, în cele din urmă, din partea unui inamic mult mai puternic: Casicar.

Privind în urmă, anii aceia de alerte şi bătălii nu au fost nefericiţi. Ameninţarea şi prezenţa războiului au conferit tensiune şi o scânteie de nelinişte unor evenimente altminteri banale. Poate că bărbaţii se bizuie pe război, ca şi pe politică, pentru a căpăta senzaţia de importanţă de care au nevoie; iar posibilitatea violenţei şi a distrugerii conferă farmec vieţii în Casă, pe care altfel ei o privesc cu dispreţ. Femeile, cred eu, neavând nevoie de aroganţă şi neîmpărtăşind dispreţul, dau greş adesea în a înţelege virtutea şi necesitatea războiului; pot fi totuşi prinse de farmecul acela şi, în acelaşi timp, să le placă frumuseţea curajului.

Yaven era de-acum ofiţer în armata oraşului Etra. Regimentul său, aflat sub comanda generalului Forre, se afla aproape tot timpul la apus şi la miazăzi de oraş, respingând incursiunile năvălitorilor din Osc şi Morva. Luptele erau sporadice, cu lungi perioade de acalmie în care duşmanii se regrupau, iar adesea, în răgazurile acelea, Yaven putea să revină acasă.

La a douăzecea lui aniversare, mama sa i-a dăruit-o pe sora mea Sallo, care avea acum şaisprezece ani. Darul acesta, o fecioară primită chiar „din mâinile Mamei”, n-a fost tratat cu uşurinţă, ci cu formalitatea cuvenită; şi a fost un eveniment fericit, deoarece Sallo îl iubea pe Yaven din toată inima şi nu cerea decât să-l iubească şi să-l slujească, pe el şi numai pe el. Yaven n-ar fi putut rezista înaintea unei tandreţi atât de generoase, chiar dacă ar fi vrut, dar în plus şi el o dorea pe Sallo. Până la urmă, desigur, trebuia să

se însoare cu o femeie din propria lui clasă, totuşi asta urma să se întâmple peste ani, şi nu conta acum. El şi Sallo formau un cuplu fericit şi încântarea lor unul faţă de celălalt era atât de clară şi de vie, încât răspândea plăcere în jur, la fel cum o lumânare răspândeşte lumină. Când se afla în oraş şi era liber, Yaven îşi petrecea zilele cu camarazii ofiţeri şi cu alţi tineri, însă în fiecare seară venea acasă la Sallo. Când se întorcea la regiment, ea plângea cu amărăciune, suferind şi făcându-şi griji, până când el revenea călare acasă, înalt şi chipeş, râzând şi strigând:

— Unde-i Sallo a mea?

Iar ea venea în fugă din odăile de mătase pentru a-i ieşi în cale, sfioasă şi îmbujorată de fericire, mândrie şi iubire, ca orice mireasă tânără de ostaş.

Când am împlinit treisprezece ani, am fost exilat în cele din urmă din odăile femeilor şi trimis de cealaltă parte a curţii. Dintotdeauna, detestasem să merg în cvartir, totuşi n-a fost atât de rău pe cât mă temusem, deşi am dus amarnic dorul ungherului în care eu şi Sallo dormeam şi vorbeam înainte de culcare. Tib, care fusese trimis acolo cu un an înainte, se dădea în spectacol cu protecţia pe care mi-o acorda, deşi nu era nevoie: flăcăii mari nu mă persecutau. Erau aspri cu unii băieţi mai mici, dar era evident că tăcerea mea în noaptea de la puţ le câştigase respectul. Îmi spuneau Smârc sau Năsosul, însă nimic mai rău, şi majoritatea mă lăsau pur şi simplu în pace.

În timpul zilei nu vedeam prea mulţi dintre ei, deoarece munca mea se desfăşura numai în sala de clasă şi în bibliotecă, cu Everra. Oco şi un băieţel pe nume Pepa ne înlocuiseră pe mine şi Sallo ca măturători. Sarcina mea acum era de a-mi continua învăţătura şi de a-l ajuta pe Everra să-i instruiască pe cei mici. În clasă sosise un grup nou, deoarece nepoţii şi nepoatele lui Sotur crescuseră îndeajuns pentru a învăţa alfabetul, împreună cu câţiva copii noi, sclavi, pe care-i cumpăraserăm sau obţinuserăm la schimb. Ca fată-cadou, Sallo era scutită de orice munci grele sau murdare; din partea ei se aştepta numai să toarcă ori să ţeasă, ocazional, şi nimic altceva, doar să se păstreze

proaspătă şi frumoasă pentru Yaven. De fapt, se plictisea teribil când el era plecat la armată. Se obişnuise cu munca activă şi găsea anostă şi sufocantă tovărăşia celorlalte fete-cadou şi a cameristelor doamnelor. N-a spus asta niciodată, nefiind predispusă la lamentări, dar părăsea odăile de mătase de câte ori putea şi se întorcea în sala de clasă pentru a-şi continua lecturile sau pentru a ne ajuta pe Everra şi pe mine cu elevii mici. Şi de multe ori noi doi ne întâlneam în bibliotecă, unde puteam sta de vorbă între patru ochi. Mi se destăinuia aşa cum făcuse dintotdeauna, se bizuia pe mine şi ştia că mă bizuiam pe ea. Tovărăşia noastră era fericirea vieţii mele. Sora mea era celălalt suflet al meu. Numai cu ea mă simţeam împlinit şi liniştit. Numai cu ea puteam rosti întregul adevăr.

N-am mai vorbit de foarte multă vreme despre ceea ce eu numeam *amintiri* – viziunile sau visele cu ochii deschişi pe care le avusesem în copilărie. Încă le mai aveam uneori, însă mult mai rar. Obiceiul meu neştirbit de a nu le povesti nimănui, cu excepţia lui Sallo, mă împiedică până şi acum să pomenesc de ele.

La Vente, aproape că n-am avut nicio aducere-aminte de acest fel, însă după revenirea în Arcamand, câteodată, de obicei când eram singur şi citeam sau când eram pe cale să mă cufund în somn, ori în primele clipe ale treziei, vedeam dealul vineţiu peste apa strălucitoare şi stufărişul sau simţeam clătinarea uşoară a bărcii. Sau priveam ninsoarea căzând peste acoperişurile oraşului Etra (pentru că ele puteau fi deopotrivă amintiri adevărate şi prorociri). Sau eram în cimitirul de lângă râu ori în piaţă, privindu-i pe bărbaţii care se luptau pe străzi, sau în odaia înaltă şi întunecoasă, în care bărbatul îşi întorcea chipul frumos şi trist spre mine şi-mi rostea numele.

Rareori însă mai aveam viziuni cu adevărat inedite. În câteva rânduri, mi-am amintit cum suiam pe colina pieptișă a unui oraş pe care nu-l cunoşteam; ploua şi străzile dintre casele înalte şi întunecate erau lugubre şi stranii, totuşi un fel de lumină strălucea în mine sau pe mine, ca şi cum aş fi purtat un opaiţ invizibil… nu pot descrie mai bine de-atât.

Odată, în iarna în care Sallo i-a fost dăruită lui Yaven, am văzut o imagine îngrozitoare, un bărbat despuiat, slab şi negru ca un stârv mumificat, care dansa. Capul îi era prea mare, cu ochi goi, sclipitori, şi cu o gaură roşie în locul gurii. L-am văzut de jos, ca şi cum aş fi stat întins într-un loc întunecos. Am sperat să nu se mai repete niciodată viziunea aceea. În câteva rânduri, mi-am amintit că eram într-o grotă stâncoasă cu plafon scund, în care nişte raze slabe de lumină atingeau cumva ciudat bolovanii de pe solul peşterii. Apoi, existau scene scurte, întrezăriri, prea iuţi pentru a le reţine şi a mi le aminti limpede, deşi atunci când întâlneam locul sau persoana în viaţa reală (aşa cum se petrecea uneori), ştiam că mai fusesem acolo sau că mai văzusem chipul acela. Mulţi au parte uneori de aşa ceva, dar nu pot spune cum îşi amintesc ceva ce se întâmplă pentru prima oară. Pentru mine era un pic altfel, deoarece îmi puteam aminti, în clipa în care se petrecea evenimentul, când şi unde mi-l amintisem înainte să se fi produs.

După ce se petrecea cu adevărat, amintirea mea despre acel lucru era ca oricare alta şi o puteam evoca după voie, ceea ce nu puteam face cu viziunile despre evenimentele care încă nu se întâmplaseră. Astfel încât, în cazul ninsorii, aveam amintirea acelui fapt, apoi amintirea că mi se arătase într-o viziune înainte să se fi întâmplat şi, de asemenea, când şi când, viziunea în sine, involuntară şi imediată. O ninsoare, trei amintiri.

O parte din plăcerea pe care o resimţeam alături de Sallo era faptul că-i povesteam despre viziunile acestea stranii, sau „amintiri”, şi că discutam cu ea despre ce puteau fi sau ce puteau însemna ele, izbutind astfel să atenuez oroarea care le însoţea pe unele dintre ele. Iar sora mea îmi povestea despre evenimentele din Familie.

Yaven şi Astano terminaseră şcoala, iar Torm fusese scutit de ea pentru a studia artele militare, astfel că eu vedeam doar copiii mici ai Familiei şi pe Sotur. Ea tot mai venea să studieze cu Everra şi, deseori, rămânea în clasă ori în bibliotecă, pentru a citi. Adesea, Sotur, Sallo şi eu stăteam împreună şi începeam să vorbim aproape la fel de

nestingherit cum obişnuiam să facem sub stelele de la ferma Vente. Dar niciodată la fel de liber. Nu mai eram copii şi trebuia să fim conştienţi de statutul nostru. Iar eu eram foarte confuz în privinţa sentimentelor mele faţă de Sotur, care erau un amestec de adorare castă, pe care mi-o îngăduiam, şi dorinţă trupească pasională, de care, când am conştientizat-o, m-am temut şi pe care am tăgăduit-o.

Dorinţa era interzisă. Adorarea castă era acceptată, însă aveam limba prea legată ca să-mi fi putut exprima sentimentele altfel decât în versuri foarte proaste, pe care nu i le-am arătat niciodată. În tot cazul, Sotur nu avea nevoie nici de dorinţa, nici de adorarea mea. Ea avea nevoie de vechea noastră prietenie. Se simţea singură.

Prietena ei cea mai apropiată fusese dintotdeauna Astano, care acum era pregătită să fie curtată şi să se mărite. Se vorbea (aşa mi-a spus Sallo) că se va logodi cu Corric Beltomo Runda, fiul celui mai bogat şi mai puternic senator de Etra, un bărbat căruia Tatăl nostru, Altan Arca, îi datora o mare parte din propria-i putere şi influenţă. Sallo auzea multe bârfe de soiul ăsta în odăile de mătase. Îmi spunea tot ce afla şi discutam despre veştile cu pricina. Despre Corric Runda se zvonea că nu făcuse niciodată serviciul militar; prietenii lui cei mai buni erau un grup de bărbaţi eliberaţi, tineri şi bogaţi, şi din nobili mărunţi care duceau o viaţă libertină; se mai spunea despre el că ar fi fost chipeş, dar predispus la îngrăşare. Ne-am întrebat ce părere avea blânda şi curtenitoarea noastră Astano în privinţa lui Corric Runda, dacă îşi dorea o logodnă cu el şi cât de influenţaţi aveau să fie Tata şi Mama de dorinţele ei.

Cât despre Sotur, nepoata lor orfană, aspiraţiile ei în privinţa măritişului nu contau prea mult. Avea să fie dată în căsătorie pentru a pecetlui o alianţă cât mai avantajoasă. Asta era soarta majorităţii fetelor din Familii; nu foarte diferită de cea a sclavelor. Uneori, gândul că serioasa mea Sotur, cu glasul ei dulce, va fi dată pe mâna unui bărbat nepăsător mă umplea de o furie arzătoare şi neputincioasă, până într-atât încât tânjeam să se întâmple cu adevărat… ea să plece din Casă, iar eu să nu mai fiu nevoit s-o văd

zilnic şi să fiu ruşinat că nu eram decât un sclav, că nu aveam decât paisprezece ani, şi nu eram în stare decât să scriu poezii stupide şi să tânjesc, să tânjesc s-o ating, fără a fi în stare s-o ating vreodată…

Sallo ştia, desigur, ce simţeam; n-aş fi putut să-i ascund ceva, chiar dacă aş fi vrut. Ea ştia că păstram, împăturit strâns într-o punguliţă pe un şiret în jurul gâtului, un bilet pe care Sotur mi-l scrisese cu un an în urmă, când avusesem febră: *Să te faci bine, dragule Gavir, fără tine totul e plictisitor şi searbăd*. Sallo suferea când vedea cum mă prăpădeam de dor. Spumega de furie din cauza nedreptăţii care îngăduia satisfacerea deplină a iubirii ei şi o interzicea pe deplin pe a mea, fie şi în vis numai. Bineînţeles, existau poveşti de iubire între femei nobile şi sclavi, însă toate erau triste şi condamnabile, sfârşind prin mutilarea sau moartea bărbatului; cât despre femeie, poate nu cu moartea era pedepsită, în vremurile astea, însă cu certitudine prin oprobriu public şi înjosire. Sallo a încercat să priceapă legile astea dure, să înţeleagă că ne protejau şi m-a convins atât pe mine, cât şi pe ea însăşi că ne ocroteau într-adevăr; n-a încercat totuşi să pretindă că erau şi drepte. *Dreptatea este în mâinile zeilor*, a scris un poet bătrân, *în mâinile muritorilor nu există decât mila şi sabia*. I-am recitat versul ăsta, i-a plăcut şi l-a repetat. Cred c-o făcea să se gândească la Yaven, eroul ei iubit şi cu inimă bună, care preţuia atât mila, cât şi forţa sabiei.

Iubirea romantică şi dorinţa erau chinurile mele. Sallo îmi era mângâierea, la fel ca şi munca.

Everra îmi acordase până la urmă accesul liber în biblioteca Arcamandului, în care până atunci nu intrasem, nici chiar pe când eram măturător şi umblam prin toată casa. Uşa se afla pe coridorul care ducea la altarul boltit al Străbunilor. Când am pătruns întâia oară acolo, am simţit teama trecerii peste un prag sacru, aproape la fel cum ar fi fost dacă aş fi încălcat legea şi m-aş fi dus printre Străbuni. Era o odaie micuţă, bine luminată de ferestre înalte din sticlă clară. Pe rafturile bibliotecii se aflau peste două sute de volume, aranjate cu grijă şi şterse de praf de însuşi

Everra. Înăuntru mirosea a cărţi, aroma aceea subtilă care pentru unii este înăbuşitoare, iar pentru alţii ameţitoare, şi era linişte. Nimeni nu călca vreodată pe coridorul acesta, decât fie pentru a-l mătura, fie pentru a intra în bibliotecă, şi nimeni nu intra în bibliotecă în afară de Everra, Sotur, Sallo şi eu.

Fetele aveau voie acolo, deoarece Sotur îi ceruse învăţătorului nostru să le acorde ei şi lui Sallo acest privilegiu, iar Everra nu-i putea refuza nimic. Sotur era singura dintre odraslele mari ale Familiei care-şi continua lecturile sau studiile, fiindcă nici Yaven, nici Astano nu mai erau de acum liberi să facă tot ce le plăcea. Sotur îi spusese lui Everra că el le dăruise, ei şi lui Sallo, pasiunea pentru cărţi şi idei, şi nu trebuia să le-o tăgăduiască acum, când tânjeau amândouă după cultură şi înţelepciune – Sallo în mijlocul inepţiilor din odăile de mătase, iar Sotur printre înfumurările negustorilor şi analfabetismul politicienilor. De aceea, cu îngăduinţa Tatălui şi a Mamei, şi cu multe avertismente în privinţa lecturilor lipsite de discernământ, el îi dăduse fiecăreia câte o cheie.

Îmi venea greu să recunosc faţă de mine însumi, şi nici n-am discutat vreodată despre asta cu Sallo ori cu Sotur, dar mult râvnita bibliotecă era o dezamăgire. Cunoşteam deja peste jumătate dintre cărţile dinăuntru, iar cele pe care nu le ştiam, care păreau atât de misterioase şi de valoroase aşezate pe rafturi, în copertele lor de piele întunecată sau în casetele pentru suluri, s-au dovedit în majoritate plicticoase – culegeri de legi, compendii, epopei interminabile scrise de poeţi mediocri. Toate se aflau acolo de cel puţin cincizeci de ani, unele chiar de mai multă vreme. Everra era mândru de asta.

— În Arcamand, nu există gunoaie moderne, spunea el.

Eram dispus să-l cred că majoritatea scrierilor moderne erau gunoaie, pornind de la dovada că atât de multe scrieri vechi erau gunoaie, dar nu i-am prezentat niciodată deducţia aceasta a mea.

Biblioteca mi-a devenit însă dragă, fiindcă era un loc unde puteam fi cu Sallo, cu Sotur sau de unul singur. Era un

loc tihnit, unde aveam ocazia să mă dedic poeţilor pe care-i preţuiam, marilor istorici şi propriilor mele năzuinţe de a aduce în literatură ceva nou.

Poeziile mele pentru Sotur, scrise cu sângele inimii, erau bombastice şi stupide. Ştiam că nu eram poet, deşi iubeam atât poezia, cât şi istoria – artele care aduceau limpezimea, speranţa unui înţeles pentru sentimentele umane şi trecutul crud şi lipsit de sens al războaielor şi al cârmuirilor omeneşti. Istoria avea să fie arta mea. Ştiam că aveam multe de învăţat, dar învăţarea era o încântare pentru mine. Aveam planuri măreţe de cărţi pe care să le scriu. Munca vieţii mele, am decis, va fi îmbinarea analelor diverselor Oraşe-Stat într-o unică istorie grandioasă; în felul ăsta eu însumi puteam să devin un istoric de seamă. Am întocmit schiţele unei asemenea sinteze, o lucrare cu multe lacune, excesiv de ambiţioasă, plină de erori, totuşi nu pe de-a-ntregul prostească.

Temerea mea cea mai mare era că poate cineva scrisese deja istoria Oraşelor-Stat şi că eu nu ştiam asta, deoarece Everra nu voia să cumpere cărţi noi.

Într-o dimineaţă de la începutul primăverii, Everra m-a trimis în cealaltă parte a oraşului, la casa Belmand, o familie renumită pentru cărţi şi învăţătură, cum era şi familia noastră. Îmi plăcea să merg acolo. Învăţătorul ei, Mimen, un bărbat mai tânăr decât Everra, era prietenul lui cel mai bun. Schimbau întruna între ei cărţi şi manuscrise, iar eu eram adesea mesagerul. Am fost încântat să scap de a-i mai auzi pe cei mici îngânând monoton alfabetul, să ies din casă în lumina soarelui dimineţii. Am pornit pe un drum ocolit, prin crângul de sicomori în care obişnuia Torm să facă instrucţie militară cu noi, mergând spre miazăzi pe străzile de sub zidurile oraşului, fără să mă grăbesc şi bucurându-mă de libertate. La Belmand, Mimen m-a primit cu braţele deschise. Mă plăcea şi îmi povestea adesea despre operele unor scriitori moderni, recitându-mi poezii de Rettaca, Caspro şi alţii ale căror nume Everra nu voia nici măcar să le rostească. Mimen nu-mi împrumuta niciodată cărţile lor, ştiind că Everra îmi interzisese să le

citesc. În ziua cu pricina, am stat un pic de vorbă, dar numai despre zvonul unui război cu Morva. Atât Yaven, cât şi un fiu de-al Familiei Bel se aflau acolo cu armata. Mimen trebuia să revină în sala de clasă, aşa că mi-a dat un braţ de cărţi şi am pornit spre casă.

De data asta, am traversat direct oraşul, întrucât cărţile erau grele. Tocmai străbăteam Strada Lungă, când am auzit strigăte. Privind către Poarta Râului, am văzut fum – luase foc o casă… sau poate mai multe, pentru că vălătucii de fum se umflau tot mai sus de la o clipă la alta. Oameni alergau pe lângă mine, prin piaţa din spatele Altarului Înaintaşilor, unii fugind de incendiu, alţii îndreptându-se spre el; aceştia din urmă erau străjile oraşului, care-şi scoseseră săbiile din teci. Am rămas locului şi am văzut, aşa cum văzusem şi mai înainte, soldaţi care înaintau pe Strada Lungă, călare şi pedestru, sub un steag verde. Soldaţii şi străjile oraşului s-au ciocnit şi s-au luptat, strigând şi zăngănind din arme. Nu m-am putut clinti până n-am văzut calul fără călăreţ care s-a desprins din ghemul şi vălmăşagul de luptători şi a venit în galop pe stradă, drept spre mine, fără călăreţ, înspumat şi scăldat în sudoare albicioasă brăzdată de firicele roşii, sângele care-i şiroia din locul unde ar fi trebuit să aibă un ochi. Calul a nechezat asurzitor şi abia atunci m-am putut mişca.

M-am ferit şi am alergat de-a curmezişul pieţei, printre Altar şi Casa Senatului, pe străduţe lăturalnice, spre Arcamand. M-am năpustit pe uşa sclavilor, răcnind:

— Invazie! Soldaţi duşmani în oraş!

Era o veste neaşteptată, deoarece Casa Arcamand este despărţită cumva de restul cartierului prin câteva piaţete liniştite şi străzi largi. Pe măsură ce zvonul s-a răspândit, s-a iscat panică şi deznădejde. În restul oraşului Etra, ştirea năvălirii ajunsese mai iute, aşa că, pesemne, până ca Ennumer să fi contenit cu ţipetele, străjile oraşului, ajutate de soldaţii aflaţi în permisie şi de cetăţeni, îi alungaseră deja pe invadatori înapoi, prin Poarta Râului.

Cavaleriştii dintr-un corp de armată încartiruit lângă Târgul de Vite au pornit în urmărirea lor şi au prins câţiva la

răsărit de pod, însă majoritatea duşmanilor au scăpat. Niciunul dintre soldaţii noştri nu fusese ucis şi doar câţiva fuseseră răniţi. Nu se înregistrase nicio stricăciune, cu excepţia incendierii câtorva magazii cu acoperişuri de stuf, de lângă Poartă; însă şocul suferit de oraş fusese teribil. Cum izbutiseră soldaţii din Casicar să se apropie de Etra în plină zi, ca să nu mai zic că intraseră pe Poarta Râului? Oare această incursiune sfidătoare fusese doar semnalul unui asalt mai amplu lansat de Casicar, pentru care nu eram defel pregătiţi? Ruşinea incredibilă, furia şi teama pe care le-am simţit toţi în acea primă zi au fost incontrolabile. L-am văzut pe Tatăl Altan Arca plângând, în timp ce vorbea cu Torm, dând porunci pentru apărarea casei înainte de a pleca la o întrunire de urgenţă a Senatului.

Inima mi se umpluse de dorinţa de a-mi ajuta Familia şi pe oamenii mei, de a fi util, de a ne împotrivi duşmanilor oraşului Etra. Am ajutat-o pe Iemmer să-i strângă pe toţi copiii din dormitor, apoi am aşteptat în sala de clasă poruncile pentru noi, oamenii casei. Doream foarte mult să fiu cu Sallo, dar ea era închisă în odăile de mătase, în care nu puteau intra sclavii bărbaţi. Pământiu la faţă şi zguduit, Everra s-a aşezat şi a citit în tăcere; eu mă tot foiam de colo-colo prin încăpere, în casa mare, domnea o linişte apăsătoare şi stranie. Ceasuri întregi au trecut aşa.

Torm a apărut în pragul clasei şi, văzându-mă, s-a oprit.

— Ce faci aici?

— Aşteptăm să aflăm cum putem fi de folos, Torm-dí, a răspuns Everra sculându-se repede.

Torm a strigat către cineva:

— Încă doi aici!

După aceea a plecat fără să-i mai adreseze vreun cuvânt lui Everra.

Doi tineri au intrat şi ne-au spus să-i urmăm. Purtau săbii, şi ca atare trebuiau să fie nobili, deşi nu-i cunoşteam. Ne-au dus de cealaltă parte a curţii din spate, la cvartir. Un zăvor solid fereca pe dinafară uşile cvartirului, pe care până atunci nu le văzusem închise vreodată. Tinerii au tras

zăvorul într-o parte şi ne-au poruncit să intrăm. Am auzit încuietoarea scrâşnind la loc, în urma noastră.

Toţi sclavii bărbaţi din Arcamand fuseseră încuiaţi în cvartir. Până şi servitorii personali ai Tatălui, care dormeau în anticamera lui, se găseau acolo, până şi rândaşii şi Sem, mai marele grăjdarilor, care locuiau şi dormeau deasupra grajdurilor. Era foarte aglomerat, pentru că, ţinând seama de diversele îndatoriri pe care le aveau zi şi noapte, de obicei nici jumătate dintre ei nu se aflau în acelaşi timp în cvartir, unde intrau doar ca să-şi schimbe straiele sau să doarmă. Nu existau paturi suficiente pentru mulţimea asta şi abia dacă era loc îndeajuns ca să stai aşezat pe jos. Mulţi rămăseseră în picioare şi discutau, înfierbântaţi şi neliniştiţi. Era destul de întuneric, pentru că nu numai că uşile fuseseră închise, ci se trăseseră şi obloanele peste ferestre. Mirosea a sudoare şi a culcuşuri.

Învăţătorul meu rămăsese ca buimac, în spatele uşilor închise. L-am convins să mă însoţească în odăiţa lui, o despărţitură micuţă în dormitorul principal; existau patru asemenea despărţituri, rezervate pentru sclavii cei mai bătrâni şi mai bine priviţi de către stăpâni. Pe patul lui Everra stăteau trei rândaşi, dar Sem le-a poruncit să plece:

— Asta-i odaia învăţătorului, baligi puturoase ce sunteţi! Afară cu voi de-aici!

I-am mulţumit lui Sem, fiindcă Everra părea aproape paralizat, incapabil să vorbească. L-am determinat să se aşeze pe pat şi, în cele din urmă, a reuşit să-mi spună că se simţea bine. L-am lăsat acolo şi m-am dus să ascult ce vorbeau ceilalţi. Când intrasem împreună cu Everra în cvartir, auzisem glasuri furioase, proteste indignate, care se stinseseră când unii vârstnici le spuseseră tinerilor că nu era nimic neobişnuit; nu fuseseră pedepsiţi, ci pur şi simplu asta era regula în cazul ameninţării cu un atac asupra oraşului: toţi sclavii bărbaţi erau încuiaţi…

— Departe de pericol, a spus bătrânul Fell.

— Departe de pericol! a repetat un valet. Şi dacă duşmanul intră din nou şi pune foc? Ne vom coace aici ca plăcintele-n cuptor!

— Mai tacă-ţi fleanca aia, i-a spus cineva.

— Cine se-ngrijeşte de caii noştri? a întrebat un rândaş.

— De ce nu pot avea încredere-n noi? Ce altceva facem decât să lucrăm pentru ei?

— Cum să se-ncreadă în noi, dacă ne tratează în felul ăsta?

— Vreau să ştiu cine se-ngrijeşte de caii noştri.

Replicile au continuat aşa, cu mici întreruperi, toată ziua.

Unii dintre băieţii mai mici îmi erau elevi şi se strânseseră în jurul meu, din obişnuinţă, presupun. În disperarea cauzată de plictiseală, după o vreme am spus:

— Haideţi – la fel de bine ne-am putea face lecţiile. Pepa! Începe *Podul de pe Nisas!*

Învăţaseră balada aceea frumoasă şi melodioasă, şi le plăcuse. Pepa, un elev bun, era prea timid pentru a începe să recite printre adulţi, aşa că am început eu:

— *Sub zidurile oraşului Etra…* Haide, Pepa!

El mi s-a alăturat şi, în scurt timp, băieţii au recitat strofele rând pe rând, ca şi cum am fi fost în sala de clasă. Ralli a recitat plin de curaj, cu glăsciorul lui subţire:

Suntem noi ca bărbaţii din Morva,
Ce fug dinaintea duşmanilor,
Sau ne e dat să luptăm pentru Etra,
Ca părinţii noştri la cumpăna anilor?

Şi mi-am dat seama că în jurul nostru amuţiseră toţi şi ascultau. Unii îşi amintiseră propriile lor lecţii, alţii auzeau cuvintele şi povestea pentru întâia dată. Şi au ascultat-o fără ironie, stârniţi pur şi simplu de evenimente şi chemarea la curaj patriotic. Când un băiat s-a poticnit, doi bărbaţi au continuat versul pe care-l învăţaseră cu atâta vreme în urmă în clasa lui Everra sau poate de la învăţătorul de dinaintea lui, şi după aceea a recitat mai departe următorul băiat. După apogeul înălţător, au urmat ovaţii şi felicitări adresate băieţilor, şi primele râsete pe care le auzisem în toată ziua.

— Bună treabă, a zis Sem. Ia să mai auzim şi altele!

L-am văzut pe Everra stând în picioare pe pragul odăiţei lui, cu acelaşi aer fragil, pământiu la faţă, dar ascultând.

Le-am recitat altă baladă a lui Ferrio şi le-a plăcut destul de mult – aproape toţi ascultau deja –, însă *Podul de pe Nisas* a rămas de departe poemul lor preferat.

— Ia mai ziceţi o dată *Podul* ăla, spunea vreun bărbat şi-l stârnea pe un altul să înceapă:

— *Sub zidurile oraşului Etra*…

Până la sfârşitul zilei, mulţi dintre cei aflaţi în cvartir învăţaseră toată balada, cu acea iuţeală a memoriei pe care o pierdem adesea odată cu ştiinţa de carte, şi puteau răcni la unison.

Uneori, adăugau ei înşişi versuri, de care ilustrul Ferrio s-ar fi îngrozit probabil. Erau mustraţi atunci de alţii:

— Hei, mai cu perdea! Sunt şi copii pe-aici.

Şi îşi cereau scuze lui Everra, faţă de care nutreau un respect generos, protector. Învăţătorul era unul dintre ei şi, în acelaşi timp, nu era unul dintre ei: un sclav valoros, un om învăţat, care ştia mai multe decât majoritatea nobililor. Se mândreau cu el. Pe măsură ce în cvartirul aglomerat a început să se stabilească ordinea, unii bărbaţi au ieşit în prim-plan – printre ei, Sem şi Metter – ca păstrători ai disciplinei şi oameni care luau hotărâri. Uneori, era consultat şi Everra. Iar eu am avut noroc că-i eram discipol, fiindcă am putut să dorm pe podeaua din odăiţa lui, nu în înghesuiala teribilă din încăperea principală şi în duhoarea latrinelor lipite de ea.

Pentru majoritatea dintre noi, cel mai rău în zilele acelea a fost faptul că eram ţinuţi în ignoranţă, nespunându-ni-se nimic despre desfăşurarea evenimentelor, despre soarta oraşului şi soarta noastră. Sclavele de la bucătărie pregăteau mâncare şi ne-o aduceau. De două ori pe zi, zăvorul solid era tras la o parte şi uşile se deschideau pentru scurt timp, iar femeile erau primite cu strigăte şi propuneri indecente, şi asaltate cu întrebări – „Ne luptăm?”, „Casicar a atacat într-adevăr?”, „Duşmanii au pătruns în oraş?” şi aşa mai departe –, la care aproape că nu aveau răspunsuri, deşi, pe de altă parte, auziseră o sumedenie de

zvonuri. După aceea erau mânate înapoi în casă, iar bărbaţii rumegau crâmpeiele de veşti şi zvonurile laolaltă cu pâinea şi carnea, şi încercau să deducă din ele ceva. Căzuseră de acord că se dăduseră lupte în afara zidurilor, probabil la Poarta Râului, şi că atacatorii nu pătrunseseră în oraş, dar nici nu fuseseră pe deplin izgoniţi.

Iar când, în cea de-a patra zi, am fost în cele din urmă eliberaţi, s-a dovedit că într-adevăr aşa stăteau lucrurile. De la miazăzi de oraş, fuseseră aduşi în grabă recruţi incomplet instruiţi, care li se alăturaseră trupelor de cavalerie din apropiere şi-i respinseseră pe atacatori. Cavaleria îi urmărea acum pe casicarani, alungându-i din ţinuturile noastre. Străjile oraşului izbutiseră să se retragă între ziduri şi să le apere împotriva incursiunilor. Casicar nu adusese maşinării de asediu, bizuindu-se pe un atac prin surprindere lansat asupra porţii, în urma căruia sperau să pătrundă în oraş. Dacă unul dintre căpitanii lor, avid de glorie, nu şi-ar fi condus oamenii în incursiunea aceea prematură, am fi fost avertizaţi prea târziu sau deloc, şi oraşul ar fi fost cucerit şi pârjolit.

Iar noi încuiaţi în cvartir… Nu mai avea rost însă să ne gândim la asta. Fuseserăm eliberaţi, şi fericirea aceea a fost atât de imensă, încât a compensat totul.

În seara aceea, toţi care am fost în stare am ieşit pentru a ovaţiona primele trupe care se întorceau, trecând râul Nisas. Sora mea s-a strecurat din odăile de mătase ca să ne întâlnim şi, îmbrăcată în straie de băiat, m-a însoţit la Poarta Râului, ca să aclamăm armata. Era o nebunie ceea ce făcea, fiindcă o fată-cadou care ieşea pe străzi putea fi pedepsită cumplit; dar seara aceea era scăldată într-o stare de spirit de îngăduinţă fericită şi noi ne lăsam purtaţi de val. Înfocaţi, i-am ovaţionat pe soldaţi din toată inima. Printre ei, în lumina sălbatică aruncată de torţe, l-am zărit pe Torm mărşăluind alături de ceilalţi cu umbletul lui ciudat, legănând din braţe, scurt, încruntat, ostăşeşte. Sallo şi-a plecat deîndată ochii pentru a-şi feri chipul, fiindcă n-ar fi fost bine dacă Torm ar fi văzut-o pe fata-cadou a fratelui său în gloata de pe stradă. Ea şi cu mine ne-am strecurat

după aceea spre Arcamand, râzând şi gâfâind, pe străzile şi prin piaţetele tăcute şi întunecate ale dragului nostru oraş.

În ziua următoare, am auzit – de la Sallo, care aflase de la Mama însăşi – că regimentul lui Yaven urma să fie adus pentru a păzi oraşul. Sallo a fost în culmea fericirii.

— Vine, vine! Nu-mi mai pasă ce se va-ntâmpla, atâta timp cât el este aici! a spus ea.

Acelea au fost însă toate veştile bune pe care le-am avut pentru o vreme.

Ştiind că armatele oraşului Etra se războiau cu Morva şi Osc care încălcaseră armistiţiile, Casicarul trimisese acel prim val de soldaţi într-un atac fulger, pentru a lua oraşul prin surprindere. Fiind respinşi, se retrăseseră imediat, dar numai până la prima linie a armatei care mărşăluia printre dealurile dinspre Casicar, oraşul măreţ de pe Morr.

Etra se umplea acum rapid cu fermieri şi oameni de la ţară care fugeau dinaintea cotropitorilor, unii panicaţi, cu mâinile goale, alţii aducând tot ce puteau în căruţe şi roabe şi mânându-şi vitele din spate. În a treia zi după noaptea noastră de veselire, porţile au fost închise. Oraşul Etra era împresurat de armata vrăjmaşă.

De pe ziduri, i-am văzut pe inamici ridicând metodic tabăra, doborând copaci şi înălţând valuri de pământ ca apărare împotriva atacurilor oştenilor noştri. Veniseră pregătiţi pentru un asediu îndelungat. Au instalat corturi bogat împodobite pentru ofiţeri şi, convoaiele de căruţe fiindu-le încărcate cu grâne şi nutreţ, au construit ţarcuri mari pentru vitele şi oile luate din fermele de pe drum, pe care le sacrificau după nevoie. Am văzut cum în jurul nostru creştea un alt oraş, un oraş de săbii.

La început, am fost siguri că armatele noastre din miazăzi vor sosi şi ne vor salva. Speranţa asta a murit însă. Au trecut săptămâni până ce am văzut venind primele trupe etrane care să-i hărţuiască pe casicarani şi să le atace liniile defensive formate din şanţuri şi ziduri. Le-am ovaţionat de pe ziduri şi am lansat proiectile cu foc în oraşul de corturi pentru a distrage inamicul, dar de fiecare dată ai noştri au fost siliţi să bată în retragere. Erau de altfel trupe

mici, depăşite numeric în proporţie de zece sau chiar douăzeci la unu. Unde erau regimentele puternice care plecaseră pentru a-i alunga pe morvani şi oscani înapoi în ţinuturile lor? Ce se întâmplase în miazăzi? Zvonuri sumbre străbăteau oraşul. Erau imposibil de contrazis, fiindcă nu aveam acces la niciun fel de informaţii.

În prima dimineaţă a asediului, Senatul a trimis o delegaţie în turnul de deasupra Porţii Râului, pentru tratative, interesându-se asupra motivelor acestui atac neprovocat şi nedeclarat. Generalii casicarani au refuzat să ofere vreun răspuns şi le-au permis soldaţilor să strige la senatori şi să-i batjocorească. Unul dintre senatori era Altan Arca. L-am văzut când a revenit acasă, negru de furie şi umilinţă.

În ziua următoare, Senatul l-a numit pe unul dintre membrii săi, Canoc Ereco Bahar, ca Dictator, un titlu străvechi care era reînviat în situaţii de urgenţă al celui care era comandant suprem temporar. Vieţile au început să ne fie cârmuite imediat de reguli şi ordonanţe noi. A intrat în vigoare supravegherea strictă a bucatelor: din toate gospodăriile au fost strânse provizii, care au fost duse în magaziile pieţei mari, de unde erau împărţite cu punctualitate şi exactitate ritualică; speculanţii erau spânzuraţi în piaţă în faţa Altarului Înaintaşilor. Toţi cetăţenii de parte bărbătească având vârste între doisprezece şi optzeci de ani au fost înrolaţi în forţele de apărare comandate de straja oraşului. Cât despre sclavi, în multe case au fost încuiaţi iarăşi, după începerea asediului. Pe noi, Tatăl Arcamandului s-a mulţumit să ne ţină închişi în casă şi pe domeniile familiei în timpul nopţii, instituind interdicţia strictă de a ieşi după lăsarea serii; aceeaşi măsură a fost ordonată în scurt timp de Dictator. În mod vădit, sclavii bărbaţi erau necesari pentru muncile din oraş şi ar fi fost de-a dreptul o prostie să stea închişi ca nişte viţei puşi la îngrăşat. Bahar a decretat că, deşi rămâneau proprietatea stăpânilor lor, sclavii se aflau la dispoziţia oraşului Etra pe toată durata stării de urgenţă. El şi ceilalţi senatori puteau porunci ca sclavi din orice casă să se

alăture forţei de muncă civice din cvartirul oraşului. Cei care făceau parte din echipele de muncitori locuiau în cvartir pe toată durata activităţii lor, sub comanda veteranului Haster.

Am fost trimis acolo pentru prima dată în iunie, la două luni după începerea asediului. Am fost bucuros să mă duc, să fiu de ajutor oraşului meu, oamenilor mei. Sala de clasă mi se părea reprobabilă în detaşarea ei paşnică faţă de temerile şi grijile zilnice. Tânjeam să plec de lângă copii şi să mă alătur bărbaţilor. Aveam moralul ridicat, precum cei mai mulţi dintre noi, cei din Arcamand şi din întregul oraş. Supravieţuiserăm primului şoc şi terorii şi descoperiserăm că puteam trăi în condiţii mai aspre, cu minimum de hrană, printre nesfârşite alarme, înconjuraţi de un inamic decis să ne distrugă prin sabie, foc sau înfometare. Puteam nu doar să trăim, ci să trăim bine, în speranţă şi camaraderie.

Sallo a venit să mă vadă în seara dinaintea plecării la cvartirul civic. Era însărcinată în câteva luni şi avea ochii scânteietori şi pielea cafenie strălucitoare, aproape luminoasă. Deşi nu primiserăm nicio veste de la Yaven, Sallo decisese că ar fi ştiut dacă el ar fi păţit ceva. Nutrea convingerea că totul era bine cu el.

— Tu îţi aminteşti lucruri, mi-a spus ea surâzând, îmbrăţişându-mă, când stăteam unul lângă celălalt în banca din clasă, aşa cum făceam când eram copii. Tu ţi-ai amintit începutul acestui război, prima incursiune, nu? Tu ai văzut-o. Eu nu am astfel de viziuni. Dar eu ştiu lucruri. Şi ştiu că le ştiu. Aşa cum spunea mereu Gammy: „Noi, cei din Smârcuri, avem puterile noastre…”

A râs şi m-a împins într-o parte, lovindu-mă cu şoldul.

— Auzi, Sal, i-am spus, te-ai întrebat vreodată dacă ţi-ar plăcea să mergi acolo, în Smârcuri, ca să vezi de unde ne tragem noi?

— Nu, mi-a răspuns şi a râs din nou. Eu nu vreau decât să fiu aici, cu Yaven-dí acasă, fără asediu, şi să mănânc bunătăţi!… Dar tu, poate că pe tine te vor lăsa să călătoreşti când se va termina asediul, dacă vei fi învăţător… te vor lăsa să te duci să cumperi cărţi, aşa cum

a făcut Mimen – el s-a dus în Pagadi, nu? Tu ai putea călători prin toate Ţinuturile din Apus şi ai putea ajunge la Smârcuri… Şi toţi de acolo vor avea nasuri mari, ca al tău. (M-a mângâiat pe nas.) Ca pliscul berzei. Năsosul meu! Ai să vezi c-aşa va fi!

Sotur a venit de asemenea înainte de plecarea mea. Cu ea, am avut limba legată. Mi-a pus în palmă o punguliţă de piele.

— S-ar putea să-ţi fie de trebuinţă. În curând vom fi liberi, Gavir! Mi-a zâmbit.

Eliberarea oraşului însemna libertatea tuturor celor din Arcamand, chiar dacă noi eram sclavi.

În cvartirul civic am găsit o stare de spirit aparte. Traiul în sine era foarte diferit acolo. În scurt timp, am priceput cât de prostesc, de copilăros fusese entuziasmul meu de a mă alătura lor. Nimic din viaţa pe care o dusesem în Arcamand nu mă pregătise pentru munca dură şi existenţa brutală a sclavilor civici. Echipa din care făceam parte trebuia să demoleze un depozit vechi şi să ducă pietrele recuperate la Poarta de Apus, pentru repararea turnului şi a zidului. Pietrele erau masive, fiecare cântărea poate o jumătate de tonă. Munca necesita capacităţi pe care nimeni din echipă nu le avea şi unelte pe care trebuia să le improvizăm. Lucram din zori până-n noapte. Ni se dădeau aceleaşi raţii de hrană pe care le primisem în Arcamand, care erau potrivite pentru viaţa de-acolo, dar nu şi pentru cea de-aici. Căpetenia echipei noastre, Cot, era un bărbat ale cărui unice însuşiri erau forţa uriaşă şi indiferenţa la durere. Căpetenia lui Cot, secundul lui Haster pentru echipa noastră de sclavi, era Hoby.

Hoby a fost prima persoană pe care am văzut-o când am intrat în cvartirul civic. Crescuse, se împlinise şi avea muşchi impresionanţi. Îşi rădea ţeasta, astfel că asemănarea lui cu Tata şi Torm nu mai era la fel de vădită. Îi rămăseseră însă cicatricea care-i despica sprânceana şi privirea agresivă. Am fost gata să-i vorbesc, dar m-a privit direct, aruncându-mi o căutătură de ură dispreţuitoare, după care mi-a întors spatele.

Nu mi-a vorbit niciodată în cele două luni cât am locuit în cvartirul civic. El a fost cel care m-a numit în echipa pietrarilor, cum li se zicea. Mi-a făcut viaţa grea şi în alte chipuri, pentru care avea puterea respectivă. Ceilalţi au văzut asta şi unii s-au purtat urât cu mine, ca să câştige favorurile lui Hoby, pe când alţii au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să mă protejeze. M-au întrebat ce avea „Şeful" cu mine şi le-am răspuns că nu ştiam, atât doar că mă învinovăţea pentru cicatricea lui.

Haster a cerut să-i predăm toţi banii pe care-i aveam asupra noastră, fiindcă în cvartir existau inşi care te-ar fi ucis şi pentru un sfanţ, dacă ar fi ştiut că-l ai. Nu mi-a plăcut să mă despart de cei zece vulturi de bronz din punguliţa de piele, darul lui Sotur, şi singurii bani personali pe care-i avusesem vreodată. Haster era onest, după mintea lui, oprindu-şi o cincime din tot ceea ce păstra pentru tine, şi dându-ţi restul în mărunţiş, la cerere. Exista o piaţă neagră prosperă a alimentelor, despre care nu ştiusem nimic în Arcamand, şi în scurt timp am învăţat unde să găsesc crupe de grâu sau carne uscată pentru a-mi umple stomacul gol, şi care dintre jecmănitori îţi oferea marfa cea mai bună pentru bănuţii tăi.

Banii mi s-au terminat înainte de a reveni în Arcamand, iar ultima jumătate de lună petrecută în echipa pietrarilor a fost cea mai grea. Nu mi-o amintesc foarte clar, pe de o parte pentru că foamea şi epuizarea mă aduseseră într-o stare în care viziunile, amintirile, îmi apăreau tot mai des; astfel că uneori treceam de la una la alta: de la locul cu ape albastre mătăsoase la un pat puturos în care zăceam privind un tavan de piatră negricioasă aflat imediat deasupra capului meu, apoi stăteam în picioare la o fereastră şi priveam un munte alb care se ridica dincolo de o strâmtoare maritimă strălucitoare, pentru ca după aceea, brusc, să revin la strădania de a ridica sau a târî pietre uriaşe în arşiţa verii. Adesea, mă readucea în prezent muşcătura feroce a biciului lui Cot peste coaste.

— Trezeşte-te, visător nătâng ce eşti! răcnea el şi eu mă căzneam să înţeleg unde eram şi ce trebuia să fac, în timp

ce tovarăşii de muncă mă înjurau pentru că o lăsasem mai moale, pentru că nu-i mai ajutam, ba uneori pentru că le puneam viaţa în pericol.

Ulterior, am aflat că acest Cot îi ceruse lui Hoby să mă scoată din echipa lui, cu multe săptămâni în urmă. Hoby refuzase. Până la urmă, Cot trecuse peste capul lui şi mersese la Haster, care spusese:

— Nu-i bun de nimic, trimiteţi-l acasă.

Când am fost eliberat, am avut nevoie de o oră pentru a traversa oraşul. A trebuit să mă aşez la fiecare colţ şi în fiecare piaţetă pentru a-mi trage răsuflarea şi a-mi aduna puterile şi a încerca să alung amintirile, glasurile, luminile şi chipurile ciudate care-mi umpleau mintea. Printre ramurile unei păduri, am văzut fântâna şi faţada largă a Arcamandului de cealaltă parte a piaţetei însorite. Prin întunecimea unei grote am traversat piaţeta şi am ocolit casa, până la uşa sclavilor, după care am ciocănit. Ennumer a deschis uşa.

— N-avem nimic să-ţi dăm! m-a repezit ea tăios.

N-am putut scoate un cuvânt. Apoi m-a recunoscut şi a izbucnit în lacrimi.

Am fost dus în infirmerie şi pus în pat. Bătrânul Remen mi-a frecat cu alifie de tătănească tăieturile făcute de bici şi mi-a dat ceai de iarba-mâţei; sora mea a venit să mă ţină în braţe, să mă mângâie pe păr, să-mi cânte şi să plângă, să mă tachineze şi să stea lângă pat. Mi-am amintit cum Mama venise când mai fusesem acolo, iar acest fapt era atât de limpede, încât semăna cu aducerile-aminte. I-am vorbit, mulţumindu-i.

— Sunt fericit să fiu acasă! am spus.

— Bineînţeles că eşti fericit. Acum, dormi, a zis Sallo cu glasul ei blând şi răguşit. Iar când te trezeşti, o să fii tot acasă, dragul meu Năsos, dragul meu Gav!

Iar eu am adormit.

De îndată ce m-am întremat – m-am odihnit şi m-am hrănit, deşi hrana era acum dureros de puţină –, m-am întors în sala de clasă şi mi-am reluat îndatoririle cu Everra, de parcă n-aş fi lipsit nici măcar o zi.

În august, când am fost chemat pentru altă echipă de muncă civică, Everra a fost atât de tulburat, încât s-a dus la Tata şi a protestat. A revenit la mine şi mi-a zis:

— Casa Arca este cu adevărat binecuvântată, Gavir. Are grijă de copiii ei chiar şi în zilele de război şi foamete. Tata mi-a spus că nu vei mai fi sub comanda lui Haster şi nici nu vei mai locui în cvartirul acela. Cei cu care vei lucra sunt, toţi, sclavi educaţi. Sarcina voastră va fi să mutaţi profeţiile sacre şi analele Strămoşilor din cripta veche de sub zidul de apus în criptele Altarului Înaintaşilor, unde vor fi ferite de foc şi apă şi pot fi ascunse în caz de invazie. Colegiul Preoţilor Altarului are nevoie de sclavi alfabetizaţi şi inteligenţi pentru misiunea asta, care trebuie îndeplinită cu precauţiile de rigoare şi în concordanţă cu ritualurile Strămoşilor. Va necesita grijă, dar nu va fi o muncă grea. Pentru Casa noastră este o onoare că ai fost ales.

În mod clar, considera că era o onoare şi pentru el, şi era, cred, uşor invidios pe mine, fiindcă tânjea să vadă cu ochii lui documentele acelea străvechi.

Am fost destul de încântat să-mi părăsesc pentru o vreme îndatoririle şcolare, deşi aveam inima îndoită, mai ales în privinţa mâncării. De-acum, toţi ne gândeam întruna la hrană. Arcamand nu avea depozite de bucate şi proviziile oraşului fuseseră aproape epuizate, cu excepţia grânelor. Tata şi Mama ofereau un exemplu de abstinenţă răbdătoare şi, prin supravegherea riguroasă a bucătăriilor, puţinele alimente căpătate de Casa noastră erau cel puţin împărţite echitabil între noi. Detestam să revin la favoritisme, necinste şi rivalitate amară în privinţa raţiilor, la înşelătoriile şi negocierile nemiloase de pe piaţa neagră. M-am dus însă aşa cum mi se poruncise la clădirea sclavilor Colegiului Preoţilor Altarului Înaintaşilor, iar când prima masă pe care am căpătat-o acolo a fost o supă groasă de pui cu orz suculent, aşa cum nu mai gustasem de luni de zile, am ştiut că eram norocos.

Toţi cei şase sclavi ai Altarului erau bătrâni şi de aceea preoţii ceruseră ajutoare din Case ca Arca, Erre şi Bel, unde sclavii primeau educaţie. Mimen, prietenul lui Everra din

Belmand, era aici şi m-am bucurat tare mult să-l văd. Adusese cu el trei tineri, elevii săi. Bărbaţii din Erremand, ambii trecuţi de patruzeci de ani, se numeau Tadder şi Ienter. L-am auzit pe Everra vorbind despre ei cu invidie, admiraţie şi suspiciune – „oameni foarte învăţaţi”, spusese el, „foarte învăţaţi, dar nu profunzi, deloc profunzi”. Ştiam că asta însemna că oamenii aceia citeau din „moderni” – cărţile scrise în ultimele două veacuri. Aveam dreptate. Când am intrat în dormitor în seara aceea – era ticsit, treisprezece bărbaţi dormind laolaltă într-un loc unde dormiseră doar şase până atunci, însă era cald, bine iluminat şi destul de confortabil –, primul lucru pe care l-am zărit lângă un pat a fost un exemplar din *Cosmologiile* lui Orrec Caspro. Everra amintise o dată sau de două ori de poemul acesta, în felul în care un doctor vorbeşte despre o boală infecţioasă teribilă şi mortală.

Tadder, un bărbat cu chip mucalit şi ochi pătrunzători sub sprâncenele groase şi negre, mi-a zărit privirea.

— Ai citit-o, flăcăule? m-a întrebat.

Avea accent din miazănoapte şi întorsături neobişnuite de frază.

Am scuturat din cap.

— Ia-o atunci, a zis el şi mi-a întins-o. Răsfoieşte-o!

N-am ştiut ce să fac. Am tras cu ochiul spre Mimen, de parcă m-ar fi putut pârî lui Everra pentru simplul fapt că mă uitasem la cartea aceea.

— Everra nu-l lasă să citească poeţii noi, înţelegi? i-a spus Mimen lui Tadder. De fapt, nu-l lasă să citească niciun poet care-a scris după Trudec. Oare Caspro nu e cam mult pentru început?

— Câtuşi de puţin, a răspuns bărbatul din miazănoapte. Câţi ani ai, flăcăule, paisprezece, cincisprezece? Vârsta cea mai bună pentru a-l urma pe Caspro spre glorie. Ia… ştii cântecul ăsta?

Şi a cântat cu glas frumos şi pur de tenor:

— *Aşa cum în bezna nopţii de iarnă…*

— Hei, hei, a rostit celălalt bărbat din Erremand, Ienter, nu ne băga-n bucluc din prima seară, frate!

— Aşadar, ăsta e imnul lui Caspro? a întrebat cel mai vârstnic dintre sclavii preoţilor, un bătrân cu vorbă blândă şi aer de autoritate discretă. Nu l-am auzit niciodată cântat.

— Reba-dí, a spus Ienter zâmbind, există locuri unde poţi fi spânzurat pentru că-l cânţi.

— Nu şi aici, a replicat Reba. Continuă, te rog. Aş dori să-l aud.

Tadder şi Ienter au schimbat o privire, după care Tadder a cântat:

Aşa cum în bezna nopţii de iarnă
Ochii noştri caută zorile,
Aşa cum în cătuşele gerului aspru
Inima tânjeşte după soare,
Tot aşa orbit şi-ncătuşat, sufletul îţi strigă:
Fii lumina, focul, viaţa noastră,
Libertate!

Frumuseţea vocii lui şi saltul neaşteptat şi plăcut al melodiei la acel ultim cuvânt mi-au adus lacrimi în ochi.

Ienter le-a văzut şi a rostit:

— Poftim, uite ce i-ai făcut băiatului, Tadder. L-ai corupt cu un singur vers!

Mimen a izbucnit în râs.

— Everra nu mă va ierta niciodată, a spus el.

— Mai cântă o dată, Tadder-dí, l-a rugat unul dintre elevii lui Mimen, privind către Reba, pentru îngăduinţă.

Reba a încuviinţat din cap, iar de data asta câteva glasuri s-au alăturat cântecului. Şi atunci mi-am dat seama că auzisem melodia, fragmente din ea, în cvartirul civic, la răstimpuri, fluierate, câteva note, ca un semnal.

— Ajunge, a spus sclavul cel mai bătrân cu glasul lui blând. Nu vrem să ne trezim stăpânii.

— Ah, nu, sigur că nu, a zis Tadder. Nu vrem aşa ceva.

Capitolul 6

Munca alături de oamenii aceia a fost tot atât de plăcută pe cât de mizerabilă fusese munca în echipa pietrarilor. Uneori era trudnică, fiindcă ridicam şi transportam sipete masive şi lăzi pline cu documente, dar ne foloseam de inteligenţă pentru a ne plănui acţiunile şi nu ne repezeam cu brutalitate lipsită de răbdare; în plus, aveam îngăduinţă unul faţă de altul. Munca era împărţită cinstit între noi şi, în loc de biciuiri şi porunci răcnite, făceam glume şi conversam – uneori despre pergamentele străvechi şi izvoadele cu care umblam, alteori despre asediu, cel mai recent atac sau incendiu sau orice alt subiect de sub soare. Munca alături de oamenii aceia avea valoare educativă. Ştiam asta. În acelaşi timp însă, multe dintre spusele lor mă tulburau profund.

Cât timp eram cu Reba şi cu ceilalţi, discuţiile noastre erau nevinovate, dar preoţii şi sclavii lor erau ocupaţi în majoritatea zilei cu îndatoririle rituale de la Altar şi Senat şi, văzând că se putea încrede în noi că ne vom face treaba cu grijă scrupuloasă, Reba ne lăsa nesupravegheaţi. Aşa că, atunci când eram în cripta veche de sub zidul de apus, cercetând ce trebuia să facem, cum să mutăm lăzile putrede şi pergamentele fragile fără să le deteriorăm, rămâneam pe cont propriu, şapte sclavi într-un templu vechi cu ziduri groase, unde nu ne putea auzi nimeni. Mimen, Tadder şi Ienter vorbeau acolo aşa cum nu mai auzisem niciodată bărbaţii vorbind. Acum înţelegeam motivul pentru care Everra spunea despre scriitorii moderni că reprezintă o influenţă dăunătoare. Tovarăşii mei citau întruna din Denios, Caspro, Rettaca şi alţi „noi poeţi” şi filosofi despre care nu auzisem niciodată, iar toate citatele lor – deşi mare parte din poezie era mai frumoasă decât orice cunoscusem – păreau să fie critice, distructive, pline de emoţii aprige: durere, mânie, alean nesatisfăcut.

Mă derutau foarte mult. Echipa pietrarilor fusese formată din bărbaţi brutali, care însă nu s-ar fi îndoit niciodată de

locul lor în sistem şi ar fi considerat prostesc să întrebi de ce un om ar trebui să aibă putere, pe când altul să nu aibă deloc. De parcă destinului şi zeilor le-ar fi păsat de întrebările şi de părerile noastre, de parcă toată structura impunătoare a societăţii pe care ne-o lăsaseră Străbunii ar fi putut să fie schimbată după o toană! Tovarăşii mei de aici, mai rafinaţi în maniere decât mulţi nobili, oneşti şi blânzi în viaţa de zi cu zi, erau însă, în discuţiile purtate şi în gânduri, sfruntat de neloiali Caselor lor şi oraşului nostru asediat, Etra. Vorbeau fără respect despre stăpânii lor şi pomeneau cu dispreţ de cusururile lor. Nu erau mândri de soldaţii Casei lor. Speculau până şi asupra moralei Senatorilor. Tadder şi Ienter credeau că era posibil ca unii Senatori, asociaţi în secret cu Casicar, să fi trimis în mod deliberat majoritatea armatei în miazăzi, astfel încât Casicar să poată cuceri Etra.

Am ascultat zile întregi genul acesta de discuţii, fără să spun nimic, însă protestul şi furia au crescut în mine. Când Tadder, care nu era nici măcar etran, ci venise de la miazănoapte de Asion, a început să spună că prăbuşirea oraşului nostru n-ar fi fost un dezastru, ci o oportunitate, n-am mai putut rezista. M-am răstit la el. Nu ştiu ce am spus – m-am dezlănţuit împotriva lui, numindu-l necredincios, trădător, gata să ne distrugă oraşul dinlăuntru, chiar pe când duşmanul ne asedia.

Ceilalţi tineri, elevii lui Mimen, au început să se reverse cu indignare şi batjocuri asupra mea, dar Tadder i-a oprit.

— Gavir, a spus el, îmi pare rău că te-am ofensat. Îţi respect loialitatea. Te rog să ţii seama de faptul că şi eu sunt loial, deşi nu Casei care m-a cumpărat sau oraşului care mă foloseşte. Loialitatea mea este faţă de ai mei, faţă de cei asemenea mie. Şi indiferent cum aş vorbi, nu te gândi niciodată că aş îndemna vreun sclav la răzmeriţă! Ştiu unde poate duce aşa ceva.

Surprins de scuzele şi de sinceritatea lui, stânjenit de propria-mi răbufnire, m-am potolit. Ne-am continuat munca. Elevii lui Mimen m-au ocolit şi m-au beştelit pentru o vreme, însă cei mai vârstnici m-au tratat la fel ca înainte. În ziua

următoare, pe când duceam împreună cu Ienter un cufăr la Altar într-o cotigă micuţă pe care o improvizaserăm pentru transportul relicvelor fragile, el mi-a povestit pe scurt viaţa lui Tadder. Acesta se născuse liber într-un sat din miazănoapte, fusese capturat de năvălitori în copilărie şi vândut unei Case din măreţul oraş Asion, unde fusese educat. Pe când avea douăzeci de ani, în Asion izbucnise o răscoală a sclavilor. Fusese reprimată cu sălbăticie: sute de sclavi – femei şi bărbaţi – fuseseră măcelăriţi şi toţi suspecţii fuseseră însemnaţi cu fierul roşu…

— I-ai văzut braţele, a spus Ienter.

Văzusem cicatricele reliefate şi crezusem că erau urmele unui foc, ale unui accident.

— Când vorbeşte despre „ai lui”, mi-a spus Ienter, nu se referă la un trib, un oraş sau o Casă. Se referă la tine şi la mine.

Nu prea pricepeam la ce se referea, fiindcă deocamdată nu puteam concepe o comunitate mai mare decât zidurile oraşului Etra, dar i-am acceptat vorbele ca atare.

Elevii lui Mimen au continuat să mă ignore în majoritatea timpului, însă fără răutate. Eram mult mai tânăr decât cel mai tânăr dintre ei; în ochii lor, eram doar un băiat semieducat. Aveau cel puţin încredere că nu-i voi trăda destăinuind conversaţiile ce îndemnau la răzvrătire, deoarece discutau liber în prezenţa mea. Şi, deşi am fost şocat de multe dintre spusele lor şi-i dispreţuiam în taină ca fiind nişte ipocriţi care simulau loialitatea faţă de stăpânii pe care-i urau, m-am trezit ascultând, tot aşa cum ascultasem, dezgustat, scârbit, însă fascinat, discuţiile de natură carnală ale unora dintre bărbaţii din cvartirul de-acasă.

Lui Anso, cel mai vârstnic dintre elevii lui Mimen, îi plăcea să povestească despre „barnaviţi”, o bandă de sclavi evadaţi care trăiau în codrii cei mari aflaţi la nord-est de Etra. Sub conducerea unui bărbat pe nume Barna, impunător ca statură şi forţă, barnaviţii îşi întemeiaseră propriul stat – o republică în care toţi erau egali şi liberi. Toţi votau şi puteau fi aleşi la cârmuire, dar şi înlăturaţi,

dacă nu conduceau bine. Toată munca era făcută de toţi şi toate bunurile şi vânatul se împărţeau egal. Trăiau din vânătoare şi pescuit, precum şi din jefuirea bogaţilor şi a convoaielor neguţătorilor care veneau şi plecau din Asion. Sătenii şi fermierii din tot ţinutul îi sprijineau şi refuzau să-i trădeze conducerii din Casicar şi Asion, pentru că-şi împărţeau cu generozitate prăzile cu vecinii de pe meleagurile acelea singuratice, care, dacă nu erau sclavi, erau şerbi sau oameni eliberaţi care trăiau într-o sărăcie lucie.

Anso a zugrăvit un tablou viu al vieţii barnaviţilor în pădure; nu răspundeau în faţa vreunui stăpân, senator sau rege, ci erau legaţi doar de loialitatea liber consimţită faţă de comunitatea lor. El ştia poveşti despre atacurile lor îndrăzneţe asupra convoaielor de căruţe de pe drumuri şi asupra corăbiilor neguţătorilor de pe Rassy, ca şi despre travestiurile isteţe pe care le foloseau pentru a intra în oraşe, chiar şi în Casicar şi Asion, pentru a face troc în târguri cu prăzile lor, în schimbul lucrurilor de care aveau nevoie. Nu ucideau niciodată, decât dacă viaţa le era pusă în primejdie, a spus Anso, dar dacă dădea din întâmplare cineva peste aşezarea lor din adâncul codrilor, fie trebuia să se lege pe viaţă că va trăi ca om liber alături de ei, fie să moară. Nu luau niciodată de la săraci, şi chiar din fermele bogate luau doar recoltele, niciodată seminţele. Iar femeile din ferme şi sate nu se temeau de ei, căci erau primite în rândul lor, dar numai dacă li se alăturau din propria lor voinţă.

Tadder începea să citească sau ieşea din odaie când Anso îşi depăna poveştile. O dată sau de două ori a izbucnit, numindu-i pe barnaviţi o bandă de hoţi şi fugari. Dispreţul lui m-a făcut să mă întreb dacă ei aveau vreo legătură cu răscoala pentru care el şi alţi sclavi din Asion suferiseră. Ienter ridiculiza mai blând poveştile lui Anso, ca fiind romantisme imposibile. Eram de acord cu el, pentru că ideea unei bande de sclavi, care să răstoarne cu fundul în sus ordinea străveche şi sacră, nu putea fi decât un vis cu

ochii deschişi; totuşi îmi plăcea să ascult poveştile astea idilice despre viaţa în pădure, în libertate.

Căci cuvintele *libertate* şi *neatârnare* ajunseseră să aibă o prezenţă luminoasă în mintea mea, dominându-mă, ca stelele mari şi strălucitoare pe care le vedeam în nopţile de vară la Vente şi pe care le căutam adesea din oraşul întunecos, dar le vedeam mai slabe şi mai îndepărtate. Serile eram liberi să trândăvim în dormitor, iar preoţii ne dădeau ulei pentru opaiţe. Am citit *Transformările* lui Denios, pe care mi le împrumutase Tadder, şi au însemnat o descoperire de seamă pentru mine. Au fost ca visul pe care-l avusesem despre descoperirea unor odăi despre care nu ştiusem că există, în casa aceea în care fusesem primit cu afecţiune şi întâmpinat de un animal auriu. Denios – cel mai mare dintre poeţi, spuneau toţi tovarăşii mei – se născuse sclav şi în poeziile lui folosea cuvântul *libertate* cu o tandreţe şi o veneraţie care mă făceau să mă gândesc la sora mea când vorbea despre iubitul ei. Iar Mimen avea un manuscris terfelit şi micuţ, de buzunar, al *Cosmologiilor* lui Caspro, despre care spunea că-l lua peste tot; m-a încurajat să-l citesc. Poemul mi s-a părut tulburător şi straniu, dar n-am înţeles mare lucru, totuşi câte un vers îmi mişca uneori inima, aşa cum o făcuse cântecul lui, în acea primă seară.

Am primit îngăduinţa să dau o fugă în cealaltă parte a oraşului, ca să-mi văd sora pentru o oră. Era o vreme fierbinte de septembrie. Sallo nu arăta foarte bine; avea trupul şi picioarele umflate din cauza sarcinii, chipul scofâlcit şi obosit. M-a îmbrăţişat şi mi-a pus o mulţime de întrebări despre preoţi şi ceilalţi sclavi şi munca noastră, iar eu am vorbit tot timpul, după care a trebuit să fug înapoi la Altar.

Peste câteva zile, Everra mi-a trimis vorbă că pruncul lui Sallo se născuse la şapte luni şi că trăise doar un ceas.

Nu se puteau face înmormântări în cimitirul sclavilor de lângă râu, fiindcă se găsea în afara zidurilor. În decursul asediului, trupurile sclavilor morţi erau arse în foişoarele de foc, ca şi cum ar fi fost cetăţeni. Cenuşa lor se contopea cu cenuşa oamenilor liberi în apele Pârâului Cenuşii, care

izvora din preajma foişoarelor de foc şi curgea printr-o conductă îngustă pe sub ziduri, pentru a se vărsa în Nisas, apoi în Morr şi, în cele din urmă, în mare.

Am stat în zorii toamnei lângă foişoarele de foc de pe malul pârâului cu câţiva oameni din Arcamand. Sallo nu era încă în puteri pentru a veni la funeraliile pruncului, dar Iemmer a spus că viaţa ei nu era în pericol. Am primit îngăduinţa de a merge s-o văd după câteva zile. Era slabă, arăta vlăguită, şi a plâns când m-a îmbrăţişat. Cu glasul ei stins şi obosit a spus:

— Ştii, dacă ar fi trăit, l-ar fi dat la schimb cât de repede cu putinţă. Aşa ar fi făcut… Am auzit că o Casă a dat la schimb un prunc pentru un pfund de făină. Nimeni nu doreşte o gură în plus de hrănit în vreme de asediu. Cred că el a ştiut asta, Gav. De fapt, nimeni nu l-a dorit viu. Nici chiar eu. Ce…

Nu şi-a terminat întrebarea, dar a deschis braţele într-un gest slab, dezolat, care spunea: *Ce ar fi putut el să fie pentru mine, ori eu pentru el?*

Am fost şocat de felul cum arătau ai mei din Arcamand. Toţi erau piele şi os, cu aceeaşi expresie vlăguită pe care o avea Sallo – chipuri de oameni asediaţi. Când am vizitat sala de clasă, i-am găsit pe micii mei elevi jalnic de sfrijiţi şi apatici. Copiii mor primii când vine foametea. La Altar, noi mâncam de două ori mai bine decât majoritatea celor din oraş. Sallo a fost încântată să vadă cât de bine arătam şi a vrut să-i povestesc despre hrana pe care o primeam, despre iazul cu peşti al preoţilor, despre poiata atent păzită, cu găini de la care aveam ouă şi, când şi când, un pic de carne sau supă, despre grădina de ierburi sfinte, printre care se aflau însă şi destule zarzavaturi mirene, despre ofrandele de grâne aduse Străbunilor, care-i hrăneau pe urmaşii Străbunilor… Am fost ruşinat să vorbesc despre toate astea, dar ea a zis:

— Îmi place ce-mi povesteşti! Preoţii au măsline? Măslinele îmi lipsesc mai mult ca orice altceva!

Aşa că i-am spus că uneori primeam măsline, deşi de fapt nu mai gustasem niciuna de luni de zile.

Am văzut-o pe Sotur chiar înainte să plec. Şi ea părea apatică, părul ei frumos arăta acum veştejit şi fără luciu. M-a salutat cu blândeţe, iar eu i-am spus, fără a şti c-o voi spune:

— Sotur-dí, poţi să-mi dai un sfert-de-bronz? Vreau să-i cumpăr lui Sallo nişte măsline.

— Gav, dar măsline nu mai există de luni de zile, a răspuns ea.

— Ştiu eu de unde pot să fac rost.

M-a privit cu ochi mari. După un moment, a încuviinţat din cap. A plecat şi s-a întors cu o monedă, pe care mi-a vârât-o în palmă.

— Aş vrea să fi putut face mai mult, mi-a spus.

În felul acela mi-a uşurat prima cerşetorie.

Neguţătorul de pe piaţa neagră mi-a dat zece măsline zbârcite pentru un sfert-de-bronz, cu care anul trecut aş fi cumpărat un pfund. M-am întors în fugă la Arcamand şi i le-am dat lui Iemmer pentru Sallo, care se afla în odăile de mătase. Până am ajuns înapoi la Colegiul Preoţilor, s-a făcut foarte târziu, dar Reba n-a spus nimic, poate fiindcă a văzut că eram înlăcrimat.

Reba era un om blajin cu mintea senină. Uneori, pălăvrăgea puţin cu mine, povestindu-mi despre slăvirea Străbunilor în Altar, o îndatorire îndeplinită deopotrivă de către sclavii preoţilor şi de către preoţi personal. Mă făcea să simt demnitatea vieţii lor şi frumuseţea tihnită a ritualurilor şi rugăciunilor, de care depindea bunăstarea oraşului, ba poate însăşi existenţa sa. M-am gândit că el vedea posibilitatea de a fi dăruit de Casa mea Colegiului şi m-am simţit măgulit că mă dorea. Mă puteam imagina trăind acolo ca preot al Altarului. Nu doream să trăiesc însă altundeva decât în Arcamand, lângă sora mea, şi nici să fac altceva decât lucrul pentru care fusesem crescut: să învăţ, pentru a le preda copiilor Casei mele.

Ne apropiam de sfârşitul misiunii noastre acolo. Documentele străvechi fuseseră mutate în criptele de sub Altarul Înaintaşilor şi acum nu mai aveam de făcut decât să le clasificăm şi să le depozităm – o activitate care, de fapt,

putea fi prelungită aproape la infinit, pentru că multe pergamente şi anale vechi nu erau identificate şi trebuiau citite, etichetate şi enumerate, apoi curăţate, tratate împotriva insectelor şi depozitate în condiţii corespunzătoare. Casele noastre nu ardeau de dorinţa de a ne primi înapoi, fiindcă nu eram altceva decât guri în plus în vremuri de foamete; iar preoţii şi sclavii lor erau mulţumiţi să ne lase să facem toată treaba. Ba chiar n-ar fi putut s-o facă fără noi. Rămăsesem surprins să descopăr că noi şapte – până şi eu –, eram mult mai bine educaţi decât preoţii Colegiului. Ei cunoşteau ritualurile străvechi, dar foarte puţină istorie sau orice altceva, nici chiar istoria ritualurilor. Noi descopeream o sumedenie de documente interesante, biografii ale unor oameni faimoşi din Etra din cele mai vechi timpuri, profeţii, consemnări de războaie civile şi cu duşmani dinafară, însă şi de alianţe cu alte oraşe – şi toate astea mă fascinau, readucându-mi în atenţie visul de a scrie o istorie a tuturor Oraşelor-Stat. Aş fi fost mulţumit să mă îngrop printre sulurile şi pergamentele vechi din criptele tăcute de sub oraşul tăcut şi muribund.

— Ce alinare reprezintă trecutul, a spus Mimen, când viitorul nu oferă nimic!

Incinerarea trupurilor celor morţi de inaniţie continua acum zi şi noapte lângă Pârâul Cenuşii. Fumul rugurilor se înălţa în negurile toamnei, ca un linţoliu peste acoperişuri. Uneori, mirosul era de carne friptă şi atunci gura mi se umplea cu saliva foamei şi a repulsiei îngreţoşate.

În afara zidurilor de miazănoapte, duşmanii pregăteau o rampă uriaşă din pământ pe care să-şi poate aduce maşinăriile de asediu chiar până la parapet. Străjile oraşului aruncau cu pietre smulse din caldarâm în muncitorii de jos, dar aceştia mişunau ca furnicile, iar arcaşii lor trăgeau în orice om care apărea pe ziduri. Arcaşii noştri păstrau săgeţile scoase din muribunzi şi meştereau altele din toţi copacii aflaţi în interiorul zidurilor, până şi din sicomorii bătrâni.

Neliniştea împânzise Senatul, fiind subiectul nelipsit din toate cuvântările oratorilor în pieţele publice: de ce fusese

oraşul Etra atât de nepregătit în faţa unui atac – fără arme şi muniţii, fără suficiente provizii, cu armatele plecate atât de departe? Oare printre senatori existau trădători – iubitori ai Casicarului? Unii spuneau că Senatul refuza să deschidă porţile, deoarece voia ca Etra să flămânzească, să moară înainte de a se preda. Pentru unii era ceva nobil şi curajos, dar pentru alţii însemna o trădare mârşavă. Abundau acum zvonurile despre împărţirea incorectă a hranei, dar nu se ştia dacă erau sau nu adevărate. Neguţătorii de pe piaţa neagră ale căror provizii se terminaseră erau omorâţi, fiind bănuiţi că nu voiau să vândă bucatele. Casa unui negustor fusese atacată şi distrusă de o gloată care credea că acolo se ascundeau provizii neştiute. Nu găsiseră nimic, decât o jumătate de butoiaş de smochine uscate, ascuns în cvartirul sclavilor. Se vorbea întruna despre grâne tăinuite sub Casa Senatului… sub Altarul Înaintaşilor… Asta era destul de aproape de noi, iar preoţii din Colegiu s-au înspăimântat pentru iazul lor, pentru grădină şi poiată, pentru vieţile lor. Au implorat ca în jurul Altarului să fie aduse străji, şi într-adevăr zece bărbaţi au fost postaţi acolo. N-ar fi putut face mare lucru dacă o mulţime ar fi luat cu asalt Altarul, însă sfinţenia lăcaşului continua să-l protejeze, şi astfel să ne apere şi pe noi.

Era jumătatea lui octombrie. Viaţa spânzura într-un soi de acalmie moartă, despre care toţi simţeam că preceda sfârşitul. În câteva zile, fie că asaltul asupra zidului de miazănoapte avea să înceapă şi să se încheie cu succes, fie că o gloată scăpată de sub control avea să deschidă una dintre porţi, încercând să scape de masacru şi incendii. Ori, poate, Senatul avea să voteze predarea oraşului, cu speranţa de a evita distrugerea totală.

Pentru ca apoi să se petreacă evenimentul la care nimeni nu mai nădăjduia.

La revărsatul zorilor, când ceaţa şi fumul atârnau greoaie pe străzi, deasupra taberei duşmane şi în lungul râului Nisas, au răsunat alarme, zbierăte, goarne ce anunţau semnale, nechezături de cai, zăngănit de arme. Oştile oraşului Etra reveniseră acasă.

Pe toată durata dimineţii, am auzit larma bătăliei din afara zidurilor, iar aceia cărora li se îngăduise accesul pe ziduri şi pe acoperişuri au putut să urmărească toată lupta. Noi, sclavii, am fost încuiaţi în dependinţele Altarului şi am putut doar să cerşim veşti de la cei care treceau în fugă pe lângă porţi. Mai spre sfârşitul dimineţii, o formaţiune mare de străji din oraş a mărşăluit prin piaţă, oprindu-se în faţa Altarului pentru binecuvântarea Străbunilor. Erau pedestraşi – toţi caii din oraş fuseseră sacrificaţi de mult pentru carne – şi tot aspectul lor era jalnic, armele, straiele, chipurile scofâlcite, de parcă ar fi fost cerşetori ce pretindeau că sunt soldaţi, sau de parcă ar fi fost spectrele unor soldaţi. Însă Străbunii i-au binecuvântat prin glasurile preoţilor şi ei au plecat apoi pe Strada Lungă spre Poarta Râului. Mergeau în tăcere, fără alte sunete decât zăngănitul ritmic al armelor. Apoi, pentru prima dată după şase luni, poarta a fost deschisă şi străjerii etrani s-au năpustit într-un atac care i-a surprins pe asediatori din spate, deoarece se luptau cu armata care tocmai sosise. Asta am înţeles noi din strigătele celor de pe acoperişuri, după care am auzit ovaţii şi răcnete de victorie.

— Am cucerit podul! strigau privitorii. Etra a cucerit podul!

Restul zilei, deşi au existat temeri şi dificultăţi, a însemnat o lentă răsturnare de situaţie; casicaranii au cedat înaintea asalturilor etrane, au încercat să se regrupeze, au fost din nou risipiţi, au căutat căi de retragere şi le-au găsit blocate, până ce, la căderea serii, armata asediatoare devenise o hoardă de oameni care fugeau să-şi salveze viaţa prin ţinutul dintre Etra şi Morr, apoi peste ogoarele de dincolo de Nisas, urmăriţi de trupele noastre călare, vânaţi, măcelăriţi – vânătoarea porcilor, cum a fost numită mai târziu. În afara zidurilor, valul de pământ şi tabăra distrusă erau acoperite cu o pătură groasă de leşuri, mii de morţi, lăsaţi deja fără arme şi straie de către soldaţii noştri. Pe alocuri, râul Nisas era zăgăzuit de trupuri.

Noi am fost eliberaţi după apusul soarelui. Am suit de îndată pe parapetul de la Poarta de Miazănoapte şi am văzut oameni mişcându-se printre stârvuri, ridicându-le şi mânuindu-le ca pe nişte oi moarte, pentru a le lua platoşele şi armele, uneori retezând câte o beregată, dacă duşmanul nu părea mort. Nu după mult timp, sclavii au fost chemaţi să-i aducă pe etranii morţi în oraş, la rugurile de lângă Pârâul Cenuşii. Am plecat şi noi şapte şi am trudit toată noaptea la lumina lunii şi a torţelor, cărând leşuri. A fost o muncă macabră. Îmi amintesc în principal că de fiecare dată când eu şi Anso, care lucram împreună, aşezam un trup pentru a fi ars, mă gândeam la pruncul lui Sallo, fiul lui Yaven, nepotul meu, care trăise o oră în oraşul flămând. Şi de fiecare dată o rugam pe Ennu să-l călăuzească, nu pe soldat, ci pe sufletul acela micuţ şi neformat în câmpurile de întuneric şi în câmpurile de lumină.

Multe dintre trupurile pe care le-am transportat erau ale străjerilor oraşului. Plătiseră un preţ uriaş pentru atacul lor curajos.

Noaptea aceea a însemnat un soi de răzmeriţă jalnică, deoarece atât cetăţenii, cât şi sclavii s-au revărsat prin porţile deschise pentru a jefui depozitele de alimente ale armatei casicarane, iar soldaţii etrani puşi să le păzească au cedat dinaintea rugăminţilor şi a presiunii copleşitoare a flămânzilor, dintre care pe mulţi îi cunoşteau. Unii soldaţi au adus chiar căruţe cu grâne în oraş. Oamenii s-au luptat pentru provizii, atacând căruţele cu grâne. Ordinea a fost restabilită doar când s-a luminat de ziuă, şi atunci numai prin folosirea violenţei – bice, bâte, săbii. În lumina dimineţii, am zărit oroarea de pe feţele soldaţilor, când şi-au văzut poporul, bărbaţii şi femeile din oraşul lor, roind peste un stelaj de carcase de oi aidoma viermilor pe un şobolan mort.

Sclavilor li s-a poruncit să revină până la amiază în casele stăpânilor lor, riscând altminteri pedeapsa cu moartea. Aşa că am părăsit Altarul Înaintaşilor, având doar timp să-i mulţumesc bătrânului Reba şi să accept de la Mimen exemplarul scris de mână al poemului lui Caspro.

— Nu-l lăsa pe Everra să-l vadă, mi-a spus cu surâsul lui strâmb.

Neştiind cum să-i mulţumesc, m-am bâlbâit:

— Nu, nu, n-o să-l las…

A fost prima carte pe care am avut-o vreodată. A fost primul obiect care mi-a aparţinut vreodată. Numeam îmbrăcămintea pe care o purtam „straiele mele”, numeam banca în care stăteam în clasă „banca mea”, însă de fapt nu erau ale mele, ci erau proprietatea Casei Arca, la fel ca mine însumi. Dar cartea asta era *a mea.*

• • •

Când Yaven a revenit acasă, i-a salutat pe Tata şi pe Mama cu afecţiunea şi decenţa cuvenite, după care s-a îndreptat către odăile de mătase. Era minunat să vezi cum a înflorit şi a strălucit Sallo după întoarcerea lui. Yaven nu era la fel de slăbit ca majoritatea celor din oraş, deşi trecuse prin clipe grele şi era tăbăcit, înăsprit şi obosit. Ne-a povestit despre campanie, mie, lui Sallo, Sotur, Astano şi Oco, strânşi toţi în sala de clasă, cu Everra, ca în zilele de altădată… Trupele Morvei fuseseră întărite de o armată din Gallec, iar votusanii şi oscanii li se alăturaseră şi ei; atacată pe aşa multe fronturi, armata oraşului Etra fusese pusă la grea încercare. Existaseră, credea Yaven, unele erori, unele confuzii la comandă, dar nu trădare. Etranii nu putuseră veni în ajutorul oraşului lor până nu-i învingeau pe inamicii care i-ar fi urmărit altfel până sub ziduri. Iar după aceea sosiseră pe cât de repede putuseră. Trecuseră Morrul noaptea, pe un pod din bărci, pentru a lua armata asediatoare prin surprindere dinspre răsărit.

— Nu aveam însă habar cât de greu v-a fost vouă aici, a spus el. Tot nu-mi pot închipui cum a fost…

Astano i-a arătat o bucată din „pâinea foamei”, pe care o păstrase: un pesmet maroniu ca o bucăţică de lemn, făcut din orz sau făină de grâu, rumeguş, pământ şi sare.

— Am avut multă sare, a spus ea. Ne lipsea doar pe ce s-o punem.

Yaven a zâmbit, însă în obraz îi erau săpate cute severe.

— Casicarul va plăti pentru asta, a zis el.

— Aha, a spus Sotur, va plăti… Suntem negustori, aşadar.

— Nu, mica mea verişoară. Noi suntem soldaţi.

— Şi nevestele soldaţilor, şi iubitele, şi mamele, şi surorile, şi verişoarele soldaţilor… Şi Casicarul ce ne va plăti?

— Aşa stau lucrurile, a răspuns Yaven cu blândeţe.

Mâna lui era aşezată pe mâna lui Sallo, cum stăteau unul lângă celălalt în banca din clasă.

Everra a vorbit despre onoarea oraşului, despre insulta adusă puterii Străbunilor, despre răzbunarea cuvenită. Yaven l-a ascultat alături de noi, dar n-a mai comentat nimic despre subiectul acela. Pe neaşteptate, m-a întrebat despre perioada cât lucrasem la Altar şi despre documentele străvechi pe care le salvasem. Când i-am povestit, l-am văzut pe chipul lui absorbit pe băiatul care iubea epopeile şi baladele, care ne condusese să clădim cetatea Sentas în după-amiezile acelea de vară. M-am întrebat în sinea mea ce ar fi spus Yaven despre „noii poeţi". Poate că într-o bună zi, când el va fi Tatăl Arcamandului, iar eu învăţătorul din clasa aceasta, îi voi da să citească *Transformările* şi va descoperi lumea aceea nouă… dar nu-mi puteam imagina prea bine restul. În acelaşi timp însă, gândul m-a împins să-i povestesc cum recitasem *Podul de pe Nisas* în cvartir, la începutul asediului, cum toţi bărbaţii răcniseră laolaltă: *Sub zidurile oraşului Etra…* Noi toţi din clasă am sfârşit prin a recita baladele, cu Yaven ca voce principală; iar unii dintre elevii mei mici şi slăbuţi s-au furişat înăuntru să asculte, căscând uimiţi ochii la soldatul înalt care declama:

— *Atunci fugiră soldaţii morvani, fugiră bărbaţii din Morva…*

— Din nou şi din nou, a şoptit Sotur. Şi-nainte şi-napoi.

Nu recita împreună cu noi. Părea nefericită şi consternată. M-a prins că mă uitam la ea îngrijorat şi şi-a ferit iute privirea.

În săptămânile acelea de toamnă, după asediu, ne-am bucurat de plăcerea care poate fi cea mai dulce dintre

toate: sentimentul de a fi scăpat de încordarea şi teama de dinainte. Uşurarea aceea, eliberarea aceea, reprezintă manifestarea libertăţii. Ea îngăduie inimii să se înalţe. O stare de bunăvoinţă şi bunătate a umplut Arcamandul. Oamenii îşi erau recunoscători unii altora pentru că supravieţuiseră împreună. Puteau râde împreună, şi chiar o făceau.

La începutul iernii, Torm s-a întors să locuiască în Casă. Pe toată durata asediului fusese în oraş, dar nu în Arcamand. Dictatorul înfiinţase o trupă specială formată din cadeţi, soldaţi invalizi lăsaţi la vatră şi veterani, ca ajutoare pentru străjerii oraşului; efectuau misiuni de santinelă, serveau pe ziduri şi la porţi, însă şi ca pompieri şi poliţie civilă. Făcuseră treabă bună în apărarea oraşului şi în lupta împotriva incendiilor, iar la început fuseseră eroi populari, însă implicarea lor sporită în pedepsirea neguţătorilor de pe piaţa neagră, a celor care tezaurizau bucate şi a suspecţilor de trădare îi făcuse pe oameni să se teamă de iscodirile lor şi să-i acuze de utilizarea arbitrară a puterii. Trupa aceea fusese desfiinţată la câteva zile după eliberare, când Dictatorul demisionase, restabilindu-i Senatului întreaga sa putere.

Torm avea şaptesprezece ani acum, dar părea mult mai vârstnic, mergând şi purtându-se ca un adult, sever, retras şi tăcut.

Odată cu el, l-a readus pe Hoby în Arcamand. Ca răsplată personală pentru serviciile făcute, ceruse ca Hoby să fie eliberat din forţa de muncă civică pentru a-i sluji drept gardă de corp. Ca şi Metter, care era garda de corp a Tatălui, Hoby dormea în faţa uşii stăpânului său. Deşi continua să-şi radă ţeasta şi era mai voinic decât Torm, asemănarea dintre ei era evidentă pentru toţi.

Torm s-a reîntors cu ocazia ceremoniei de logodnă a lui Astano. Mama nu aprobase măritişul ei cu Corric Beltomo Runda şi alesese pentru ea o rudă a acelei Case pe linia femeiască, Renin Beltomo Tare. Taremand era o Casă veche, deşi nu bogată; iar Renin, un tânăr senator promiţător; era chipeş şi vorbea plăcut, deşi, potrivit lui

Sallo, principalul nostru informator, nu cunoştea nimic – „Nici măcar pe Trudec! Poate că se pricepe la politică.”

Sotur nu ne-a spus nimic despre logodnă. O vedeam rar. Se părea că ea nu se eliberase de frică în aceeaşi măsură ca noi. Nu-şi recăpătase aspectul fizic, ca noi ceilalţi, şi continua să aibă aceeaşi înfăţişare vlăguită ca în vremea asediului. Când o găseam în bibliotecă, cu o carte pe masă, mă saluta binevoitor, însă nu vorbea prea mult şi pleca foarte repede. Dorul meu chinuitor pentru ea dispăruse, transformându-se într-o compasiune sfâşietoare, cu o undă de iritare în ea – de ce trebuia să continue aşa în zilele acestea minunate de libertate?

La ceremonia de logodnă, Everra urma să ţină o cuvântare. Aşa că zile întregi şi-a tot pregătit citatele din clasici. În dispoziţia binevoitoare a toamnei, mi s-a părut josnic şi neonorabil să ascund faţă de bătrânul meu învăţător ceea ce aflasem de la Mimen şi ceilalţi din Altar. I-am spus că-l citisem pe Denios şi că Mimen îmi dăduse exemplarul lui din *Cosmologiile* de Caspro. Învăţătorul meu a clătinat grav din cap, totuşi n-a izbucnit într-o tiradă. Asta m-a încurajat să-l întreb în ce fel puteau poeziile lui Denios să corupă cititorul, deoarece erau nobile atât în limbaj, cât şi în conţinut.

— Prin nemulţumire, a răspuns Everra. Prin cuvinte nobile, care să te înveţe cum să fii nefericit. Asemenea poeţi refuză darurile Străbunilor. Opera lor este un hău fără fund. Odată ce înlături temelia fermă a credinţei pe care sunt clădite vieţile noastre, nu mai rămâne nimic. Doar cuvinte! Cuvinte minunate, dar găunoase. Nu poţi să trăieşti din cuvinte, Gavir. Doar credinţa oferă viaţă şi tihnă, întreaga moralitate se întemeiază pe credinţă.

Am încercat să explic ce credeam că întrezărisem în Denios, o moralitate mai vastă decât cea cunoscută de noi, însă ideile mele erau simple bâjbâieli şi Everra le-a demolat cu siguranţa lui.

— El nu învaţă nimic decât rebeliunea împotriva celor ce trebuie să fie: refuzarea adevărului. Tinerilor le place să se joace de-a rebeliunea, să se joace de-a necredinţa. O ştiu

prea bine. Dar te vei sătura de nebunia asta bolnavă, pe măsură ce vei înainta în vârstă şi vei reveni la credinţă, unica temelie a legii morale.

A fost o uşurare să aud din nou acele certitudini vechi. Şi nu-mi interzisese să-l mai citesc pe Caspro. Nu citeam adesea din *Cosmologii,* pentru că textul era dificil şi mi se părea îndepărtat şi straniu; dar uneori versuri ale lui sau ale lui Denios îmi apăreau în minte, dezvăluindu-şi înţelesul sau frumuseţea, la fel cum o frunză de fag se deschide primăvara.

M-am gândit la unul dintre versurile acelea pe când am stat alături de toţi cei din casă pentru a o privi pe Astano, înveşmântată în alb şi argintiu, traversând atriul mare pentru a-l întâmpina şi a-l primi pe viitorul ei soţ: *Ca o corabie pe undele apelor strălucitoare...*

Everra şi-a ţinut discursul, împănat de citate din clasici, astfel ca toţi să fie impresionaţi de cultura Casei Arca. Mama Casei Arca a rostit cuvintele care o dădeau pe fiica ei Casei Tare. Mama Casei Tare a înaintat pentru a o primi pe Astano a noastră ca viitoare Mamă a Taremandului. După aceea, micii mei elevi au cântat un cântec de nuntă, pe care Sotur îl repetase cu ei timp de câteva săptămâni. Şi asta a fost tot. Cântăreţii la liră şi tamburină din galerie şi-au acordat instrumentele, iar nobilii s-au dus în sălile mari ca să benchetuiască şi să danseze. Noi, oamenii casei, am avut de asemenea un ospăţ, şi propria noastră muzică şi dansuri în curtea din spate. Afară era rece şi cam ploios, însă noi eram mereu gata de dans... şi mereu gata să ne ospătăm din nou.

După logodna din iarnă, Astano s-a măritat în ziua echinocţiului de primăvară. După o lună, Yaven a fost rechemat la regimentul lui.

Etra pregătea invadarea Casicarului. Votus, care făcuse parte din alianţa cu Morva împotriva noastră, ni se alăturase, temându-se de puterea Casicarului şi întrezărind ocazia de a-l lovi când era slăbit de înfrângere. Etranii şi votusanii aveau să invadeze laolaltă şi să cotropească sau să asedieze Casicarul – un oraş măreţ, uneori duşmanul

nostru, alteori aliatul nostru. *Din nou şi din nou, şi-nainte şi-napoi,* spusese Sotur.

Am văzut-o pe Sallo în ziua când a plecat Yaven. I se îngăduise să meargă la Poarta Râului pentru a-l vedea pe el şi trupele lui, mărşăluind spre război, în toiul ovaţiilor răsunătoare. Nu era înlăcrimată. Avea aceeaşi speranţă fermă pe care o nutrise pentru el pe toată durata asediului.

— Cred că Norocul îl ascultă, a spus ea cu un zâmbet, dar pe un ton serios. În bătălie, vreau să spun. În război. Nu aici.

— Nu aici? Ce vrei să zici, Sal?

Eram singuri în bibliotecă şi puteam vorbi liber. Cu toate acestea a şovăit mult timp. În cele din urmă, a ridicat ochii spre mine şi, văzând că într-adevăr nu aveam habar la ce se referea, a spus:

— Tata s-a bucurat să-l vadă plecând.

Am protestat.

— Nu, ascultă-mă, vorbesc serios, Gav! a continuat cu glas foarte încet, stând aproape de mine: Tata îl urăşte pe Yaven-dí. Aşa e! Este gelos. Yaven va moşteni puterea lui Altan Arca. Casa lui. Locul lui în Senat. Şi el este arătos, şi înalt, şi blând, ca mama lui – este un Galleco, nu un Arca. Tatăl lui nu poate suporta să-l vadă, într-atât este de gelos pe el. Am văzut eu! De o sută de ori!... De ce crezi tu că tocmai Yaven, fiul cel mare, moştenitorul, este trimis din nou la război? Pe când mezinul, care ar trebui să fie soldatul, care a urmat instruirea aceea costisitoare pentru a fi soldat, rămâne în siguranţă acasă? Cu garda lui de corp! Vipera aia mică, laşă şi plină de sine!

În viaţa mea nu-mi auzisem sora blândă şi cu inimă miloasă vorbind cu atâta ură. Am fost îngrozit, am rămas fără cuvinte.

— Torm va fi pregătit pentru Senat, o să vezi, a zis ea. Altan Arca speră că Yaven va fi… va fi ucis…

Glasul ei moale, dar pasional, s-a frânt când a rostit cuvântul acela, strângându-mă puternic de mână.

— El *speră* asta, a repetat în şoaptă.

Doream să refuz să aud şi să resping tot ce spunea, însă cuvintele tot nu voiau să-mi vină pe buze.

Sotur a intrat în bibliotecă. Văzându-ne, s-a oprit ca şi cum ar fi fost gata să se retragă. Sallo a ridicat ochii la ea şi a şoptit tânguitor:

— Oh, Sotur-ió!

Atunci Sotur a venit la ea şi a luat-o în braţe, ceva ce nu mai văzusem să facă vreodată fata aceea reticentă, sfioasă şi mândră. Cele două s-au îmbrăţişat ca şi când ar fi încercat să se liniştească reciproc, fără să reuşească însă. Eu amuţisem uluit. Am încercat să cred că se consolau reciproc pentru pierderea lui Yaven, dar ştiam că nu era vorba despre asta. Ceea ce vedeam nu era nici durere, nici iubire. Era teamă.

Iar când ochii lui Sotur i-au întâlnit pe-ai mei, peste creştetul surorii mele, în privirea ei era o indignare înfocată, care s-a înmuiat treptat. Indiferent ce inamic văzuse până atunci în locul meu, m-a văzut până la urmă pe mine însumi.

— Oh, Gavir! a zis ea. Dacă l-ai putea convinge pe Everra s-o roage pe Sallo să-l ajute să-i înveţe pe cei mici… ceva… orice ca s-o scoată din odăile de mătase! Ştiu, tu nu poţi, el nu poate… ştiu! Am cerut-o să-mi fie cameristă. Am întrebat-o pe Mama – ca un cadou de ziua numelui meu, doar în răstimpul cât lipseşte Yaven – dacă pot s-o am eu pe Sallo? Şi ea a spus nu, nu este posibil. Nu am cerut niciodată nimic. Oh, Sallo, Sallo – trebuie să te îmbolnăveşti! Trebuie să flămânzeşti din nou! Să fii slabă şi urâtă ca mine!

N-am înţeles.

Sotur n-a putut înţelege obtuzitatea mea. Sallo însă, da. A sărutat-o pe Sotur pe obraz şi s-a întors către mine, m-a îmbrăţişat şi a zis:

— Nu-ţi face griji, Gav. Totul va fi bine, o să vezi.

Apoi a plecat înapoi în camerele nobililor şi odăile de mătase, iar eu m-am întors în cvartirul sclavilor, derutat şi îngrijorat, dar revenind la convingerea fermă că Tata şi

Mama şi Străbunii Casei noastre nu vor îngădui să se întâmple nimic cu adevărat rău.

PARTEA A DOUA

Capitolul 7

Zac în beznă într-un pat ciudat, cu miros pătrunzător. Nu departe deasupra feţei mele este un tavan, o boltă joasă de piatră grosolană, negricioasă. Lângă mine se află ceva cald, care-mi apasă greu piciorul. Îşi înalţă capul – un cap lung, sur, cu buze crunte, negre, ochi întunecaţi care privesc peste mine: un câine, un lup? Mi-am amintit asta de multe ori, m-am văzut trezindu-mă cu câinele sau lupul strâns lipit de mine, zăcând printre blănuri cu miros rânced în locul întunecos cu tavan din piatră, probabil o peşteră. Acum mi-l amintesc. Acum stau întins acolo. Câinele schelălăie gemut şi se ridică, păşeşte peste mine. Cineva îi vorbeşte, apoi vine şi se ghemuieşte lângă mine şi-mi vorbeşte mie, dar nu înţeleg ce spune. Nu ştiu cine este el, cine sunt eu. Nu-mi pot înălţa capul. Nu-mi pot ridica mâna. Sunt slab, sunt secătuit, sunt nimic. Nu-mi amintesc nimic.

Vă voi spune ce s-a întâmplat în ordinea în care s-a întâmplat, aşa cum procedează istoricii, dar în modul ăsta de a proceda există un neadevăr profund. Eu nu mi-am trăit viaţa aşa cum este scrisă istoria. Mintea mea obişnuia să sară înainte, amintindu-şi ceea ce nu se petrecuse încă; acum, ceea ce a trecut s-a pierdut pentru mine. Am avut nevoie de mult timp să regăsesc ceea ce vă voi spune mai departe. Memoria s-a ascuns înaintea mea şi s-a îngropat în beznă, aşa cum eu însumi zăceam îngropat în locul acela întunecat, în peştera aceea.

Era dimineaţa devreme, în prima zi caldă a primăverii. Curţile interioare ale Arcamandului erau voioase sub lumina soarelui.

— Unde-i Sallo?

— Oh, Sallo şi Ris au plecat amândouă cu Torm-dí, Gav.

— Cu Torm-dí?

— Da. Le-a luat la Izvoarele Fierbinţi. Azi-noapte, destul de târziu.

Stăteam de vorbă cu Falii. Falii era păzitoarea porţii spre odăile de mătase. Stătea acum în curtea de apus cu furca ei

de tors, o femeie greoaie, cu vorbă înceată, care cu mult timp în urmă fusese una dintre fetele-cadou ale Tatălui. Ea schiţa câte o reverenţă de fiecare dată când pomenea numele Tatălui, al Mamei, al oricărui alt membru al Familiei sau al altei familii de nobili. Îi slăvea ca pe nişte zei. Oamenii râdeau de ea din cauza asta – „Falii crede că ei sunt deja Străbuni”, spunea Iemmer. Falii era o femeie proastă. Ce prostie spusese, clătinând din cap, când rostise *Torm-dí* – că Torm le luase pe Ris şi pe sora mea la Izvoarele Fierbinţi?

Izvoarele Fierbinţi îi aparţineau lui Corric Runda, fiul senatorului Granoc Runda, cel mai bogat şi mai puternic om din cârmuirea oraşului Etra. Corric dorise să se însoare cu Astano a noastră şi dăduse greş, dar se părea că nu ţinuse ranchiună; ulterior, devenise prietenul sau protectorul lui Torm. Torm era mereu cu el şi cu cercul lui de tineri bogaţi. Odată ce oraşul Etra redevenise liber şi prosper, tinerii bogaţi puteau duce o viaţă de lux – banchete nesfârşite, femei şi chefuri care se încheiau cu scandaluri pe străzile oraşului… Unora ni se păruse stranie apropierea de Torm, care avea o fire ciudată şi posacă, şi instruire de războinic, însă lui Corric îi devenise simpatic şi insistase să-l aibă în preajmă; iar Tata aprobase prietenia aceea, încurajând-o ca fiind bună pentru Familie, pentru interesele Arcamandului faţă de Casa Runda. Aşa se comportau întotdeauna tinerii, aveau să existe mereu chefuri şi gâlcevi, nimic rău în asta, nu se putea întâmpla nimic neplăcut.

Tib, care era acum ucenic de bucătar, îl urma ca un căţeluş pe Hoby, când acesta era în Arcamand. Şi după aceea ne povestea ce auzea de la el. Lui Corric şi prietenilor săi le plăcea să-l îmbete pe Torm, pentru că o lua razna când era beat şi ar fi făcut orice l-ar fi întărâtat ei: să se dueleze cu trei oameni în acelaşi timp, să se lupte cu un urs, să-şi smulgă hainele şi să danseze în pielea goală pe treptele Senatului, până se prăbuşea cu spume la gură într-o criză de epilepsie. Hoby spunea că ei îl credeau pe Torm minunat şi-l admirau. Unora dintre noi ni se părea că-l foloseau ca pe un clovn, pentru distracţie, ca pe piticii pe

care Corric îi ţinea drept luptători sau ca pe uriaşa lui gardă de corp, Hurn, chior de-un ochi şi pe jumătate imbecil. Nu era însă deloc aşa, potrivit spuselor lui Hoby, aşa cum ni le relata Tib. Hoby spunea că extravagantul Corric Runda lua lecţii de scrimă de la Torm şi că-l considera un maestru spadasin. Mai spunea că toţi prietenii lui Corric îl respectau pe Torm. Se temeau de puterea lui colosală. Le plăcea când o lua razna, fiindcă atunci le era frică tuturor şi de el, şi de ei.

— Torm-dí este tânăr, spunea Everra. Lăsaţi-l să-şi facă de cap cât timp este tânăr. Va fi cu atât mai înţelept, când va fi bătrân. Tata ştie asta. Şi el a avut zilele lui de nebunii.

Domeniul Runda, numit Izvoarele Fierbinţi, se afla la un kilometru şi jumătate de Etra, în mijlocul lanurilor de grâne din vestul oraşului. Senatorul construise acolo o casă nouă şi măreaţă şi i-o dăruise lui Corric. Hoby i-a povestit lui Tib totul despre ea, şi Tib ne-a povestit nouă: saloanele luxoase, odăile de mătase pline de femei, curţile pline de flori şi minunatul bazin de înot din curtea din spate – apa provenea de la un izvor fierbinte şi avea întotdeauna temperatura sângelui, dar era verde-albastră şi transparentă; păunii îşi răsfirau cozile în evantai, pe pardoseli de marmură verde şi purpurie... Hoby fusese acolo de multe ori, în calitate de gardă de corp a lui Torm. Toţi nobilii aceştia tineri aveau gărzi de corp, fiindcă aşa era moda; pe lângă uriaş, Corric mai avea alte trei gărzi, iar Torm îşi cumpărase recent încă una. Gărzile erau invitate să împartă femeile din odăile de mătase de la Izvoarele Fierbinţi, să-şi aleagă din mâncăruri şi femei, asta după stăpânii lor, desigur. Hoby înotase în bazinul cu apă caldă şi-i povestise lui Tib totul despre bazin, femei şi mâncăruri: pate de ficat de clapon, limbă de miel nenăscut.

De aceea, atunci când Falii mi-a spus că Torm le dusese pe Sallo şi Ris la Izvoarele Fierbinţi, deşi mi-am simţit mintea golită, de parcă m-aş fi izbit de un zid de stâncă şi aş fi fost buimăcit, m-am dus la bucătărie şi l-am căutat pe Tib. Mă gândisem că poate aflase ceva de la Hoby. Nu am habar ce credeam că putea el să ştie. Nu ştia nimic. Când i-

am spus ce-mi zisese Falii, a părut descumpănit pentru o clipă, surprins. Apoi a rostit:

— Acolo sunt multe femei, Casa Runda ţine zeci de sclave. Torm le-a dus pe fete doar ca să se distreze.

Nu ştiu ce i-am răspuns, dar Tib s-a posomorât la chip şi a bătut în retragere.

— Uite ce-i, Gav, poate că tu eşti răsfăţatul învăţătorului şi aşa mai departe, totuşi ţine minte că, la urma urmelor, Sallo şi Ris sunt fete-cadou.

— Ele nu i-au fost dăruite lui Torm, am spus. Vorbeam lent, fiindcă mintea continua să-mi fie golită şi înceată: Ris este fecioară. Sallo i-a fost dăruită lui Yaven. Torm nu le poate lua din casă. Nu putea să le ducă acolo. Mama n-ar fi îngăduit aşa ceva niciodată.

Tib a ridicat din umeri.

— Poate că Falii a încurcat lucrurile, a zis el şi s-a întors să-şi vadă de treburi.

Eu m-am dus la Iemmer şi i-am povestit ce aflasem de la Falii. Am repetat ce-i zisesem lui Tib – că nu putea fi adevărat: Mama n-ar fi îngăduit aşa ceva.

Iemmer, care, ca atâtea alte persoane după asediu, arăta acum mult mai bătrână decât era în realitate, n-a spus absolut nimic pentru o vreme. După aceea a scos doar un „Ohhh” prelung şi a clătinat din cap, din nou şi din nou.

— Oh, asta... Asta nu-i bine, a mai zis. Sper, sper că Falii se înşală. Pesemne că aşa e. Cum i-ar fi putut îngădui să ia fetele fără să i se permită să facă asta? O să vorbesc cu ea. Şi cu celelalte femei din odăile de mătase. Oh, Sallo! (Dintotdeauna o iubise pe sora mea mai mult decât pe oricare altă fată.) Nu, nu se poate, a spus ea cu mai multă energie. Bineînţeles că ai dreptate, Mama Falimer-ió n-ar îngădui asta. Niciodată. Sallo a lui Yaven-dí! Şi micuţa Ris! Nu, nu, nu. Falii aia cu câlţi în cap a încurcat borcanele. Mă duc să pun lucrurile la punct chiar acum.

Eram obişnuit să am încredere în Iemmer, care în general punea lucrurile la punct. M-am dus în sala de clasă şi am făcut exerciţii şi am recitat cu elevii tineri. Mi-am silit mintea să nu gândească până la terminarea dimineţii. Am

mers în refectoriu. Oamenii – un grup de bărbaţi şi femei – vorbeau.

— Nu, spunea Tan, eu însumi am înhămat caii. Le-a dus în trăsura-nchisă. Hoby şi secătura aia pe care a cumpărat-o de la Runda erau înăuntru cu ele, şi el conducea caii.

— Păi, dacă Mama le-a lăsat să plece, nu poate fi niciun rău, a spus Ennumer cu glasul ei nesigur şi ascuţit.

— Sigur că Mama le-a lăsat să plece! a zis altă femeie.

Tan, care era acum mâna dreaptă a căpeteniei grăjdarilor, a clătinat însă din cap:

— Erau băgate-n saci ca nişte rufe murdare. Nici măcar n-am ştiut cine erau, până ce Sallo n-a scos capul şi a-ncercat să strige ceva. Pe urmă Hoby a împins-o înapoi în trăsură, ca pe-un sac de cartofi, şi-au pornit la galop.

— O poznă probabil, a spus unul dintre bătrâni.

— O poznă care poate c-o să-i bage pe Fiul-dí şi pe Micuţul Geamăn în bucluc cu Tăticu-dí! a zis Tan apăsat.

După aceea m-a zărit şi ochii lui negri au rămas pironiţi asupra mea.

— Gav, a spus el, tu ştii ceva despre asta? Sallo a vorbit cu tine?

Am clătinat din cap. Nu puteam să mai rostesc nicio vorbă.

— Eh, a continuat Tan după o clipă, totul va fi-n regulă. O poznă, cum a zis uncheşul. O poznă a naibii de idioată. Diseară vor fi înapoi.

Am rămas acolo cu ceilalţi, dar era ca şi cum totul şi toţi se îndepărtaseră de mine şi stăteam singur într-un loc unde nu exista nimeni şi nimic. Am mers pe holurile şi prin curţile Arcamandului, pustii. Glasurile ajungeau la mine parcă din depărtare.

Pustietatea s-a închis şi a devenit beznă, un tavan jos şi grosolan din piatră neagră, o peşteră.

— Eu ştiu lucruri, mi-a spus Sallo. Şi ştiu că le ştiu. Noi, cei din Smârcuri, avem puterile noastre!

Şi a râs. Ochii ei vii străluceau.

Am ştiut că era moartă înainte ca ei să trimită după mine, înainte să-mi spună Everra. Li s-a părut că se cuvenea ca Everra să fie cel care să-mi spună.

Un accident, cu o noapte în urmă, în bazinul de la Izvoarele Fierbinţi. Un accident tragic, o întâmplare teribilă, spusese Everra, cu lacrimi în ochi.

— Un accident, am repetat eu.

Mi-a spus că Sallo fusese înecată – se înecase, s-a corectat el; se înecase când tinerii, care băuseră prea mult şi trecuseră dincolo de orice decenţă, se jucaseră cu fetele în bazin.

— Bazinul cu apă caldă, am spus eu, înconjurat de păuni care umblă pe marmură.

— Da, a zis învăţătorul meu, privindu-mă cu ochi umezi de lacrimi.

Mi se părea că avea o expresie ascunsă, umilă, de parcă s-ar fi ruşinat de sine însuşi pentru că făcuse ceva necuviincios, dar nu voia să recunoască, asemenea unui elev de şcoală.

— Ris este acasă, a urmat el, cu femeile, în odăile de mătase. Este într-o stare lamentabilă, sărmana fată. Nu-i rănită, dar… A fost o nebunie, nebunie. Ştim că Torm-dí a avut din totdeauna… a avut dintotdeauna starea asta când turbarea pune stăpânire pe el – însă să scoată fetele din casă! Să le ducă acolo, printre bărbaţii aceia! O nebunie, nebunie curată. Oh, ce ruşine, ce ruşine, ce păcat, oh, sărmanul meu Gavir, şi învăţătorul meu şi-a plecat capul cărunt în faţa mea, ascunzându-şi ochii umezi şi chipul boţit. Şi ce va zice Yaven-dí?! a strigat el.

Am mers pe coridoare, pe lângă încăperea Străbunilor, spre bibliotecă şi am rămas singur acolo o vreme. Totul era pustiu, tăcut. I-am spus lui Sallo să vină la mine, dar n-a venit nimeni.

— Surioară, am rostit cu glas tare, însă nu mi-am putut auzi vocea.

Apoi m-am gândit – şi mi-a fost perfect clar – că dacă ea fusese înecată, ar fi zăcut pe fundul bazinului de apă

verzuie, caldă ca sângele. Dacă nu era acolo, unde era atunci? Nu putea fi acolo, aşa că nu se înecase.

Am pornit s-o caut. Am mers la odăile de mătase, în curtea de apus. Le-am spus femeilor pe care le-am întâlnit acolo:

— O caut pe sora mea.

Uitasem cine erau femeile, cine erau oamenii care m-au dus la ea, dar o ştiam pe ea.

Zăcea acoperită de pânzeturi albe. Faţa ei, care era tot ce puteam vedea din ea, nu mai era trandafiriu-arămie, ci cenuşie, cu o vânătaie întunecată pe un obraz. Ţinea ochii închişi şi părea micuţă şi obosită. Am îngenuncheat lângă ea şi m-au lăsat să stau acolo.

Îmi amintesc că au venit şi au spus:

— Mama a trimis după tine, Gavir, de parcă ar fi fost ceva solemn, important.

Am sărutat-o pe Sallo şi i-am spus că voi reveni în curând. Am mers cu ei.

M-au dus prin coridoarele familiare spre apartamentele Mamei, pe care le cunoşteam doar din afară; lui Sallo îi era îngăduit să intre ca să măture odăile Mamei, dar nu şi mie; eu măturam doar holurile de-acolo. Ea mă aştepta, înaltă în straiele ei, Mama Arcamandului.

— Ne pare rău, ne pare atât de rău, Gavir, pentru moartea surorii tale, a spus cu glasul ei frumos. Ce accident tragic… Ce fată dulce… Nu ştiu cum îi voi da vestea fiului meu Yaven. Va fi o durere amară pentru el. Ştiu că ţi-ai iubit sora. Şi eu am iubit-o. Sper că asta te va alina într-o oarecare măsură. Şi asta.

Mi-a pus în mâini o punguţă de mătase mică şi grea.

— Le voi trimite pe femeile mele la înmormântare, a adăugat şi m-a privit cu sinceritate. Inimile noastre sunt zdrobite pentru Sallo a noastră cea dulce.

Am făcut o plecăciune şi am rămas locului. Oamenii au venit şi m-au luat de-acolo.

N-au vrut să mă ducă înapoi la Sallo. Nu i-am mai văzut niciodată chipul, aşa că trebuia să mi-l amintesc cenuşiu, învineţit şi obosit. N-am vrut să mi-l amintesc în felul acela,

de aceea am întors spatele acelei amintiri şi am dat-o uitării.

M-au dus înapoi la învăţătorul meu, dar el nu mă dorea, şi nici eu pe el. De îndată ce l-am văzut, cuvintele s-au revărsat din mine:

— Îl vor pedepsi pe Torm? Îl vor pedepsi?

Everra s-a tras îndărăt, de parcă s-ar fi temut de mine.

— Fii calm, Gavir, fii calm, a rostit el împăciuitor.

— Îl vor pedepsi?

— Pentru moartea unei sclave?

Tăcerea s-a întins în jurul cuvintelor lui. Tăcerea s-a instalat în jurul meu, mai lungă şi mai adâncă. Eram ca într-un bazin, pe fundul unui bazin, nu de apă, ci de tăcere şi pustietate, care se întindea până la capătul lumii. Nu puteam respira aerul, ci respiram pustietatea aceea.

Everra vorbea. I-am văzut gura deschizându-se şi închizându-se. Ochii îi străluceau umezi. Un bătrân cu păr cărunt care deschidea şi închidea gura. I-am întors spatele.

Peste mintea mea trecea un zid. De-o parte a zidului se afla ceea ce nu-mi puteam aminti pentru că nu se întâmplase. Nu fusesem niciodată în stare să uit, dar acum puteam. Puteam să uit zile, nopţi, săptămâni, puteam să uit oameni. Puteam să uit tot ce pierdusem, fiindcă nu avusesem niciodată.

Dar îmi amintesc cimitirul când stau acolo, foarte devreme în dimineaţa următoare, atunci când ziua luminează cerul. Mi-l amintesc fiindcă mi l-am mai amintit.

Când am înmormântat-o pe bătrâna Gammy, când l-am înmormântat pe micuţul Miv, îmi amintesc c-am stat acolo în ploaia verde a sălciilor, imediat în afara zidurilor, lângă râu, şi mă întrebam pe cine înmormântam în această altă dimineaţă.

Trebuie să fie cineva important, pentru că toate femeile care o slujesc personal pe Mama sunt acolo în veşminte albe de doliu, ascunzându-şi feţele în şaluri lungi, iar trupul mort este înfăşurat în mătase albă frumoasă, şi Iemmer plânge răsunător. Nu poate rosti rugăciunea adresată lui Ennu-Mé. Când încearcă, zbiară un bocet, care sfâşie oribil

tăcerea, astfel că alte femei, care şi ele plângeau, s-au dus la ea s-o îmbrăţişeze şi s-o consoleze.

Eu stau lângă apă şi mă uit cum roade din malul râului, lipăind şi mestecând pământul, tăind pe dedesubt, înghiţind malul astfel încât iarba atârnă peste el, rădăcinile albe spânzură în aer deasupra apei. Dacă ai privi în pământul malului, ai găsi oase albe, subţiri ca rădăcinile, oase ale pruncilor îngropaţi acolo unde apa vine şi le mănâncă mormintele.

O femeie stătea nu departe de mine, însă nu cu celelalte femei. Avea pe cap un şal lung şi zdrenţuit, care-i acoperea chipul, totuşi s-a uitat la mine o dată. Era Sotur. Ştiu asta. Mi-o amintesc, pentru scurt timp.

După ce ea şi celelalte femei au plecat, în jurul meu erau nişte bărbaţi şi i-am întrebat dacă puteam să rămân acolo, în cimitir. Unul dintre ei era Tan, grăjdarul, care a fost bun cu mine când eram copii. A fost bun cu mine atunci. Şi-a pus mâna pe umărul meu.

— Dar n-o să rămâi mult şi te-ntorci, da?

Am încuviinţat din cap.

Buzele îi erau strânse, ca să le oprească tremurul. A spus:

— Gav, ea a fost fata cea mai dulce pe care am cunoscut-o vreodată.

A plecat cu ceilalţi. Acum, în cimitir nu mai era nimeni. Puseseră brazdele verzi înapoi peste mormânt, pe cât de bine putuseră, astfel încât abia se mai distingea printre celelalte morminte, dar nu conta, fiindcă râul avea să le spele pe toate şi n-aveau să mai rămână decât nişte zdrenţe albe, răsucindu-se în curentul care se îndrepta către mare. M-am îndepărtat de mormânt, în sus pe malul râului Nisas, pe sub sălcii.

Drumul s-a îngustat şi a devenit o cărare între zidul oraşului şi apă, după care am ajuns la Poarta Râului. Am aşteptat să treacă peste pod cei care veneau la târgul din oraş, care grele trase de boi albi, cărucioare trase de un măgar sau de un sclav. Până la urmă, între ele s-a făcut loc, aşa că am putut traversa drumul. Am continuat în sus, pe

malul de apus al Nisasului. Poteca era plăcută; şerpuia, apropiindu-se şi îndepărtându-se de apă, trecând pe lângă grădinile micuţe pe care le plantau şi le îngrijeau cu chibzuială oamenii eliberaţi din sclavie. Câţiva bătrâni erau deja pe loturile lor, săpând, plivind şi bucurându-se de dimineaţa blândă de primăvară, de răsăritul înnorat. Am mers mai departe în tăcere, prin lumea pustie. Am mers pe sub un tavan jos de piatră neagră, grosolană, în beznă.

•••

Multe lucruri din zilele care au urmat acelei zile nu mi le voi mai aminti niciodată. Când am învăţat în cele din urmă uitarea, am învăţat-o iute şi mult prea bine. Fragmentele pe care le mai pot găsi din zilele acelea pot fi sau nu amintiri, ele pot fi celălalt soi de aduceri-aminte de-ale mele, ale unor timpuri care încă nu veniseră şi ale unor locuri în care încă nu fusesem. Am trăit acolo unde eram şi unde nu eram în toate acele zile, în tot acel timp, o lună, două luni. Nu mă îndepărtam de Arcamand, pentru că în spatele meu nu exista nimic, decât un zid, şi uitasem aproape tot ce se afla în spatele lui. În faţa mea nu se afla absolut nimic.

Am mers. Cine mergea alături de mine? Ennu, care ne călăuzeşte în moarte? Sau Norocul, care este surd de urechea la care i te rogi? Calea mă purta singură. Dacă exista o cărare, o urmam, dacă exista un pod, îl treceam, dacă exista un sat şi simţeam miros de mâncare şi mi-era foame, mergeam şi-mi cumpăram mâncare. De când îmi fusese dată, purtasem în buzunar punguliţa de mătase, tot atât de plină şi de grea cu bani, pe cât este inima de plină şi de grea cu sânge. Şase arginţi, opt vulturi, douăzeci de jumătăţi de bronz, nouă sferturi-de-bronz. Îi numărasem prima dată când stătusem pe malul Nisasului, ascuns printre tufele înflorite şi iarba înaltă. Prin sate, cheltuiam doar sferturile-de-bronz. Până şi ele însemnau mai mult decât puteau schimba majoritatea oamenilor. Sătenii şi fermierii îmi dădeau bucate mai multe când nu-mi puteau da restul la bani. Prea puţini au fost cei care nu mi-au dat mâncare; iar alţii preferau să mi-o dăruiască, decât să mi-o vândă. Purtam alb, albul îndolierii, şi vorbeam aşa cum

vorbesc cei educaţi de la oraş, iar când ei mă întrebau: „Unde ai plecat, dí?” eu le răspundeam: „Mă duc s-o îngrop pe sora mea.”

— Sărmanul băiat, am auzit femei rostind.

Uneori, copii mici alergau după mine şi strigau:

— Nebunu’! Nebunu’!

Nu se apropiau însă niciodată prea mult de mine.

N-am fost jefuit de sărăntocii printre care mergeam, deoarece nu mă gândisem că aş putea fi jefuit şi nici nu mă temeam de aşa ceva. Dacă aş fi fost jefuit, n-ar fi contat câtuşi de puţin pentru mine. Când n-ai pentru ce să te rogi, atunci eşti auzit de Noroc.

Dacă Arcamandul şi-ar fi căutat sclavul fugar, m-ar fi găsit cu destulă uşurinţă. Nu mă ascundeam. Oricine din lungul Nisasului i-ar fi putut pune pe urmele mele. Probabil că în Arcamand se vorbea că Gavir se înecase în dimineaţa aceea, în cimitirul sclavilor, după plecarea celorlalţi, că luase un bolovan greu în braţe şi păşise în râu. Eu însă luasem punga de mătase a Mamei, grea de bani, fiindcă era în buzunarul meu, şi pornisem prin lumea pustie, fiindcă nu mă gândisem să iau un bolovan şi să păşesc în râu. Nu conta unde mergeam. Toate drumurile erau la fel. Doar pe unul singur nu puteam să merg, şi acela era înapoi.

La un moment dat, am traversat Nisasul. Drumeagurile dintre sate mă duceau alandala, într-o direcţie, apoi în alta. Într-o zi am văzut înaintea mea coamele dealurilor înalte, rotunde şi verzi. Ajunsesem pe drumul spre Vente. Dacă aş fi continuat, m-ar fi dus sus pe dealuri, la fermă, la Sentas. Numele şi locurile acelea au ţâşnit din uitare. Mi-am amintit de Sentas, de fermă, mi-am amintit pe cineva care locuia acolo: Comy, sclavul.

M-am aşezat la umbra unui stejar şi am mâncat pâine primită de la cineva. Să mă gândesc era o treabă înceată pentru mine pe-atunci, îmi lua mult timp. Comy îmi fusese prieten. M-am gândit că m-aş putea duce la fermă şi să stau acolo. Toţi sclavii casei mă ştiau şi aveau să mă trateze bine. Comy urma să pescuiască împreună cu mine.

Poate că ferma arsese până-n temelii când ne invadaseră cotropitorii din Casicar, poate că livezile fuseseră tăiate şi podgoriile smulse din rădăcini.

Era posibil să locuiesc în Sentas, ca şi cum ar fi fost un loc real.

Toate gândurile stupide şi lente au trecut, şi eu m-am sculat şi am întors spatele drumului spre Vente. Am mers printre două câmpuri pe un drumeag care ducea spre nord-vest.

Drumeagul m-a dus la un drum de ţară, îngust şi cu hârtoape, cu foarte puţini oameni pe el. Drumul mergea înainte, îndepărtându-mă de lucruri pe care mi le aminteam şi doream să le uit, şi am mers în continuare pe el. Am întâlnit un oraş în care am cumpărat merinde din piaţă, destule pentru câteva zile, şi o pătură cafenie, grosolană, pe care o puteam folosi drept pat noaptea. A urmat după aceea un sat prăpădit, în care câinii au ieşit, m-au lătrat şi m-au împiedicat să mă opresc. Nu aveam însă de ce să mă fi oprit.

După satul acela, drumul s-a tot îngustat, transformându-se într-o potecă. Nimic nu era sădit pe dealurile unduitoare. Păşteau nişte oi, risipite sus pe pante, iar câinele lor de pază, înalt şi sur, s-a ridicat şi m-a privit cât timp am trecut. Copacii creşteau deşi în vâlcelele dintre dealuri. Am dormit în dumbrăvile acelea, bând apă din pâraiele micuţe ce curgeau printre ele. După ce mi s-au terminat proviziile, o vreme am căutat de mâncare. Era prea timpuriu pentru orice fel de fruct, cu excepţia unor căpşuni micuţe, şi nu ştiam ce să caut. Am renunţat şi am continuat să merg pe cărarea dintre dealuri. Foamea era dureroasă. În capul meu a apărut un gând, nu o amintire, doar un gând, că în vreme ce eu mâncasem atât de bine cu preoţii Altarului, cineva nu avusese destulă hrană, astfel că pruncul flămânzise în pântecul ei, iar acum era rândul meu să flămânzesc. Raţionamentul era cât se poate de corect.

Distanţele pe care le parcurgeam în fiecare zi deveneau tot mai scurte. Mă aşezam adesea sub soarele fierbinte, în iarba sălbatică. Florile erau minunate în diversitatea lor.

Priveam musculiţele şi albinele din văzduh sau îmi aminteam ce se întâmplase sau nu se întâmplase, ca şi cum totul n-ar fi fost decât un vis. Ziua trecea, soarele înainta pe drumul lui mare de pe cer, până să mă trezesc şi să-mi târăsc picioarele, căutând un loc unde să dorm. Într-o zi m-am rătăcit, abătându-mă de pe potecă, şi după aceea n-am mai mers decât pe la poalele dealurilor.

Coboram încet pe o pantă ca să găsesc pârâul din vale, la începutul amurgului, simţind cum îmi tremură picioarele, când dintr-odată ceva s-a repezit spre mine din spate şi am simţit cum plămânii mi se golesc de aer, iar copacii s-au rotit în jurul meu într-o explozie de lumină.

La ceva vreme după aceea zăceam într-un pat ciudat, acoperit de blănuri cu miros puternic. Nu mult deasupra feţei mele era un tavan, o boltă joasă de piatră neagră, grosolană. Era aproape întuneric. Lângă mine se afla ceva cald, care îmi apăsa greu piciorul. Şi-a înălţat capul, un cap de câine prelung, sur, cu buze crunte, negre, ochi întunecaţi care priveau dincolo de mine. A schelălăit gemut, s-a ridicat şi a păşit peste trupul meu. Cineva i-a vorbit, apoi a venit şi s-a ghemuit lângă mine. Mi-a vorbit, dar n-am înţeles. L-am privit în lumina slabă care părea să se reflecte din pietrele negre de pe podeaua peşterii. Îi puteam distinge clar albul ochilor; şi părul negru-cărunt care era zbârlit în smocuri lăţoase în jurul chipului smead. Mirosea mai puternic decât blănurile murdare, pe jumătate netăbăcite ale patului. Mi-a adus apă într-un vas făcut din coajă de copac şi m-a ajutat să beau, fiindcă nu puteam să-mi ridic capul.

În majoritatea timpului cât am zăcut în peştera cu tavan scund nu am avut amintiri ale altor locuri sau timpuri. Eram acolo, numai acolo. Eram singur, cu excepţia câinelui care stătea cu mine, întins lângă piciorul meu stâng. Uneori înălţa capul şi privea fix în întuneric. Nu se uita niciodată la faţa mea. Când bărbatul intra în peşteră, aplecându-se, câinele se ridica şi se ducea la el, punându-şi botul lung în palma lui, după care ieşea afară. Mai târziu se întorcea cu

el sau singur, păşea peste mine, se învârtea o dată şi se întindea lângă piciorul meu. Îl chema Pază.

Numele bărbatului era Cuga sau Cuha. Uneori îl spunea pe unul, alteori pe celălalt. Vorbea ciudat, cumva din fundul gâtului, de parcă l-ar fi sufocat ceva, iar vocea i se auzea ca şi cum ar fi vorbit cu pietre în gură. Când venea, se aşeza lângă mine, îmi dădea apă proaspătă şi mâncare: de obicei, fâşii de carne afumată sau peşte uscat, uneori fructe de pădure, când au început să se coacă. Nu-mi dădea niciodată să mănânc mult.

— Ia zi, ce făceai, mureai de foame? m-a întrebat.

Vorbea mult când era cu mine şi l-am auzit adesea în cealaltă parte a peşterii vorbind cu sine ori cu câinele – acelaşi şuvoi de cuvinte, gros, bolborosit şi poticnit, neaşteptând niciodată răspuns. Mie mi-a spus:

— Şi, oricum, de ce-ai vrut să mori de foame? Mâncare este. Mâncare găseşti peste tot. Ce te-a adus aici? Am crezut că eşti din Derram. Am crezut că sunt iar pe urmele mele. Te-am urmărit, să ştii. Te-am urmărit şi-am privit. Pot privi toată ziua. I-am zis lui Pază: Stai cuminte! Te-ai ridicat şi-am crezut c-o să pleci mai departe, dar după aceea ai coborât încoace, drept spre uşa mea, ce era să fac, omule? Eram în spatele tău, aveam toiagu-n mână, aşa că te-am pocnit în cap, trosc!

A mimat o lovitură foarte puternică şi a râs, arătându-şi dinţii cafenii, cu strungăreaţă.

— Este că n-ai avut habar că eram acolo? L-am omorât, m-am gândit, l-am omorât. Ai căzut ca un copac retezat, gata, l-am omorât. Aşa-i trebuie Derramului! Dup-aia m-am uitat şi era un puşti. Sampa, Sampa, am omorât un copil! Ba nu, nu era mort. Nici măcar nu i-am crăpat ţeasta de prostovan, groasă ca o coajă de ou. Dar a rămas căzut ca un copac retezat. Un puşti. Te-am ridicat c-o mână, ca pe-un ied de căprioară. Sunt puternic, ştii? Toţi ştiu asta. Ei nu vin aici. Tu de ce-ai venit, băiete? Ce te-a adus aici? De ce mureai de foame? Zăceai acolo cu zece mii de sfanţi în pungă! Bronzuri, arginţi, feţele zeilor! Bogat ca regele Cumbelo! De ce mureai de foame? Ce fel de loc este ăsta,

ca să vii aici cu atâţia bani? Voiai să cumperi căprioare de la Stăpâna Iene? Eşti nebun, băiete? A încuviinţat din cap: Eşti nebun, aşa-i.

Apoi a chicotit şi a spus:

— Şi io-s la fel, băiete. Cuga Nebunu'.

A mai chicotit o dată şi mi-a dat o fâşie de carne fibroasă, dulce şi în acelaşi timp amară, din cauza fumului şi a cenuşii. Am mestecat-o încet, cu gura plină de salivă.

Asta a fost tot pentru o vreme, foamea mea, gustul mâncării pe care mi-o dădea cu zgârcenie, glasul lui spart vorbind, tavanul de piatră neagră deasupra feţei mele, duhoarea de fum şi blană, câinele lipit de piciorul meu. Pe urmă, m-am putut scula în capul oaselor. Pe urmă, m-am putut târî până la intrarea din stâncă şi am descoperit că încăperea în care mă aflam era cea mai dinăuntru, cea mai de jos dintre cele câteva din peştera în care Cuga îşi făcuse locuinţa. Încetişor, le-am explorat. În unele puteai să stai în picioare, cel puţin în centru, iar cea mai largă dintre ele era destul de spaţioasă, deşi podeaua era un talmeş-balmeş de bolovani mari. Piatra neagră a peşterii era poroasă şi crăpată, şi lumina pătrundea de sus prin crăpături, creând o semiobscuritate fumurie. Prima dată când am ieşit din grotă, lumina soarelui m-a orbit cu revărsări uriaşe şi orbitoare de roşu şi auriu, iar aerul avea mireasma dulce a mierii.

Nu puteai vedea peştera din exterior, chiar dacă ai fi stat lângă intrarea ei, ci doar un povârniş masiv de stânci, care semăna cu o cascadă încremenită, acoperită de plante târâtoare şi ferigi.

Bunurile lui Cuga erau pieile de căprioară şi blănurile de iepuri pe care le tăbăcise grosolan, câteva vase din scoarţă de copac, nişte linguri şi alte obiecte pe care le cioplise din lemn de anin, un ghem de tendoane de bună calitate şi comorile lui: o casetă de metal pe jumătate plină cu cristale de sare murdare, o scăpărătoare pentru aprinderea focului şi două cuţite de vânătoare cu mânere din corn şi lame de oţel bun, pe care le ascuţea pe o piatră de râu cu granulaţie fină. Era foarte posesiv cu avuţiile lui, mă privea bănuitor şi

le ascundea de mine. N-am ştiut niciodată unde ţinea sarea. Prima dată când a fost nevoit să scoată unul dintre cuţite, iar eu l-am văzut, l-a repezit spre mine, mârâind, şi a rostit cu glasul lui sugrumat:

— Să nu-l atingi, să nu-l atingi, altfel, fir-ar să fie, o să-ţi scot inima cu el.

— N-o să-l ating, am spus.

— Se va răsuci singur şi-ţi va reteza beregata, dac-o vei face.

— N-o să-l ating niciodată.

— Eşti un mincinos, a zis el. Mincinoşi, oamenii sunt mincinoşi!

Uneori repeta cuvintele la infinit, şi nu spunea nimic altceva toată ziua: *Oamenii sunt mincinoşi, oamenii sunt mincinoşi… Stai deoparte, stai departe! Stai deoparte, stai departe!…* Alteori, vorbea ca un om perfect sănătos.

Eu aveam puţine de spus, iar asta părea să-i convină. Vorbea cu mine aşa cum ar fi făcut-o cu câinele, reamintindu-şi expediţiile zilnice prin păduri, spre capcanele lui pentru iepuri şi locurile de pescuit şi tufişurile de mure, tot ce prinsese, văzuse, mirosise sau auzise. Eu ascultam, precum câinele, poveştile lui lungi, atent, fără să-l întrerup.

— Eşti un fugar, mi-a spus odată când stăteam afară şi priveam în sus printre frunze la stelele mari şi luminoase de pe cerul nopţii de august. Un sclav de Casă, care-a fost crescut în puf. Ai fugit. Crezi că şi eu sunt sclav, nu? Nici vorbă. Vrei fugari? Du-te spre miazănoapte, du-te-n codru, acolo-i găseşti. Eu n-am nicio treabă cu ei. Nişte mincinoşi şi hoţi. Eu sunt un om liber. M-am născut liber. Nu vreau să m-amestec cu ei. Nu cu fermierii. Nici cu orăşenii, Sampa-i nimiceşte pe mincinoşi, şarlatani şi hoţi. Toţi sunt mincinoşi, şarlatani şi hoţi.

— De unde ştii că sunt sclav? l-am întrebat.

— Ce altceva ai putea fi? a spus cu surâsul lui întunecat şi cu uitătura iute, şireată.

Nu ştiam.

— Am venit aici ca să mă eliberez de ei, de ei toţi, a zis Cuga. Ei îmi spun sălbaticul, pustnicul, le este frică de mine. Mă lasă-n pace. Cuga, sihastrul! Se ţin deoparte. Se ţin departe.

Am rostit:

— Tu eşti Stăpânul Cugamandului.

A tăcut o vreme, apoi a izbucnit în râsul lui înecat şi chicotit, pocnindu-se peste coapsă cu palma mare şi grea. Era un bărbat voinic şi foarte puternic, trebuie să fi avut cincizeci de ani sau mai mult.

— Mai zi o dată, mi-a cerut.

— Tu eşti Stăpânul Cugamandului.

— Asta sunt! Asta sunt! Ăsta-i tărâmul meu şi eu sunt stăpân aici! Slavă zeului Nimicitor, ăsta-i adevărul. Am întâlnit un om care rosteşte adevărul! Slavă Nimicitorului! Un om care rosteşte adevărul! El a venit aici şi cum l-am întâmpinat eu? I-am spart capul c-un toiag! Ce primire mai e şi asta? Bun venit în Cugamand!

Şi a râs îndelung. A tăcut, apoi a râs, iarăşi şi iarăşi. În cele din urmă, m-a privit în lumina cernită a stelelor şi a zis:

— Aici eşti un om liber. Crede-mă!

— Te cred, am spus.

Cuga trăia în murdărie şi nu se îmbăia niciodată, iar pieile şi blănurile lui prost tăbăcite duhneau şi putrezeau, dar era meticulos în conservarea şi păstrarea bucatelor. Usca şi afuma carnea tuturor animalelor mari pe care le prindea – iepuri de câmp şi de casă, ocazional câte un ied – şi o agăţa de tavanul încăperii din peşteră în care avea vatra. Punea capcane şi pentru animalele mici din fâneţe, şobolani de lemn, chiar şi şoareci pitici, pe care le fierbea şi le mânca pe loc. Capcanele lui erau minunat de ingenioase, iar răbdarea lui nesfârşită, însă nu avea noroc cu cârligele şi guta şi rareori dacă prindea vreun peşte îndeajuns de mare încât să merite să-l afume. În această privinţă i-am dat o mână de ajutor. Tendonul, care era singurul material din care îşi croia guta, se înmuia în apă; am smuls nişte fire deşirate din capătul păturii mele cafenii şi, folosindu-le cu cârligele minunate pe care le cioplea din os, am prins bibani

mari, dar şi păstrăvi mici şi maronii care roiau în răstoacele pârâului. El mi-a arătat cum să-i usuc şi să-i afum. În rest, nu-i eram de prea mult folos. Nu voia să-l însoţesc în expediţiile lui. Adesea, mă ignora cât era ziua de lungă, pierdut în mormăielile lui, pe care le tot repeta, deşi când mânca, îşi împărţea întotdeauna hrana cu mine şi cu Pază.

Nu l-am întrebat niciodată de ce mă adusese înăuntru şi mă ţinuse în viaţă. Întrebarea asta nu-mi venise niciodată în minte. Nu l-am întrebat niciodată nimic, cu o excepţie. L-am întrebat de unde-l avea pe Pază.

— De la o căţea ciobănească, mi-a spus. Avea puii acolo sus, la răsărit, pe pantele pietroase. I-am văzut jucându-se. Am crezut că erau lupi şi m-am dus cu cuţitul să-i scot şi să le tai beregata. Tocmai ajunsesem la culcuş, când căţeaua a apărut de după deal şi-a vrut să mă atace, însă i-am spus, ia stai, ia stai, mamă, eu omor lupi, dar n-am făcut rău niciodată unui câine, nu? Şi ea mi-a arătat colţii – şi-a dezvelit dinţii cafenii într-un rânjet larg – şi a intrat în vizuină. Şi eu am plecat, după aceea m-am mai întors, şi-am ajuns să ne cunoaştem unul pe-altul, iar ea şi-a scos puii afară şi m-am uitat la ei cum se joacă. Şi ăsta şi cu mine ne-am împrietenit. Aşa c-a venit cu mine. Câteodată mă mai duc pe-acolo. Căţeaua a fătat şi alţi pui acum.

Nici el nu mi-a pus niciodată vreo întrebare.

Dacă ar fi făcut-o, n-aş fi avut răspunsuri. Când mă pomeneam amintindu-mi ceva, mă opream din tot ce făceam şi trăiam doar în amintirile acelea. N-am mai avut nicio viziune dintre cele pe care le avusesem cândva. Dacă visam în timpul somnului, când mă trezeam nu-mi mai aminteam visul.

Lumina era mai aurie dimineţile, zilele se sfârşeau mai repede, nopţile deveneau reci. Stând de cealaltă parte a unui foc mic, în faţa mea, lângă vatra din peşteră, Stăpânul Cugamandului a scos un păstrăv mic de pe ţepuşă, l-a vârât cu totul în gură, a mestecat o vreme, a înghiţit, şi-a şters degetele pe pieptul gol şi încrustat de noroi şi a rostit:

— E frig aici iarna. O să mori de frig.

Nu am spus nimic. El ştia despre ce vorbea.

— Vezi-ţi de drum.

După o tăcere lungă, am spus:

— N-am unde să merg, Cuga.

— Ba da. Ba da. În codri, acolo să mergi. A arătat din cap spre miazănoapte: Pădurile. Daneran. Codrul cel mare. Se zice că n-are sfârşit. Şi-acolo nu-s vânători de sclavi. Nu, nu. Nu-s vânători de sclavi. Nu-s decât oamenii codrului. Acolo să mergi.

— N-au acoperiş, am zis şi am pus altă bucată de scoarţă pe foc.

— Ba da. Ba da. Ei trăiesc pe moale-acolo. Acoperişuri şi pereţi şi de toate. Paturi şi haine şi de toate. Ei mă ştiu, eu îi ştiu. Nu ne facem necazuri unii la alţii. Ei mă ştiu. Ei se ţin departe.

A făcut o strâmbătură şi a reînceput una dintre mormăiturile lui: *Stai deoparte, stai departe…*

În dimineaţa următoare, devreme, m-a scuturat ca să mă trezesc. Pe bolovanul neted din faţa intrării în peşteră, îmi aşezase pătura cafenie, punga de mătase doldora de bani, o capă de blană murdară pe care mi-o dăduse cu ceva timp în urmă şi un pacheţel de carne uscată.

— Haide, a spus.

Am rămas nemişcat. A devenit atent şi s-a încruntat.

— Păstrează asta pentru mine, am rostit şi i-am întins punga de mătase.

Şi-a muşcat buza.

— Nu vrei să fii omorât pentru ea, este? a zis în cele din urmă.

Am aprobat din cap.

— Poate, a continuat el. Poate c-o vor face. Hoţi şi şarlatani… Nu vreau asta. Unde aş ascunde-o de hoţi?

— În cutia ta de sare.

M-a privit brusc.

— Unde-i aia? s-a răstit, belicos de bănuitor.

Am ridicat din umeri.

— Nu ştiu. N-am găsit-o niciodată. Nimeni n-o poate găsi.

Asta l-a făcut să râdă, încetişor, cu gura larg deschisă.

— Ştiu, a zis. Ştiu! Bine.

Punga grea, pătată şi decolorată, a fost înghiţită de palma lui mare. S-a întors cu ea în peşteră şi a lipsit o vreme. După aceea a ieşit şi a încuviinţat spre mine.

— Haide, a spus.

Şi a pornit călcând greoi, lent parcă, dar de fapt înghiţind kilometrii unul după altul.

De acum îmi recăpătasem vigoarea şi puteam ţine pasul cu el toată ziua, deşi până la căderea serii obosisem şi făcusem băşici în tălpi.

La ultimul pârâu la care am ajuns, mi-a spus să beau bine. Apoi l-am traversat, am suit o pantă lungă şi ne-am oprit pe coama dealului; fusese ultimul deal. De-aici, ţinutul cobora încetişor spre pădurea vastă, ale cărei vârfuri de copaci continuau să se întrevadă mereu şi mereu în pâcla albăstruie, fără sfârşit. Soarele nu apusese, însă umbrele erau lungi.

Cuga s-a apucat imediat de treabă; a strâns vreascuri şi a făcut un foc mare, folosind lemne verzi, nu uscate. Fumul s-a ridicat în vălătuci spre cerul senin.

— Bun, a rostit el. Acum vor veni.

După care s-a întors, pornind în direcţia din care veniserăm.

— Stai, am spus.

El s-a oprit, fără chef.

— Aşteaptă, mi-a zis. Ei vor veni.

— O să mă-ntorc, Cuga.

A scuturat furios din cap şi a pornit mai departe prin iarba uscată, cu trupul puţin aplecat. După un minut, dispăruse printre copacii de sub coama dealului. Deasupra coroanelor întunecate, amurgul era învăpăiat.

În noaptea aceea, am dormit singur lângă focul de pe deal, învelit în pătură şi în capa de blană. Îmi plăcea duhoarea ei de fum. Mă vindecasem în duhoarea aceea.

M-am trezit din nou, şi din nou, peste noapte. La un moment dat, am aţâţat focul, ca semnal, nu ca să-mi fie mai cald! Spre dimineaţă am visat: dormeam în Sentas, în fortăreaţa din vise. Ceilalţi erau acolo cu mine. Le auzeam vocile şoptite, murmurând în beznă. O fată a râs… M-am

trezit şi mi-am amintit visul. M-am agăţat de el, încercând să rămân în el. Dar eram însetat, setea mă deşteptase. Spunându-mi că voi merge să caut apă la poalele dealului de îndată ce se va lumina, am rămas aşteptând revărsatul zorilor.

M-am gândit că noi nu dormiserăm niciodată în Sentas. Întotdeauna dormiserăm afară, lângă casa fermei, sub copaci. Întotdeauna văzuserăm stelele printre frunze. Ne propuseserăm de multe ori să mergem să dormim în Sentas, dar n-o făcuserăm niciodată.

Capitolul 8

Patru dintre ei m-au înconjurat înainte ca eu să-l fi văzut măcar pe vreunul. Abia mă trezisem. Mă sculasem în capul oaselor, sub cerul liber, pe coama dealului, lângă focul stins, singur. Au apărut în jurul meu, fără să simt vreo mişcare, ridicându-se din iarbă, din aerul neclar şi cenuşiu al zorilor. M-am uitat la ei pe rând şi am rămas nemişcat.

Erau înarmaţi, nu ca soldaţii, dar cu arcuri scurte şi cuţite lungi. Doi aveau ciomege de câte un metru şi jumătate. Toţi erau încruntaţi.

În cele din urmă, unul dintre ei a vorbit încet şi răguşit, aproape în şoaptă:

— Focul s-a stins?

Am încuviinţat.

El s-a dus şi a lovit cu piciorul în cele câteva crenguţe pe jumătate arse care mai rămăseseră, le-a călcat cu atenţie, apoi le-a pipăit cu mâinile. M-am ridicat şi l-am ajutat să îngroape tăciunii reci.

— Haide atunci, a spus.

Mi-am strâns pătura şi ultimele bucăţele de carne uscată. Purtam capa din piei de iepure şi veveriţe, ca să-mi ţină de cald.

— Duhneşte, a rostit un bărbat.

— Pute, a zis altul. Rău, ca moş Cuga.

— El m-a adus aici, am spus.

— Cuga?

— Ai fost cu el?

— Toată vara.

Unul s-a holbat, altul a scuipat, celălalt a înălţat din umeri; al patrulea, cel care vorbise primul, a făcut semn din cap şi ne-a condus în jos pe dealul lung, spre codru.

La poalele dealului, am îngenuncheat ca să beau din pârâu. Conducătorul, cel cu glas răguşit, m-a îmboldit cu ciomagul, pe când beam însetat.

— Ajunge, o să vrei toată ziua să faci pipi, a zis el.

M-am ridicat şi i-am urmat dincolo de pârâu, sub streşinile întunecate ale copacilor.

El ne-a condus tot drumul. Am mers iute prin codru, adesea în fugă, până la mijlocul dimineţii când ne-am oprit într-un luminiş. Mirosea a sânge stătut. Un stol de vulturi bătea greoi din aripi mari şi negre, deasupra rămăşiţelor de măruntaie şi ţeste. Trei căprioare moarte fuseseră despicate şi, roind de muşte lucioase, atârnau de creanga înaltă a unui copac. Bărbaţii le-au coborât, le-au tranşat şi le-au legat astfel încât fiecare dintre noi să putem căra o desagă mare de carne, după care am plecat mai departe, dar mergând mai încet acum. Eram chinuit de sete, de muştele care bâzâiau în jurul nostru şi de greutatea pe care o căram. Desaga mea nu era bine echilibrată şi picioarele, deja obosite după drumul lung, mi se băşicaseră în încălţările vechi. Poteca pe care călcam era îngustă şi şerpuită, arareori vizibilă la mai mult de câţiva paşi în faţă printre copacii mari şi întunecaţi, şi adesea anevoioasă din cauza rădăcinilor noduroase. Când, în cele din urmă, am ajuns la trecerea peste un pârâu, am îngenuncheat de îndată ca să beau apă.

Conducătorul s-a întors iar spre mine, ca să mă îmboldească, spunând:

— Haide! Poţi să bei când ajungem!

Dar un alt bărbat, care se aplecase de asemenea cu faţa în apă, a ridicat capul şi a zis:

— Haide, Brigin, lasă-l să bea.

Conducătorul n-a mai spus nimic după aceea, însă ne-a aşteptat.

Apa mi-a scăldat picioarele cu o răcoare binecuvântată când am traversat albia, dar apoi, pe măsură ce am mers, băşicile s-au înrăutăţit, deoarece încălţările ude mă frecau rău, aşa încât şchiopătam de durere înainte să fi ajuns la tabăra din pădure. Am descărcat desagii de carne într-un şopron deschis şi am putut în sfârşit să mă îndrept de spate şi să privesc în jur.

Dacă aş fi venit aici direct din locul unde trăisem înainte, nu mi s-ar fi părut mare lucru – câteva colibe joase, câţiva

bărbaţi, într-o luncă în care creşteau nişte arini lângă un pârâiaş, totul înconjurat de un codru întunecos. Eu însă ajunsesem aici venind din singurătatea sălbăticiei. Locuinţele mi se păreau stranii şi impresionante, iar prezenţa altor oameni încă şi mai stranie şi mai înfricoşătoare.

Nimeni nu mă băga în seamă. Mi-am făcut curaj şi m-am dus la pârâul de sub arini, am băut în sfârşit apă pe săturate, apoi m-am descălţat şi mi-am afundat în apă picioarele roase, fierbinţi şi însângerate. În luncă era cald, căci razele soarelui de toamnă continuau să se reverse. Mi-am scos hainele şi am intrat complet în pârâu. M-am spălat, apoi mi-am clătit straiele pe cât am putut de bine. Fuseseră albe. Veşmintele albe sunt purtate de fete în ceremonia logodnei şi de cei care merg să-i îngroape pe morţi; în alb sunt îmbrăcaţi şi morţii. Nu se putea spune ce culoare avuseseră hainele mele. Acum erau maronii şi cenuşii, culoare de zdrenţe. Nu m-am mai gândit la asta. Le-am întins pe iarbă să se usuce, m-am întors în pârâu şi mi-am cufundat capul sub apă, ca să-mi spăl părul. Când m-am ridicat, nu mai puteam vedea, întrucât părul îmi atârna peste ochi, într-atât de mult îmi crescuse. Era murdar şi lipit în şuviţe, şi l-am spălat din nou şi din nou. Când am ieşit după ce mă cufundasem în apă şi mi-l frecasem pentru ultima oară, lângă straiele mele pe malul pârâului stătea un bărbat şi mă privea.

— E mai bine, a spus el.

Era cel care-i spusese conducătorului să mă lase să beau.

Era scund şi oacheş, cu pometi înalţi, roşcovani, şi ochi negri, înguşti; părul îi era tăiat scurt. Avea un accent şi un fel de a vorbi care proveneau de altundeva.

Am ieşit din apă, m-am uscat cât am putut de bine cu pătura cafenie şi mi-am îmbrăcat tunica umedă, în primul rând din pudoare, deşi în jur păreau să fie numai bărbaţi, şi în al doilea rând ca să mă încălzesc. Soarele părăsise luminişul, dar cerul continua să fie luminos. Începea să-mi

fie frig. Nu voiam totuşi să-mi pun capa din blănuri murdare, căci îmi câştigasem curăţenia cu greu.

— Hei, a spus el, stai aşa!

A plecat şi a revenit cu o tunică şi un soi de veşmânt pe care nu l-am recunoscut.

— Sunt uscate, oricum, a rostit, întinzându-mi-le.

Mi-am scos tunica udă, care mi se lipise de trup, şi am îmbrăcat-o pe cea de la el. Era din pânză brună, uzată de purtare, moale, cu mâneci lungi. O simţeam caldă şi plăcută pe piele. Am ridicat după aceea celălalt veşmânt pe care-l adusese. Era negru şi croit dintr-un material greu, mai gros; m-am gândit că era probabil o mantie. Am încercat să mi-o pun pe umeri. Nu o puteam potrivi defel.

Bărbatul m-a privit o vreme, apoi s-a întins pe malul pârâului şi a început să râdă. A râs până ce ochii nu i s-au mai zărit pe chipul care i se făcuse stacojiu. S-a cocoşat peste genunchi şi a râs de-l durea burta şi, cu toate că nu era un râs zgomotos, unii l-au auzit, au venit, s-au uitat la el şi s-au uitat la mine, şi pe urmă au izbucnit şi ei în râs.

— Of! a rostit el în cele din urmă, ştergându-şi ochii şi ridicându-se în capul oaselor. Of! Mi-a prins bine. Ăla-i un kilt, puştiule. Îl porţi…

A început să râdă din nou, s-a îndoit de mijloc şi a şuierat, iar în cele din urmă a spus:

— Îl porţi la celălalt capăt.

Am examinat veşmântul şi am văzut că avea o betelie, ca pantalonii.

— O să mă descurc şi fără, am spus. Dacă nu te superi.

— Nu, a zis el şuierând. Nu mă supăr. Dă-mi-l înapoi.

— De ce-ar vrea puştiul să poarte fustele tale de prost, Chamry? a întrebat unul dintre camarazii lui. Ia, puştiule, o să-ţi aduc eu ceva ca lumea.

S-a întors cu o pereche de nădragi care mi se potriveau destul de bine, deşi erau largi. După ce i-am îmbrăcat, a spus:

— Păstrează-i, sunt prea strâmţi pentru burdihanul meu. Deci ai venit azi, cu Brigin şi cu ei? Te alături nouă? Cum să-ţi spunem?

— Gavir Arca, am răspuns.

Bărbatul care-mi dăduse kiltul a zis:

— Ăsta-i numele tău.

L-am privit fără să înţeleg.

— Aşa vrei să-ţi spunem? m-a întrebat.

Trecuse aşa de multă vreme de când nu-mi mai pusesem mintea la contribuţie, încât nu pricepeam deloc iute; aveam nevoie de timp îndelungat ca să mă dumiresc. În cele din urmă, am spus:

— Gav.

— Gav să fie, a zis bărbatul care-mi dăduse kiltul. Eu sunt Chamry Bern de Bernmant şi-mi folosesc numele, fiindcă sunt atât de departe de locul din care vin, încât nimeni nu mă poate urmări după nume, renume sau glume.

— Vine de-acolo de unde bărbaţii poartă fuste şi femeile fac pipi din picioare, a rostit cineva, iscând râsete din partea celorlalţi.

— Tărâmurile de Jos, a spus Chamry Bern, fără să li se adreseze, ci comentând despre ei. Habar n-au de altele. Haide, Gav. Ar fi bine să depui jurământul, dacă de-asta ai venit, şi să-ţi iei tainul de cină. Te-am văzut că ţi l-ai cărat în spinare, şi nu doar pe-al tău.

Se spune că zeul Noroc este surd de-o ureche – chiar de urechea la care ne rugăm lui – şi de aceea nu ne poate auzi rugile. Nimeni nu ştie ce aude el, ce ascultă el. Poetul Demos a spus că Norocul aude roţile marilor trăsuri ale stelelor care se-nvârtesc pe drumurile cerurilor. Eu ştiu că pe timpul cât am stat afundat dincolo de orice gând de rugă, fără speranţe, fără încredere în nimeni, fără dorinţe, Norocul a fost mereu alături de mine. Am rămas în viaţă, deşi nu m-am străduit să supravieţuiesc. Nu am păţit nimic rău printre străini. Am avut bani şi n-am fost prădat. Când am fost singur şi în pragul morţii, un pustnic bătrân şi nebun m-a readus la viaţă. Iar acum, Norocul mă trimisese la bărbaţii aceştia, iar unul dintre ei era Chamry Bern.

Chamry s-a dus şi a ciocănit cu putere într-o rangă atârnată de un stâlp al celei mai mari colibe. Semnalul i-a făcut pe ceilalţi să se adune în jurul prispei colibei.

— Nou-venit, a anunţat el. Se numeşte Gav. Zice c-a locuit la Cuga Căpcăunul, ceea ce explică duhoarea care-l însoţeşte. Iar după o baie în râul nostru, doreşte să ni se alăture. Aşa-i, Gav?

Am încuviinţat din cap. Mă intimida faptul că eram în centrul unei mulţimi de bărbaţi – douăzeci sau poate mai mulţi – care mă priveau cu atenţie. Majoritatea erau tineri şi arătau aspri, bine făcuţi şi musculoşi, ca Brigin, cel care mă adusese aici, deşi vedeam şi câteva capete încărunţite sau pleşuve şi vreo două pântece care atârnau greoi.

— Ştii cine suntem noi? a întrebat unul dintre chelboşi.

Am inspirat adânc.

— Voi sunteţi barnaviţii?

Răspunsul meu a stârnit deopotrivă strâmbături şi râsete.

— Unii dintre noi au fost poate, a spus bărbatul. Şi ce ştii tu, băiete, despre oamenii lui Barna?

Eram mai tânăr decât ei, dar nu-mi plăcea să fiu numit puşti şi băiat. Mi-am îndreptat spinarea.

— Am auzit poveşti. Cum că ei trăiesc în codru ca oameni liberi, nici stăpâni, nici sclavi, şi împart egal tot ce au.

— Bine spus, a zis Chamry. În câteva cuvinte.

Câţiva bărbaţi au părut încântaţi şi au aprobat din cap.

— Destul de bine, destul de bine, a zis chelbosul ţinându-se mândru.

Alt bărbat s-a apropiat de mine; semăna foarte bine cu Brigin şi, aşa cum am aflat mai târziu, era fratele lui. Chipul îi era aspru şi arătos, ochii limpezi şi reci. M-a privit din cap până-n picioare.

— Dacă vei trăi cu noi, vei afla ce înseamnă să împărţi egal totul, a spus el. Înseamnă că tot ce facem noi faci şi tu. Cu noi, deviza este *Unul pentru toţi.* Dacă tu crezi că poţi face ce-ţi place, nu vei rezista aici. Dacă nu împărţi, nu mănânci. Dacă eşti delăsător şi atragi pericolele asupra noastră, eşti mort. Noi avem reguli. Vei depune un jurământ ca să trăieşti cu noi şi să ne respecţi regulile. Iar dacă vei

încălca jurământul acela, te vom căuta fără preget, mai rău decât vânătorii de sclavi.

Erau încruntaţi; toţi au încuviinţat cuvintele lui.

— Crezi că poţi respecta jurământul?

— Pot încerca, am răspuns.

— Nu-i îndeajuns să-ncerci.

— O să respect jurământul, am spus înfuriat de felul acela de intimidare.

— Vom vedea, a zis el şi s-a întors cu spatele. Adu-le, Modia.

Chelbosul şi Brigin au scos din colibă un cuţit, un vas de lut, o pereche de coarne de cerb şi nişte mălai. Nu voi relata ceremonia, fiindcă aceia care trec prin ea jură să păstreze secretul, şi nu pot spune nici cuvintele jurământului. Toţi au repetat jurământul odată cu mine. Ritualurile şi rostirea jurământului le-a readus tuturor sentimentul de camaraderie, iar după ce s-a terminat, câţiva au venit să-mi ureze bun venit printre ei, să mă bată prieteneşte pe spate, să-mi spună că trecusem cu bine prin iniţiere şi că eram un flăcău de treabă.

Chamry Bern anunţase că-mi va fi mentor, iar un tânăr pe nume Venne avea să-mi fie tovarăş de vânătoare. Ei au stat de-o parte şi cealaltă a mea în timpul celebrării care a urmat. Carnea se fripsese deja pe ţepuşe, dar ei au adăugat şi mai multă, ca să facă un ospăţ, iar noaptea coborâse până ne-am aşezat să mâncăm – pe pământ sau pe buturugi şi scăunele grosolane, în jurul flăcărilor roşii jucăuşe. Eu nu aveam cuţit. Venne m-a dus la o ladă cu arme şi mi-a spus să-mi aleg unul. Am luat un cuţit uşor, cu lamă ca briciul, în teacă de piele. Cu el mi-am tăiat o bucată dintr-o pulpă suculentă care sfârâia încă, bine rumenită pe deasupra, dar cu miros dulce; m-am aşezat şi am înfulecat ca un animal hămesit. Cineva mi-a adus o cană de metal şi mi-a turnat un lichid – bere sau mied – acru şi înspumat. Bărbaţii au hohotit şi mai tare când au băut, au răcnit şi au hohotit iarăşi. Inima mi s-a încălzit de camaraderia lor binevoitoare – prietenia Fârtaţilor Codrului.

Fiindcă acela era numele pe care şi-l dăduseră singuri, şi cu care mă botezaseră şi pe mine, întrucât eram unul dintre ei.

De jur împrejurul poienii luminate de foc se întindea pădurea învăluită în noapte, o beznă absolută sub copacii ale căror coroane înalte şi frunzoase se întrevedeau cenuşii sub stele, pe mulţi kilometri distanţă.

•••

Dacă lui Chamry Bern nu i-ar fi plăcut de mine şi dacă Venne nu m-ar fi acceptat ca partener de vânătoare, mi-ar fi fost încă şi mai greu în toamna şi iarna aceea. Şi-aşa am ajuns adesea la limita rezistenţei. Trăisem în sălbăticie cu Cuga, însă el avusese grijă de mine, mă adăpostise şi mă hrănise; în plus, fusese vară, când este mai uşor să trăieşti doar cu ceea ce găseşti în natură. Acum firea mea moale de orăşean, lipsa de forţă fizică, absenţa abilităţilor de supravieţuire au fost cât pe-aci să-mi fie fatale. Brigin şi fratele lui, Eter, şi alţi câţiva fuseseră sclavi la ferme, obişnuiţi cu viaţa aspră, duri, neînfricaţi şi dibaci, iar pentru ei, eu însemnam o povară. Alţii însă, crescuţi la oraş, au avut mai multă răbdare cu incompetenţa mea jalnică, şi mi-au dat şi m-au învăţat cele trebuincioase pentru a mă descurca. La fel ca în cazul lui Cuga, iscusinţa mea de pescar mi-a oferit posibilitatea de a demonstra că puteam măcar încerca să fiu util. N-am dovedit niciun fel de talent în arta vânătorii, deşi Venne m-a luat cu el conştiincios şi a încercat să mă antreneze cu arcul scurt şi să-mi dezvăluie toate trucurile neştiute ale vânătorului.

Venne avea douăzeci de ani: la cincisprezece ani fugise de la un stăpân ticălos din regiunea Casicarului şi se îndreptase spre codru – fiindcă toţi din Casicar, mi-a spus, ştiau despre Fârtaţii Codrului şi toţi sclavii visau să li se alăture. Lui îi plăcea viaţa în pădure, părea în largul lui aici şi era unul dintre cei mai buni vânători din banda noastră; dar în scurt timp mi-am dat seama că era nemulţumit. Nu se înţelegea cu Brigin şi Eter.

— Fac pe stăpânii, a zis el sec. Iar după un timp: Şi nu vor s-avem femei cu noi... Păi, oamenii lui Barna au femei, da? Mă gândesc să m-alătur lor.

— Mai gândeşte-te o dată, a spus Chamry cosând o faţă moale de pantof pe o talpă; el era tăbăcitorul şi cizmarul nostru şi ne făcea încălţări şi opinci destul de bune, din piele de elan. O să te-ntorci tu în fuga mare, rugându-ne să te salvăm. Crezi că Brigin face pe stăpânu'? N-a existat niciodată vreun bărbat care să fie pe măsura unei femei când e vorba de dat porunci. Prin însăşi firea lor, bărbaţii sunt sclavii femeilor şi, prin însăşi firea lor, femeile domină bărbaţii. Bun venit, femeie – adio, libertate!

— Poate c-aşa-i, a zis Venne. Dar odată cu femeile mai vin şi altele.

Erau prieteni buni şi m-au inclus şi pe mine în prietenia şi conversaţiile lor. Mulţi din bandă păreau să folosească prea puţin graiul, ci mai mult mormăiau sau gesticulau, ori stăteau greoi şi muţi ca animalele. Tăcerea sclavilor intrase atât de adânc în ei, încât n-o mai puteau sfărâma. Pe de altă parte, Chamry era omul cuvintelor; îi plăcea să vorbească, să asculte şi să povestească, rimând şi armonizând cuvintele într-un soi de semipoezie, fiind mereu gata să discute orice cu oricine.

În scurtă vreme, i-am aflat povestea – sau atât de mult din ea cât a crezut de cuviinţă să-mi spună, şi atât de aproape ori de departe de adevăr pe cât i-a convenit. Se născuse în Tărâmurile de Sus, mi-a spus el, un meleag aflat la miazănoapte şi răsărit de Oraşele-Stat. Nu auzisem niciodată despre tărâmul acela şi l-am întrebat dacă era mai departe decât Urdile; da, mi-a răspuns el, cu mult dincolo de Urdile, ba chiar dincolo de Bendraman. Cunoşteam numele Bendraman doar din vechiul basm *Chamhan.*

— Tărâmurile de Sus sunt dincolo de dincolo, a spus el, la miazănoapte de lună şi la răsărit de zori. O pustietate de dealuri, smârcuri, pietre şi stânci, peste care se ridică un munte uriaş, gigantic, cu barbă de nori: Carrantages. În Tărâmurile de Sus n-ar trebui să trăiască decât oile. Este un loc unde se moare de foame, un meleag îngheţat, unde-i de-a pururi iarnă, soarele strălucind doar o dată pe an. Totul este împărţit în domenii micuţe – aici le-ar spune

ferme, ba chiar nişte ferme amărâte, dar în Tărâmurile de Sus sunt domenii, şi fiecare are un stăpân, brantorul, şi fiecare brantor deţine o putere rea. Toţi sunt nişte vrăjitori răi. Cum ţi-ar plăcea un asemenea stăpân? Unul care dă din mână şi spune un cuvânt, iar cu asta te poate-ntoarce pe dos cum ai întoarce o haină, cu măruntaiele în ţărână şi cu ochii privind în interiorul ţestei? Sau unul care-ţi aruncă o privire, după care să nu mai gândeşti în viaţa ta un singur gând care să fie al tău, ci numai ceea ce-ţi pune el în minte?

Îi plăcea să povestească despre puterile acelea fioroase, *daruri* le numea el, ale vrăjitorilor din Tărâmurile de Sus, iar istoriile lui deveneau tot mai gogonate. L-am întrebat odată dacă el avusese un stăpân, şi care fusese puterea stăpânului său. M-a privit şi şi-a mijit ochii strălucitori.

— Poate că nu ţi se va părea cine ştie ce putere, mi-a răspuns. Nu era ceva care să poată fi văzut: ştia cum să înmoaie oasele trupului. Dura o vreme. Dar dacă-şi arunca puterea asupra ta, într-o lună te-ai fi simţit slăbit şi obosit; într-o jumătate de an, picioarele ţi s-ar fi îndoit neputincioase ca firele de iarbă, iar într-un an ai fi murit. N-ai vrea să superi pe cineva care poate face asta. Ehe-he, voi din Tărâmurile de Jos credeţi că ştiţi ce-nseamnă să ai un stăpân! În Tărâmurile de Sus noi nici măcar nu spunem *sclav. Oamenii brantorului,* aşa spunem. El poate să fie neam cu jumătate din ei, servitorii lui, servii lui – oamenii lui. Însă pentru el, sunt mai sclavi decât au fost vreodată sclavii celui mai nemernic stăpân de-aici!

— Nu ştiu nimic din toate astea, a zis Venne. Un bici şi doi dulăi pot fi la fel de buni ca şi o vrajă pentru a distruge pe cineva.

Venne avea cicatrice teribile pe picioare, pe spinare şi pe scalp, iar o ureche îi fusese pe jumătate ruptă.

— Nu, nu, a spus Chamry, aici este vorba despre frică. Frica îngrozitoare. Odată ce ai scăpat de cei care te-au bătut şi de câinii care te-au muşcat, nu ţi-a mai fost frică de ei, nu-i aşa? Pe când eu, îţi spun, am fugit pe o distanţă de o sută de kilometri, lăsând în urmă Tărâmurile de Sus, unde

era stăpânul meu, dar tot mă mai înfioram când îi simţeam gândul întorcându-se către mine. Şi-l simţeam! Braţele şi picioarele mi se vlăguiau. Nu-mi mai puteam ţine spatele drept. Puterea lui era concentrată asupra mea! Trebuia să continui, să continui, să continui, până puneam munţi şi râuri şi kilometri întregi între mine şi mâna, ochiul şi puterea lui ticăloasă. Când am trecut râul cel mare, Trondul, m-am simţit mai în putere. Când am trecut al doilea râu mare, Sally, am fost în sfârşit în siguranţă. Puterea poate traversa o apă largă o dată, dar nu de două ori. Aşa mi-a spus mie o femeie-nţeleaptă. Însă eu am mai traversat o apă, ca să fiu sigur! N-o să mă mai întorc niciodată în miazănoapte, niciodată. Voi, cei din Tărâmurile de Jos, habar n-aveţi ce-nseamnă să fii sclav!

Chamry vorbea totuşi adesea despre Tărâmurile de Sus şi despre ferma unde se născuse, iar dincolo de învinuirile pe care i le aducea ca fiind un loc sărman, nefericit şi mizerabil, îi ghiceam dorul de casă, ca un alean. Mi l-a zugrăvit în minte ca pe un tablou viu: ţinuturi cu mlaştini de turbă şi iarbă neagră, întinse şi sterpe, şi piscuri înnourate, smârcuri din care în zori se înălţau deodată o mie de cocori sălbatici albi, ferma cu pereţi din piatră şi acoperiş din ardezie, cuibărită sub poalele aride ale unui deal cafeniu. Când îmi vorbea despre locurile acelea, le puteam vedea aievea, atât de limpede, de parcă mi le-aş fi amintit eu însumi.

Iar asta m-a făcut să mă gândesc iar la propria mea putere – sau ce era ea – de a-mi aminti lucruri care încă nu se petrecuseră. Mi-am amintit că avusesem o asemenea putere, cândva. Dar când m-am gândit la ea, am început să-mi amintesc locuri pe care nu doream să mi le amintesc. Aducerile-aminte mi-au chircit trupul de durere şi mi-au golit mintea din cauza fricii. Le-am împins în lături, m-am întors de la ele. Amintirea avea să mă omoare. Uitarea mă ţinea viu.

Toţi Fârtaţii Codrului evadaseră, fugiseră de ceva ce nu mai puteau îndura. Erau ca mine. Nu aveau trecut. Învăţând cum să trec prin viaţa aspră, cum să rezist să nu am

niciodată haine uscate sau călduroase ori curate, cum să mănânc doar carne de căprioară pe jumătate crudă şi pe jumătate arsă, aş fi putut continua alături de ei aşa cum făcusem cu Cuga, fără să mă gândesc dincolo de ceasul prezent şi de ceea ce mă înconjura. Iar o mare parte din timp asta şi făceam.

Erau însă şi zile când viscolele iernii ne ţineau închişi în colibele noastre pline de fum şi prin care trăgea curentul, iar Chamry, Venne şi alţii se adunau să sporovăiască în semiîntunericul de lângă vatra pe jumătate stinsă, şi atunci începeam să le aud poveştile despre locurile de unde veneau ei, cum trăiseră, stăpânii de care scăpaseră, suferinţele şi bucuriile de care îşi aminteau.

Uneori, în gândurile mele apărea imaginea limpede a unui loc: o încăpere mare plină cu femei şi copii, o fântână în piaţa unui oraş, o curte însorită înconjurată de arcade, sub care torceau femei… Când zăream un astfel de loc, nu-i dădeam vreun nume, iar mintea mi se îndepărta grăbită de el. Nu m-am alăturat niciodată discuţiilor celorlalţi despre lumea din afara codrului, şi nu-mi plăcea să le aud.

Spre sfârşitul unei după-amiezi, cei şase-şapte bărbaţi obosiţi, murdari şi flămânzi din jurul vetrei rudimentare nu mai aveau despre ce pălăvrăgi. Stăteam toţi, descurajaţi şi muţi. De patru zile şi patru nopţi ploua aproape neîncetat, o ploaie rece şi afurisită. Sub norul care apăsa copacii pădurii negre părea că-i noapte întruna. Ceaţă şi neguri se încâlceau prin tufişurile încovoiate de umezeală. Când ieşeam pentru a aduce lemne de foc din stiva care se micşora văzând cu ochii, ne udam leoarcă imediat, aşa că unii dintre noi preferau să iasă în pielea goală, deoarece pielea se usca mai iute decât ţesăturile şi blănurile. Unul dintre tovarăşii noştri, Bulec, avea o tuse teribilă, care-l zgâlţâia ca pe un şobolan în botul unui câine. Până şi Chamry îşi terminase glumele şi născocirile. În locul acela rece şi groaznic, eu mă gândeam la vară, la lumina şi căldura verii pe dealurile deschise, undeva departe. Şi o cadenţă mi-a apărut în minte, un ritm, şi cuvintele odată cu ea, şi fără nicio intenţie am rostit cuvintele cu glas tare.

Aşa cum în bezna nopţii de iarnă
Ochii noştri caută zorile,
Aşa cum în cătuşele gerului aspru
Inima tânjeşte după soare,
Tot aşa orbit şi-ncătuşat, sufletul îţi strigă:
Fii lumina, focul, viaţa noastră,
Libertate!

— Aha, a rostit Chamry în tăcerea care se aşternuse, am mai auzit asta. Era un cântec. Are şi melodie.

Am căutat melodia şi, încetul cu încetul, mi-a revenit în minte, însoţită de sunetul vocii minunate care o cântase. Eu nu am glas de cântăreţ, dar am cântat-o.

— Este frumos, a spus Venne, încetişor.

Bulec a tuşit şi a zis:

— Mai spune-mi aşa ceva.

— Da, a zis şi Chamry.

Mi-am scotocit în minte după alte cuvinte pe care să le recit. Nu mi-a venit nimic în gând pentru o vreme. În cele din urmă, am găsit un vers. L-am rostit:

— *Purtând albul de doliu, fecioara a suit treptele înalte*…

Am pronunţat cuvintele acelea cu glas tare şi, după o clipă, versul m-a purtat la versul următor, iar acela la următorul. Aşa le-am spus partea din poemul lui Garro, în care profetesa Yurno se înfruntă cu eroul duşman, Rurec. Stând în straie de doliu pe zidurile cetăţii Sentas, Yurno strigă în jos către bărbatul care i-a ucis tatăl războinic. Ea îi spune lui Rurec cum va muri:

— Fereşte-te de Dealurile Trebs, căci acolo vei cădea în ambuscadă. Vei fugi şi te vei ascunde-n tufişuri, dar ei te vor ucide când vei încerca să te-ndepărtezi fără să te vadă. Îţi vor târî trupul despuiat în oraş şi-l vor arăta, răstignit cu faţa în jos, pentru ca toţi să poată vedea că rănile tale sunt pe spate. Stârvul nu-ţi va fi ars cu rugăciuni aduse Străbunilor, aşa cum i se cuvine unui erou, ci-ngropat acolo unde ei îngroapă sclavii şi câinii.

Înfuriat pe profeţia ei, Rurec strigă:

— Şi-aşa vei muri *tu*, vrăjitoareo!

Şi-şi repede lancea grea către ea. Toţi văd cum lancea trece prin trupul fetei, puţin mai jos de sân şi-i iese prin spate, împroşcând sânge… dar ea rămâne pe metereze în straiele-i albe, nevătămată. Fratele ei, războinicul Alira, ridică lancea şi i-o întinde, iar ea o azvârle spre Rurec, nu cu vârful, ci ca pe un beţigaş, cu nepăsare, dispreţuitor.

— Când vei fugi şi te vei ascunde, vei avea nevoie de ea, rosteşte Yurno, tu, mare erou al oraşului Pagadi.

Când am spus cuvintele poemului, în coliba rece şi plină de fum, pe semiîntuneric, cu ploaia răpăind puternic pe acoperişul scund, le-am văzut scrise cu caligrafia sârguincioasă a vreunui elev în caietul pe care-l ţineam în mâini, stând în picioare în sala de clasă din Arcamand.

— Citeşte pasajul, Gavir, mi-a zis învăţătorul, şi eu am citit cuvintele cu glas tare.

A urmat o tăcere.

— Păi, ăla-i chiar un prostovan, a spus Bacoc, s-arunce c-o lance-ntr-o vrăjitoare. Păi, nu ştia, prostul, că pe vrăjitoare nu le poţi ucide decât cu foc?!

Bacoc era un bărbat de vreo cincizeci de ani după aspect, deşi este greu de precizat vârsta celor care şi-au trăit viaţa pe jumătate flămânzi şi sub bici; poate că n-avea decât treizeci de ani.

— E-o povestioară frumoasă, a zis Chamry. Mai urmează încă? Are şi-un nume?

— Se numeşte *Asediul şi căderea cetăţii Sentas,* am răspuns. Da, mai urmează, nu s-a terminat.

— Ia s-o auzim, a spus el, iar toţi ceilalţi au încuviinţat.

O vreme nu mi-am putut reaminti primele versuri ale poemului; după aceea, de parcă aş fi avut în mâini caietul vechi, le-am zărit şi le-am rostit…

În senatul cetăţii Sentas, venit-au ei, solii-n armuri,
Cu săbiile-n mâini, trufaşii, păşind semeţi în sala
Unde stăpânii oraşului ţineau divan…

Se lăsase noaptea, noaptea adevărată, când am terminat prima carte a poemului. În vatra rudimentară, focul nostru arsese până la tăciuni, însă nimeni din cercul de bărbaţi nu se clintise să-l reaprindă; nimeni nu se clintise deloc vreme de un ceas.

— O să-şi piardă oraşul, a spus Bulec în beznă, în darabana înceată a ploii.

— Ar trebui să poată rezista. Ceilalţi sunt prea departe de casă. Cum a făcut Casicar, când a-ncercat să cucerească Etra anul trecut, a zis Taffa.

Erau cele mai multe cuvinte pe care le auzisem rostite vreodată de el. Venne îmi spusese că Taffa nu fusese sclav, ci om liber dintr-un Oraş-Stat micuţ, cătănit în armata locală; în timpul unei bătălii, fugise şi se adăpostise în codru. Avea chip trist şi distant, şi doar rar se întâmpla să vorbească, însă acum argumenta aproape volubil:

— Cei din Pagadi şi-au dus trupele prea departe ca să atace, înţelegeţi? Dacă n-o să cucerească oraşul printr-un asalt rapid, vor flămânzi după sosirea iernii.

Şi au început să discute toţi, vorbind de parcă asediul cetăţii Sentas s-ar fi petrecut chiar acum, chiar aici, aievea. Ca şi cum noi am fi trăit în Sentas.

Dintre toţi, Chamry era singurul care înţelesese că întâmplările povestite de mine făceau parte dintr-un poem, ceva creat de un făuritor, o lucrare de artă, în parte istorie străveche, în parte născocire. Pentru ei, era un eveniment care se petrecea chiar în timp ce-l ascultam. M-ar fi ţinut să le povestesc întruna, zi şi noapte, dacă aş fi fost în stare. Dar după ce glasul m-a trădat în acea primă seară, m-am întins pe patul meu de lemn şi m-am gândit la ceea ce-mi fusese redat: puterea cuvintelor. Am avut timp atunci să mă gândesc şi să plănuiesc cum şi când să folosesc puterea aceea – cum să continui poemul, cum să-i opresc din a-l epuiza atât pe el, cât şi pe mine. Am sfârşit prin a recita câte o oră-două în fiecare seară, după cină, fiindcă nopţile de iarnă erau lungi şi toţi salutam orice şiretlic care le-ar fi făcut să treacă mai iute.

Zvonul s-a răspândit şi, peste nici două nopţi, majoritatea bărbaţilor din bandă s-au înghesuit în coliba noastră pentru *povestirea războiului*, şi pentru discuţiile lungi, înflăcărate, şi argumentaţiile despre tactică, motive şi morală care urmau apoi.

Erau momente când nu-mi puteam aminti limpede versurile, aşa cum le scrisese Garro, dar povestea îmi era clară în minte, aşa încât completam golurile acelea cu crâmpeie de poezii şi cu propria mea istorisire, până ajungeam iarăşi la un pasaj pe care-l ştiam pe dinafară sau pe care-l puteam vedea scris, revenind astfel la cadenţa aspră a versurilor originale. Tovarăşii mei nu păreau să observe deosebirea dintre proza mea şi poezia lui Garro. Ei ascultau mai atent când recitam… iar acelea erau adesea pasajele de acţiune şi suferinţă cele mai vii.

Când am ajuns din nou la primul pasaj pe care-l recitasem, la profeţia lui Yumo de pe metereze, Bacoc a tras brusc aer în piept, iar când Rurec, „cuprins de mânie, ridică lancea grea”, Bacoc a strigat:

— N-o arunca, omule! E-n zadar!

Ceilalţi au răcnit la el să tacă, însă Bacoc era indignat:

— Nu ştie că-i zadarnic? A mai aruncat-o şi-nainte!

La început, fusesem doar uimit de propria mea capacitate de a-mi aminti poemul, ca şi de capacitatea lor de a-l asculta. Ei nu mi-au spus mai nimic despre asta, dar am simţit-o în felul în care mă tratau, în statutul meu printre ei. Aveam ceva ce-şi doreau şi mă respectau pentru asta. Întrucât le ofeream gratuit ceea ce-şi doreau, respectul le era neprecupeţit.

— Băi, n-ai o costiţă mai grasă pentru puşti? El munceşte diseară, are de povestit războiul…

Însă dacă pentru unii-i mumă, pentru alţii-i ciumă, cum spunea Chamry. Brigin şi fratele lui, ca şi cei mai apropiaţi lor, tovarăşii de colibă, au venit uneori la şezătoare, au ascultat o vreme lângă uşă, după care au plecat în tăcere. Nu mi-au zis nimic, dar am auzit de la alţii că spuseseră că aceia care ascultă poveştile nebunilor sunt de două ori mai nebuni decât cei care le spun. Iar Brigin a spus că bărbaţii

care erau de acord să asculte un băietan chelălăind poveşti din ceasloave, jumătate din noapte, nu erau demni să se numere printre Fârtaţii Codrului.

Poveşti din ceasloave! De ce spusese asta pe tonul acela dispreţuitor? În pădure nu existau cărţi. În viaţa lui Brigin nu existaseră cărţi. De ce le lua în zeflemea atunci?

Unii dintre ei puteau să fi fost pizmaşi pe o cunoaştere care, în mod egoist, fusese ţinută departe de ei. Un sclav de la fermă, care încerca să înveţe să citească, putea fi pedepsit prin scoaterea ochilor sau prin biciuire până la moarte. Cărţile erau primejdioase şi sclavii aveau toate motivele să se teamă de ele. Totuşi teama este una, iar dispreţul, cu totul altceva.

Mi-au displăcut remarcile lor răutăcioase, deoarece nu vedeam nimic înjositor pentru un bărbat în întâmplările povestite de mine. Cum putea o poveste despre bătălii şi vitejie să-i înmoaie pe cei care o ascultau cu atâta nesaţ în fiecare seară? Nu ne apropia pe toţi într-o frăţie adevărată, când, după aceea, argumentam între noi despre părţile bune şi rele ale tacticilor generalilor şi despre isprăvile luptătorilor? Să fi stat tâmpi şi muţi, seară după seară, sub ploaie, ca vitele, plictisiţi până la absenţa gândurilor, am fi fost mai bărbaţi?!

Într-o dimineaţă, ştiind că-l puteam auzi, Eter a comentat ceva despre smintiţii trândavi care ascultă un băiat debitând minciuni. Mă săturasem. Eram pe punctul de a-l lua la întrebări despre cuvintele acelea, când încheietura mâinii mi-a fost prinsă într-o strânsoare de fier, iar o piedică iscusită aproape că m-a răsturnat.

M-am smuls şi i-am strigat lui Chamry Bern:

— Ce naiba faci?

Şi-a cerut iertare pentru stângăcie, dar în acelaşi timp m-a strâns şi mai tare de încheietură.

— Mai ţine-ţi fleanca, Gav! a şoptit el disperat, trăgându-mă departe de cei din jurul lui Eter. Nu vezi că te-aţâţă?

— Ne insultă pe toţi!

— Şi cine-l va opri? Tu?

Chamry mă adusese îndărătul stivelor de lemne, departe de ceilalţi, şi, văzând că acum eram furios pe el, nu pe Eter, mi-a eliberat încheietura.

— Dar de ce… De ce…

— De ce nu te iubesc ei pentru că ai o putere care le lipseşte lor?

N-am ştiut ce să spun.

— Iar ei au braţul aspru, să ştii, deşi tu ai glasul blând. Gav, să nu fii niciodată mai isteţ decât stăpânii tăi, fiindcă asta te poate costa.

Pe chipul lui se vedea acum tristeţea pe care o zărisem pe feţele tuturor acestor bărbaţi, amprenta suferinţei. Toţi începuseră cu foarte puţin şi pierduseră o mare parte din puţinul acela.

— Ei nu sunt stăpânii mei, am replicat furios. Aici suntem oameni liberi!

— Mda, a spus Chamry, oarecum.

Capitolul 9

Chiar dacă urau popularitatea mea neaşteptată, Eter şi Brigin trebuie să fi înţeles că orice încercare de a împrăştia adunarea de seară ar fi putut stârni o împotrivire reală. S-au mulţumit de aceea să arunce rânjete batjocoritoare către mine şi către Chamry şi Venne cu care mă însoţeam, dar i-au lăsat pe ceilalţi în pace. În felul acesta, eu şi spectatorii mei înfocaţi am parcurs *Asediul şi căderea cetăţii Sentas,* pe măsură ce iarna întunecată s-a îndreptat încetişor spre primăvară. Am terminat epopeea pe la vremea echinocţiului.

Unora le-a fost greu să înţeleagă că se terminase şi de ce povestea trebuia să aibă un sfârşit. Cetatea Sentas căzuse, zidurile şi porţile sale măreţe fuseseră dărâmate, citadela arsese din temelii, bărbaţii oraşului zăceau masacraţi, femeile şi copiii ajunseseră în sclavie, iar eroul Rurec pornise triumfător cu armia şi prăzile sale spre Pagadi… şi pe urmă, pe urmă ce se mai întâmplase?

— Acum se va duce-n Dealurile Trebs? a vrut Bacoc să ştie. După tot ce i-a zis vrăjitoarea aia?

— Bineînţeles că va merge la Trebs, a spus Chamry. Dacă nu chiar în ziua aia, atunci în altă zi. Un om nu poate să nu meargă acolo unde l-a văzut mergând ochiul profetului.

— Şi-atunci Gav de ce nu ne spune?

— Povestea se opreşte la căderea oraşului, am zis.

— Adică… cum, au murit toţi? Dar numai unii dintre ei au murit!

Chamry a încercat să-i explice ce înseamnă o poveste, însă Bacoc a rămas nemulţumit; şi ceilalţi erau melancolici.

— O să fie tare plictisitor! a zis Taffa. O să duc dorul luptelor cu săbii. E groaznic când eşti în mijlocul lor, dar e minunat să le-auzi istorisite.

Chamry a rânjit larg.

— Asta s-ar putea spune despre cele mai multe lucruri din viaţă.

— Mai sunt şi alte poveşti ca asta, Gav? a întrebat cineva.

— Există multe, da, am rostit eu precaut.

Nu doream să încep altă epopee. Simţeam că devin prizonierul propriei mele audienţe.

— Ai putea s-o mai povesteşti încă o dată pe-asta, a zis cineva şi câţiva au încuviinţat entuziast.

— La iarnă, am spus. Când nopţile vor fi iarăşi lungi.

Mi-au tratat verdictul ca şi cum ar fi fost sentinţa ritualică a unui preot, acceptându-l fără împotrivire.

Totuşi Bulec a rostit gânditor:

— Mi-ar plăcea să existe şi poveşti scurte pentru nopţile scurte.

El ascultase epopeea cu o atenţie aproape dureroasă, înăbuşindu-şi tusea pe cât putea mai bine; în locul scenelor de bătălie, prefera descrierile odăilor din palate, pasajele casnice înduioşătoare, povestea de iubire dintre Alira şi Ruoco. Îmi plăcea de Bulec şi mă întrista să văd cum un om tânăr ca el era tot mai doborât de boală, pe zi ce trecea, deşi afară vremea se însenina şi se încălzea. Nu puteam să-i ignor rugămintea.

— Oh, păi există şi poveşti mai scurte, am spus. O să vă zic una.

La început, mă gândisem să le spun Podul peste Nisas, dar n-am putut. Cuvintele acelea, deşi îmi erau limpezi în minte, purtau în ele o greutate pe care n-o puteam ridica. Nu le-am putut rosti.

De aceea m-am dus în sala de clasă din mintea mea şi am deschis un caiet, iar acolo era una dintre fabulele lui Hodis Baderi, *Bărbatul care a-nfulecat luna.* Le-am spus-o, cuvânt cu cuvânt.

Au ascultat la fel de atenţi ca întotdeauna. Fabula a fost primită în chipuri diferite. Unii au râs şi au strigat:

— Oho-ho, asta a fost cea mai bună de pân-acum! Asta le bate pe toate!

Alţii însă au considerat-o o prostioară, o neghiobie, cum a zis Taffa.

— Ehe-he, dar ne-nvaţă o lecţie, a zis Chamry, care ascultase fabula cu încântare.

Au început să se contrazică dacă bărbatul care mâncase luna era sau nu un mincinos. Nu mi-au cerut niciodată să lămuresc situaţia ori măcar să intru în discuţiile lor. Pentru ei, eu eram doar pe post de carte. Eu asiguram textul. Judecata textului cădea în seama lor. Am auzit din partea lor argumentări morale perspicace, cum numai nişte cărturari ar fi putut să rostească.

După aceea, le-am mai spus adesea, serile, o fabulă sau o poezie, totuşi cererea nu mai era atât de insistentă acum, când nu mai trebuia să ne cuibărim prin colibe, ferindu-ne de ploaie, ci puteam să trăim afară şi să fim activi. Vânătoarea, montarea capcanelor şi pescuitul ne ocupau tot timpul, fiindcă trăiserăm foarte frugal la sfârşitul iernii şi la începutul primăverii. Tânjeam nu numai după carne, ci şi după ceapă sălbatică şi alte verdeţuri, pe care unii ştiau cum să le găsească în pădure. Duseserăm mereu dorul păsatului, care fusese mâncarea noastră de bază în oraş, însă aici nu exista nimic de felul acesta.

— Am auzit că Fârtaţii Codrului fură grâne de la fermierii bogaţi, i-am spus odată lui Chamry, pe când scormoneam după ridichi sălbatice.

— Aşa fac… cei care pot, a zis el.

— Cine anume?

— Oamenii lui Barna, la miazănoapte de-aici.

Numele mi-a răsunat ciudat în minte, trezind o suită de imagini vremelnice cu tineri care vorbeau între ei într-un dormitor cald şi ticsit, chipul unui preot bătrân… dar am ignorat acele imagini. Cuvintele erau cele pe care mi le puteam aminti în siguranţă.

— Aşadar, chiar există cineva pe nume Barna?

— Da. Deşi ar fi bine să nu pomeneşti de el în preajma lui Brigin.

Am insistat şi am cerut amănunte, iar Chamry nu rezista niciodată să nu povestească tot ce ştia, atunci când avea prilejul. Aşa am aflat că, după cum bănuisem, banda noastră se desprinsese dintr-o ceată mai mare, cu care nu

era în relaţii bune. Barna era căpetenia acelei cete. Eter şi Brigin se răzvrătiseră împotriva conducerii lui şi veniseră împreună cu alţii aici, în partea de miazăzi a codrului – regiunea cea mai îndepărtată de orice aşezări şi astfel cea mai sigură pentru sclavii fugiţi, dar în acelaşi timp şi cea mai săracă în resurse, exceptând, cum spunea Chamry, *vitele cu coarne de cerb.*

— Acolo sus, ai parte de chestiile-adevărate, a spus el. Tauri graşi. Oi! Oh, ce n-aş da să mai gust nişte oaie la proţap! Urăsc din tot sufletul oile, fiindcă-s animale viclene, afurisite şi lânoase. Însă când învârt una pe frigare, îmi vine s-o înghit cu totul.

— Oamenii lui Barna cresc vite şi oi?

— În mare parte îi lasă pe alţii s-o facă pentru ei. După care-şi aleg cu grijă câteva. Unii ar numi asta hoţie, dar e un cuvânt prea delicat şi pravilnicesc. Dijmuială, îi zicem noi. Dijmuiam cirezile fermierilor.

— Prin urmare, ai trăit acolo, cu banda lui Barna?

— O vreme. Şi-am trăit bine, să ştii. În genunchi, cum se aşezase, Chamry s-a proptit cu şezutul pe călcâie şi m-a privit: Să ştii că acolo ar trebui să fii tu. Nu aici cu capetele astea de dovleci.

A scuturat de ţărână o rădăcină de hrean, a şters-o de cămaşă şi a muşcat din ea.

— Tu şi Venne. Ar trebui să plecaţi. El ar fi primit cu braţele deschise fiindcă ştie să vâneze, tu pentru limba ta aurită…

A mestecat o vreme hreanul crud, strâmbându-se şi lăcrimând:

— Aici, limba ta nu va face decât să te bage-n bucluc.

— Ai veni şi tu cu noi?

A scuipat fibra rădăcinii şi s-a şters la gură.

— Măi, da’ iute mai e! Nu ştiu. Eu am venit cu Brigin şi cu ei, fiindcă-mi erau tovarăşi. Şi-am fost fără astâmpăr… nu ştiu.

Era într-adevăr un bărbat fără astâmpăr. Nu ne-a fost greu, mie şi lui Venne, să-l convingem să ne însoţească,

când ne-am hotărât să plecăm. Şi am făcut asta în scurt timp.

Simţind nemulţumirea din rândurile noastre, Brigin şi Eter au încercat s-o reprime cu cereri şi porunci tot mai aspre. Eter i-a spus lui Bulec, care era de-acum pe moarte, că dacă nu se ducea să vâneze pentru carnea din cazanul taberei, n-avea să capete nimic de mâncare. Poate că voise doar să-l intimideze sau poate crezuse că ameninţarea lui va funcţiona; unii bărbaţi sănătoşi tun care trăiesc în condiţii grele nu pot crede că boala sau slăbiciunea sunt altceva decât lenevie şi prefăcătorie. Oricum, Bulec a fost speriat sau ruşinat şi a insistat să plece cu o echipă la vânătoare. A ieşit însă doar puţin în afara taberei, după care s-a prăbuşit, vomitând sânge. Când l-au adus înapoi pe braţe, Venne l-a înfruntat pe Eter, răcnind că-l omorâse pe Bulec, ca un stăpân de sclavi. După aceea a plecat de-acolo, clocotind de mânie şi durere. M-a găsit pescuind la o răstoacă, mai sus, pe râu.

— Voiam să-i găsim lui Bulec un loc unde să stea jos şi să ne-aştepte, imediat ce ne-ndepărtam de tabără, dar n-a putut merge nici măcar pân-acolo. Este pe moarte. Nu pot să mai rămân aici, Gav. Nu le pot asculta poruncile! Ei cred că sunt stăpânii, iar noi sclavii lor. Îmi vine să-l omor pe blestematul ăla de Eter! Trebuie să plec.

— Să vorbim cu Chamry, am spus.

Zis şi făcut; la început, el ne-a sfătuit să aşteptăm, însă când a văzut cât de periculoasă era mânia lui Venne, a fost de acord să plecăm în noaptea aceea.

Am mâncat împreună cu ceilalţi. Nimeni n-a scos o vorbă. Bulec zăcea într-o colibă, căznindu-se să respire. Am auzit hârâitul lent şi icnit al răsuflării lui în bezna dinaintea zorilor, când Venne, Chamry şi cu mine ne-am furişat din tabără, luând cu noi puţinele lucruşoare pe care le consideram ale noastre de drept: veşmintele de pe noi, câte o pătură de fiecare, cuţitele noastre, arcul şi săgeţile lui Venne, cârligele mele de pescuit şi laţurile pentru iepuri, trusa de scule pentru cizmărie a lui Chamry şi un pachet de carne afumată.

Era la două luni după echinocţiu, la sfârşitul lui mai, poate; o noapte întunecată şi plăcută, zori ceţoşi şi molcomi, o dimineaţă cu triluri de păsări. Era minunat să fii liber, să laşi în urmă rivalităţile şi brutalităţile taberei. Am mers toată ziua cu pas săltăreţ şi inimă uşoară, întrebându-mă de ce acceptaserăm atât de mult timp intimidările lui Eter şi Brigin. Dar seara, când am stat fără foc, făcând cât mai puţin zgomot pentru eventualitatea în care am fi fost urmăriţi, mi-am simţit inima prinsă ca într-un cleşte. Mă gândeam întruna la Bulec şi la ceilalţi: Taffa, care, fiind dezertor, îşi părăsise de asemenea soţia şi copiii pe care-i iubea, şi nu se mai putea întoarce niciodată la ei, Bacoc cel cu inima simplă, care nu cunoştea nici măcar numele satului în care se născuse ca sclav – *satul* era tot ce ştia el… Ei fuseseră buni cu mine. Şi noi rostiserăm împreună un jurământ.

— Care-i necazul, Gav? a întrebat Chamry.

— Simt că am fugit de ei, părăsindu-i acolo, am spus.

— Şi ei ar fi putut fugi, dacă ar fi vrut, a zis Venne, atât de prompt, încât am ştiut că şi el gândise aceleaşi lucruri şi găsise o justificare pentru dezertarea noastră.

— Bulec nu putea fugi, am zis.

— De-acum, el a ajuns mai departe decât noi, a spus Chamry. Nu te mai frământa pentru el. A ajuns acasă… Tu eşti prea loial, Gav, ăsta-i un defect al tău. Nu mai privi înapoi. Mergi mereu înainte, aşa e cel mai bine.

Cuvintele acelea mi-au sunat straniu; ce voia să spună? Eu nu priveam niciodată înapoi. Nu aveam niciun lucru căruia să-i fiu credincios, nimic de care să mă agăţ. Mergeam acolo unde mă ducea norocul. Eram ca o bucată de cârpă, răsucită şi purtată de curentul râului.

În ziua următoare, am ajuns într-o parte a codrului în care nu mai călcaserăm. De-aici încolo, eram în afara teritoriului nostru. Pe-aici erau brazi, pini şi molizi. Din trunchiurile căzute la pământ şi din vlăstarele care încolţiseră din ele se formaseră un fel de ziduri impenetrabile şi labirinturi. A trebuit să mergem prin albiile pâraielor, iar asta era greu, pentru că trebuia să ne căţărăm

prin apă, peste bolovani şi în jurul cataractelor, în semiîntunericul copacilor uriaşi de deasupra. Chamry repeta că în curând vom ieşi de-aici; şi am ieşit într-adevăr spre sfârşitul celei de-a doua zile, urmând un pârâu în sus, spre izvorul său, pe panta deschisă şi ierboasă a unui deal. Ne tolăniserăm în iarba moale, în amurgul limpede, când un şir de căprioare a trecut pe lângă noi la nici şase metri depărtare, mai jos, pe deal; ne-au privit netulburate şi şi-au văzut de drum în linişte, una după alta, mişcându-şi înainte şi înapoi urechile mari. Venne a înşfăcat iute arcul şi a potrivit o săgeată. Nu s-a auzit niciun sunet, doar zbârnâitul coardei, ca aripile unui gândac mare. Ultima căprioară din şir a tresărit, a căzut în genunchi şi apoi s-a prăbuşit pe pământ, totul în aceeaşi tăcere paşnică. Celelalte nu s-au întors la ea, ci au dispărut în pădure.

— Oh, a rostit Venne, de ce-oi fi făcut asta? Acum trebuie s-o jupuim.

Dar asta s-a făcut repede şi am fost încântaţi să avem carne proaspătă în seara aceea şi pentru a doua zi. Pe când stăteam cu burţile pline lângă tăciunii din vatra improvizată, Chamry a spus:

— Dacă asta s-ar fi întâmplat în Tărâmurile de Sus, aş fi zis că le-ai chemat pe căprioarele alea.

— Că le-am *chemat?*

— Este un dar – chemarea animalelor. Când un brantor merge la vânătoare, ia cu sine un aşa-numit *chemător,* dacă n-are el însuşi darul acela. Mistreţii, elanii sau căprioarele, indiferent ce ar dori el să vâneze, vor veni la chemător.

— Eu nu pot face asta, a rostit Venne după o vreme, cu glasul lui scăzut. Dar înţeleg cum pot sta lucrurile. Dac-aş cunoaşte ţinutul, aş şti destul de bine, în majoritatea timpului, unde sunt căprioarele. Tot aşa cum şi ele ar şti pe unde sunt eu. Iar dacă ele se tem, nu le voi vedea niciodată, însă dacă nu se tem, vor veni. Se vor arăta... „Uite-ne, ne-ai chemat." Se vor oferi singure. Un om care nu-nţelege asta n-are nicio treabă cu vânătoarea. Nu-i decât un măcelar.

Am mers alte două zile prin păduri ce se-ntindeau într-un ţinut unduitor, înainte să ajungem la un râu măricel.

— Dincolo de el începe tărâmul lui Barna, a spus Chamry. Ar fi bine să rămânem pe potecă şi să facem gălăgie, ca ei să ştie că suntem aici şi să nu creadă că ne furişăm ca iscoadele.

Aşa se face că am pătruns pe pământurile lui Barna, ca o turmă de mistreţi, cum a zis Venne. Am ajuns la o cărare şi am urmat-o, continuând să flecărim zgomotos. În scurt timp, un glas puternic a strigat la noi să rămânem pe loc. I-am dat ascultare. Doi bărbaţi au apărut pe cărare şi au venit în întâmpinarea noastră. Unul era înalt şi subţire, celălalt scund şi burduhănos.

— Ştiţi unde vă aflaţi? a întrebat cel scund, cu o falsă jovialitate, dar fără a fi ameninţător.

Cel înalt avea arbaleta pregătită de atac, însă nu îndreptată spre noi.

— În Inima Codrului, a spus Chamry. Mă aşteptam la o urare de bun venit, Toma. Nu mă mai ţii minte?

— Pe zeul nostru Nimicitor, ia te uită! Buruiana rea nu piere!

Toma a înaintat şi l-a prins pe Chamry de umăr, după care l-a scuturat înainte şi înapoi într-un salut agresiv.

— Şobolan din Tărâmurile de Sus! i-a zis el. Afurisitule! Ai şters-o mişeleşte pe întuneric, cu Brigin şi-ai lui. Ce te-a făcut să te duci cu ei?

— A fost o greşeală, a rostit Chamry proptindu-se astfel încât Toma să poată continua să-l scuture. Consideră că a fost o greşeală şi iart-o, da?

— De ce nu? N-ar fi ultimul lucru pentru care te-aş ierta, Chamry Bern. (în cele din urmă, i-a dat drumul.) Ce-ai mai adus acum cu tine? Nişte şobolănei?

— Când am plecat, n-am luat cu mine decât două căpăţâni de porci, pe Brigin şi pe frate-său, a replicat Chamry, dar acum mă-ntorc cu două perle, două perle cu montură de aur pentru urechile lui Barna. El este Venne şi poate răpune o căprioară de la o mie de paşi depărtare, iar

el este Gav, deapănă poveşti şi versuri care ba te fac să plângi, ba să râzi. Du-ne în Inima Codrului, Toma!

Am mers după aceea mai departe, cale de vreun kilometru prin pădurea de stejari şi anini, până am ajuns în locul acela ciudat.

Inima Codrului era un oraş, cu grădini de zarzavat, grajduri, staule şi ţarcuri în exteriorul palisadei, pe când înăuntrul ei se aflau locuinţe private şi săli comune, străzi şi piaţete – totul făcut din lemn. Eu ştiam că oraşele şi satele se clădesc din piatră şi cărămidă, şi doar grajdurile vitelor şi colibele sclavilor sunt construite din lemn. Însă acesta era un oraş cu totul din lemn. Roia de bărbaţi, dar erau şi femei, şi copii – peste tot, în grădini, pe străzi. M-am uitat cu ochi mari la femei şi copii. M-am uitat cu respect la casele cu acoperiş înalt, sprijinit pe grinzi solide. M-am uitat la piaţa centrală mare, plină de oameni, şi m-am oprit, speriat. Venne, care păşea lângă mine, m-a strâns uşor de umăr, încurajator.

— N-am mai văzut niciodată aşa ceva, Gav, a rostit el răguşit.

Îl urmam îndeaproape pe Chamry, ca doi iezişori venind în urma caprei.

Chiar şi Chamry privea destul de surprins în jur.

— Când am plecat eu, ne-a spus, nu era nici pe jumătate cât e acum. Ia uite câte-au mai construit!

— Ai noroc, a spus Toma, călăuza noastră cea grasă. Uite-l chiar pe el.

Un bărbat voinic şi bărbos traversa piaţa înspre noi. Era foarte înalt, cu pieptul lat şi talia masivă. Avea o claie de păr roşcat şi cârlionţat, iar barba deasă îi acoperea complet obrajii, bărbia şi pieptul, lăsând să i se mai vadă din faţă doar ochii mari şi limpezi. Păşea sprinten şi semeţ, de parcă ar fi plutit deasupra pământului; de îndată ce-l zăreai, ştiai – cum remarcase Toma – că era cineva. Ne-a privit cu o curiozitate vie, intensă.

— Salut, Barna! a spus Chamry. O să mă primeşti înapoi dacă-ţi aduc doi recruţi de elită? (Nu s-a plecat înaintea lui, deşi postura îi era respectuoasă, în ciuda tonului vesel.)

Sunt Chamry Bern de Bernmant, care a făcut greşeala să plece în miazăzi acum câţiva ani.

— Cel din Tărâmurile de Sus, a zâmbit Barna. (Avea un zâmbet larg şi alb, care-i sclipea prin barbă, şi un glas magnific de răsunător.) Eşti bine-venit înapoi, chiar dacă ai fi venit singur. Aici suntem liberi să venim şi liberi să plecăm oricând!

A dat mâna cu Chamry şi i-a scuturat-o.

— Şi flăcăii?

Chamry ne-a prezentat, rostind câteva cuvinte despre talentele noastre. Barna l-a bătut pe Venne pe umăr şi i-a spus că un vânător era întotdeauna primit cu braţele deschise în Inima Codrului; pe mine m-a privit cu atenţie, aproape un minut, şi a zis:

— Vino pe la mine mai târziu, Gav, dacă vrei. Toma, le găseşti tu locuinţe? Bun, bun, bun! Bine-aţi venit în libertate, flăcăi!

Şi a pornit mai departe, ridicându-se cu un cap peste toţi din jur.

Chamry radia de încântare.

— Slavă ţie, zeule Piatră! a zis el. Niciun cuvânt de ranchiună, ci doar bine te-ai întors şi totul este iertat! Ăsta-i cu adevărat un om mare, cu o inimă mare!

Am găsit locuri într-un cvartir, care ni se părea luxos după colibele noastre şubrede şi pline de fum din tabăra din pădure, şi am mâncat în bucătăria comună, care era deschisă toată ziua pentru toţi. Acolo, Chamry a căpătat ceea ce poftise atâta: puseseră două oi la proţap şi a mâncat pastramă perpelită pe jar până ce ochii i-au sticlit de mulţumire deasupra obrajilor unsuroşi de la grăsimea de oaie. După aceea, m-a dus la casa lui Barna, care se ridica deasupra pieţii centrale, însă n-a intrat cu mine.

— N-o să-mi forţez norocul, mi-a spus. Ţi-a zis ţie să vii, nu mie. Cântă-i cântecul ăla al tău, Libertate, auzi? Ăla o să-l cucerească.

Aşa că am intrat, încercând să mă comport ca şi cum n-aş fi fost intimidat, şi le-am spus celor dinăuntru că Barna îmi ceruse să trec pe la el. Erau toţi bărbaţi, dar undeva în

adâncul casei am auzit şi glasuri de femei. Sunetele acelea, vocile de femei în alte odăi ale unei case mari, m-au impresionat ciudat. Am vrut să mă opresc şi să ascult. Exista o voce pe care voiam s-o aud.

A trebuit să-i urmez însă pe cei care m-au dus într-o sală cu o vatră mare, în care acum nu ardea focul. Barna stătea pe un scaun îndeajuns de mare pentru el, un tron adevărat, vorbind şi râzând cu bărbaţi şi femei deopotrivă. Femeile purtau straie frumoase, în culori pe care nu le mai văzusem de multe luni, decât poate la flori sau pe cerul zorilor. Veţi râde, dar la culori m-am holbat, nu la femei. Unii bărbaţi erau de asemenea bine îmbrăcaţi, şi era plăcut să-i văd curaţi, în veşminte frumoase, vorbind şi râzând zgomotos. Mi se părea un spectacol familiar.

— Vino aici, flăcăule, a spus Barna cu glasul lui adânc şi măreţ. Gav, aşa te cheamă, nu? Eşti din Casicar, Gav, sau din Asion?

În tabăra lui Brigin nu întrebai niciodată pe nimeni de unde era de baştină. Întrebarea nu era niciodată bine primită printre sclavii fugari, printre dezertori şi hoţii urmăriţi. Chamry fusese singurul dintre noi care vorbea, adesea, fără să ţină secret locul de unde fugise, iar asta doar pentru că se afla foarte departe de meleagurile acelea. Nu cu mult timp în urmă, auzisem despre incursiunile făcute în pădure de vânătorii de sclavi care căutau fugari. Pentru noi toţi era mai bine să nu avem absolut niciun fel de trecut, ceea ce mie îmi convenea de minune. Am fost atât de surprins de întrebarea lui Barna, încât i-am răspuns rigid şi stingher, de parcă aş fi minţit cu sfruntare:

— Eu sunt din Etra.

— Etra, zău? Păi să ştii că recunosc un om de la oraş, când îl văd. Eu m-am născut în Asion, ca sclav, fiu de sclavi. După câte vezi, am adus oraşul în pădure. La ce slujeşte libertatea, dacă eşti sărac, flămând, murdar şi dârdâi de frig? Decât o asemenea libertate, mai bine lipsă! Dacă doreşte cineva să trăiască de pe urma arcului sau a muncii mâinilor sale, n-are decât să-şi urmeze alegerea, dar aici,

pe tărâmul nostru, nimeni nu va trăi în robie sau în lipsuri. Acesta-i începutul şi sfârşitul Legii lui Barna. Aşa-i? a întrebat el, râzând.

Iar cei din jur au strigat:

— Aşa-i!

Energia şi bunăvoinţa lui, mulţumirea lui firească faţă de viaţă erau irezistibile. Ne îmbrăţişa pe toţi cu căldură şi putere. Avea totodată un spirit pătrunzător; ochii lui limpezi vedeau iute şi adânc. M-a privit şi a rostit:

— Ai fost sclav de casă, şi încă unul bine tratat, aşa-i? Ca şi mine. Ce ai fost instruit să faci în casă pentru stăpânii tăi?

— Am primit educaţie şi trebuia ca şi eu, la rândul meu, să-i învăţ pe copiii casei, am răspuns încet.

Era ca şi cum aş fi citit o poveste în mintea mea. Vorbeam despre altcineva.

Barna s-a aplecat înainte, brusc interesat.

— Ai fost educat! a repetat el. Scris, citit – toate astea?

— Da.

— Chamry a spus că eşti un bard.

— Povestitor, am zis eu.

— Povestitor, aşadar. Şi ce povesteşti?

— Orice am citit, am răspuns, şi nu pentru ca să mă laud, ci pentru că era adevărat.

— Ce ai citit?

— Cronicari, filosofi, poeţi.

— Un om învăţat. I-auzi, zeu al Surzeniei! Un om învăţat! Un cărturar! Stăpânul Noroc mi-a trimis omul pe care-l doream, omul care-mi lipsea!

Barna m-a privit cu încântare şi admiraţie, apoi s-a ridicat din jilţul uriaş, s-a apropiat de mine şi m-a cuprins într-o îmbrăţişare de urs. Faţa mi-a fost strivită în barba lui cârlionţată. M-a golit de răsuflare, după care m-a îndepărtat la lungimea braţelor lui.

— O să locuieşti aici, a spus. Da? Să-i dai o odaie, Diero! Iar diseară… o să ne povesteşti ceva diseară? O să ne spui ceva din învăţătura ta, Gav-dí Cărturar? Da?

Am spus că o voi face.

— Aici n-ai cărţi, a urmat el aproape neliniştit, continuând să mă ţină de umeri. Avem în rest tot ce ar putea avea nevoie un om, însă cărţi… majoritatea oamenilor mei n-ar fi adus aici cărţi cu ei, sunt nişte mocofani ignoranţi şi analfabeţi, iar cărţile sunt foarte grele… A hohotit, dându-şi capul pe spate: Oho, dar de-acum, de-acum înainte vom îndrepta lucrurile. Vom avea grijă de asta. Pe diseară, atunci!

Mi-a dat drumul. O femeie în straie delicate, în nuanţe de negru şi violet, m-a prins de mână şi m-a luat cu ea. Mi s-a părut bătrână, precis avea peste patruzeci de ani, cu chipul grav şi fără zâmbet; însă purtarea şi vocea îi erau blânde, iar veşmintele minunate, şi era uimitor cât de diferit se mişca, mergea şi vorbea, prin comparaţie cu bărbaţii. M-a dus într-o odaie de la mansardă, scuzându-se că era atât de sus şi atât de micuţă. M-am bâlbâit, spunând ceva despre cvartirul în care stătusem cu prietenii mei.

— Desigur, a zis ea, poţi sta acolo, dacă doreşti, totuşi Barna speră că-i vei face onoarea să stai în casa lui.

N-am fost în stare să dezamăgesc persoana aceea elegantă şi fragilă. Se părea că toţi puneau mare preţ pe învăţătura mea, deşi eu nu puteam spune acelaşi lucru.

Diero m-a lăsat singur în odăiţa de sub acoperiş. Avea o ferestruică pătrată, un pat cu saltea şi aşternut, o masă cu scaun, un opaiţ. Mi se părea paradisul pe pământ. M-am dus după aceea în cvartir, dar Chamry şi Venne ieşiseră amândoi. L-am rugat pe un bărbat tolănit pe patul său să le spună că voi locui în casa lui Barna. M-a privit la început neîncrezător, apoi cu un rânjet de cunoscător.

— Trăieşti la-nălţime, ha? a rostit el.

Mi-am pus puţinele lucruşoare alături de ale lui Chamry, pentru că nu urma să am nevoie de cârligele de pescuit sau de pătura veche şi murdară; totuşi, am lăsat cuţitul în teacă la brâu, văzând că aşa făceau majoritatea bărbaţilor. M-am întors la casa lui Barna. Am putut-o privi mai bine acum, când nu mai eram atât de copleşit. Faţada care dădea spre piaţa centrală era largă şi înaltă, cu grinzi puternice şi frontoane adânci; deşi era construită din lemn şi la

ferestrele cu ochiuri mici nu exista sticlă, rămânea totuşi o clădire impresionată.

M-am aşezat pe patul din odaia mea – propria mea odaie! – şi m-am lăsat cuprins de o surescitare năucitoare. Mă simţeam foarte neliniştit pentru că urma să recit în faţa uriaşului jovial, ferm şi imprevizibil şi a oamenilor săi. Simţeam că trebuia să dovedesc, de îndată şi mai presus de orice îndoială, că eram cărturarul care dorea el să fiu. Mi se ceruse să fac ceva ciudat. Mai ales după ce abia ieşisem din tăcerea în care trăisem atâta vreme, tăcerea pădurii, uitarea mută… Dar recitasem *Sentas* tovarăşilor mei în aceeaşi tăcere, nu? Îl chemasem, şi poemul venise la mine. Era al meu, era în mine. Mi-am amintit tot ce învăţasem în sala de clasă cu…

Mă apropiasem prea mult de zid. Mintea mi-a amorţit. A devenit goală, pustie.

M-am lăsat pe spate şi am moţăit, cred, până ce lumina a devenit roşiatică între cercevelele ferestruicii. M-am sculat şi mi-am pieptănat părul cu degetele cât am putut mai bine şi l-am prins la spate cu un căpeţel de gută de pescuit, fiindcă nu-l mai tăiasem de un an. Asta a fost tot ce am putut face pentru a fi spilcuit. Am coborât scara în sala mare, unde erau adunaţi treizeci-patruzeci de oameni, care sporovăiau între ei ca un stol de grauri.

Am fost salutat, iar Diero, femeia gravă şi cu purtare blândă, în straie negre cu violet, mi-a întins o cupă de vin pe care am băut-o însetat. M-am ameţit imediat. N-am cutezat s-o opresc să nu-mi umple iar cupa, dar am avut înţelepciunea de a nu mai bea. Am privit cupa de argint subţire, gravată cu un model de frunze de măslin, atât de frumos… cum nu mai văzusem niciodată. M-am întrebat dacă în Inima Codrului existau argintari şi de unde provenea argintul. Iar apoi a apărut Barna, uriaş, lângă mine, bubuind cu vocea lui măreaţă. M-a cuprins cu braţul pe după umeri. M-a dus în faţa tuturor, a cerut să se facă linişte, şi-a anunţat oaspeţii că avea o surpriză şi a încuviinţat cu un surâs spre mine.

Mi-a părut rău că nu aveam o liră, aşa cum au trubadurii hoinari ca să stabilească tonul şi atmosfera recitărilor lor. Trebuia să încep în tăcere, ceea ce este greu. Primisem însă o educaţie solidă. Stai drept, Gavir, nu-ţi mai mişca atâta mâinile, vorbeşte din pântec, din adâncul pieptului…

Le-am recitat vechiul poem *Corăbierii din Asion.* Îmi venise în minte în acea seară, pentru că Barna spusese că era din oraşul Asion. Şi speram că s-ar putea potrivi şi celor printre care mă găseam. Este povestea unei corăbii care transportă o comoară între oraşele Ansul şi Asion, de pe coastă. Corabia este atacată de corsari, care ucid echipajul şi poruncesc sclavilor să vâslească spre Insula Sova, la bârlogul lor. Vâslaşii se supun, dar în timpul nopţii se răscoală, îşi desfac lanţurile şi-i omoară pe corsari. După aceea duc corabia cu toate comorile ei în portul Asion, unde Stăpânii Oraşului îi salută ca pe nişte eroi şi-i răsplătesc cu o parte din comoară şi îi eliberează. Poemul are o cadenţă legănată, ca valurile mării, şi i-am văzut pe spectatorii mei în straie fine urmărind povestea cu ochii şi gurile deschise, aidoma fraţilor mei zdrenţăroşi din coliba plină de fum. Eram entuziasmat de cuvinte şi de atenţia lor. Ne aflam toţi acolo, în corabia de pe marea întinsă şi cenuşie.

Am ajuns la final şi, după scurta tăcere care urmează întotdeauna, Barna s-a ridicat cu un muget:

— I-au eliberat! Slavă vouă, Sampa Zămislitorul şi Nimicitorul, i-au eliberat! Eh, asta-i o poveste care-mi place!

M-a strâns din nou în braţe, ca un urs, şi m-a ţinut de umeri, aşa cum îi stătea în obicei, spunând:

— Deşi mă-ndoiesc c-ar fi o istorie adevărată. Recunoştinţă pentru nişte sclavi de pe galeră? N-aş prea crede! Uite, Cărturarule, o să-ţi spun eu un sfârşit mai bun pentru povestea asta: ei n-au mai plecat defel spre Asion, ci au navigat spre miazăzi, hăt departe, înapoi la Ansul, de unde plecaseră cu banii, şi-acolo i-au împărţit şi-au trăit din ei până la sfârşitul vieţilor lor, liberi şi bogaţi!… Ce zici de asta?… Sunt însă versuri bune, versuri măreţe, bine rostite!

M-a bătut pe spinare şi m-a purtat prin sală, prezentându-mă altora, bărbaţi şi femei, care m-au lăudat

şi mi-au vorbit frumos. Mi-am băut vinul şi m-am simţit din nou ameţit. Era foarte plăcut, dar în cele din urmă am fost mulţumit să pot pleca, să urc în mansarda mea, uluit de toate câte se petrecuseră în acea zi lungă, să cad pe patul moale şi să adorm.

Aşa a început viaţa mea în Inima Codrului şi relaţia mea cu ctitorul şi spiritul conducător al acelui loc. Nu puteam gândi decât că Norocul continua să fie alături de mine şi, întrucât nu ştiusem ce să-i cer, el îmi dăduse ceea ce-mi trebuia.

Felul cum mă primise Barna nu fusese doar o fanfaronadă jovială; desigur, aşa ceva exista într-o oarecare măsură aproape în tot ce spunea şi făcea, dar dincolo de ea se afla un scop. El dorise învăţaţi în oraşul lui, oraşul oamenilor liberi, şi nu avusese niciunul.

Mi s-a destăinuit foarte iute. Ca şi mine, crescuse ca sclav într-o casă de seamă, în care stăpânii şi unii sclavi erau educaţi şi unde existau cărţi de citit. Mai mult decât atât, cărturarii care veneau în Asion îi vizitau pe învăţaţii casei şi stăteau de vorbă cu ei; poeţii locuiau acolo, iar filosoful Denneter locuise în casa lor vreme de un an. Toate astea îl fascinaseră şi-l impresionaseră pe băiat, care, la rândul lui, îşi impresionase stăpânii şi pe vizitatori cu iuţeala cu care învăţa, mai ales filosofia. Denneter îl apreciase mult şi dorise să-l ia ca ucenic; ar fi trebuit să fie elevul lui şi să-l însoţească în călătoriile prin lume.

Însă, pe când avea cincisprezece ani, sclavii din marile cvartiruri civice din Asion se răsculaseră. Atacaseră arsenalul străjilor oraşului, folosiseră clădirea aceea drept fortăreaţă şi omorâseră atât străjile, cât şi pe alţii care încercaseră să-i asalteze. Se declaraseră oameni liberi, ceruseră ca oraşul să le recunoască statutul şi-i îndemnaseră pe toţi sclavii să li se alăture. Mulţi sclavi ai caselor o făcuseră şi pentru câteva zile Asionul trăise în panică şi confuzie. Un regiment de armată fusese trimis în oraş, arsenalul fusese asediat şi cucerit, iar rebelii fuseseră masacraţi. După aceea aproape toţi sclavii de parte bărbătească fuseseră suspectaţi. Mulţi fuseseră însemnaţi

cu fierul roşu, pentru a fi marcaţi de-a pururi că nu erau liberi. Având numai cincisprezece ani, Barna scăpase de fierul roşu, dar pentru el se terminase cu discuţiile filosofice şi despre călătorii. Fusese recrutat în cvartirurile civice şi trimis la munci aspre.

— Toată educaţia mea s-a terminat atunci şi acolo. Din ziua aceea, n-am mai ţinut nici măcar o carte în mâini. Am avut însă parte de anii aceia puţini în care am învăţat, am auzit vorbind oameni cu-adevărat înţelepţi şi am ştiut că există o viaţă a minţii, care-i mai presus de orice pe lume. Aşa se face c-am ştiut ce lipseşte de-aici. Aş putea face un oraş de oameni liberi, dar la ce-i bună libertatea pentru un ignorant? Ce-nseamnă libertatea în sine dacă nu puterea minţii de a învăţa ce are nevoie şi de a gândi ce-i place? Chiar dacă trupul ţi-ar fi înlănţuit, dac-ai avea în minte gândurile unui filosof şi cuvintele unui poet, ai putea fi liber de lanţurile tale şi ai păşi printre oamenii cei mai de seamă!

Laudele pe care le aducea învăţăturii m-au mişcat profund. Trăisem printre oameni atât de sărmani, încât pentru ei nu avea niciun înţeles să ştie ceva ce le depăşea cu mult sărăcia, aşa încât considerau inutilă ştiinţa de carte. Le acceptasem judecata, fiindcă le acceptasem sărăcia. Trecuse mult de când nu mă mai gândisem deloc la cuvintele făurarilor; iar când îmi reveniseră în minte, în tabăra lui Brigin, păruse un dar miraculos care nu avusese nimic de-a face cu voinţa sau intenţiile mele. Întrucât eu însumi fusesem atât de sărac, atât de ignorant, nu aveam inimă să spun că ignoranţa nu poate să judece cunoaşterea.

Barna era însă un bărbat care-şi dovedise inteligenţa, energia şi curajul, ridicându-se din sărăcie şi sclavie până la un soi de nobleţe, şi care adusese o sumedenie de oameni alături de el, ducând o viaţă independentă; iar el punea cunoaşterea, învăţătura şi poezia chiar mai presus de aceste realizări. Mi-a fost ruşine de propria-mi slăbiciune şi m-am bucurat pentru tăria lui.

Admirându-l pe Barna tot mai mult, pe măsură ce am ajuns să-l cunosc, am dorit să-i fiu de folos. Deocamdată se

părea însă că nu voia de la mine decât să-i fiu un fel de discipol, să umblu prin oraş alături de el şi să-i ascult gândurile – ceea ce eram încântat să fac –, pentru ca apoi, serile, să recit poezii sau poveşti pentru oaspeţi şi cei care locuiau în casa lui. Am sugerat să-i învăţ pe unii dintre tovarăşii săi să citească, dar mi-a spus că nu existau cărţi din care să predau şi, deşi m-am oferit să le întocmesc eu, nu dorea să-mi irosesc timpul cu-aşa ceva. Aveam să căutăm cărţi şi să le aducem aici, a spus el, să găsim oameni educaţi care să mă ajute, iar după aceea o să avem o şcoală regulată, unde toţi să înveţe ce doresc.

Între timp, unii dintre ai lui m-au convins să-i învăţ, mai exact femeile tinere care locuiau în casă şi căutau un soi nou de distracţie; cu îngăduinţa lui, am organizat o clasă mică de scriere şi citire pentru câteva dintre ele. Barna a râs de mine şi de fete.

— Nu le lăsa să te prostească, Cărturarule. Pe ele nu le interesează literatura! Nu vor decât să stea lângă un tinerel frumuşel.

Împreună cu bărbaţii de care se înconjura, el le-a tachinat pe fete că se transformă în şoareci de bibliotecă, iar ele au renunţat, în scurt timp. Diero a fost singura care a venit mai des.

Diero era o femeie frumoasă, graţioasă şi blândă. Din copilărie fusese educată ca *femeie-fluture. Femeile-fluture* din Asion – un oraş vechi, vestit pentru sărbători, lux şi femei – erau instruite într-o ştiinţă a plăcerilor, mai rafinată şi mai complexă decât orice se cunoştea în Oraşele-Stat.

Dar, aşa cum mi-a spus Diero însăşi, cititul nu se număra printre artele predate *fluturilor.* Ea asculta cu intensitate mistuitoare poeziile pe care le recitam şi manifesta faţă de ele o curiozitate intensă şi în acelaşi timp sfioasă. Am încurajat-o să-mi îngăduie s-o învăţ să scrie şi să silabisească. Era modestă, nu avea încredere în propria-i persoană şi plăcerea ei faţă de învăţătură era o plăcere pentru mine. Barna ne privea lecţiile cu un amuzament prietenos.

Ortacii lui mai vârstnici, care-i fuseseră alături de mulţi ani, erau în foarte mare măsură oamenii săi. Ei îşi păstraseră din anii de sclavie obiceiul de a accepta porunci şi de a nu rivaliza la conducere, ceea ce făcea din ei o tovărăşie plăcută. Mă tratau ca pe un băiat, nu ca pe un concurent, spunându-mi ceea ce trebuia să ştiu şi, ocazional, prevenindu-mă. Barna şi-ar da pentru tine şi haina de pe el, mi-au spus, dar ai încurcat-o dacă i se pare că-i furi fetele! Mi-au spus că Diero venise cu Barna din Asion, când el se eliberase, şi-i fusese iubită mulţi ani. Nu mai juca acum rolul acela, însă era femeia Casei Barna, iar bărbatul care n-o trata cu respect afectuos n-ar fi fost bine-venit acolo.

Barna mi-a explicat într-o zi, pe când stăteam în foişorul din Inima Codrului, că bărbaţii şi femeile ar trebui să fie liberi să se iubească între ei fără legături ipocrite de credinţă făgăduită, care să-i înlănţuiască definitiv. Asta mi-a sunat bine. Despre căsătorie ştiam doar că era pentru stăpâni, nu pentru cei ca mine, aşa încât mă gândisem puţin la ea, sub o formă sau alta. Însă Barna se gândise la astfel de lucruri şi ajunsese la unele concluzii, pe care le legiferase în Inima Codrului. El avea idei şi despre copii, că ar trebui să fie complet liberi, să nu fie pedepsiţi niciodată, să li se îngăduie să alerge cât le făcea plăcere şi să descopere singuri ce li se potrivea cel mai bine să facă. Asta mi s-a părut admirabil. Toate ideile lui mi se păreau aşa.

Eram un ascultător bun, uneori puneam câte o întrebare, dar în general mă mulţumeam să urmăresc nesfârşitele invenţii şi viziunile generoase ale minţii sale. Aşa cum Barna recunoştea singur, el gândea cel mai bine cu glas tare. În scurtă vreme, m-a revendicat ca pe o necesitate pentru el:

— Unde-i Gav-dí? Unde-i Cărturarul? Trebuie să gândesc!

Locuiam în casa lui Barna, dar mergeam adesea să-l văd pe Chamry. El se alăturase breslei cizmarilor, unde trăia confortabil, şi nu se plângea de nimic, decât de puţinătatea femeilor şi a cărnii de oaie.

— Ar trebui să-i trimită pe dijmuitori după nişte oi, să le punem la frigare! obişnuia să spună.

Venne descoperise în scurt timp că, în calitate de vânător, trebuia să-şi petreacă majoritatea timpului în păduri, aşa cum făcuse pentru Brigin, deoarece vânatul din apropierea Inimii Codrului se terminase de mult. În zilele acestea, nu vânătoarea asigura hrana oraşului. O ceată de dijmuitori îi ceruse să-i însoţească pentru a le asigura paza când descoperiseră cât de bine ţintea cu arcul scurt, iar el li se alăturase. Ieşise prima dată la drumul mare cam la o lună după ce ajunseserăm în Inima Codrului.

Dijmuitorii, sau lotrii, ieşeau din oraşul nostru de lemn ca să aştepte negustorii de vite şi căruţele pe drumurile din afara codrului. Ei aduceau acasă turme şi cirezi, căruţe încărcate, vizitii şi cai, sporind astfel bucatele, vehiculele, animalele şi oamenii… dacă aceştia din urmă erau de acord să se alăture Frăţiei. Dacă nu erau de acord, mi-a spus Barna, erau lăsaţi să rătăcească, legaţi la mâini şi la ochi, cu speranţa că următorii trecători îi vor dezlega. A râs cu hohotele lui puternice când mi-a spus că unii vizitii fuseseră jefuiţi de-atâtea ori de Fârtaţii Codrului, încât întindeau singuri braţele, supuşi, pentru a le fi legate.

Existau de asemenea pescarii, care mergeau singuri sau în perechi, chiar în Asion, uneori ca să se târguiască în piaţă pentru lucrurile de care aveam nevoie, însă alteori ca hoţi, pentru a fura din casele bogaţilor şi din sipetele altarelor bogate. În oraş nu se foloseau bani, totuşi Frăţia avea nevoie de ei pentru a cumpăra ceea ce nu puteau prăda lotrii – inclusiv bunăvoinţa aşezărilor din preajma pădurii şi tăcerea neguţătorilor cu care făceau înţelegeri. Lui Barna îi plăcea să se laude că stătea pe o avuţie pe care ar fi invidiat-o marii negustori din Asion. N-am ştiut niciodată unde se ţineau aurul şi argintul. Monedele de bronz şi cupru puteau fi cerute de oricine care mergea într-o aşezare pentru a cumpăra bunuri.

Barna şi ajutoarele lui ştiau cine ieşea din Inima Codrului. Nu o făceau mulţi, şi doar oameni care fuseseră încercaţi şi în care se avea încredere. După cum spunea

Barna, un prostovan care pălăvrăgea într-o berărie ne putea aduce pe cap armata Asionului. Potecile înguste şi întortocheate din codru, care ajungeau la poartă, erau străjuite cu grijă, şi adesea erau schimbate şi şterse, astfel încât urmele căruţelor sau ale cirezilor de vite să nu poată conduce pe nimeni în oraşul de lemn. Mi-am amintit de santinelele pe care le întâlnisem, somaţia şi arbaleta înstrunată. Toţi ştiam că dacă un străjer de potecă vedea pe cineva îndepărtându-se de poartă fără consimţământ, nu trebuia să mai someze, ci putea să tragă imediat.

Venne fusese întrebat dacă nu dorea să fie străjer de potecă, dar nu-i plăcea să fie nevoit să săgeteze pe cineva din spate. I se potriveau mai bine incursiunile asupra convoaielor de căruţe sau furtul vitelor, iar calitatea de lotru îţi conferea un prestigiu special în rândul Fârtaţilor. Barna însuşi spusese că lotrii şi „justiţiarii", cei care se ocupau de ordinea din oraş, erau membrii cei mai valoroşi ai comunităţii. Şi fiecare om din Inima Codrului trebuia să-şi urmeze glasul inimii în a alege ce să facă. Aşa încât Venne plecase vesel cu o bandă de tineri, promiţându-i lui Chamry că se va întoarce cu „o turmă de oi, sau dacă nu, cu o liotă de femei".

În Inima Codrului nu trăiau de fapt multe femei şi toate erau păzite cu gelozie de un bărbat sau de un grup de bărbaţi. Cele pe care le vedeai pe străzi şi în grădini fie că erau însărcinate, fie că târau după ele un cârd de prunci; altfel erau simple spinări cocârjate, care măturau, torceau, săpau, mulgeau, ca bătrânele sclave de oriunde. În casa lui Barna existau mai multe tinere decât oriunde altundeva, fetele cele mai drăguţe şi mai vesele din oraş. Ele se îmbrăcau în straie frumoase, aduse de lotri. Cele care ştiau să cânte din voce sau din liră, ori să danseze, erau şi mai apreciate; lor nu li se pretindea să muncească. Barna spunea că erau „aşa cum trebuie să fie toate femeile: libere, frumoase şi bune".

Îi plăcea să le aibă în jurul lui, şi toate flirtau, îl măguleau şi-l tachinau întruna. El glumea şi le făcea jocul, iar discuţiile serioase le purta întotdeauna cu bărbaţii.

Pe măsură ce timpul trecea şi el mă ţinea drept tovarăş al său aproape permanent, i-am simţit onoarea şi povara încrederii. Am încercat să fiu demn de ea. Am continuat să recit serile în sala mare pentru toţi care doreau să asculte, iar din cauza asta şi pentru că Barna mă avea atât de des alături de el, majoritatea oamenilor mă tratau cu respect, deşi adesea cu invidie, sau mirare, sau superioritate, fiindcă, la urma urmelor, nu eram decât un băiat. Iar unii dintre ei mă considerau, ştiu asta, ca pe un fel de prostovan şcolit. Simţeau că-mi lipsea ceva, că în ciuda nenumăratelor cuvinte pe care le stăpâneam, cunoaşterea mea asupra lumii era săracă şi superficială, ca a unui copil.

Eu însumi ştiam asta, dar nu mă puteam gândi la ea sau la motivul pentru care era aşa. Întorceam spatele gândurilor de felul ăsta şi mergeam cu Barna, îl urmam, aveam nevoie de el. Măreţia fiinţei lui îmi umplea pustietatea.

Nu eram singurul care simţea aşa. Barna era sufletul Inimii Codrului. Viziunile lui, deciziile lui reprezentau întotdeauna puncte de referinţă pentru ceilalţi, voinţa lui era punctul lor de sprijin. Nu-şi impunea autoritatea prin intimidare, ci prin superioritatea energiei şi a inteligenţei, ca şi prin generozitatea imensă a firii: era pur şi simplu acolo înaintea celorlalţi, vedea ce trebuie făcut şi cum trebuie făcut, îi atrăgea să lucreze cu el prin pasiunea, acţiunile şi bunăvoinţa lui. Îi iubea pe oameni, îi plăcea să fie printre ei şi cu ei, credea în frăţie cu toată inima şi sufletul.

Îi cunoşteam visele deja, fiindcă mi le povestea pe când umblam prin oraş, el îndrumând, încurajând şi participând la lucrări, eu ca umbra lui care-l asculta.

Nu-i puteam împărtăşi întotdeauna iubirea pentru Fârtaţii Codrului şi mă întrebam cum putea să-şi mai păstreze răbdarea cu unii dintre ei. Culcuşurile, bucatele şi toate cele necesare vieţii erau împărţite cât mai drept cu putinţă, dar dreptatea aceea era relativă şi întotdeauna o odaie era mai mare decât alta, o felie de plăcintă avea mai multe stafide decât alta. Primul răspuns al multor bărbaţi

faţă de orice inegalităţi percepute era să-i acuze pe alţii de îmbuibare şi să-şi rezolve dihoniile cu pumnii sau cuţitul. Majoritatea fuseseră sclavi în ferme sau în echipele de munci civice din oraşe, brutalizaţi din copilărie, obişnuiţi să dobândească puţinul pe care-l aveau prin forţă şi luptă. Barna dusese şi el viaţa aceea şi-i înţelegea. El avea reguli foarte simple şi foarte stricte, iar justiţiarii lui le aplicau neabătut, totuşi mai existau crime, ca şi încăierări în fiecare seară. Puţinii noştri tămăduitori, cei care dregeau oasele şi scoteau măselele, munceau din greu. La porunca lui Barna, berăria producea o bere slabă, totuşi bărbaţii se puteau îmbăta cu ea dacă nu erau rezistenţi ori dacă beau toată noaptea. Iar când nu erau beţi şi nu se băteau între ei, se plângeau de nedreptate, inechitate sau de treaba pe care o primiseră; ar fi vrut să fie mai puţină, ori de alt fel, ori să lucreze cu alţi tovarăşi şi tot aşa, la nesfârşit. Toate plângerile acelea i se adresau lui Barna.

— Oamenii trebuie să-nveţe cum să fie liberi, mi-a spus el. Să fii sclav este uşor. Ca să fii însă om liber, trebuie să-ţi foloseşti mintea, trebuie să dai aici şi să iei de-acolo, trebuie să-ţi dai ţie însuţi porunci. Ei vor învăţa, Gav, vor învăţa!

Până şi firea lui atât de bună era însă exasperată de cererile ce i se adresau pentru a rezolva pizme mărunte şi putea fi iritat de clevetiri şi de rivalităţile dintre bărbaţii care-i erau cei mai apropiaţi, justiţiarii şi cei din casa lui – practic cârmuitorii noştri, deşi ei nu purtau titluri.

El însuşi nu avea niciun titlu, ci era, simplu, Barna.

Îşi alegea oamenii, care, la rândul lor, îi alegeau pe alţii să-i ajute, întotdeauna cu consimţământul lui. Ştia prea puţine despre alegerile prin vot popular. I-am povestit că unele Oraşe-Stat fuseseră, la un moment dat al istoriei lor, republici sau chiar democraţii, deşi, bineînţeles, doar cei născuţi liberi şi bogaţi aveau drept de vot. Mi-am amintit cele citite despre statul şi oraşul Ansul, aflat hăt departe în miazăzi, care era condus de oficiali aleşi de toţi cetăţenii şi care nu avea sclavi, până nu fusese el însuşi înrobit de un popor războinic sosit din pustiurile răsăritene. Iar Urdile cea

mare, aflată la miazănoapte de Bendile, nu îngăduia nicio formă de servitute; ca şi în Ansul, atât bărbaţii, cât şi femeile de-acolo erau consideraţi cetăţeni, iar toţi cetăţenii aveau drept de vot, alegând consuli pe câte doi ani şi senatori pe câte şase ani. I-am spus lui Barna despre toate aceste organizări politice diferite, iar el a ascultat cu interes şi a preluat elemente din ele, introducându-le în planurile pentru cârmuirea finală a Statului Liber din codru.

Planurile de felul acela constituiau subiectul lui favorit când era în dispoziţie bună. Când ciorovăielile, încăierările, clevetirile şi nenumăratele şi interminabilele detalii legate de aprovizionare, serviciul de pază, construcţii şi toate celelalte activităţi pentru care-şi asuma responsabilitatea îl oboseau şi-i întunecau dispoziţia, el vorbea despre revoluţie – Răscoala.

— În Asion, sunt câte trei-patru sclavi pentru fiecare om liber. În Bendile, cei care muncesc la ferme sunt sclavi. Dacă ei ar putea înţelege cine sunt de fapt… că nimic nu se poate face fără ei! Dacă ei ar putea înţelege cât de mulţi sunt! Dacă şi-ar putea da seama de puterea pe care o reprezintă şi dacă s-ar putea uni! Rebeliunea Arsenalului, de acum douăzeci şi cinci de ani, n-a fost decât o răbufnire. N-a existat un plan, n-au existat conducători adevăraţi. Au avut arme, dar nu au luat decizii. N-au avut unde să se ducă. N-au putut rămâne laolaltă. Ceea ce plănuiesc eu va fi cu totul diferit. Există două elemente esenţiale. Mai întâi, armele – cele pe care le strângem aici. Ni se va răspunde prin violenţă şi va trebui să fim în stare să-i facem faţă cu putere de nebiruit… Apoi, solidaritatea. Trebuie să acţionăm ca unul singur. Răscoala trebuie să izbucnească peste tot în acelaşi timp. În oraşe, la ţară, în sate, în ferme. Un păienjeniş de oameni, care să ţină legătura între ei, care să fie pregătiţi şi informaţi, cu arme la îndemână, care să ştie toţi când şi cum să acţioneze – astfel ca atunci când va fi aprinsă prima torţă, întreaga ţară să izbucnească-n flăcări. Focul libertăţii! Cum e cântecul ăla al tău? *Fii focul nostru… Libertate!*

Cuvintele lui despre Răscoală mă tulburau şi mă fascinau. Fără să înţeleg de fapt care era miza, îmi plăcea să-l aud făcându-şi planuri şi-i ceream adesea detalii. El se înflăcăra şi vorbea plin de pasiune. Mi-a spus:

— Tu mă readuci la inima mea, Gav. Încercarea de a face lucrurile să meargă strună aici mă rodea pe dinăuntru. Priveam doar ce trebuie făcut în continuare şi uitam motivul pentru care o facem. Am venit aici ca să construiesc o fortăreaţă, unde să pot aduna oameni şi arme, un centru din care bărbaţii se vor întoarce, un păienjeniş în Oraşele-Stat din miazănoapte şi în Bendile, care să acţioneze pentru a-i aduce alături de noi pe toţi sclavii din Asion, din Casicar şi de la ferme. Ca să-i pregătesc pentru Răscoală, astfel ca, atunci când va sosi clipa, stăpânii să n-aibă unde se retrage. Ei îşi vor trimite armatele, dar pe cine vor ataca ele, când stăpânii sunt ostatici în propriile lor case şi ferme, şi când oraşul în sine se află în mâinile sclavilor? În toate casele din oraş, stăpânii vor fi închişi în cvartiruri, aşa cum ne închideau pe noi când apărea ameninţarea unui război, însă acum stăpânii vor fi cei încuiaţi, în vreme ce sclavii vor conduce gospodăriile, aşa cum au făcut-o de altfel dintotdeauna, vor apăra pieţele şi vor cârmui oraşul. În sate şi în ferme, la fel, stăpânii vor fi sub cheie şi sclavii vor prelua totul, făcând muncile pe care le-au făcut mereu, atât doar că acum ei vor da porunci… Bun, iar apoi armata va veni şi va ataca, însă dacă va ataca, primii vor muri ostaticii, stăpânii, care vor guiţa după îndurare: *Nu le-ngăduiţi să ne măcelărească! Nu atacaţi, nu atacaţi!* Generalul îşi va spune, nu-i mare lucru, doar nişte sclavi înarmaţi cu furci şi cuţite de bucătărie, care vor da bir cu fugiţii de îndată ce vom înainta; şi va trimite o trupă care să cucerească ferma. Soldaţii vor fi tăiaţi bucăţi-bucăţele de către sclavii înarmaţi cu săbii şi arbalete, care vor crea ambuscade, bărbaţi cu instrucţie militară care vor lupta pe propriul lor teren. Ei nu vor lua prizonieri. Şi-l vor aduce pe unul dintre stăpânii care guiţă, poate pe Tată, într-un loc unde soldaţii îl pot vedea, şi vor spune: *Aţi atacat, aşa că el moare,* şi-i vor reteza capul. *Dacă veţi ataca din nou, vor*

muri şi mai mulţi. Iar asta se va petrece în toată ţara – în toate fermele, satele, oraşele şi-n Asion însuşi – marea Răscoală! Şi nu se va sfârşi până ce stăpânii nu-şi vor cumpăra libertatea cu toţi bănuţii pe care-i au şi cu tot ce deţin. Atunci, ei vor fi scoşi din cvartirurile încuiate şi vor putea-nvăţa cum trăiesc oamenii obişnuiţi.

Şi-a lăsat capul pe spate şi a hohotit de râs, mai vesel decât îl văzusem de multe zile.

— Oh, cât de bine îmi faci tu, Gav! a spus.

Tabloul pe care-l zugrăvise fusese fantastic, dar în acelaşi timp teribil de viu, fascinându-mă şi convingându-mă.

— Dar cum vei ajunge la sclavii din ferme, la sclavii caselor din oraş? am întrebat, străduindu-mă să par pragmatic şi cunoscător.

— Asta-i strategia, exact! S-ajungi în case, în cvartiruri şi în satele de sclavi, să trimiţi oameni să stea de vorbă cu ei – să-i prindem în păienjenişul nostru! Să le-arătăm ce pot face şi cum să facă. Să-i lăsăm să pună întrebări. Să-i determinăm să-nţeleagă singuri, să-şi facă propriile planuri... atâta timp cât ştiu că trebuie să aştepte semnalul nostru. Asta va dura: să-ntindem păienjenişul, să punem planul în aplicare în oraşe şi-n sate. În acelaşi timp însă, nu-l putem construi prea-ncet, deoarece dacă va dura prea mult, vor scăpa zvonuri, proştii vor începe să flecărească şi stăpânii vor deveni atenţi – *Ce-i cu-atâta vorbărie în cvartiruri? Ce se şopteşte-n bucătărie? Ce face fierarul ăla acolo?...* Iar atunci va fi pierdut marele câştig al surprizei. Totu-i să acţionezi la momentul potrivit.

Pentru mine, Răscoala aceea nu era decât un simplu basm. În mintea lui, urma să aibă loc în viitor, o răzbunare de proporţii, o îndreptare a trecutului. În mintea mea însă nu exista niciun trecut.

Mie nu-mi mai rămăseseră decât cuvintele – poemele pe care le auzeam în cap, poveştile şi istoriile pe care le puteam aduce înaintea ochiului minţii, de unde să le citesc. Nu ridicam privirea de la cuvinte la ceea ce fusese în jurul lor. Când îmi desprindeam ochii de la ele, reveneam la

intensitatea vie a momentului, acum şi aici, deloc în trecut, nici umbre, nici amintiri. Cuvintele soseau când aveam nevoie de ele, venind de niciunde. Numele meu era un cuvânt. Etra era un cuvânt. Asta era tot; ele nu aveau înţeles şi nu aveau trecut. Libertatea era un cuvânt dintr-o poezie. Un cuvânt frumos, iar frumuseţea era tot înţelesul pe care-l avea.

Schiţându-şi mereu planuri de viitor şi visuri, Barna nu m-a întrebat niciodată despre trecutul meu. În schimb, într-o bună zi, mi-a povestit el însuşi despre acest trecut. Vorbise despre Răscoală şi poate că răspunsesem fără entuziasm, întrucât propria mea senzaţie de pustietate mă împiedica uneori să răspund convingător. El sesiza iute asemenea stări.

— Să ştii c-ai făcut ceea ce trebuia să faci, Gav, mi-a spus, privindu-mă cu ochii lui limpezi. Ştiu la ce te gândeşti. La perioada pe care-ai petrecut-o în oraş... Îţi spui: „Ce prost am fost! Să fug de-acolo şi să flămânzesc, să trăiesc într-o pădure printre ignoranţi, să trudesc mai mult decât am făcut-o vreodată ca sclav în casa stăpânilor mei! Asta-nseamnă libertate? N-am fost oare mai liber acolo, vorbind cu oameni învăţaţi, citind cărţile poeţilor, dormind în pat moale şi trezindu-mă la căldurică? N-am fost mai fericit acolo?” Nu, să ştii că n-ai fost. N-ai fost fericit, Gav. O ştiai în adâncul inimii şi de-aceea ai fugit. Mâna stăpânului era mereu deasupra ta.

A suspinat şi a rămas o vreme privind focul; era toamnă şi în aer se simţea răcoare. L-am ascultat aşa cum îl ascultam spunându-şi toate poveştile, fără argumentări sau întrebări.

— Ştiu cum a fost, Gav. Ai fost sclav într-o casă mare, o casă bogată din oraş, cu stăpâni buni care ţi-au asigurat educaţie. Oho, ştiu asta! Şi-ai crezut c-ai putea fi fericit, pentru că aveai puterea de a învăţa, de a citi, de a preda... de a deveni un om înţelept, un învăţat. Ei ţi-au oferit toate astea. Ei ţi le-au îngăduit. Da, da! Dar, deşi ţi-a fost acordată puterea de *a face* anumite lucruri, n-aveai putere *asupra* vreunui om sau lucru. Puterea aceea era numai a

lor. A stăpânilor. A proprietarilor. Şi indiferent dac-o ştiai sau nu, în toate oscioarele trupului tău şi în toate fibrele minţii tale simţeai mâna stăpânului care te ţinea, te controla, te apăsa. Orice putere pe care ai fi avut-o, în termenii aceia, era lipsită de valoare. Pentru că nu era altceva decât puterea lor acţionând prin tine. Folosindu-te... Ei îţi îngăduiau să pretinzi că era a ta. Tu şterpeleai un pic de libertate, un crâmpei, nimic mai mult, de la stăpânii tăi, şi pretindeai că era a ta, iar asta era de-ajuns pentru a te simţi fericit. Aşa-i? În acelaşi timp însă, creşteai, deveneai bărbat. Iar pentru un bărbat, Gav, nu există fericire decât în propria-i libertate. În libertatea lui de a face ce vrea să facă. Şi de aceea, voinţa ta şi-a căutat libertatea deplină. Aşa cum s-a-ntâmplat cu voinţa mea, cu multă vreme-n urmă.

S-a întins spre mine şi m-a pocnit uşor pe genunchi.

— Nu privi aşa trist, a spus, şi zâmbetul alb i-a fulgerat în barba cârlionţată. Ştii foarte bine c-ai făcut ceea ce trebuia să faci! Să fii mulţumit de asta, aşa cum sunt şi eu!

Am încercat să-i spun că eram mulţumit de asta.

A plecat să-şi vadă de treburi şi m-a lăsat reflectând lângă foc. Tot ce spusese era adevărat. Era adevărul.

Dar nu adevărul meu.

Am întors spatele poveştii lui şi m-am uitat înapoi, pentru prima dată după... după cât timp? M-am uitat în spatele zidului pe care-l ridicasem pentru a mă împiedica să-mi amintesc. M-am uitat şi am văzut adevărul: fusesem sclav într-o casă mare, o casă bogată, în oraş, supus faţă de stăpâni, fără altă libertate decât cea pe care mi-o acordau ei. Şi fusesem fericit.

În casa sclaviei mele cunoscusem o iubire atât de mare, încât nu puteam suporta să mă gândesc la ea, pentru că atunci când o pierdusem, pierdusem totul.

Toată viaţa mea fusese clădită pe încredere, iar încrederea aceea fusese trădată de Familia de Arcamand.

Arcamand: odată cu numele, odată cu acest cuvânt, toate cele pe care le uitasem, toate cele pe care refuzasem să mi le amintesc au revenit şi au fost din nou ale mele, iar odată cu ele toată durerea de nerostit pe care o negasem.

Am stat lângă foc, cu spatele la odaie, aplecat în faţă, cu palmele încleştate pe genunchi. Cineva s-a apropiat şi a rămas în faţa vetrei pentru a se încălzi: Diero, o prezenţă blândă, înfăşurată într-un şal lung din lână fină, deschisă la culoare.

— Gav, a întrebat ea încetişor, ce s-a-ntâmplat?

Am încercat să-i răspund şi am izbucnit în suspine. Mi-am ascuns faţa cu palmele şi am plâns în hohote.

Diero s-a aşezat alături de mine, pe scaunul de piatră de lângă vatră. M-a cuprins în braţe şi m-a ţinut cât timp am plâns.

— Povesteşte-mi, spune-mi, a zis în cele din urmă.

— Sora mea. Ea a fost sora mea, am spus.

Iar cuvântul acela a declanşat iarăşi suspinele, atât de profunde, încât n-am mai putut respira.

Ea m-a ţinut în braţe şi m-a legănat o vreme, până am fost în stare să-mi ridic capul şi să-mi şterg nasul şi faţa. Apoi a repetat:

— Povesteşte-mi.

— Ea a fost mereu acolo, am zis.

Şi aşa, plângând, în fraze întrerupte şi dezlânate, lipsite de ordine cronologică, i-am povestit despre Sallo, despre viaţa noastră, despre moartea ei.

Zidul uitării fusese doborât. Puteam să gândesc, să vorbesc, să-mi amintesc. Eram liber. Libertatea însemna o suferinţă îngrozitoare.

În acea primă oră zguduitoare, m-am întors iar şi iar la moartea lui Sallo, cum murise ea, de ce murise ea – toate întrebările pe care refuzasem să mi le pun.

— Mama a ştiut… trebuie să fi ştiut despre asta, am spus. Poate că Torm le-a luat pe Sallo şi Ris din odăile de mătase fără să-ntrebe, fără să ceară voie, se pare că aşa ar fi stat lucrurile. Însă celelalte femei de-acolo ar fi ştiut… ele s-ar fi dus la Mama şi i-ar fi spus – *Torm-dí le-a luat pe Sallo şi pe Ris, Mamă… ele n-au vrut să meargă, plângeau… Tu i-ai spus că le poate lua? Vei trimite după ele?…* Dar ea n-a făcut-o. Ea n-a făcut nimic! Poate că Tata i-a spus să nu se-amestece. El l-a favorizat dintotdeauna pe Torm. Sallo

spunea asta, Sallo spunea că el îl ura pe Yaven şi-l favoriza pe Torm. Dar Mama… ea a ştiut… ea a ştiut unde le duceau Torm şi Hoby, în locul acela, la bărbaţii aceia, bărbaţi care le foloseau pe fete ca pe nişte animale, care… Ea a ştiut asta. Ris era fecioară. Şi Mama i-o dăduse ea însăşi pe Sallo lui Yaven. Totuşi l-a lăsat pe celălalt fiu al ei s-o ia şi s-o dea… Cum au omorât-o? Oare a-ncercat să se lupte cu ei? Nu putea. Atâţia bărbaţi… Au siluit-o, au torturat-o, pentru asta voiau fete, să le audă ţipând… să le tortureze şi să le omoare, să le-nece… Când Sallo a murit. După ce am văzut-o. Am văzut-o moartă. Mama a trimis după mine. A numit-o „dulcea noastră Sallo”. Mi-a dat… mi-a dat bani… pentru sora mea…

Un sunet mi-a răzbătut atunci din gâtlej, nu un suspin, ci un vaier răguşit. Diero m-a strâns cu putere. N-a spus nimic.

Am tăcut în cele din urmă. Eram sfârşit.

— Ne-au trădat încrederea, am rostit.

Am simţit-o pe Diero încuviinţând. A stat lângă mine, cu mâna ei peste mâna mea.

— Asta-i, a zis aproape neauzit. Dacă respecţi sau nu încrederea. Pentru Barna, puterea înseamnă totul. Dar nu-i aşa. Importantă este încrederea.

— Ei au avut puterea să înşele încrederea, am rostit cu amărăciune.

— Chiar şi sclavii au puterea asta, a spus ea cu glas blând.

Capitolul 10

După aceea, am rămas câteva zile în odaia mea. Diero i-a spus lui Barna că eram bolnav. Eram într-adevăr bolnav, de durerea şi furia pe care nu fusesem în stare să le simt în nenumăratele luni de când plecasem din cimitirul de pe malul Nisasului. Fugisem atunci, cu trupul şi cu sufletul. Acum, în cele din urmă, mă oprisem din fugă şi privisem înapoi. Dar drumul de întoarcere era lung, foarte lung.

Nu puteam reveni trupeşte la Arcamand, deşi mă gândisem de-atâtea ori s-o fac. Eu însă fugisem de Sallo, de toate amintirile mele despre ea, fusesem nevoit să mă întorc la ea şi să-i îngădui să se întoarcă la mine. N-o mai puteam respinge pe Sallo, iubirea mea, sora mea, fantoma mea.

S-o jelesc îmi aducea uşurare, dar niciodată pentru multă vreme. De fiecare dată, mâhnirea pură era sufocată de mânie, vinovăţie amară, autoînvinuire, ura lipsei de iertare. Odată cu Sallo mi-au revenit în minte toate feţele, glasurile şi trupurile pe care le ţinusem departe de mine pentru atâta vreme, tăinuindu-le în spatele unui zid. De multe ori, nu mă puteam gândi defel la Sallo, ci doar la Torm, la trupul lui voinic şi mersul clătinat; la Mama şi Tata lui Arca sau la Hoby. Hoby, care o împinsese pe Sallo în trăsură în timp ce ea striga după ajutor. Hoby, fiul bastard al Tatălui, plin de invidie şi ranchiunos, care ne ura pe mine şi pe Sallo mai presus de orice. Hoby, care aproape că mă înecase odată. Poate că ei… La bazinul acela… Poate că Hoby fusese cel care…

M-am ghemuit pe podeaua odăii mele, îndesându-mi în gură pulpana pelerinei, pentru ca nimeni să nu mă poată auzi strigând.

Diero venea în odaia mea o dată sau de două ori pe zi şi, deşi nu puteam suporta să las pe altcineva să mă vadă în starea aceea, nu mă făcea să-mi fie ruşine, ci, dimpotrivă, îmi aducea puţină demnitate. În ea exista un calm trist,

blând, nepăsător, pe care-l puteam împărtăşi când era cu mine. O iubeam pentru asta şi-i eram recunoscător.

M-a silit să mănânc câte ceva şi să mă îngrijesc. Uneori reuşea să mă facă să gândesc că ajunsesem la disperarea asta tocmai pentru a găsi o cale prin ea, o cale înapoi spre viaţă.

În cele din urmă, când am coborât din nou scara, m-a însoţit ca să-mi dea curaj.

Barna, căruia i se spusese că avusesem febră, m-a tratat cu bunătate şi mi-a spus că nu trebuia să recit până nu mă înzdrăveneam complet. Aşa încât, deşi mi-am petrecut iar zilele aproape tot timpul cu el, în serile de iarnă m-am dus adesea în odăile tăcute ale lui Diero şi am vorbit doar cu ea. Abia aşteptam momentele acelea şi mi le aminteam cu drag după aceea, gândindu-mă la salutul ei de întâmpinare, la surâsul şi mişcările-i line, care erau experte şi manierate ca ale unei actriţe sau dansatoare, şi care-i exprimau totuşi firea adevărată. Ştiam că-i plăceau vizitele mele şi discuţiile noastre molcome. Diero şi cu mine ne iubeam, deşi ea nu m-a mai ţinut niciodată în braţe, ci doar atunci, lângă vatra mare, când mă lăsase să plâng.

Oamenii glumeau în legătură cu noi, puţin, grijuliu, trăgând cu ochiul la Barna, ca să se asigure că nu-l jigneau. Mai presus de orice, el părea amuzat de ideea că vechea lui iubită îl consola pe tânărul lui cărturar. Nu făcea glume sau aluzii în privinţa asta, o delicateţe neobişnuită pentru el; însă oricum o trata întotdeauna pe Diero cu respect. Ei însă nu-i păsa ce gândeau sau spuneau alţii.

Cât despre mine, dacă Barna credea că eu şi Diero eram amanţi, măcar nu mă mai suspecta că-i „fur” fetele. Deşi erau atât de frumoase şi aparent atât de disponibile, încât puteau înnebuni un băiat de vârsta mea, disponibilitatea lor era neadevărată, o capcană, aşa cum bărbaţii din casă mă avertizaseră aproape din capul locului. Dacă Barna o să-ţi dea o fată, îmi spuseseră ei, ia-o, dar numai pentru noaptea aceea şi nu-ncerca nimic pe furiş cu vreuna dintre favoritele lui! Şi pe măsură ce m-au cunoscut mai bine şi au ajuns să se încreadă în discreţia mea, mi-au relatat poveşti teribile

despre gelozia lui. Odată, când găsise un bărbat cu o fată pe care o dorea el însuşi, îi rupsese încheieturile mâinilor ca pe nişte beţe şi apoi îl alungase în pădure, să moară de foame.

N-am crezut în întregime poveştile acelea. La urma urmelor, bărbaţii înşişi puteau fi geloşi pe mine şi nu le-ar fi părut rău să mă sperie, să mă alunge de lângă fete. Deşi eram tânăr, unele erau încă şi mai tinere; iar altele flirtau în mod prudent, lăudându-mă şi răsfăţându-mă, spunându-mi *Cărturar-dí,* rugându-mă graţios să recit o poveste de iubire şi „fă-ne să plângem, Gav, sfărâmă-ne inimile!” Iar după o vreme am redevenit trubadurul lor. Cuvintele îmi reveniseră.

În prima criză de agonie, când recuperasem din memorie toate frânturile de amintiri, nu reuşisem s-o văd decât pe Sallo, moartea ei şi viaţa mea din Arcamand şi Etra. Multe zile după aceea am crezut că asta va fi tot ce-mi voi putea aminti vreodată. Nu doream să-mi amintesc nimic din ce învăţasem acolo, în casa ucigaşilor. Întreaga mea comoară de istorie, versuri şi poveşti era pătată de crima lor. Nu doream să ştiu ce mă învăţaseră ei. Nu doream nimic din ce-mi dăduseră, nimic din ce le aparţinea stăpânilor. Am încercat să alung totul din mine, să uit, aşa cum îi uitasem pe ei.

Însă era o prostie, iar în adâncul inimii o ştiam. Tămăduirea se făcea încetişor, deşi părea, aşa cum se întâmplă întotdeauna, că nu se întâmpla nimic. Treptat, am îngăduit să-mi revină în minte toate cele pe care le învăţasem şi nu erau pătate, nu erau pângărite. Nu aparţineau stăpânilor, nu erau ale lor, ci ale mele. Era tot ce avusesem vreodată cu adevărat. De aceea am renunţat la efortul de a uita, şi tot ce învăţasem vreodată din cărţi mi-a revenit în cap cu limpezimea şi desăvârşirea pe care unii le găsesc neobişnuite, deşi darul ăsta nu este atât de rar. O dată în plus, am putut să intru în gând în sala de clasă sau în biblioteca din Arcamand, să deschid o carte şi s-o citesc. Stând în faţa celor adunaţi în sala înaltă din lemn, puteam să deschid gura şi să rostesc primele cuvinte ale unui poem

sau ale unei povestiri, pentru ca după aceea restul să urmeze de la sine, poezia recitându-se şi cântându-se prin mine, istoria reînnoindu-se în sine aidoma unui râu care curge.

Majoritatea celor de-acolo credeau că improvizam, că eu eram făurarul, poetul, incredibil de inspirat ca să revărs întruna din mine hexametri. Nu avea rost să-i contrazic în această privinţă. În general, se zice că oamenii ştiu mai bine decât orice meşteşugar cum se face meşteşugul lui, şi i-o spun fuduli; iar el ar face bine să-şi ţină părerea pentru sine.

În Inima Codrului nu existau multe alte moduri de distracţie. Unele fete şi câţiva bărbaţi ştiau să cânte ori să joace, iar ei şi cu mine aveam parte mereu de o audienţă binevoitoare. Barna stătea în jilţul cel mare, mângâindu-şi barba bogată şi cârlionţată, atent şi încântat. Unii, prea puţin interesaţi de istorii sau de poezie, veneau fie pentru a-i intra în graţii, fie pur şi simplu pentru că doreau să fie alături de el şi să-i împărtăşească plăcerea.

Şi el continua să mă ducă peste tot, vorbindu-mi despre planurile lui. Astfel, vorbind şi ascultând, dar şi bucurându-mă de timp liber şi confort pentru a gândi – întrucât gândirea e mult mai sprinţară când stai la căldură, cu haine uscate şi burta plină –, am trecut prin iarna aceea, cercetând tot ce recuperasem când revenisem în cele din urmă la Sallo a mea şi putusem s-o jelesc, să-mi înţeleg pierderea şi să mă uit la ce fusese viaţa mea şi ce ar fi putut ajunge.

Continua să-mi fie greu să mă gândesc, câtuşi de puţin, la Mama şi Tatăl familiei Arca. Mintea nu mi se limpezea deloc în privinţa lor. Mă gândeam însă adesea la Yaven. Îmi spuneam că el nu ne-ar fi trădat încrederea. M-am întrebat dacă se răzbunase după ce se întorsese acasă, oricât de inutil ar fi fost un asemenea gest. Cu siguranţă, n-avea să-i ierte pe Torm şi Hoby, oricât de mult ar fi trebuit să amâne pedeapsa. Yaven era un bărbat de onoare şi o iubise pe Sallo.

Pe de altă parte, putea să fi murit, ucis la asediul cetăţii Casicar. Umbla vorba că războiul acela fusese un dezastru la fel de mare pentru Etra, pe cât fusese asediul oraşului Etra pentru Casicar. Era posibil ca acum Torm să fie moştenitorul clanului Arca. Era un gând dinaintea căruia mintea mea continua să se retragă, brusc înfiorată.

Mă puteam gândi la Sotur doar cu suferinţă sfredelitoare şi durere. Ea ne rămăsese credincioasă în măsura în care putuse. Singură acolo, oare ce se alesese de ea? Avea să se mărite, probabil că se măritase deja, în altă Casă – una în care nu exista Everra, nu exista bibliotecă, nu existau prieteni şi nu exista scăpare.

M-am gândit iar şi iar la seara aceea când Sallo şi cu mine stătuserăm de vorbă în bibliotecă, iar Sotur intrase şi ele încercaseră să-mi spună de ce se temeau. Se îmbrăţişaseră, iubitoare, neajutorate.

Dar eu nu înţelesesem.

Nu doar Familia le trădase. Eu însumi le trădasem. Nu prin fapte… pentru că… oare ce aş fi putut face eu? Dar ar fi trebuit să înţeleg. Nu dorisem să văd. Mă orbisem singur cu încrederea mea. Crezusem că autoritatea stăpânului şi supunerea sclavului reprezentau o încredere reciprocă sfântă. Crezusem că dreptatea poate exista într-o societate întemeiată pe nedreptate.

Credinţa în minciună este viaţa minciunii. Versul din cartea lui Caspro mi-a revenit în minte şi a tăiat ca un brici.

Onoarea poate exista oriunde, iubirea poate exista oriunde, însă dreptatea poate exista doar printre oameni care şi-au clădit relaţiile pe ea.

Mi s-a părut că acum înţelegeam planurile lui Barna privind Răscoala, că acum căpătau sens pentru mine. Tot răul acela sorocit de Străbuni, donjonul de stăpânire şi sclavie, avea să fie smuls din temelii şi răsturnat, înlocuit de dreptate şi libertate. Visul avea să se transforme în realitate. Iar Norocul mă adusese aici, în locul din care urma să înceapă marea schimbare, căminul şi centrul libertăţii ce avea să fie.

Doream să fiu unul dintre cei care s-o preschimbe în realitate. Am început să visez că mergeam la Asion. Mulţi Fârtaţi ai Codrului erau din oraşul acela, o cetate mare cu numeroşi oameni liberi şi oameni eliberaţi, neguţători şi meşteşugari, printre care un sclav fugar se putea amesteca, fără să fie supus întrebărilor sau bănuit. Cei din păienjenişul lui Barna circulau adesea într-o parte şi-ntr-alta, dându-se drept neguţători, cumpărători de vite, sclavi trimişi cu comisioane de către fermieri şi aşa mai departe. Doream să mă alătur lor. În Asion existau bărbaţi educaţi, atât nobili, cât şi oameni liberi, cărora mă puteam prezenta ca fiind eu însumi – un om liber care căuta de lucru, şcolit, capabil să scrie, să recite sau să-i înveţe carte pe alţii. Iar aşa, puteam contribui la efortul lui Barna, punând temelia Răscoalei printre sclavii pe care aveam să-i întâlnesc.

Barna mi-a interzis cu desăvârşire să fac asta.

— Vreau să stai aici, mi-a spus. Am nevoie de tine, Cărturarule!

— Ai mai multă nevoie de mine acolo, am zis.

El a clătinat din cap.

— E prea periculos. Într-o bună zi, poţi fi întrebat de unde ai învăţat toate lucrurile alea, te-ai gândit vreodată? Şi ce-o să le răspunzi?

Mă gândisem deja la asta.

— O să le spun că am urmat şcoala în Mesun, unde-i Universitatea, şi apoi am venit în Asion, deoarece în Urdile sunt prea mulţi învăţaţi, iar în Bendile se câştigă mai bine.

— În Asion vor fi cărturari din Universitate care vor zice că nu, băiatul ăsta n-a trecut niciodată pe-acolo.

— Sute de oameni merg la colegii. Nu se pot cunoaşte toţi între ei.

Am argumentat susţinut, dar el a clătinat din capul său mare şi cârlionţat, iar râsul i s-a preschimbat într-o expresie aproape încruntată.

— Ascultă-mă, Gav, îţi spun că un om învăţat iese-n evidenţă. Iar tu eşti deja faimos. Flăcăii duc vorba când pleacă, înţelegi? Îi conving pe săteni şi pe cei din aşezările micuţe să vină aici ca să ni se-alăture. Ei te laudă. Unul

dintre noi, zic ei, poate spune orice poezie sau poveste care-a existat vreodată! Şi nu-i deocamdată decât un băiat, o minune a lumii! Eu zic că nu te poţi duce-n Asion când faima numelui tău a ajuns deja acolo.

M-am holbat la el.

— Numele meu? Ei îmi rostesc numele?

— Spun numele pe care ni l-ai zis tu însuţi, a răspuns netulburat.

Bineînţeles că el – şi toţi ceilalţi cu excepţia lui Chamry Bern – presupunea că *Gav* era un nume fals. Nimeni de aici, nici chiar Barna, nu-şi folosea numele pe care-l avusese ca sclav.

Când mi-a zărit expresia feţei, Barna s-a schimbat la chip.

— Mărite zeu Nimicitor! a spus el. Ţi-ai păstrat numele pe care l-ai avut în Etra?

Am încuviinţat din cap.

— Ei bine, a urmat el după un minut, dacă vei pleca vreodată de-aici, ia-ţi un nume nou! Dar ăsta-i un motiv în plus pentru mine să-ţi spun să rămâi! Foştii tăi stăpâni pot să fi trimis vorbă că le-a fugit un sclav isteţ, pentru educaţia căruia au cheltuit atâţia bani. Nu le place să lase fugarii să scape. Li se răscolesc măruntaiele. Aici suntem destul de departe de Etra, însă nu poţi să ştii niciodată.

Până atunci nu mă gândisem că puteam să fi fost dat în urmărire. Când părăsisem cimitirul şi plecasem în sus pe Nisas, fusese ca o moarte. Mă îndepărtasem de toate, nedorind nimic, mergând nicăieri. Nu avusesem temeri, atunci, fiindcă nu avusesem nici dorinţe. Când reîncepusem să trăiesc, aici, tot nu avusesem temeri. Ajunsesem atât de departe în propria-mi minte, încât nu mă gândisem niciodată că mă va urmări cineva din vechea mea viaţă.

— Ei cred c-am murit, am rostit în cele din urmă. Ei cred că m-am înecat chiar în dimineaţa aceea.

— De ce ar fi crezut aşa ceva?

Am tăcut.

Nu-i spusesem lui Barna nimic despre viaţa mea. Nu vorbisem despre viaţa mea niciodată, cu nimeni, în afară de Diero.

— Ai lăsat nişte straie pe malul râului, da? a întrebat el. Da, s-ar putea să-i fi păcălit cu şiretlicul ăsta vechi. Erai însă un bun de preţ. Dacă proprietarii tăi cred c-ai putea fi în viaţă, vor ţine urechile larg deschise. N-a trecut decât un an sau doi, da? Să nu crezi niciodată că eşti în siguranţă – decât aici! Şi le-ai putea spune flăcăilor c-ai venit din Pagadi sau din Piram, pentru ca ei să nu pomenească de Etra dacă vorbesc despre tine, ai înţeles?

— Aşa o să fac, am încuviinţat spășit.

Oare stupiditatea mea chiar nu avea margini? Oare nu exista limită pentru răbdarea pe care Norocul o avusese cu mine?

Mi-am reînnoit totuşi cererea de a merge în Asion. Barna a zis:

— Eşti un om liber, Gav. Eu nu-ţi dau porunci! Dar îţi spun că încă nu-i momentul să te duci acolo. N-ai fi în siguranţă. Prezenţa ta în Asion acum i-ar putea primejdui pe alţii de-acolo şi-ntregul plan al Răscoalei. Când va sosi timpul să mergi acolo, o să-ţi spun. Până atunci, dacă te vei duce, o vei face împotriva voinţei mele.

Nu l-am putut contrazice.

La începutul primăverii, au sosit doi nou-veniţi, fugari dintr-o gospodărie din Asion, ascunşi într-un car cu coviltir, plin de mărfuri, condus de cei din *plasa de păianjen* a lui Barna. Au adus cu ei, furate din casa stăpânilor lor, o sumă frumuşică de bani şi o cutie lunguiaţă.

— Ce-s astea? a întrebat unul dintre oamenii lui Barna, deschizând cutia şi ridicând un pergament, care a lunecat de pe baghetă şi s-a derulat la picioarele lui. Pânzeturi, da?

— Este ceea ce-am cerut eu, a răspuns Barna. O carte. Ia vezi, ai grijă cu ea!

Într-adevăr, le ceruse celor din „plasa de păianjen” să facă rost de cărţi. Până acum, nimeni nu venise cu aşa ceva, deoarece majoritatea celor recrutaţi – ca şi cei care-i recrutaseră – erau analfabeţi şi n-aveau habar unde să

caute cărţi, mai ales că unii, ca bărbatul acesta, nici nu ştiau cum arăta o carte.

Nou-sosiţii erau şcoliţi, unul ştiind să socotească, iar celălalt pricepându-se să recite. Cărţile erau de toate felurile: unele, suluri de pergamente; altele, paginate şi legate; dar toate puteau fi folositoare pentru predare; iar una a fost o adevărată comoară pentru mine: un exemplar tipărit, micuţ şi elegant al *Cosmologiilor* lui Caspro, care avea să înlocuiască manuscrisul primit de la Mimen, după care îmi păruse rău, când începusem să-mi amintesc ce pierdusem şi lăsasem în Arcamand.

Noii recruţi erau, aşa cum spusese Barna, o captură bună: socotitorul îl ajuta să ţină catastife de plăţi şi încasări, iar recitatorul putea declama fabule şi epopei despre ţinutul Bendile, ore la rând, astfel că-mi oferea o pauză.

Abia aşteptasem să stau de vorbă cu oamenii aceia educaţi, totuşi întâlnirea noastră n-a fost ceea ce sperasem. Socotitorul ştia doar cifre şi calcule, pe când recitatorul, Pulter, a anunţat fără echivoc că era mai vârstnic şi mai cultivat decât mine, şi că pretenţiile mele de cărturărie nu mă calificau pentru a conversa cu o persoană cu adevărat învăţată. Era invidios pentru că majoritatea oamenilor noştri erau mai încântaţi de recitările mele decât de ale lui, deşi în scurt timp a avut propriii săi admiratori. Eu fusesem învăţat să las cuvintele să lucreze, pe când el alterna între strigăte şi şoapte, cu pauze prelungi, intonaţii dramatice şi tremolouri înfrigurate de emoţie.

Exemplarul din *Cosmologii* era al său, însă nu-l interesa lectura lui Caspro, spunând că toţi poeţii moderni erau obscuri şi perverşi. Mi-a dăruit mie cartea şi doar pentru gestul ăsta i-aş fi iertat toate insultele şi tremolourile. Consideram poemul dificil, dar reveneam adesea la el. Uneori, i-am citit din el lui Diero, în după-amiezile tăcute petrecute în camera ei.

Prietenia ei nu semăna cu nimic altceva din viaţa mea. Doar cu ea puteam vorbi despre traiul din Arcamand. Când eram împreună, nu simţeam nicio dorinţă de răzbunare, de răsturnare a ordinii sociale sau furie la adresa sărmanilor

Străbuni, morţi şi neputincioşi. Ştiam ce pierdusem şi-mi puteam aminti ce avusesem. Deşi nu fusese niciodată în Etra, Diero era legătura mea cu oraşul acela. N-o cunoscuse pe Sallo, totuşi ea mi-a readus-o pe Sallo şi astfel mi-a alinat inima.

Ca majoritatea sclavilor, Diero avusese o înlocuitoare de mamă, şi nu-şi cunoscuse niciodată surorile sau fraţii pe care poate că-i avusese; cei doi copii pe care-i născuse în tinereţe fuseseră vânduţi din pruncie. Dorul după o relaţie de familie era profund în ea, ca în noi toţi de altfel. Barna îl ştia şi-l folosea pentru a-şi forma şi întări Frăţia.

Eu reprezentam un caz neobişnuit, pentru că avusesem o legătură foarte strânsă cu o soră: pierderea mea era specifică, dorul acut. Pe Diero o iubeam ca pe o soră mai vârstnică, în timp ce pentru ea eram un frate mai tânăr sau un fiu şi, de asemenea, poate, singurul bărbat pe care-l cunoscuse vreodată care nu dorise să-i fie stăpân.

Îi plăcea să mă audă povestind despre Sallo şi ceilalţi din Arcamand, şi despre zilele petrecute de noi la fermă; era curioasă în privinţa obiceiurilor din Etra, ca şi în privinţa originii mele. Smârcurile întinse printre care se înalţă Rassy se află nu departe la miazăzi de Asion, iar ea ştiuse de la bun început că eram un om din Smârcuri, cu piele tuciurie, scund şi subţirel, cu păr negru, des, şi nas mare. *Rassiu,* aşa-i numea ea pe cei din Smârcuri. Povestea că ei veneau în Asion pentru negoţ, la un anume târg lunar; aduceau ierburi şi plante medicinale, care erau foarte căutate, ca şi coşuri şi veşminte fine pe care le ţeseau din papură, în schimbul cărora doreau oale din lut şi obiecte de metal. Veneau potrivit unui străvechi armistiţiu religios, care-i proteja de vânătorii de sclavi. Erau respectaţi ca oameni liberi, iar unii dintre ei chiar se stabiliseră într-un cartier al oraşului. A fost şocată să audă că Etra făcea incursiuni după sclavi în Smârcuri.

— Rassiu sunt un neam sfânt, a spus ea. Ei au o învoială cu Stăpânul Apelor. Cred că oraşul vostru va suferi de pe urma faptului că-i ia în sclavie.

Unele dintre tinerele din casa lui Barna o tratau pe Diero cu servilism, linguşind-o, ca şi cum ar fi deţinut felul de putere pe care ele o cunoscuseră la stăpânele de sclavi. Altele erau respectuoase şi încrezătoare; altele o ignorau, aşa cum făceau cu toate bătrânele. Ea le trata pe toate deopotrivă – cu blândeţe, miloasă, adaptabilă, cu o demnitate care o deosebea de restul. Cred că se simţea foarte singură printre ele. Odată am văzut-o vorbind cu una dintre fetele mai tinere, o lăsase să povestească despre căminul ei şi să plângă, aşa cum făcuse cu mine.

În casa lui Barna nu existau copii. Când o fată rămânea însărcinată, se muta în altă casă din oraş, în care locuiau femei, şi năştea acolo; păstra pruncul sau îl dădea altcuiva, după cum alegea. Putea să şi-l crească dacă voia, însă dacă dorea să se întoarcă şi să reia viaţa liberă din casa lui Barna, nu-l putea aduce cu ea.

— Aici îi facem, dar nu-i ţinem! a spus Barna în strigătele de aprobare ale oamenilor săi.

La scurtă vreme după sosirea lui Pulter şi a socotitorului, o fată nouă a fost adusă în casă, cu o surioară de care refuza să fie despărţită. În vârstă de cincisprezece-şaisprezece ani, Irad era foarte frumoasă şi fusese luată dintr-un sat aflat la apus de pădure. Barna a fost pe dată vrăjit de ea şi le-a făcut clar asta tuturor. Nu ştiu dacă Irad era deja experimentată cu bărbaţii sau dacă pur şi simplu nu avea nicio apărare, totuşi a fost de acord cu orice, fără să opună vreo rezistenţă, până i-au spus că trebuie să-i ia surioara. Atunci s-a transformat într-o leoaică. Eu n-am văzut scena, însă mi-au povestit-o ceilalţi.

— Dacă vă atingeţi de ea, vă omor, spusese şi scosese pe neaşteptate un cuţit lung şi subţire din tivul pantalonilor brodaţi, fulgerându-i din priviri pe Barna şi pe toţi din jur.

Barna încercase s-o convingă, explicându-i regulile casei şi asigurând-o că surioara va fi bine îngrijită. Irad rămăsese tăcută, fără să lase cuţitul din mână.

În clipa aceea, intervenise Diero, care înaintase şi se oprise lângă cele două surori, punându-şi palma pe creştetul fetiţei, care se ghemuise lângă Irad. Îl întrebase

pe Barna dacă fetele erau sclave. Îmi pot imagina glasul ei blând, calm, punând întrebarea aceea.

Desigur, Barna proclamase că ele erau femei libere, în Oraşul Libertăţii.

— Atunci, dacă vor, pot să stea amândouă cu mine, spusese Diero.

Bărbaţii care mi-au povestit cele întâmplate crezuseră că Diero devenise până la urmă geloasă, pentru că Irad era atât de tânără şi de frumoasă. Ei au râs în privinţa asta:

— Vulpoaicei bătrâne tot i-au mai rămas nişte colţi să muşte! a zis unul dintre ei.

Eu nu credeam că gelozia o împinsese să acţioneze. Diero nu era capabilă de invidie sau de egoism. Ce o făcuse totuşi să intervină acum?

Îşi impusese punctul de vedere, pentru că în seara aceea luase copila în odăile ei. Bineînţeles, Barna o chemase pe Irad la el peste noapte. Însă când n-o chema, Irad stătea cu micuţa Melle în odăile lui Diero.

De câte ori femeile din casa lui Barna erau împreună, mă simţeam impresionat de puterea reală a feminităţii lor tinereşti. Mă răzbunam ca bărbat, dispreţuindu-le. Erau sănătoase, bucălate, indiferente, mulţumite să trândăvească toată ziua în casă, probând cele mai recente veşminte furate şi pălăvrăgind verzi şi uscate. Dacă una sau alta dintre ele dispărea ca să nască un copil, nu conta defel – erau fără de sfârşit; altele la fel de tinere şi de drăguţe aveau să vină cu următorul convoi de lotri.

În clipa aceea, am început să mă întreb ce era cu succesiunea asta necontenită de fete. Oare toate erau fugare? Toate ceruseră să vină aici? Toate căutau libertate?

Da, bineînţeles că aşa stăteau lucrurile. Fugiseră de la stăpânii care le sileau să întreţină relaţii trupeşti cu ei.

Oare casa lui Barna era mai bună decât locurile neştiute din care scăpaseră ele?

Da, bineînţeles că era mai bună. Aici nu erau siluite, nu erau bătute. Erau bine hrănite, bine îmbrăcate, nu trebuiau să muncească.

Exact ca femeile din odăile de mătase din Arcamand.

Mă înfior, amintindu-mi cum m-am înfiorat când gândul acela mi-a venit prima dată în minte. Mă simt ruşinat acum, la fel cum m-am simţit ruşinat atunci.

Crezusem că o păstram şi o iubeam pe Sallo în memoria mea, dar o uitasem din nou, refuzasem s-o văd, refuzasem să văd ce-mi arătaseră viaţa şi moartea ei. Fugisem din nou.

Mi-a fost tare greu să mă urnesc să merg la Diero. Câteva nopţi am ieşit în oraş cu Venne, Chamry şi prietenii lor. Când am vizitat în cele din urmă odăile lui Diero, ruşinea mi-a legat limba. În plus, copila era acolo.

— Sigur că da, a spus Diero, Irad îşi petrece de obicei nopţile cu Barna, dar atunci eu dorm cu Melle. Şi spunem poveşti, nu-i aşa, Melle?

Fetiţa a încuviinţat energic din cap. Avea cam şase ani, era tuciurie şi foarte micuţă. Stătea lângă Diero şi se uita la mine cu ochi mari. Când am privit-o fix, a clipit, dar nu şi-a ferit căutătura.

— Tu eşti Cly? m-a întrebat.

— Nu. Eu sunt Gav.

— Cly a venit în sat, a zis fetiţa. Şi el semăna c-un corb.

— Sora mea obişnuia să-mi spună Năsosul, am spus.

După un minut, a coborât privirea. A zâmbit.

— Sosu-năsosu, a murmurat ea.

— Satul ei este aproape de Smârcuri, a spus Diero. Poate că de-acolo a venit Cly. Melle însăşi seamănă puţin cu cei din neamul rassiu. Ia uită-te, Gav, ce-a făcut Melle azi-dimineaţă.

Mi-a arătat o bucăţică din pânza subţire şi ţeapănă pe care o foloseam la exerciţiile de scriere, deoarece nu aveam aproape deloc hârtie. Câteva litere fuseseră scrise pe ea, cu o caligrafie mare, nesigură.

— T, M, O, D, am citit cu glas tare. Tu le-ai scris, Melle?

— Am făcut ca Diero-ió, a răspuns fetiţa.

A sărit de la locul ei şi mi-a adus caietul lui Diero, derulat la ultimele versuri.

— Eu le-am copiat doar pe cele mari.

— Le-ai făcut foarte bine, am rostit.

— Asta-i cam tremurată, a comentat Melle examinând critic D-ul.

— Ar putea învăţa de la tine mai multe decât i-aş putea preda eu, a spus Diero.

Rareori îşi exprima vreo dorinţă, iar când o făcea era atât de blândă şi indirectă, încât de multe ori nu-mi dădeam seama c-o făcuse. De data asta, am fost atent.

— Litera este cam tremurată, dar o pot citi destul de bine, i-am zis lui Melle. Ea se citeşte D. D este litera cu care începi să scrii numele lui Diero. Vrei să vezi cum să scrii tot numele?

Fetiţa n-a spus nimic, însă a sărit iarăşi de la locul ei şi a adus călimara şi pensula de scris. I-am mulţumit şi le-am dus la masă. Am găsit o bucată curată de pânză şi am scris DIERO cu litere mari, am tras un taburet pe care să se cocoaţe Melle şi i-am întins pensula.

S-a descurcat binişor la copiat şi a fost lăudată.

— Pot s-o fac şi mai bine, a spus şi s-a gârbovit peste masă ca să copieze din nou, cu sprâncenele adunate mult laolaltă, cu pensula ţinută strâns în mâna ca o gheruţă de vrabie, cu vârful limbii roz iţindu-se printre dinţi.

O dată în plus, Diero îmi restituise ceva ce pierdusem când plecasem din Arcamand. Ochii ei străluceau, privindu-ne.

După aceea am venit aproape zilnic în odăile ei, ca să citesc cu ea şi s-o învăţ literele pe micuţa Melle. Adesea, sora copilei se afla acolo. La început, Irad a fost sfioasă cu mine, şi eu cu ea; era foarte frumoasă, foarte naturală şi în mod foarte clar proprietatea lui Barna. Însă Diero stătea mereu cu noi, protejându-ne pe amândoi. Melle o adora pe Diero şi, în scurt timp, s-a ataşat cu pasiune şi de mine. Se repezea la mine când intram în odaie, strigând:

— Năsosu'! A venit Năsosu'!

După aceea, când o ridicam în braţe, mă îmbrăţişa cu putere. Asta a făcut-o pe Irad să înceapă să aibă încredere în mine şi, vorbind şi jucându-ne cu fetiţa, ne-am destins unul în prezenţa celuilalt. Melle era serioasă, amuzantă şi foarte inteligentă. În dragostea înfocat de protectoare a lui

Irad faţă de ea exista un element de admiraţie, aproape de veneraţie. Câteodată, spunea:

— Ennu m-a trimis să am grijă de Melle.

Amândouă purtau la gât, pe un şnur, un talisman micuţ cu figura lui Ennu-Mé: un cap de pisică, modelat grosolan din lut.

Nu mi-a fost greu s-o conving pe Irad că era o idee bună să înveţe să citească şi să scrie alături de Melle, astfel că s-a alăturat şi ea lecţiilor. Ca şi Diero, era nesigură şi ezitantă la învăţătură. Melle era cu totul diferită şi mă impresiona s-o văd pe surioara cea mică dăscălind-o pe cea mare.

Lecţiile cu celelalte fete din casă nu depăşiseră niciodată jumătatea alfabetului; întotdeauna, ele îşi pierduseră interesul sau fuseseră chemate. Plăcerea de a-i preda lui Melle m-a făcut să mă gândesc că aş fi putut strânge câţiva copii mai mici din oraş într-o clasă. Am încercat, dar n-am avut succes. Femeile n-ar fi avut încredere să-şi lase fetiţele în seama vreunui bărbat; copiii trebuiau să-şi ajute mamele pe ogor sau să aibă grijă de frăţiorii lor mai mici; sau pur şi simplu nu erau capabili să stea cuminţi timp suficient pentru a învăţa o lecţie, iar părinţii nu aveau habar de ce ar fi trebuit să procedeze aşa. Aveam nevoie de susţinerea lui Barna, de autoritatea lui.

L-am abordat cu propunerea de a înfiinţa o şcoală, un loc special, cu program regulat. Eu urma să predau citirea şi scrierea. Pentru a-i măguli sentimentul de superioritate, Pulter urma să fie solicitat să recite şi să ţină lecţii de literatură. Socotitorul putea preda noţiuni practice de aritmetică. Barna m-a ascultat, a încuviinţat din cap şi a aprobat din toată inima, însă când am sugerat un loc pe care-l consideram potrivit, a găsit motive să nu-l accepte. În cele din urmă, m-a bătut cu mâna pe umăr şi mi-a spus:

— Amân-o până la anul, Cărturarule. Suntem prea ocupaţi acum, oamenii nu-şi pot găsi timp pentru aşa ceva.

— Copiii de şase-şapte ani îşi pot găsi timp, am replicat.

— Puştii de vârsta asta nu-şi doresc să stea închişi într-o sală de clasă! Ei trebuie s-alerge şi să se joace, liberi ca pasărea cerului!

— Dar ei nu sunt liberi ca pasărea cerului, am spus. Trudesc pe ogoare alături de mamele lor sau au grijă de surioare şi frăţiori. Când vor putea să înveţe ceva?

— O să vedem ce putem face. O să mai discut cu tine despre asta!

După care a plecat să vadă cum mergea construcţia unor noi anexe ale grânarului. Era într-adevăr mereu ocupat şi i-am găsit scuze în privinţa asta, dar m-am simţit dezamăgit.

Decepţionat, m-am oferit drept consolare să ţin prelegeri în odaia pe care sperasem s-o folosesc ca sală de clasă. Am anunţat că voi povesti, serile, din istoria Oraşelor-Stat, a ţinutului Bendile şi a altor ţări din Ţinuturile din Apus, oricui dorea să vină şi să asculte. M-am ales cu un public format din nouă-zece bărbaţi adulţi; femeile nu ieşeau seara pe stradă. În mare parte, ascultătorii mei veniseră doar pentru a auzi poveşti, totuşi vreo doi dintre ei au dovedit un interes viu faţă de diversele obiceiuri şi credinţe, râzând cu poftă de felurile ciudate de a gândi şi înfăptui fel de fel, şi fiind dispuşi să discute despre cauze şi pricini, însă ei trudiseră din greu toată ziua şi, dacă vorbeam prea mult, îmi vedeam jumătate din audienţă picotind. Dacă aveam să-i educ vreodată pe Fârtaţii Codrului, trebuia să încep cu ei din tinereţe.

Eşecul cu şcoala mi-a îngăduit să am mai mult timp alături de Diero şi Melle, şi eram mai fericit cu ele decât oriunde altundeva. Continuam să-l însoţesc pe Barna, însă el era interesat de proiectele imediate, de noile clădiri şi de plănuita extindere a bucătăriilor comunităţii. Inima Codrului prospera rapid, pe măsură ce turmele şi grădinile înfloreau, iar lotrii aduceau bunuri. Când stăteam de vorbă cu cei care mergeau în Asion, bând bere slabă din berăria frecventată de Chamry, ei povesteau doar despre furturi şi negoţ. Mi se părea că erau trimişi acolo în principal pentru a obţine obiecte de lux.

Venne revenise dintr-o călătorie îndelungată cu ceata lui şi ni se alătura adesea în berărie împreună cu unii dintre camarazii săi. Îi plăcea îndeletnicirea lui, pentru că era

incitantă şi nu trebuia să omoare pe nimeni. L-am întrebat dacă oamenii din afara pădurii ştiau cine erau ei de fapt. Mi-a spus că spre Piram, unde fusese el, sătenii îi numeau pe lotri *băieţii lui Barna.* Erau de acord să facă troc cu ei, totuşi manifestau precauţie, îmboldindu-i mereu să meargă în următoarea aşezare şi să-i „jupoaie pe neguţători”.

L-am întrebat pe Venne dacă lotrii vorbeau vreodată cu oamenii despre Răscoală. El n-auzise niciodată de-aşa ceva.

— O răzmeriţă? A sclavilor? Cum ar putea sclavii să lupte? Pentru a face aşa ceva, ar trebui să fim ca o armată.

Ignoranţa lui m-a făcut să mă gândesc că doar anumitor oameni le fusese încredinţată misiunea periculoasă de a răspândi planurile Răscoalei; totuşi eu nu ştiam care erau aceia.

I-am întrebat pe lotri dacă sclavii din sate sau de la ferme le cereau adesea să vină cu ei. Mi-au răspuns că, uneori, câte un băiat voia să fugă cu ei, dar că de obicei nu-l acceptau, fiindcă nici chiar furtul vitelor nu dădea naştere la urmăriri aşa răzbunătoare ca furtul de sclavi. Toţi însă ştiau poveşti despre sclavi care fugiseră şi care-i urmaseră pe cont propriu. De altfel, mulţi dintre ei procedaseră aşa ca să scape din robie.

— Înţelegi, noi ştiam că nu puteam intra în oraşul lui Barna decât dacă ne-alăturam băieţilor lui Barna, a zis un tânăr dintr-un sat de pe Rassy. Şi sunt atent să descopăr flăcăi, cum eram eu pe-atunci.

— În felul ăsta le aduceţi şi pe fetele cu care veniţi? am întrebat.

Cuvintele mele au dat naştere la râsete şi la o sumedenie de poveşti şi descrieri. Din ele am înţeles că unele fete erau fugare, dar lotrii trebuiau să fie atenţi pe care le acceptau.

— … pentru că vor fi urmărite, asta-i aproape sigur, şi ele nu ştiu cum să-şi ascundă urmele, şi probabil că sunt şi grele cu prunci…

Iar alt bărbat a intervenit:

— Numai borţoasele, urâtele, schiloadele şi buzele-de-iepure vor să ni se-alăture. Cele pe care le dorim sunt ţinute ferecate în casă.

— Şi-atunci cum faceţi să vi se alăture? m-am mirat.

Altă rafală de râsete.

— La fel cum le facem pe vite şi pe oi să ni se alăture, a spus căpetenia lui Venne, un bărbat scund şi destul de durduliu, despre care Venne îmi spusese că era vânător şi o iscoadă de prima mână. Le-adunăm şi le dăm bice!

— Da’ nu punem mâna, nu, nu, a spus altcineva, cel puţin nu pe primele câteva mai frumuşele. Lui Barna îi place să primească prospături.

Au continuat cu istorioare. Cei care le luaseră pe Irad şi Melle erau acolo, iar unul dintre ei mi-a povestit întâmplarea, cu destulă lăudăroşenie, întrucât toţi ştiau că Irad era favorita lui Barna.

— Erau aproape de sat, amândouă, pe câmp, iar Ater şi cu mine am apărut călare. M-am uitat numai o dată şi i-am făcut cu ochiul lui Ater, apoi am sărit jos şi-am înşfăcat-o pe frumuşică, dar s-a luptat ca o ursoaică, îţi spun! Încerca s-ajungă la cuţitul ăla al ei, acum ştiu limpede, şi noroc că n-a făcut-o, că altfel mi-ar fi scos maţele. Iar aia mică mă lovea întruna la picioare cu săpăliga ei micuţă, da’ ascuţită, de mă făcuse zdrenţe, aşa că Ater a trebuit să vină şi s-o smulgă şi voia s-o azvârle cât colo, da’ se strângeau atât de tare una-n braţele celeilalte, c-am zis, ia-le naibii pe-amândouă căţelele, şi le-am legat laolaltă şi le-am pus în faţa mea, pe iapa mea mare. Au zbierat tot timpul, însă eram destul de departe de case şi nu le-a auzit nimeni. Aia a fost o pradă norocoasă, jur pe Sampa! Cred că abia la căderea serii şi-au dat seama că fetele dispăruseră, iar pân-atunci noi făcuserăm deja jumătate din drumul până în pădure.

— Eu nu mi-aş dori o femeie care să se lupte aşa, cu cuţitul sau cu mai ştiu eu ce, a rostit Ater care era un bărbat voinic şi molcom. Mie-mi plac cele docile.

Conversaţia s-a îndepărtat de la subiect, aşa cum se întâmpla adesea în berărie, trecând la compararea

femeilor. Numai unul dintre cei opt bărbaţi din jurul mesei avusese propria lui femeie şi a fost tachinat fără milă despre ce făcea ea cât timp el era plecat de-acasă. Ceilalţi discutau mai mult despre ce doreau decât despre ce aveau. Inima Codrului continua să fie un oraş de bărbaţi. Un bivuac, spunea Barna uneori. Comparaţia era potrivită din multe puncte de vedere.

Dar dacă noi eram soldaţi, ce război purtam?

— Iar a căzut pe gânduri, a spus Venne şi a cloncănit ca o găină.

Mi-am dat seama că făcuse cineva o glumă pe seama mea şi că n-o auzisem. Ei au râs din toată inima, însă cu bunătate. Eu eram Cărturarul, băiatul cufundat în cărţi, şi le plăcea să-mi joc rolul de învăţat veşnic distrat.

Am revenit la casa lui Barna. În seara aceea, urma să susţin un recital. Barna stătea ca întotdeauna în scaunul lui mare, dar o ţinea pe Irad în braţe şi o pipăia întruna, pe când mă asculta spunând o poveste din *Chamhan.*

Deşi uneori îşi mângâia fetele în public, o făcuse întotdeauna în glumă, chemând un grup întreg să-l înconjoare şi „să-mi ţină de cald într-o noapte de iarnă”, şi invitându-i pe unii dintre bărbaţii lui „să se servească”. Dar asta se întâmplase după ce mâncaseră şi băuseră, nu în timpul unei recitări. Toţi ştiau că Barna era fermecat de Irad, că o chema în fiecare noapte în dormitorul lui, ignorându-şi favoritele de până atunci. Însă comportarea asta neruşinată în public era ceva nou.

Irad rămăsese perfect nemişcată, lăsându-se în voia mângâierilor lui tot mai intime, cu un chip inexpresiv.

M-am oprit înainte de sfârşitul capitolului. Cuvintele secaseră. Pierdusem firul poveştii, la fel ca mulţi dintre ascultătorii mei. Am tăcut un minut, apoi am făcut o plecăciune şi am coborât.

— Ăsta n-a fost sfârşitul, nu-i aşa? a rostit Barna cu glasul lui profund.

— Nu, am răspuns. Dar mi s-a părut îndeajuns pentru seara asta. Poate că Dorremer va cânta pentru noi?

— Termină povestea! a spus Barna.

Însă unii începuseră deja să se foiască prin sală şi să vorbească, şi câţiva mi-au susţinut cererea pentru muzică, iar Dorremer a înaintat cu lira ei, aşa cum făcea adesea după ce recitam eu sau Pulter. În felul ăsta, am scăpat şi am părăsit sala. M-am dus la odăile lui Diero, nu în camera mea. Mă simţeam tulburat şi doream să vorbesc cu ea. Melle dormea în iatac. Diero stătea în camera de zi, fără altă lumină decât a lunii. Era o seară dulce şi limpede, ca la începutul verii. Păsările pădurii – cărora ei le spuneau zurgălăii-nopţii – cântau în depărtare, printre copaci, chemându-se şi răspunzându-şi, iar uneori câte o bufniţă se văicărea melodios. Uşa lui Diero era deschisă. Am intrat şi am salutat-o, apoi am rămas amândoi în tăcere pentru o vreme. Doream să-i povestesc despre comportamentul lui Barna, totuşi nu voiam să-i tulbur seninătatea, care mă liniştea întotdeauna. În cele din urmă, ea a rostit:

— Eşti trist în seara asta, Gav.

Am auzit pe cineva alergând uşor pe scară. Irad a intrat în odaie. Gâfâia şi părul îi era despletit.

— Să nu spuneţi că sunt aici! a şuierat şi a dispărut în fugă.

Diero s-a ridicat în picioare. Aducea cu o salcie, neagră şi argintie sub razele lunii. A luat cremenea şi amnarul şi a aprins o scânteie. Opaiţul mititel a înflorit galben, schimbând toate umbrele din camera de zi, în timp ce afară, pe cer, se vedea luciul rece al lunii. Nu doream să renunţ la dispoziţia noastră tihnită şi eram gata s-o întreb pe Diero, bosumflat, de ce se juca Irad de-a v-aţi ascunselea. Pe scară s-a auzit însă zgomot de paşi mai apăsaţi, şi în pragul uşii a apărut Barna. Chipul îi era aproape negru, tumefiat, încadrat de claia încâlcită a părului şi bărbii.

— Unde-i căţeaua? a răcnit el. E-aici?

Diero a plecat ochii. Învăţată să se supună toată viaţa, nu era în stare să-i răspundă altfel decât prin tăcere, gârbovită. La rândul meu m-am făcut mititel dinaintea bărbatului voinic, orbit de furie.

El a trecut pe lângă noi, a deschis larg uşa iatacului, a privit prin odaie, după care a ieşit şi m-a fixat cu privirea:

— Tu! Tu umbli după ea! De-aia o ţine Diero aici!

S-a năpustit spre mine aidoma unui mistreţ roşcat uriaş, atacând, cu braţul ridicat pentru a mă lovi. Diero s-a strecurat între noi, strigându-i numele. El a lovit-o cu dosul palmei. M-a prins apoi de umeri, m-a ridicat şi m-a zgâlţâit, aşa cum obişnuia să facă Hoby, m-a pălmuit de două ori şi m-a aruncat pe jos.

Nu ştiu ce s-a petrecut în următoarele două-trei minute. Când am putut să mă scol în capul oaselor şi să privesc prin negura ameţitoare care-mi pulsa în ochi, am văzut-o pe Diero ghemuită pe podea. Barna dispăruse.

Am izbutit să mă ridic în patru labe, apoi în picioare. Am privit în iatac. Acolo nu era nimeni, doar o umbră micuţă, care tremura lipită de perete, lângă un pat.

— Nu te teme, Melle, am rostit, e-n regulă.

Am constatat că vorbeam cu dificultate. Gura mi se umpluse de sânge şi doi dinţi se clătinau în partea dreaptă.

— Diero o să vină imediat, am adăugat.

M-am întors la Diero. Se ridicase în capul oaselor. Opaiţul continua să ardă. În pata de lumină slabă pe care o arunca, am văzut că pielea moale a obrazului ei era învineţită. Nu puteam suporta să văd aşa ceva. Am îngenuncheat lângă ea.

— A găsit-o, mi-a şoptit. Se ascunsese în odaia ta. S-a dus drept acolo. Gav, ce-o să faci?

M-a prins de mână. Palma ei era rece.

Am clătinat din cap şi gestul ăsta m-a făcut să mă simt din nou ameţit. Înghiţeam întruna sângele din gură.

— Ce-i va face ei? am întrebat.

A strâns din umeri.

— Este furios… ar putea s-o omoare…

— O s-o rănească. El nu omoară femei. Gav… Tu nu poţi să mai rămâi aici.

M-am gândit că se referise la odaie.

— Trebuie să pleci. Imediat! Ea s-a dus în camera ta. Nu ştia unde să se ascundă. Oh, sărmana copilă! Oh, Gav! Te-am iubit atât de mult!

Şi-a lăsat obrazul pe mâna mea, plângând în tăcere pentru o clipă, după care a ridicat iarăşi capul.

— Noi o să fim bine. Noi nu suntem bărbaţi, noi nu contăm. Dar tu trebuie să pleci.

— O să te iau cu mine, am spus. Şi pe ele… pe Irad şi pe Melle…

— Nu, nu, nu, a şoptit ea. Gav, Barna o să te omoare. Pleacă imediat. Imediat! Fetele şi cu mine suntem în siguranţă.

S-a ridicat sprijinindu-se de masă, şi a rămas locului, tremurând, aproape un minut; după aceea, a intrat în iatac. I-am auzit glasul blând vorbindu-i copilei. A ieşit de-acolo ţinând-o în braţe. Melle se agăţase de ea, ascunzându-şi chipul.

— Melle, iubito, trebuie să-ţi iei rămas-bun de la Gav.

Fetiţa s-a întors şi a întins braţele, iar eu am luat-o şi am îmbrăţişat-o cu putere.

— O să fie bine, Melle, am spus. Să-ţi faci lecţiile cu Diero. Îmi promiţi? Şi s-o ajuţi pe Irad la învăţătură. Atunci, amândouă veţi fi înţelepte.

Nu ştiam ce spuneam. Plângeam. Am sărutat-o pe copilă şi am lăsat-o jos. I-am luat mâna lui Diero şi am ridicat-o la buzele mele pentru o clipă, apoi am ieşit.

M-am dus în odaia mea, mi-am pus cuţitul la brâu, mi-am îmbrăcat haina şi am strecurat în buzunar *Cosmologiile*. Am privit de jur împrejurul cămăruţei cu fereastra ei înaltă, singura cameră pe care o avusesem vreodată numai pentru mine.

Am părăsit casa lui Barna pe uşa din spate şi am pornit pe străzi, spre cvartirul cizmarilor. Scăldat de razele lunii, oraşul din lemn era un oraş de argint albăstriu, adumbrit, tăcut, minunat.

PARTEA A TREIA

Capitolul 11

Chamry s-a trezit imediat când m-am aşezat pe patul lui. I-am spus că voiam să stau cu el o vreme, fiindcă în casa lui Barna fusese o neînţelegere.

— Ce vrei să zici? a întrebat.

A aflat povestea de la mine, deşi nu voiam să spun prea multe.

— Fata aia? A fost în odaia ta? Oh, fir-ar să fie! Pleacă imediat, nu mai zăbovi, pleacă-n noaptea asta!

M-am împotrivit. Fusese o neînţelegere. Barna era beat. Însă Chamry sărise deja din pat şi scotocea dedesubt.

— Unde-s chestiile alea pe care le-ai lăsat, sculele tale de pescuit şi toate... Uite-le! Ştiam eu că aici erau. Bun. Ia-le şi du-te la poartă. Spune străjii că vrei să fii la iazul cu păstrăvi înainte de răsăritul soarelui, că atunci este momentul cel mai bun pentru pescuit, la răsărit...

— Momentul cel mai bun pentru pescuit este la asfinţit, am zis eu.

M-a privit cu un aer dezgustat şi îndurerat. După aceea însă, expresia feţei i s-a înăsprit. M-a atins pe obraz.

— Ai încasat-o, este? Norocul tău că nu te-a omorât pe loc. Dacă te vede din nou, nu mai scapi. Aşa face cu bărbaţii. Din cauza femeilor. Sau dacă încearcă cineva să-i tăgăduiască puterea. Am văzut eu. L-am văzut omorând un bărbat. L-a sugrumat şi i-a frânt gâtul cu mâinile goale. Ia chestiile astea! Uite şi pătura ta veche, ia-o! Du-te la poartă!

Am rămas locului, nemişcat ca un stâlp.

— Of, a icnit nervos, o să vin cu tine.

Şi a făcut-o, mergând grăbit, pe uliţe lăturalnice, spre poarta oraşului, vorbindu-mi întruna, spunându-mi ce să le zic străjilor şi ce să fac după ce ajung în pădure.

— Să nu mergi pe poteci! Să nu mergi pe nicio potecă. Toate sunt supravegheate. Ar fi fost bine... da! Asta-i, el te poate duce... Haide, pe-aici!

A schimbat direcţia, cotind pe strada unde locuia Venne cu ceata lui de lotri. M-a lăsat să aştept în umbra întunecată a cvartirului, iar el a intrat. Am stat acolo şi am privit acoperişurile argintii, care parcă dansau în ritmul pulsaţiilor din capul meu. Chamry a reapărut, însoţit de Venne.

— Mergi la vânătoare, mi-a spus el, nu la pescuit. Haidem!

Venne avea două arcuri şi tolba în spate.

— Îmi pare rău că ai necazuri, Gav, a rostit el încetişor.

Am încercat să-i explic că nu aveam niciun necaz, că Barna fusese beat şi că toată panica asta era inutilă.

— Nu-l asculta, a zis Chamry. I-a zdruncinat creierii. Du-l undeva de unde să poată merge fără griji.

— Bine, aşa facem, a încuviinţat Venne, numai să ne dea voie să ieşim.

— Lasă asta-n seama mea, a spus Chamry.

Şi, într-adevăr, Chamry ne-a scos pe poarta oraşului, fără necazuri. Flecărind cu străjile, s-a asigurat iute că Barna nu trimisese pe nimeni după mine. Străjile ne cunoşteau pe toţi şi ne-au lăsat să ieşim, avertizându-ne doar să revenim până la apus.

— Oho-ho, eu o să mă-ntorc imediat, a spus Chamry. Nu-s omul care să plece la vânătoare în miez de noapte! Îi conduc doar pe nebunii ăştia doi.

Ne-a însoţit până am trecut de grădini şi am ajuns la marginea pădurii.

— Ce să le spun când mă-ntorc? a întrebat Venne.

— Că l-ai pierdut. La râu. Că l-ai căutat toată ziua. Poate că a căzut în apă sau poate c-a fugit… Oare te vor crede?

Venne a încuviinţat din cap.

— E cam subţire, a chibzuit Chamry, destul de subţire. Dar o să zic că l-am auzit pe Gav vorbind că voia să plece-n Asion. Aşa că te-a păcălit să-l iei la vânătoare şi după aia te-a tras pe sfoară. N-o să păţeşti nimic.

Venne a încuviinţat din nou, fără să-şi facă griji.

Chamry s-a întors către mine.

— Gav, mi-a spus, de când ai apărut şi-ai încercat să-ţi pui pe cap kiltul meu, n-ai fost pentru mine decât o povară şi un chin. M-ai târât înapoi aici şi-acum fugi şi de mine. Ei bine, să ai parte de noroc! Mergi spre apus!

A privit pentru confirmare către Venne, iar el a aprobat din cap.

— Şi stai departe de Tărâmurile de Sus, a adăugat Chamry.

M-a strâns puternic în braţe, după care s-a întors şi a dispărut în bezna de sub copaci.

L-am urmat fără chef pe Venne, care a pornit imediat pe o potecă. Abia dacă puteam distinge ceva. Străfulgerările lunii printre crengi şi trunchiuri de copaci mă ameţeau şi mă buimăceau. Mă împiedicam întruna. Venne şi-a dat seama că-mi era greu şi a încetinit pasul.

— Ţi-a tras una, nu-i aşa? a spus el. Eşti ameţit?

Eram puţin ameţit, dar i-am spus c-o să-mi treacă şi am mers mai departe. Continuam să fiu convins că toţi fuseseră cuprinşi de o panică prostească, îndemnându-mă să fug din cauza unei simple neînţelegeri, care putea fi explicată dimineaţă. Îl mai văzusem pe Barna mânios. Furia îi era iraţională, brutală cât timp dura, însă nu dura, ci se destrăma ca o furtună de vară. M-am gândit ca în zori să-i spun lui Venne că mă întorc în oraş.

Dar pe măsură ce am mers, cu pas mai domol în aerul răcoros al nopţii şi în tăcere, mintea mi s-a limpezit treptat. Am început să-mi amintesc cele petrecute în casa lui Barna; am început să revăd totul. L-am văzut pe Barna pipăind-o pe fată, nemişcată şi inexpresivă, sub privirile bărbaţilor şi femeilor. Am văzut teroarea de pe chipul lui Irad când fugise să se ascundă la noi, ca şi nebunia de pe chipul lui. Am văzut vânătaia purpurie de pe obrazul lui Diero.

Venne s-a oprit pe malul abrupt şi stâncos al unui pârâu, ca să bea apă. Eu mi-am spălat faţa. Urechea dreaptă şi ambii obraji îmi erau umflaţi şi mă dureau la cea mai mică atingere. O bufniţă se auzea departe în pădure. Luna abia apusese.

— O să zăbovim aici până se mai luminează, a rostit Venne cu glasul lui scăzut şi am rămas acolo în linişte.

El a moţăit. Mi-am umezit mâna şi am pus-o pe urechea umflată şi pe tâmple, încercând să-mi alin durerea. Am privit în întuneric. Nu pot spune cum lucra mintea în bezna aceea, dar pe măsură ce copacii şi frunzele lor, bolovanii de pe malul pârâului şi mişcarea apei au început în mod misterios să capete formă în pâcla cenuşie a zorilor, am ştiut, cu o siguranţă mai presus de orice îndoială, că nu puteam reveni în casa lui Barna.

Nu mi-era decât ruşine. Pentru gestul lui, pentru atitudinea mea. O dată în plus avusesem încredere, şi o dată în plus trădasem şi fusesem trădat.

Venne s-a sculat în capul oaselor şi s-a frecat la ochi.

— O să plec mai departe, i-am spus. Tu nu mai trebuie să vii.

— Păi, mi-a răspuns, povestea mea era că tu m-ai tras pe sfoară, aşa că trebuie să-mi petrec toată ziua prefăcându-mă că te caut. Şi vreau să te duc destul de departe, cât să nu te poată prinde.

— N-o să mă caute.

— Nu poţi fi sigur în privinţa asta.

— Barna nu vrea să mă întorc.

— Însă poate dori să-ţi zboare creierii din cap.

Venne s-a ridicat şi şi-a dezmorţit picioarele. L-am privit drăgăstos şi melancolic pe vânătorul subţirel, cu cicatricea lui şi glasul domol, care fusese mereu un tovarăş de treabă. Mi-am dorit să pot fi sigur că nu va avea necazuri cu Barna pentru că mă ajutase să fug.

— O să plec spre apus, i-am zis. Tu fă un ocol şi întoarce-te dinspre miazănoapte, astfel încât, dacă va trimite într-adevăr pe cineva după mine, să-l poţi îndruma în direcţia greşită. Pleacă acum, ca să ai vreme să faci asta.

A insistat să mă însoţească până la o cărare ce părea să mă scoată din Codrul Daneran, la drumul spre apus.

— Te-am văzut mergând în cercuri în pădure! a spus.

Mi-a dat apoi o sumedenie de instrucţiuni: să nu aprind focul până nu mă îndepărtam de păduri, să ţin minte că la

vremea asta din an soarele cobora sub linia orizontului mult la miazăzi faţă de apus şi aşa mai departe. Era necăjit că nu-mi luasem deloc merinde. Pe când mergeam, nu pe vreo potecă, ci pur şi simplu prin stejărişul rar, se uita întruna la movile şi dâmburi, iar în cele din urmă s-a oprit înaintea unui maldăr de lemne uscate şi tufe, le-a îndepărtat şi a dat la iveală magazia unui şoarece de pădure: doi pumni de nuci sălbatice şi ghinde.

— S-ar putea ca ghindele să-ţi cadă greu, dar mai bine aşa decât nimic, mi-a spus el. Iar lângă drumul spre apus este o dumbravă mare cu castane bune de mâncat. S-ar putea să mai găseşti câteva prin copaci. Fii cu ochii-n patru! Odată ce-ai ieşit din pădure, va trebui să cerşeşti sau să furi. Însă ai mai făcut asta şi-nainte, nu?

Am ajuns până la urmă la drumeagul pe care-l căuta, o potecă vizibilă, care se curba spre apus. Acolo am insistat să se întoarcă. Era deja spre sfârşitul dimineţii. Am vrut să dau mâna cu el, dar el m-a îmbrăţişat, strâns, aşa cum făcu-se şi Chamry. A murmurat:

— Mult noroc, Gav. N-o să te uit. Şi nici poveştile tale. Norocul să fie cu tine!

S-a întors şi peste o clipă pierise printre umbrele copacilor.

A fost un moment trist.

Ieri pe vremea asta mâncam în casa lui Barna, cu un grup vesel de bărbaţi şi femei, care abia aşteptau seara, ca să mă audă recitând… Cărturarul lui Barna. Răsfăţatul lui Barna…

M-am aşezat pe marginea potecii din pădure şi mi-am examinat bunurile. Încălţări, pantaloni, cămaşă şi haină; pătura veche şi zdrenţuită din lână cafenie urât mirositoare, sculele de pescuit, un buzunar cu nuci şterpelite de la un şoarece de pădure, un cuţit bun şi *Cosmologiile* lui Caspro.

Şi toată viaţa pe care o trăisem în Arcamand şi în pădure. Toate cărţile pe care le citisem, toţi oamenii pe care-i cunoscusem, toate greşelile pe care le făcusem – de data asta, le adusesem cu mine. Nu voi fugi de ele, mi-am

spus. Nu voi mai face asta niciodată. Viaţa mea vine cu mine. În întregime.

Şi unde aveam oare s-o duc?

Singurul răspuns pe care-l aveam era drumul pe care mă găseam. Avea să mă ducă la Smârcuri. În locul unde ne născuserăm eu şi Sallo. În locul unde se găseau singurii oameni din lume cărora poate că le-aş fi aparţinut. Vă voi aduce înapoi copiii răpiţi, mi-am spus în minte către cei din Smârcuri, încercând să fiu voios şi ferm. M-am sculat şi am pornit spre apus.

•••

Când plecasem din Etra, pe malul râului, eram un băiat îmbrăcat în albul îndolierii, care mergea singur, o imagine ciudată în sine, şi oamenii puteau spune că nu eram în toate minţile. Asta mă protejase. Nebunii sunt sfinţi. Acum, mergând pe drumeagul pustiu din pădure, aveam cu doi ani mai mult, eram îmbrăcat şi arătam a ceea ce eram: un fugar. Dacă mă întâlneam cu cineva, singura mea protecţie împotriva bănuielilor sau a vânătorilor de sclavi stătea în propria-mi inteligenţă şi în Noroc, care poate că obosise să mai aibă grijă de mine.

Drumul avea să mă scoată pe latura de apus a Codrului Daneran şi, continuând spre vest, ori spre sud-vest, aveam să ajung la Smârcuri. Nu ştiam ce sate voi întâlni în cale; eram totuşi sigur că nu existau oraşe. Tărâmul acesta prin care mergeam acum îl văzusem de la mare distanţă, în lumina aurie a înserării, de pe culmea Dealurilor din Vente. Atunci mi se păruse pustiu. Îmi aminteam umbra mare şi înceţoşată a pădurii spre răsărit şi câmpiile deschise şi netede ce se întindeau către miazănoapte. Sallo şi cu mine priviserăm mult timp. Sotur ne întrebase dacă ne puteam aminti Smârcurile şi eu îi povestisem amintirea mea despre apă, stufăriş şi dealul vineţiu îndepărtat, dar Sallo spusese că amândoi fuseserăm prea mici pentru a mai putea ţine minte ceva. Aşa că amintirea aceea fusese probabil dintre celelalte pe care obişnuiam să le am, o aducere-aminte a ceva ce încă nu se petrecuse.

Trecuse mult de când nu mai avusesem o viziune. Când plecasem din Etra, îmi lăsasem în urmă trecutul şi, odată cu el, viitorul. Mult timp trăisem numai în clipa prezentului – până în iarna trecută, cu Diero, când avusesem în sfârşit curajul să privesc înapoi şi să iau din nou cu mine darul şi povara lucrurilor pe care le pierdusem. Se părea însă că le pierdusem pentru totdeauna pe celelalte, viziunile şi întrezăririle timpurilor viitoare.

Poate că de vină era viaţa dusă printre copaci, m-am gândit eu în vreme ce mergeam pe drumeagul din pădure. Infinitatea de trunchiuri şi ramuri încâlcite şi întunecate ale pădurii împiedicau ochiul să vadă departe în spaţiu sau în timp. Poate că în loc deschis, pe câmpiile netede, între apa albastră şi cerul albastru, voi putea privi din nou în viitor, să văd până hăt departe. Nu-mi spusese Sallo, cu mult timp în urmă, stând lângă mine în banca din sala de clasă, că aceasta era o putere pe care o moştenisem de la neamul nostru?

— Să nu vorbeşti despre asta, aud în ureche glasul ei slab, blând şi cald. Gavir, ascultă-mă cu atenţie, nu trebuie să povesteşti nimănui despre asta.

Şi nu povestisem niciodată. Nu le povestisem celor care ne ţineau captivi, stăpânii noştri din Arcamand, care nu aveau asemenea puteri, care se temeau de ele şi nu ar fi înţeles. Nu le povestisem sclavilor ascunşi în pădure, pentru că acolo nu avusesem viziuni despre viitor, ci doar visele şi planurile lui Barna despre revoluţie şi eliberare. Dar dacă aş fi putut ajunge printre ai mei, în rândul unui popor de oameni liberi, fără stăpâni sau robi, poate că aş fi găsit pe alţii cu aceleaşi puteri şi ei m-ar fi putut învăţa cum să-mi recapăt viziunile şi să le folosesc.

Gândurile acelea m-au binedispus. De fapt, mă simţeam bucuros să fiu iarăşi singur, în sfârşit. Acum mi se părea că vocea bubuitoare şi jovială a lui Barna îmi umpluse capul tot anul cât fusesem cu el, controlându-mi gândurile şi conducându-mi judecata. Puterea fiinţei lui era în sine ca o vrajă, care-mi lăsa doar crâmpeie ale propriei mele fiinţe, pitite în umbre. Acum, pe măsură ce mă îndepărtam de el,

mintea îmi putea rătăci liber înapoi, prin tot timpul pe care-l petrecusem în Inima Codrului, şi cu banda lui Brigin, şi încă mai înainte, cu Cuga, bătrânul pustnic nebun care-l salvase pe băiatul nebun de la moarte prin înfometare... Iar amintirea aceea m-a readus în prezent. Nu mâncasem nimic de aseară. Stomacul începuse să-şi ceară dreptul, iar un buzunar cu nuci n-avea să-mi ajungă până departe. Am decis să nu mănânc nicio nucă până nu ieşeam din pădure. Acolo aveam să mă ospătez cu proviziile şoarecelui şi să hotărăsc ce să fac în continuare.

Eram pe la jumătatea după-amiezii când drumeagul a trecut printr-o dumbravă rară de anini şi a ieşit în alt drum, mai larg, care mergea de la miazănoapte la miazăzi. Zăream pe el făgaşe lăsate de roţile căruţelor la ultimele ploi, multe urme de oi şi câteva de potcoave de cai, însă era pustiu cât vedeam cu ochii. De o parte şi cealaltă a lui se întindea câmpul larg, neted şi presărat cu tufe, şi cu doar câteva pâlcuri de copaci.

M-am aşezat după nişte tufişuri şi, cu solemnitate, am spart şi am mâncat zece nuci. Am mai rămas astfel cu douăzeci şi două de nuci şi nouă ghinde, pe care le păstram ca ultimă soluţie. M-am ridicat, m-am întors spre stânga şi am pornit cu îndrăzneală pe drum.

Mintea îmi era preocupată de ceea ce le-aş fi putut spune căruţaşilor, vizitiilor sau călăreţilor care m-ar fi ajuns din urmă. Am hotărât că singurul obiect pe care-l aveam şi care ar fi putut dovedi că nu eram un simplu sclav fugar era cărticica din desagă. Eram sclavul unui cărturar şi fusesem trimis din Asion pentru a duce cartea aceasta altui cărturar din Etra, care era bolnav şi dorea s-o citească înainte de a muri. De aceea îşi rugase prietenul din Asion să i-o trimită, împreună cu un băiat care să i-o citească, fiindcă şi vederea îi slăbise... Am şlefuit cu răbdare povestea asta cale de câţiva kilometri. Eram atât de adâncit în ea, încât nici măcar n-am văzut cotiga care a intrat pe drum, de pe un drumeag lăturalnic, cu puţin în spatele meu, până nu m-au trezit zornăitul harnaşamentului şi tropotul copitelor mari.

Capul calului, enorm şi cu ochi blajini, ajunsese aproape lângă umărul meu.

— Aho, a rostit căruţaşul, un bărbat bondoc cu chip lătăreţ, privindu-mă fără nicio expresie.

Am mormăit un soi de salut.

— Hopa sus, a repetat el mai distinct. Mai e încă mult până la răspântie.

M-am suit pe capră lângă el. M-a studiat mai atent. Avea ochii foarte mici, aproape ca nişte seminţe pe faţa mare şi rotundă ca o pâine.

— Pesemne că mergi la Shecha, a zis după aceea, de parcă ar fi enunţat un adevăr incontestabil.

Am încuviinţat. Părea lucrul cel mai bun pe care-l puteam face.

— Nu i-am mai văzut de mult pe-ai voştri pe drum, a spus el.

Atunci am înţeles că mă confundase... că mă recunoscuse ca fiind un locuitor al Smârcurilor. Nu aveam nevoie de povestea mea bine şlefuită. Nu eram un fugar, ci unul de-al locurilor.

Era poate mai bine. S-ar fi putut ca bărbatul acesta să nu fi ştiut ce era o carte.

De-a lungul kilometrilor pe care i-am străbătut încetişor până la răspântie, în după-amiaza târzie şi în imensul amurg portocaliu, el mi-a povestit despre un fermier şi unchiul lui, despre nişte porci şi un lot de pământ de lângă Apa Şobolanului şi despre o nedreptate care fusese săvârşită. N-am înţeles nimic, dar am putut încuviinţa şi mormăi în momentele cuvenite, ceea ce-şi dorea şi el.

— Întotdeauna-mi place să vorbesc cu-ai voştri, mi-a spus când am coborât la răspântie. Nu sunteţi guri sparte. Ăsta-i drumul spre Shecha.

I-am mulţumit şi am pornit în amurg. Drumul acesta ducea spre sud-vest. Dacă Shecha era un loc al celor din Smârcuri, puteam la fel de bine să merg într-acolo.

După o vreme m-am oprit, am spart restul nucilor între două pietre şi le-am mâncat una câte una, în timp ce mergeam, fiindcă foamea devenise dureroasă.

Se întuneca, în clipa când am zărit în faţă o licărire. Pe măsură ce m-am apropiat, sclipirea apei reflecta ultimele lumini de pe cer. Am trecut printr-un izlaz pentru vite şi am ajuns la un sătuc de pe ţărmul unui lac. Casele erau construite pe piloni şi unele se aflau chiar deasupra apei, la capătul unor pontoane pe care nu le puteam desluşi limpede. Mă simţeam foarte obosit şi foarte flămând, iar scânteierea gălbuie a unei ferestre luminate mi s-a părut minunată în înserare. Am mers spre casa aceea, am suit treptele de lemn pe prispa îngustă şi am privit prin uşa deschisă. Părea să fie un han ori o berărie, fără ferestre, cu o tejghea joasă şi fără mobilier. Patru-cinci bărbaţi stăteau pe covorul de pe podea, cu ceşti de lut în mâini. M-au privit, apoi şi-au ferit ochii, ca să nu pară că se holbează.

— Intră, băiete, a rostit unul dintre ei.

Toţi erau scunzi, subţirei, cu pielea tuciurie. O femeie s-a întors din spatele tejghelei şi am zărit-o, parcă aievea, pe bătrâna Gammy, cu ochii negri, strălucitori şi sfredelitori, şi cu nasul acvilin.

— De unde vii? a întrebat ea.

— Din codru.

Glasul mi s-a auzit ca o şoaptă răguşită. Nimeni n-a spus nimic.

— Îi caut pe-ai mei.

— Şi cine ar fi ei? a întrebat femeia. Intră!

Am intrat, arătând jalnic, neîndoios. Ea a trântit ceva pe o farfurie şi a împins-o pe tejghea spre mine.

— Nu am bani, am zis.

— Mănâncă, a spus ea morocănoasă.

Am luat farfuria şi m-am aşezat lângă vatra stinsă. Cred că era un fel de plăcintă rece cu peşte, destul de mare, pe care am terminat-o înainte să-mi dau seama ce mâncam.

— Aşadar, cine-s ai tăi?

— Nu ştiu.

— Atunci par cam greu de găsit, a comentat un bărbat.

Continuau să mă privească, nu fix sau cu ostilitate, ci studiind pe furiş făptura nouă care le ieşise în cale. Dispariţia instantanee a plăcintei îi amuzase cumva.

— Eşti de pe-aici? a întrebat altul, frecându-şi chelia.

— Nu ştiu. Noi am fost răpiţi – eu şi sora mea. De vânătorii de sclavi din Etra. La miazăzi de-aici, poate.

— Când s-a întâmplat asta? a întrebat hangiţa cu glasul ei ascuţit.

— Acum paisprezece-cincisprezece ani.

— E-un sclav fugar, aşa-i? a murmurat neliniştit bărbatul cel mai vârstnic către cel de-alături.

— Aşadar, pe-atunci nu erai decât un pici, a zis hangiţa umplând o ceaşcă de lut şi aducându-mi-o. Cum te chema?

— Gavir. Pe sora mea o chema Sallo.

— Nu ştii nimic altceva?

Am clătinat din cap.

— Cum de-ai ajuns în codru? a întrebat bărbatul chel, cu destulă blândeţe, deşi ştia că era o întrebare iscoditoare.

Am şovăit puţin, după care am răspuns:

— M-am rătăcit.

Spre surprinderea mea, au acceptat răspunsul, cel puţin pentru moment. Am băut ceaşca de lapte pe care mi-o dăduse femeia. Era dulce ca mierea.

— Ce alte nume-ţi aminteşti? a întrebat ea.

Am clătinat din cap.

— Aveam doar un an sau doi.

— Şi sora ta?

— Era cu vreo doi ani mai mare.

— Şi ea este sclavă în Etra?

Pronunţase „Ettera”.

— Sora mea a murit. Am privit în jur, la ei, la chipurile tuciurii şi alerte: Au omorât-o. De aceea am fugit.

— Aha-ha, a făcut bărbatul chel. Da, da… Şi cu cât timp în urmă s-a-ntâmplat asta?

— Acum doi ani.

A încuviinţat din cap, schimbând priviri cu alţi doi.

— Bia, a rostit bărbatul cel mai vârstnic, care avea un zâmbet ştirb şi părea mai greu de cap, dă-i băiatului ceva mai bun decât pişat de vacă. Îi fac eu cinste c-o bere.

— Lapte-i trebuie, a zis hangiţa umplându-mi din nou ceaşca. Dac-ar fi bere, ar cădea cu nasu-n ea.

— Mulţumesc, mama-ió, am spus şi am băut laptele, recunoscător.

Cred că titlul acela onorific a făcut-o să râdă hârâit.

— Vorbeşti grai de oraş, dar eşti un rassiu, a comentat ea.

— Prin urmare, n-au pus potera pe urmele tale, din câte ştii? a întrebat chelul. Vorbesc despre stăpânii tăi din oraş.

— Bănuiesc că ei cred că m-am înecat.

A aprobat din cap.

Oboseala, mâncarea care-mi astâmpărase foamea, bunătatea lor grijulie şi faptul că acceptaseră cu precauţie ceea ce eram – şi poate şi menţionarea uciderii lui Sallo – s-au adunat toate şi mi-au umplut ochii de lacrimi. Am privit cenuşa din vatră de parcă acolo ar fi ars un foc, străduindu-mă să-mi ascund slăbiciunea.

— Pare să fie din miazăzi, a murmurat un bărbat, iar altul a adăugat:

— Eu am cunoscut o Sallo Evo Danaha, jos, la Malurile Cocorilor.

— Gavir şi Sallo sunt nume sidoyu, a zis chelul. Eu mă duc la culcare, Bia. O să plec înainte să se crape de ziuă. Împachetează-ne ceva, da? Gavir, dacă vrei, poţi să mă-nsoţeşti spre miazăzi.

Femeia m-a trimis la etaj după el, în dormitorul comun al hanului. M-am întins pe un pat, m-am învelit cu pătura mea veche şi am adormit ca un pietroi care cade în apă neagră.

Chelul m-a scuturat, trezindu-mă, în beznă.

— Vii? a spus el.

M-am căznit şi m-am ridicat, mi-am strâns lucrurile şi l-am urmat. Habar n-aveam unde mergea, de ce sau cum, ci doar că pleca spre miazăzi, iar invitaţia lui era călăuza mea.

În odaia de la parter ardea un opaiţ micuţ. Hangiţa, care stătea în spatele tejghelei de parcă nu se clintise de-acolo cât fusese noaptea de lungă, i-a întins un pachet mare, învelit într-un fel de mătase unsuroasă, i-a luat sfertul-de-bronz şi a spus:

— Mergi cu Mé, Ammeda.

— Cu Mé, a repetat el.

L-am urmat afară, în întuneric, şi am coborât spre apă. El s-a dus la o luntre, care mi s-a părut imensă, legată de un ponton. A desfăcut frânghia şi a coborât în barcă, cu nepăsarea cuiva care foloseşte o scară. Eu am coborât mai grijuliu, dar în grabă, pentru că barca se desprinsese deja de ponton. M-am ghemuit în partea din spate, iar chelul a trecut înainte şi înapoi pe lângă mine, făcând manevre misterioase în beznă. Scânteia aurie a uşii hanului rămăsese deja departe în urma noastră peste apa neagră, mai palidă decât reflexiile stelelor. Chelul a ridicat o pânză pe catargul scurt din mijlocul bărcii; nu era prea mare, totuşi s-a umflat sub vântul slab şi barca a înaintat continuu. Am început să mă obişnuiesc cu senzaţia ciudată de a păşi în timp ce pluteşti şi până ce-a apărut lumina pe cer, mă puteam mişca binişor de colo-colo, dacă mă ţineam de obiecte.

Barca era îngustă şi destul de lungă, cu punte şi margine din frânghie de jur împrejur; tot mijlocul ei era o casă lunguiaţă şi joasă.

— Trăieşti pe barcă? l-am întrebat pe Ammeda, care se aşezase la pupa, lângă cârmă, şi privea peste apă, către lumina care sporea la răsărit.

A încuviinţat din cap şi a spus ceva de felul:

— Ao.

După un timp, a remarcat:

— Pescuieşti.

— Am nişte scule.

— Am văzut. Încearcă-le.

M-am simţit mulţumit să pot fi de ajutor. Mi-am scos cârligele, guta şi băţul uşor pe care Chamry mă învăţase să-l asamblez din mai multe bucăţi. Ammeda nu mi-a oferit nimic drept momeală, şi eu nu aveam decât ghindele. Simţindu-mă ca un idiot, am înfipt-o pe cea mai plină de viermi într-un cârlig şi m-am aşezat cu picioarele peste copastie, trăgând firul în urmă. Spre uimirea mea, în niciun minut am simţit o smucitură şi am scos un peşte roşiatic frumuşel.

Ammeda l-a despicat, l-a curăţat de măruntaie şi l-a dezosat cu un cuţit ce avea aspect fragil, însă era foarte tăios, l-a presărat cu ceva dintr-o punguliţă şi mi-a întins jumătate. Nu mâncasem niciodată peşte crud, dar acum n-am ezitat. Era delicat şi dulce, iar mirodenia cu care-l asezonase era hrean ras. Iuţeala lui m-a purtat cu gândul la pădure, cu un an în urmă, când dezgropasem rădăcini de hrean cu Chamry Bern.

Celelalte ghinde nu voiau să se prindă în cârlig. Ammeda păstrase măruntaiele primului peşte pe o frunză care semăna cu o foaie de hârtie. Mi le-a întins să le folosesc ca nadă. Am mai prins doi peşti roşietici, pe care i-am mâncat în acelaşi fel.

— Îi mănâncă pe-ai lor, am comentat eu. Ca oamenii.

— Se pare că ar mânca orice, a replicat el. Ca mine.

Întotdeauna când îmi este foame, duc dorul păsatului din Arcamand, gros şi cu nuci, asezonat cu ulei şi măsline uscate, şi aşa s-a întâmplat şi acum; totuşi, mă simţeam mult mai bine cu un pfund de peşte în stomac. Soarele răsărise şi-mi încălzea minunat spinarea. Valuri mici alunecau pe lângă flancurile bărcii. În faţa noastră – de altfel, de jur împrejur – se zărea apa scânteietoare, presărată ici-colo cu plauri de stuf. M-am întins pe punte şi am adormit.

Am navigat toată ziua pe lacul cel lung. A doua zi, când malurile s-au apropiat, am intrat într-un labirint de canale între papură înaltă şi stuf, coridoare de apă argintiu-albastră ce se lărgeau şi se îngustau între pereţi verde-pal şi cenuşiu-cafeniu, repetându-se etern, aceiaşi la nesfârşit. L-am întrebat pe Ammeda cum de ştia drumul şi mi-a răspuns:

— Păsările mi-l spun.

Sute de păsări mici ţâşneau înainte şi înapoi peste stufăriş; raţe şi gâşte zburau deasupra capetelor noastre, iar bâtlani cenuşii înalţi şi cocori albi mai micuţi se plimbau ţanţoş pe marginile plaurilor. Ammeda vorbea cu unii dintre ei, parcă salutându-i, spunând cuvântul Hassa.

Nu m-a întrebat despre mine mai mult decât o făcuse în prima seară şi nu mi-a spus nimic despre el însuşi. Nu era neprietenos, ci foarte taciturn.

Soarele strălucea puternic toată ziua, iar luna în descreştere ne lumina noaptea. Priveam stelele verii, la care mă uitasem şi de la ferma Vente, ridicându-se şi lunecând peste bolta întunecată. Pescuiam sau stăteam sub razele soarelui şi mă uitam la înfăţişarea mereu diferită a canalelor şi a straturilor de păpuriş, la apa albastră şi cerul senin. Ammeda ţinea cârma. Intrasem în casa bărcii şi o găsisem aproape complet umplută cu mărfuri, în general maldăre şi baloturi dintr-un material ca hârtia, unele subţiri, altele groase, dar foarte dure. Ammeda mi-a spus că erau bucăţi de rogojină, care se obţinea din papură bătută şi era folosită într-o sumedenie de feluri, de la vase şi veşminte, până la pereţii locuinţelor. El transporta materialele de la smârcurile din miazăzi şi apus, unde era fabricată rogojina, în alte părţi, unde oamenii acceptau să plătească ori să facă troc pentru ea. Trocul îi umpluse casa cu fel de fel de lucruri: oale şi tigăi, opinci, câteva centuri şi mantii frumos ţesute, urcioare de lut pline cu ulei şi mult hrean ras. Am înţeles că el folosea obiectele acestea sau făcea negoţ cu ele după cum avea chef. Îşi ţinea banii – mărunţiş de bronz şi câţiva arginţi – într-un vas de aramă, într-un colţ de-al casei, fără să se străduiască să-l ascundă. Faptul acesta şi comportamentul celor din hanul Shecha m-au făcut să mă gândesc că toţi cei din Smârcuri erau neobişnuit de nebănuitori sau netemători, fie faţă străini, fie unii faţă de alţii.

Ştiam, ştiam prea bine că aveam tendinţa de a mă încrede prea mult în oameni. M-am întrebat dacă era o vină înnăscută, o trăsătură, ca pielea mea tuciurie şi nasul acvilin. Fiind excesiv de încrezător, îngăduisem să fiu trădat şi astfel îi trădasem pe alţii. Poate că ajunsesem până la urmă în locul cuvenit, printre cei aidoma mie, care aveau să răspundă la încrederea mea prin încredere.

Mintea mea a avut timp să rătăcească printre asemenea gânduri şi speranţe în zilele lungi şi însorite petrecute pe

apă şi să se întoarcă de asemenea în trecut. De câte ori m-am gândit la anul pe care-l petrecusem în Inima Codrului, am auzit glasul lui Barna, vocea lui profundă şi răsunătoare, vibrând, vorbind şi iar vorbind… iar liniştea smârcurilor, tăcerea tovarăşului meu mi se păreau o binecuvântare, o eliberare.

În ultima zi a călătoriei mele cu Ammeda, am pescuit întruna, astfel că până seara aveam o captură frumoasă. El a aprins şi a întreţinut un foc de cărbuni într-un vas mare de ceramică, cu un grătar deasupra, montat pe punte, la adăpost de vânt în spatele casei. Văzându-mă că-l priveam, a spus:

— Eu n-am sat.

Nu am înţeles ce voia să spună, şi nici de ce mi-o spusese, şi m-am mulţumit să dau înţelegător din cap, aşteptând să continue; dar n-a mai adăugat nimic. A stropit peştii cu ulei şi câteva grăunţe de sare şi i-a fript. Erau suculenţi. După ce am mâncat, a scos un urcior de lut şi două ceşcuţe şi ne-a turnat o băutură limpede şi foarte tare, pe care a numit-o vin de cornul-secarei. Am stat la pupa. Barca înainta lent pe un canal larg. Ammeda nu s-a folosit de suflarea vântului, ci doar a atins cârma la răstimpuri pentru a menţine direcţia. Un amurg senin albastru-verzui-arămiu coborâse peste apă şi stufăriş. Am văzut luceafărul de seară tremurând ca o picătură de apă, jos, înspre apus.

— Sidoyu, a rostit Ammeda. Ei trăiesc lângă hotar. Vânătorii de sclavi trec pe-acolo. S-ar putea ca tu să fi venit de-acolo. Rămâi, dacă vrei. Uită-te în jur. Eu o să mă-ntorc peste două luni.

După o pauză, a adăugat:

— Îmi doream un pescar.

Am înţeles că spunea, în felul lui laconic, că eram bine-venit, dacă doream să mă alătur lui.

A doua zi la răsăritul soarelui, eram din nou pe o întindere largă de apă. După un ceas sau două, ne-am apropiat de un mal solid, pe care creşteau câţiva copaci şi deasupra căruia se înălţau căsuţe pe piloni. Am auzit

strigăte de copii. Un grup mărişor se strânsese pe ponton, ca să întâmpine barca.

— Sat de femei, a spus Ammeda.

Am văzut că toţi adulţii care-i urmau pe copii erau femei, tuciurii, cu membre subţiri, în tunici scurte, cu păr creţ şi scurt ca al lui Sallo... şi am văzut ochii lui Sallo, am văzut faţa ei, fragmente din ea peste tot printre ele. Era straniu, tulburător, să văd străinele acestea, surorile acestea, de jur împrejurul meu.

De îndată ce am acostat la ponton, femeile s-au şi apropiat de barcă, privind oferta lui Ammeda, pipăind rogojina, mirosind urcioarele cu ulei, vorbind cu el şi între ele. Nu mi s-au adresat, dar un băiat de vreo zece ani a venit la mine, s-a oprit în faţa mea cu picioarele depărtate, şi a rostit cu un aer important:

— Cine eşti tu, străine?

Am răspuns cu graba speranţei absurde că fusesem recunoscut:

— Mă numesc Gavir.

Băiatul a aşteptat puţin, după care a întrebat destul de pompos, parcă ofensat:

— Gavir…?

Se părea că aveam nevoie de mai multe nume.

— Clanul tău! a cerut băiatul.

O femeie a apărut şi l-a tras la o parte fără multă vorbă. Ammeda i s-a adresat ei şi altei femei, mai bătrâne, care o însoţea:

— A fost răpit ca sclav. Poate de la sidoyu.

— Aha, a rostit bătrâna. S-a întors pe jumătate spre mine şi mi s-a adresat fără să mă privească: Când ai fost răpit?

— Acum cincisprezece ani, am spus şi speranţa prostească a crescut iarăşi în mine.

Ea a căzut pe gânduri, a strâns din umeri şi a zis:

— Nu-i de-aici. Nu-ţi cunoşti clanul?

— Nu. Am fost doi. Eu şi sora mea, Sallo.

— Sallo este numele meu, a zis ea cu glas indiferent. Sallo Issidu Assa.

— Îi caut pe-ai mei, îmi caut numele, ma-ió, am spus.

I-am zărit uitătura piezişă, scurtă, deşi rămăsese pe jumătate întoarsă cu spatele la mine.

— Încearcă la ferusi, a spus ea. Soldaţii luau oameni de-acolo.

— Cum pot ajunge la ferusi?

— Pe uscat, a zis Ammeda. Mergi spre miazăzi. Poţi traversa înot canalele.

M-am dus să-mi strâng lucrurile, iar el a stat de vorbă cu Sallo Issidu Assa. Mi-a spus după aceea s-o aştept pe femeie, care plecase în sat. Ea s-a întors cu un pachet învelit într-o foaie de rogojină şi l-a aşezat pe punte lângă mine.

— Mâncare, a zis pe acelaşi ton indiferent, cu chipul întors de la mine.

I-am mulţumit şi am băgat pachetul în pătura veche, pe care o spălasem şi o uscasem în timpul călătoriei prin smârcuri, şi care-mi slujea drept raniţă. M-am întors către Ammeda ca să-i mulţumesc din nou şi el a spus:

— Cu Mé.

— Cu Mé, am repetat.

Am dat să sar de pe ponton pe mal, dar două femei au ţipat ascuţit, ca o avertizare, şi băiatul s-a repezit să-mi blocheze calea.

— Pământul femeilor, pământul femeilor! a strigat el.

Am privit în jur, neştiind unde să merg. Ammeda mi-a arătat spre dreapta, unde am zărit o cărare marcată cu pietre şi scoici chiar pe malul apei.

— Bărbaţii merg pe-acolo, a spus el.

Aşa că am mers pe-acolo.

Foarte repede, poteca m-a adus în alt sat. M-am apropiat temător, însă nimeni n-a strigat la mine să mă ţin departe şi am înaintat printre căsuţe. Un bătrân stătea la soare pe prispa unei case ce părea construită din bucăţi groase de rogojină, atârnate pe un cadru din lemn.

— Cu Mé, tinere, a rostit el.

I-am răspuns la salut şi am întrebat:

— Există vreun drum de-aici spre miazăzi, ba-dí?

— Badi, badi, ce-i un badi? Eu sunt Rova Issidu Meni. De unde vii tu, cu badi-badi ăsta? Eu nu sunt tatăl tău. Cine-i tatăl tău?

Nu era agresiv, ci mai degrabă mă tachina. Am avut impresia că ştia perfect salutul pe care-l folosisem, dar că nu voia s-o recunoască. Părul îi era complet alb şi faţa acoperită cu o mie de zbârcituri.

— Îl caut pe tatăl meu. Şi pe mama mea. Şi numele meu.

— Ha! Bine! M-a privit din cap până-n picioare: De ce vrei să mergi spre miazăzi?

— Ca să-i găsesc pe ferusi.

— Ah! Sunt ciudaţi ferusii ăştia. Eu nu m-aş duce-acolo. Tu du-te dacă vrei. Cărarea traversează imaşul.

Pe urmă, s-a lăsat înapoi pe spate, întinzându-şi la soare picioarele mici, osoase şi tuciurii, ca de cocor.

În sat nu mai părea să fie altcineva; n-am zărit luntri de pescari pe apă. Am găsit cărarea ce mergea către interiorul uscatului, pe imaş, şi m-am îndreptat către miazăzi ca să-i găsesc pe-ai mei.

Capitolul 12

Am mers două zile până la ferusi. Poteca şerpuia mult, dar o ţinea tot spre miazăzi, după câte îmi puteam da seama, având soarele în stânga dimineaţa, şi în dreapta când apunea. Prin fâneţe şi prin luncile cu sălcii existau multe canale, pe care le traversam mergând sau înot, ţinându-mi raniţa şi încălţările departe de apă, agăţate de-un băţ, dar în rest drumul a fost uşor şi provizia de plăcinte cu peşte uscat şi brânză sărată mi-a ajuns destul de bine. Câteodată, zăream fumul unei cabane sau al unui sat, într-o parte sau alta, şi câte o potecă ce ducea într-acolo, însă drumul principal continua înainte şi eu îl urmam. În felul acesta, spre sfârşitul celei de-a doua zile, drumeagul care cotea la stânga în lungul unui ţărm nisipos m-a adus la alt sat: izlazuri cu câteva vite, câteva sălcii, câteva căsuţe pe piloni, câteva bărci amarate la pontoane. În Smârcuri, unde totul se repetă, cu foarte mici deosebiri, domneşte o simplitate extremă.

În jurul satului nu erau copii; am văzut doar un bărbat care întindea un năvod la uscat, aşa că am trecut printre case şi am strigat spre el:

— Aici sunt ferusii?

El a lăsat cu grijă năvodul jos şi a venit spre mine.

— Acesta este satul Lacul de Răsărit al ferusilor.

M-a ascultat grav cât timp i-am povestit despre căutările mele. Avea vreo treizeci de ani şi era rassiul cel mai înalt pe care-l văzusem, iar ochii îi erau cenuşii; mai târziu aveam să aflu că era fiul unei femei din Smârcuri care fusese siluită de un soldat etran. Când mi-am spus numele, mi-a răspuns că el se numea Rava Attiu Sidoy şi m-a invitat curtenitor în casa lui şi la masa lui.

— Pescarii se-ntorc în curând, a spus, şi vom merge la covorul-peştilor. Vino cu noi, ca să le-ntrebi pe femei. Femeile ştiu cel mai bine.

Bărcile soseau la pontoane şi-şi descărcau captura – o duzină sau mai bine de ambarcaţiuni uşoare cu vele mici,

care mă duceau cu gândul la aripile de fluturi. Satul a început să învie de glasurile bărbaţilor, dar şi de hămăiturile câinilor. Câinii săreau din bărci ca să ajungă la mal prin apa deloc adâncă, animale zvelte şi negre, cu blană scurtă şi creaţă şi ochi mari, scânteietori. Purtarea le era destul de ceremonioasă: se salutau între ei cu un singur lătrat, îşi investigau reciproc posterioarele în timp ce dădeau energic din cozi, unul dintre ei se pleca şi celălalt accepta plecăciunea, după care se despărţeau, fiecare urmându-şi stăpânul. Unul dintre câini ţinea în bot o pasăre mare moartă, poate o lebădă; el n-a urmat ritualul cu alţi câini, ci s-a îndepărtat plin de importanţă pe plajă, spre apus, fără să dea drumul păsării. În scurt timp, l-au urmat toţi ceilalţi bărbaţi, purtându-şi capturile în năvoade şi coşuri. Rava m-a luat şi pe mine după ei. După ce am ocolit un promontoriu ierbos, am ajuns la un golfuleţ unde se găsea satul femeilor din Lacul de Răsărit.

Mai multe femei aşteptau într-o luncă, înaintea unei rogojini mari întinse pe pământ. O droaie de copii alergau în jurul ei, dar erau atenţi să n-o calce. Oale şi coşuri împletite din papură, pline cu mâncăruri gătite, erau întinse pe jos ca la piaţă. Bărbaţii şi-au aşezat capturile pe rogojină în acelaşi fel, iar câinele şi-a lăsat pasărea şi s-a retras puţin, dând energic din coadă. Se vorbea şi se glumea mult, totuşi era în mod clar un eveniment oficial, o ceremonie, iar când un bărbat înainta ca să ia un coş sau o oală cu mâncare, ori când o femeie ridica o plasă cu peşte, toţi rosteau o formulă ritualică de mulţumire. O bătrână s-a repezit la lebădă, strigând „Săgeata lui Kora!”, ceea ce a stârnit şi mai multe glume şi tachinări. Femeile păreau să ştie exact care captură mergea la care femeie; bărbaţii discutau mai mult despre cine şi ce căpăta, însă femeile erau în general foarte exacte, iar când doi tineri s-au certat pentru un coş cu plăcinte, o femeie a pus capăt conflictului, arătând din cap spre unul dintre ei. Cel refuzat s-a îndepărtat îmbufnat. După ce totul fusese luat de pe rogojină, Rava m-a împins în faţă şi s-a adresat femeilor:

— Omul acesta a venit azi în sat, căutându-şi neamurile. A fost dus în Ettera de soldaţi, pe când era copil. Numele şi-l ştie doar drept Gavir. Cei din miazănoapte s-au gândit că ar putea fi un sidoy.

Toate femeile au înaintat să mă privească, iar una dintre ele, cu piele tuciurie, ochi ageri, nas ascuţit, în vârstă de vreo patruzeci de ani, m-a întrebat:

— Acum câţi ani a fost asta?

— Vreo cincisprezece, ma-ió, am răspuns. Am fost luat cu sora mea mai mare, Sallo.

O bătrână a strigat:

— Copiii lui Tano!

— Sallo şi Gavir! a zis o femeie cu un prunc în braţe.

Bătrâna care prinsese lebăda moartă de picioarele ei mari şi negre s-a apropiat să mă privească mai bine şi a spus:

— Da. Copiii ei, copiii lui Tano, Ennu-Amba, Ennu-Mé!

— Tano plecase după ferigi negre pe Canalul Lung, a spus o femeie. Ea şi cu copiii. Nu s-au mai întors şi nimeni n-a găsit barca.

— Unii au spus că s-a-necat, a zis altă femeie.

Alta a spus:

— Eu am zis dintotdeauna c-au fost vânătorii de sclavi.

Femeile mai vârstnice s-au apropiat încă şi mai mult ca să se uite la mine, căutând în mine femeia pe care o cunoscuseră. Cele tinere au rămas locului, privindu-mă în alt fel.

Cea tuciurie la faţă, care-mi vorbise prima, nu mai rostise nimic şi nici nu se apropiase. Bătrâna cu lebăda s-a dus şi a vorbit cu ea, după care cealaltă s-a apropiat îndeajuns ca să-mi spună:

— Tano Aytano Sidoy a fost sora mea mai mică. Eu sunt Gegemer Aytano Sidoy.

Era încruntată şi vorbea aspru.

Am fost intimidat, dar am rostit:

— Vrei să-mi spui care-mi este numele, mătuşă?

— Gavir Aytana Sidoy, a răspuns ea aproape enervată. Mama ta… sora ta… s-au întors cu tine?

— Nu mi-am cunoscut niciodată mama. Am fost sclavi în Etra. Acum doi ani, stăpânii mi-au ucis sora. Am plecat şi m-am dus în Codrul Daneran.

Vorbisem scurt şi spusesem „plecat”, nu „evadat” sau „fugit”, pentru că trebuia să vorbesc ca un bărbat, nu ca un copil fugar, în faţa acestei femei cu chip şi ochi de corb.

Ea m-a privit scurt, pătrunzător, însă fără să se uite în ochii mei. În cele din urmă, a spus:

— Bărbaţii Aytanu vor avea grijă de tine.

După aceea mi-a întors spatele.

Celelalte femei doreau în mod vădit să continue să mă cerceteze şi să vorbească despre mine, totuşi au urmat exemplul mătuşii mele. Bărbaţii începuseră să pornească spre satul lor. De aceea m-am întors şi eu şi i-am urmat.

Rava şi doi vârstnici purtau o discuţie. N-am putut înţelege tot ce spuneau; dialectul sidoyu era străin urechilor mele şi conţinea multe cuvinte necunoscute. Păreau să vorbească despre locul unde ar fi trebuit să mă duc, iar în cele din urmă unul dintre ei s-a răsucit spre mine şi mi-a spus:

— Vino!

L-am urmat în coliba lui, o construcţie din lemn, cu podea din lemn, dar pereţi şi acoperiş din rogojină. Nu avea uşă sau ferestre, deoarece puteai să-i deschizi o parte întreagă, ridicând oricare dintre pereţi. După ce a lăsat din mâini coşul şi oala de lut cu mâncare, pe care le obţinuse de la femei, bărbatul a ridicat peretele dinspre lac şi l-a legat de stâlpi, astfel încât a prelungit acoperişul, ferind partea aceea de platformă de soarele fierbinte al sfârşitului după-amiezii. Acolo s-a aşezat pe o saltea groasă din rogojină şi s-a apucat să lucreze la un cârlig pentru pescuit, făcut dintr-o cochilie de scoică. Fără să ridice ochii la mine, a făcut un gest spre casă şi a spus:

— Ia ce-ţi place.

M-am simţit un intrus şi nelalocul meu, şi n-am vrut să iau absolut nimic. Nu-i înţelegeam pe oamenii aceştia. Dacă eram cu adevărat un copil pierdut din sat, asta era toată primirea pe care mi-o făceau acum? Eram dezamăgit

amarnic, totuşi nu voiam să-mi trădez decepţia şi nici vreo altă slăbiciune faţă de străinii aceştia cu inimi reci. Aveam să-mi păstrez demnitatea şi să mă comport la fel de rezervat ca ei. Eu eram de la oraş, un om educat; ei erau barbari, pierduţi în smârcuri. Mi-am spus că parcursesem un drum lung ca să ajung aici şi puteam foarte bine să rămân măcar peste noapte. Timp destul ca să decid unde altundeva aş fi putut merge într-o lume în care, evident, nu îmi aveam locul nicăieri.

Am găsit altă saltea şi m-am aşezat pe marginea platformei. Picioarele îmi atârnau la câteva degete deasupra noroiului de pe ţărmul lacului. După un timp, am spus:

— Pot să cunosc numele gazdei mele?

— Metter Aytana Sidoy, a spus el.

Glasul îi era foarte blând.

— S-ar putea ca tu să fii tatăl meu?

— Sunt fratele mai tânăr al mătuşii tale, a răspuns.

Felul cum vorbea, privind în jos, m-a făcut să-l suspectez că nu era neapărat neprietenos, cât foarte sfios. Întrucât nu se uita la mine, am simţit că n-ar fi trebuit să mă holbez prea mult la el, dar cu coada ochiului puteam spune că nu semăna cu femeia-corb, mătuşa mea, sau cu mine.

— Şi fratele mamei mele deopotrivă?

A încuviinţat din cap. O singură dată, apăsat.

Atunci a trebuit să-l privesc cu atenţie. Metter era mult mai tânăr decât Gegemer şi nu la fel de tuciuriu şi cu trăsături ascuţite; semăna mai degrabă cu Sallo, având pometţi rotunzi şi piele cafeniu-deschis. Poate că aşa arătase mama mea, Tano.

Când mama mea dispăruse cu cei doi copii, el era cam de vârsta pe care o aveam eu acum.

După un timp destul de lung, am rostit:

— Unchiule…

El a zis:

— Ao.

— O să locuiesc aici?

— Ao.

— Cu tine?

— Ao.

— Va trebui să-nvăţ cum să trăiesc aici. Nu ştiu cum să trăiesc.

— Anh, a spus el.

În scurt timp aveam să mă familiarizez cu răspunsurile acestea mormăite sau murmurate: *ao* pentru da, *eng* pentru nu şi *anh* pentru orice între da şi nu, dar cu înţelesul general: *am auzit ce-ai spus.*

Un alt glas s-a făcut auzit: *miau!* Un motan negru a apărut dintr-un fel de morman din bezna colibei, a traversat platforma şi s-a aşezat lângă mine, curbându-şi elegant coada în jurul lăbuţelor din faţă. L-am mângâiat uşor pe spinare. S-a lăsat cu toată greutatea pe mâna mea, aşa c-am continuat să-l mângâi. Am privit amândoi peste lac. Doi câini-pescar negri au alergat pe lângă noi pe ţărm; motanul i-a ignorat. Am observat că unchiul meu Metter se uita la motan, în loc să-şi vadă de treaba lui. Chipul i se relaxase.

— Prut e foarte priceput la prins şoareci, a spus el.

Am mângâiat apăsat ceafa motanului. Prut a tors.

După un timp, Metter a spus:

— Anul ăsta sunt mulţi şoareci.

L-am scărpinat pe Prut după urechi şi m-am întrebat dacă ar fi trebuit să-i spun unchiului că şoarecii constituiseră o parte însemnată din hrana mea într-o vară a vieţii mele. N-ar fi părut înţelept. La urma urmelor, nimeni nu mă întrebase nimic despre locul de unde venisem.

Niciun ferusi n-ar fi făcut-o. Eu fusesem în *Ettera* – de unde veneau vânătorii de sclavi, soldaţii care prădau, siluiau, ucideau şi răpeau copii. Asta era tot ce trebuiau ei să ştie. Eu fusesem altundeva. Ei nu voiau să ştie despre altundeva. Prea puţini oameni vor.

Nu mi-a fost uşor să-i întreb despre ferusi, nu pentru că n-ar fi ştiut sau pentru că n-ar fi vrut să vorbească despre asta, ci fiindcă era întregul lor univers şi de aceea era considerat de la sine înţeles. Ei nu puteau înţelege soiul de întrebări pe care le puneam. Cum se putea ca un individ să nu cunoască numele lacului? De ce ar fi întrebat cineva

motivul pentru care bărbaţii şi femeile trăiau separat – cu certitudine, nimeni nu avea cum să creadă că ei ar fi putut trăi în necuviinţă în acelaşi sat, în aceeaşi casă? Cum să ignore cineva ruga de seară sau cuvintele ce trebuiau rostite, când dădeai ori primeai hrană? Cum să nu ştie un bărbat cum să taie papură sau o femeie cum s-o zdrobească pentru a împleti rogojini? În scurt timp am înţeles că aici eram mai ignorant decât fusesem chiar şi în prima iarnă petrecută în codru, pentru că existau mult mai multe lucruri despre care nu ştiam nimic. Orăşenii puteau spune că sidoyu erau oameni simpli, care duceau o viaţă simplă; dar eu cred că doar o viaţă solitară, sărăcăcioasă şi primitivă ca a lui Cuga poate fi numită *simplă,* şi chiar şi aşa termenul lasă o impresie falsă. În satele sidoyu, viaţa era îmbelşugată şi complexă, o adevărată tapiserie de relaţii solicitante, alegeri, obligaţii şi reguli. Viaţa de sidoy era la fel de complexă şi subtilă ca viaţa de etran; respectarea precisă a tuturor regulilor era poate la fel de dificilă în ambele situaţii.

Desigur, unchiul Metter mă primise în casa lui fără nicio manifestare de bun venit, dar în acelaşi timp fără nicio reţinere; era perfect dispus să-i placă de nepotul de mult dispărut. Era un bărbat bun, modest şi blajin, care se încadrase mulţumit în păienjenişul sătesc al îndatoririlor, obiceiurilor şi relaţiilor, ca o albină într-un stup, ori o rândunică într-o colonie de cuiburi din lut. Nu era foarte preţuit de ceilalţi bărbaţi, dar nu-i păsa, deoarece nu era neliniştit sau ros de rivalitate. Avea câteva neveste şi asta îi aducea mai mult respect, deşi orice relaţii cu femeile erau, desigur, separate de restul vieţii unui bărbat… Dacă aş încerca să povestesc însă tot ce am învăţat despre viaţa de sidoy şi cum am învăţat – încet, fragmentat, pe ghicite –, istorisirea mea nu ar avea sfârşit. Mai bine să explic, în timp ce relatez ce s-a întâmplat.

Ce s-a întâmplat a fost că am mâncat o cină zdravănă – plăcintă rece cu peşte şi vin de cornul-secarei – împreună cu unchiul meu, cu motanul Prut şi Minki, o căţea bătrână şi bună, a cărei blană începuse să încărunţească, şi care a

sosit la timp pentru cină şi şi-a aşezat foarte politicos botul pe palma mea. L-am privit pe unchiul meu dansând şi rostind o scurtă mulţumire către Stăpânul Apelor de pe platforma colibei sale în amurg, aşa cum şi alţii făceau pe platformele colibelor lor în amurg, după care a întins o saltea pentru el şi m-a ajutat să-mi încropesc un culcuş. Motanul a plecat să vâneze şoareci sub colibă, iar căţeaua s-a ghemuit pe salteaua stăpânului ei, de îndată ce o desfăcuse. Ne-am întins, ne-am urat reciproc noapte bună şi ne-am culcat, pe când ultimul licăr de lumină a zilei pălea de pe apele lacului.

Înainte de răsăritul soarelui, bărbaţii din sat au ieşit pe lac, câte unul-doi într-o barcă, cu un câine sau doi. Metter mi-a spus că acesta era anotimpul în care foarte mulţi peşti, pe care îi numea *tuta,* veneau în lac prin canalele dinspre mare, iar ei sperau că în acea dimineaţă vor începe să sosească foarte mulţi. Dacă aşa avea să se întâmple, urmau să trudească din greu pentru o lună sau mai bine în ambele sate: bărbaţii prinzând peşti şi femeile uscându-i. Am întrebat dacă-l puteam însoţi pentru a începe să învăţ să pescuiesc. Era genul de om căruia îi era imposibil să refuze pe cineva. Şi-a dres glasul şi a mormăit ceva neclar. N-am înţeles decât că urma să vină cineva cu care trebuia să discut.

— Tatăl meu? am întrebat.

— Tatăl tău? Adică Metter Sodia? Nu, el a plecat în miazănoapte după ce-a dispărut Tano, a răspuns Metter destul de vag.

Am mai încercat să-l descos, dar nu mi-a zis decât:

— Nimeni n-a mai auzit vreodată de el.

A plecat după aceea cât de repede a putut, lăsându-mă singur în sat… cu pisicile. Fiecare casă avea una sau mai multe pisici negre. Cât timp bărbaţii şi câinii erau plecaţi, pisicile domneau, tolănindu-se pe platforme, hoinărind pe acoperişuri, înfruntându-se şi scuipându-se printre case, aducând pisoiaşii să se joace la soare. Am stat şi m-am uitat la pisici şi, cu toate că pisoiaşii m-au făcut să râd, mi-am simţit inima grea. Ştiam acum că Metter nu era un om

rău. În acelaşi timp însă revenisem acasă, printre ai mei, dar îmi erau complet străini, iar eu eram un străin pentru ei.

Puteam zări bărcile cu pescari hăt departe pe lac, aripioarele velelor pe apa albastră ca mătasea.

O barcă venea spre sat, o canoe mare în care vâsleau din greu câţiva bărbaţi. Canoea a lunecat pe ţărmul noroios, bărbaţii au sărit jos, au tras-o şi mai mult afară din apă, după care s-au îndreptat direct spre mine. Am crezut că aveau feţele pictate, după care mi-am dat seama că erau tatuaje: toţi aveau linii trasate de la tâmple până la fălci, iar un bătrân avea toată fruntea, până la sprâncene, acoperită cu linii verticale negre, la fel ca şi partea superioară a nasului, astfel încât semăna cu un bâtlan cu capul mai întunecat în partea de sus şi mai deschis la culoare în cea de jos. Păşeau cu o demnitate semeaţă. Unul dintre ei purta un toiag în vârful căruia flutura un panaş mare din pene albe de egretă.

S-au oprit în faţa platformei colibei lui Metter şi bătrânul a rostit:

— Gavir Aytana Sidoy.

M-am ridicat în picioare şi i-am salutat respectuos.

Bătrânul a ţinut un discurs lung din care n-am înţeles nici măcar un cuvânt. Au aşteptat câteva clipe, după care bătrânul s-a adresat celui cu toiagul:

— N-a fost defel pregătit.

Au discutat o vreme între ei, după care bărbatul cu toiagul s-a întors către mine:

— Vei veni cu noi pentru a fi iniţiat, m-a anunţat.

Probabil că aveam o expresie de buimăceală pe chip, fiindcă a continuat:

— Noi suntem bătrânii clanului tău, Aytanu Sidoyu. Doar noi putem scoate din tine un bărbat, pentru ca să poţi face treburile unui bărbat. Nu ai fost pregătit, dar dă-ţi silinţa şi noi îţi vom arăta ce să faci.

— Nu poţi să rămâi aşa cum eşti, a zis bătrânul. Nu printre noi. Un bărbat neiniţiat este un pericol pentru satul lui şi o ruşine pentru clanul lui. Gheara lui Ennu-Amba este împotriva sa şi turmele lui Sua fug de el. Aşa că… vino!

Şi a plecat.

Am coborât de pe platformă printre ei, iar purtătorul toiagului m-a atins pe cap cu panaşul de egretă. Nu a zâmbit, însă i-am simţit bunăvoinţa. Ceilalţi erau reci, rigizi, oficiali. S-au strâns în jurul meu şi ne-am dus la canoe, ne-am suit în ea şi am pornit.

— Întinde-te, mi-a şoptit Panaş-de-Egretă.

M-am întins între picioarele vâslaşilor şi n-am mai putut vedea nimic, decât fundul canoei. Mi-am dat seama că era făcută tot din rogojină, nişte benzi groase, suprapuse şi încrucişate, apoi rigidizate cu un lac translucid, până devenise un material neted şi dur ca metalul.

Când am ajuns în mijlocul lacului, vâslaşii şi-au ridicat ramele. Canoea a rămas nemişcată pe apa tăcută. În liniştea aceea, un bărbat a început să cânte. Şi cuvintele îmi erau cu totul de neînţeles. Acum cred că fuseseră în aritană, limbajul străvechi al neamului nostru, păstrat de-a lungul veacurilor în ritualul locuitorilor Smârcurilor, dar nu sunt sigur. Cântecul a durat mult, uneori un singur glas, alteori mai multe, în vreme ce eu stăteam neclintit ca un leş. Eram pe jumătate în transă, când Panaş-de-Egretă mi-a şoptit:

— Ştii să înoţi?

Am încuviinţat din cap.

— Vino de partea cealaltă, a murmurat el.

Apoi am fost ridicat de câţiva bărbaţi, ca şi cum aş fi fost într-adevăr un stârv, legănat sus în aer şi azvârlit din barcă, cu capul înainte.

Totul s-a petrecut atât de brusc, încât n-am ştiut ce se întâmplase. Când am ieşit la suprafaţă şi mi-am scuturat apa din ochi, am văzut bordajul canoei ridicându-se deasupra mea. „Vino de partea cealaltă”, spusese el – şi de aceea m-am scufundat şi am înotat pe sub umbra uriaşă a canoei, pentru a ieşi la suprafaţă, suflând cu greutate, imediat dincolo de ea. Acolo am călcat apa şi am privit canoea cu bărbaţi. Panaş-de-Egretă îşi scutura toiagul cu pene şi striga:

— Hiyi! Hiyi!

A întors apoi toiagul şi mi-a întins capătul neîmpodobit. L-am prins şi m-a tras până la bordul canoei, unde câteva mâini m-au ridicat înăuntru. În clipa în care am atins cu picioarele fundul bărcii, ceva mi-a fost vârât peste cap – o cutie din lemn? Nu-mi puteam răsuci capul în ea şi-mi cobora până la umeri. Nu mai vedeam nimic, decât o dungă de lumină mai jos de bărbie. Panaş-de-Egretă a strigat din nou „Hiyi!”, iar ceilalţi au râs şi am auzit câteva felicitări. Se părea că toate cele întâmplate se desfăşuraseră aşa cum era bine. M-am aşezat pe o băncuţă transversală, cu capul tot în cutie, şi n-am încercat să înţeleg nimic.

Am relatat partea asta din iniţiere, deoarece nu este secretă; oricine o poate vedea. Pescarii de pe lac se strânseseră lângă canoea de război ca să privească. Însă după ce mi-a fost pusă cutia pe cap, am plecat direct spre satul unde aveau loc ritualurile secrete.

Ferusi aveau cinci sate: cel în care mă născusem, Lacul de Răsărit, şi alte patru întinse pe câţiva kilometri pe ţărmurile Lacului Feru. Pentru iniţiere, am fost dus în Ţărmul de Miazăzi, satul cel mai mare, unde erau ţinute obiectele sacre. Canoele mari se numeau *canoe de război,* nu pentru că locuitorii Smârcurilor ar fi purtat vreodată războaie unii împotriva celorlalţi, ci pentru că bărbaţilor le plăcea să se considere războinici, şi doar ei vâsleau canoele mari. Cutia de pe faţa mea era o mască. Cât timp am purtat masca, am fost numit Copilul lui Ennu. Pentru rassiu, zeiţa-pisică Ennu-Mé este de asemenea Ennu-Amba, leul negru din Smârcuri. Nu pot spune mai multe despre riturile de iniţiere, dar după încheierea lor, mi-au fost tatuate două linii negre, fine, de la păr, deasupra tâmplei, în jos până la falcă, câte una de fiecare parte a capului. Pielea îmi este atât de tuciurie, încât liniile sunt greu de văzut. După ce am fost iniţiat şi am revenit în Lacul de Răsărit, am observat că toţi bărbaţii aveau astfel de linii, iar unii câte două sau chiar mai multe pe aceeaşi parte a feţei.

Iar după ce am fost iniţiat şi m-am întors în Lacul de Răsărit, am fost unul dintre ei.

Eram ciudat printre ei, bineînţeles, din cauza ignoranţei mele. Totuşi consătenii mi-au dat de înţeles că nu mă considerau complet neghiob, probabil fiindcă promiteam ca pescar.

În general, eram tratat ca toţi ceilalţi băieţi. În mod normal, băieţii veneau din satul femeilor după ce fuseseră iniţiaţi la vârsta de treisprezece ani şi locuiau câţiva ani cu rude mai vârstnice – fraţii mamelor sau fraţi mai mari, ocazional cu taţii lor. Paternitatea era mai puţin importantă decât relaţia prin familia mamei, care era clanul.

În satul bărbaţilor, băieţii deprindeau îndeletnicirile bărbaţilor: pescuitul şi construitul bărcilor, vânatul păsărilor, semănatul şi recoltatul cornului-secarei, tăiatul stufului. Femeile creşteau găini şi vite, îngrijeau grădinile de zarzavat, făceau foile de rogojină, găteau şi conservau bucatele. Din partea băieţilor trecuţi de şapte-opt ani care trăiau în satul femeilor nu se aştepta să facă treburile femeilor, ba chiar nici nu li se îngăduia altceva, aşa încât veneau leneşi, ignoranţi, inutili şi buni de nimic în satul bărbaţilor, cel puţin aşa le repetau întruna aceştia. Băieţii nu erau bătuţi – n-am văzut niciodată vreun rassiu lovind un om sau un animal –, dar erau mustraţi, dojeniţi şi criticaţi neîncetat până învăţau un meşteşug sau două. După aceea urma a doua iniţiere şi se puteau muta într-o colibă la alegerea lor, singuri sau cu prieteni. A doua iniţiere nu era îngăduită până când bătrânii nu cădeau de acord că băiatul stăpânea pe deplin cel puţin o îndeletnicire. Uneori, mi-au spus, un băiat refuza a doua iniţiere şi alegea să revină în satul femeilor şi să trăiască acolo ca femeie tot restul vieţii.

Unchiul meu avea câteva neveste. Unele femei rassiu aveau câţiva soţi. Ceremonia căsătoriei consta din înştiinţarea „Ne-am căsătorit” făcută de doi oameni cu ocazia schimbului zilnic de bucate. Între cele două jumătăţi de sate erau risipite câteva colibe micuţe din foi groase de rogojină, în care nu încăpea decât un pat sau o saltea, care erau folosite de bărbaţii şi femeile ce doreau să se culce împreună. Ei stabileau asta la schimbul de bucate sau la o întâlnire privată pe poteci ori pe câmp. Dacă un cuplu

decidea să se căsătorească, bărbatul construia o colibă a căsătoriei, iar soţia sau soţiile lui veneau acolo de câte ori se învoiau s-o facă. Când unchiul meu a plecat într-o seară, l-am întrebat la care nevastă se ducea, iar el a surâs sfios şi a spus:

— Ah, ele decid asta.

Privindu-i pe tinerii care flirtau şi se curtau, am înţeles că o căsătorie depindea mult de abilitatea de a pescui şi de a găti bucatele, fiindcă un soţ dă peştele soţiei, care i-l găteşte. Schimbul acela zilnic de materii prime pentru mâncarea gătită se numea *covorul-peştilor.* Femeile, care aveau găini, lactate şi zarzavaturi, produceau de fapt mai multă mâncare decât bărbaţii care doar pescuiau, deşi untul, brânza, ouăle şi zarzavaturile erau considerate cumva de la sine înţelese, pe când toţi făceau mare caz de ceea ce aduceau bărbaţii.

Am înţeles acum de ce Ammeda păruse ruşinat când pregătise peştele prins de mine. Bărbaţii din sat nu găteau niciodată. Băieţii şi holteii trebuiau să se târguiască ori să măgulească femeile ca să-şi primească mâncarea, sau să se mulţumească doar cu resturile de pe covorul-peştilor. Gustul unchiului meu în privinţa nevestelor şi a priceperii lor culinare era excelent. Am mâncat foarte bine cât am locuit cu el.

Primul an după iniţierea mea ca Aytan Sidoy l-am petrecut învăţând cum să fac ceea ce făceau bărbaţii din neamul rassiu: să pescuiesc, să semăn şi să recoltez cornul-secarei, să tai şi să depozitez stuful. Nu eram iscusit în folosirea arcului cu săgeţi, aşa că nu mi s-a cerut să vin în bărci pentru a vâna păsări sălbatice, cum se întâmpla adesea cu băieţii. Am devenit aruncătorul de năvod al unchiului meu. În timp ce trăgeam năvodul după noi, eu pescuiam şi cu undiţa. Dibăcia mea în această privinţă a fost recunoscută imediat şi mi-a atras laude. Adesea luam un băiat cu noi, pentru a trage cu arcul, şi bucuria cea mai mare a bătrânei Minki era să sară în apă după o raţă sau o gâscă, după ce fusese doborâtă, s-o aducă în barcă şi apoi s-o poarte mândră pe mal, dând din coadă. Întotdeauna

ducea păsările noastre la Pumo, nevasta cea mai vârstnică a unchiului meu, care-i mulţumea cu gravitate.

Cred că semănatul şi recoltatul cornului-secarei este îndeletnicirea cea mai uşoară de pe pământ. Toamna, pleci cu barca pe apa albastră şi mătăsoasă spre capătul de miazănoapte al lacului, unde plaurii sunt apropiaţi, şi înaintezi încet, împingând cu prăjina, pe canalele micuţe, azvârlind în stânga şi în dreapta pumni de grăunţe mici, negre şi cu iz dulceag. Apoi, spre sfârşitul primăverii, te întorci acolo, apleci în barcă iarba înaltă din dreapta şi din stânga şi scuturi înăuntru seminţe noi din tulpini, folosind o greblă mică din lemn, până umpli barca pe jumătate. Ştiu că femeile chicoteau despre importanţa pe care bărbaţii o acordau semănării şi recoltării cornului-secarei, de parcă ar fi necesitat cine ştie ce abilităţi deosebite, totuşi primeau întotdeauna cu laude şi cinstire traistele noastre cu secară la covorul-peştilor.

— O să-ţi îndop o gâscă! spuneau ele.

Şi avea gustul aproape la fel de bun ca păsatul etran.

Tăiatul stufului însă era o muncă într-adevăr grea. Îi dedicam o parte importantă din timpul nostru, la sfârşitul toamnei şi începutul iernii, când vremea era adesea cenuşie şi rece sau ploua. După ce m-am învăţat să stau toată ziua în apă adâncă de un metru şi am deprins cum să ţin înclinată securea, respectând ritmul triplu al tăierii, strângerii şi ridicării – pentru că trebuie să strângi papura laolaltă înainte ca tulpinile să se separe şi să se răsfire pe apă, îndepărtându-se, apoi să ridici în barcă mănunchiul lung şi greu –, pot spune că nu mi-a displăcut. Tinerii cu care ieşeam erau tovarăşi buni, rivali între ei în privinţa iscusinţei ca tăietori, totuşi binevoitori faţă de mine care eram novice, şi ştiau o sumedenie de glume, bârfe şi cântece pe care le răcneau peste păpurişurile întinse, sub vânt şi ploaie. Puţini bătrâni veneau să taie stuf; îi împiedica reumatismul cu care se aleseseră de pe urma aceleiaşi activităţi făcute în tinereţe.

Bănuiesc că pot spune că era o viaţă monotonă, dar era exact ce-mi trebuia. Îmi oferea timp să mă tămăduiesc

sufleteşte. Îmi oferea timp să mă gândesc şi să cresc în ritmul meu propriu.

Toiul iernii era o perioadă plăcută de trândăvie şi huzur. Stuful fusese tăiat şi predat femeilor care împleteau din el foi de rogojină, iar bărbaţii n-aveau mare lucru de făcut, cu excepţia marangozilor. Nimic nu mă nemulţumea, doar frigul umed şi ceţos: singura noastră căldură provenea de la un foc micuţ de cărbuni într-un vas din ceramică. Producea un glob foarte mic de căldură în colibă. Dacă strălucea soarele, mă duceam pe ţărm şi mă uitam la marangozi. Meşteşugul lor era foarte precis şi avansat. Bărcile lucrate de ei sunt cea mai de seamă artă rassiu. O canoe de război seamănă cu un vers de poezie adevărată, nu conţine nimic inutil, ci este frumuseţe în stare pură. De aceea, atunci când nu mă gârboveam visător peste vasul cu cărbuni, mă uitam cum creşte o barcă. De asemenea, mi-am meşterit un set bun de undiţe, gută şi cârlige, pescuiam, dacă nu ploua tare, şi pălăvrăgeam cu prietenii mei, pe care mi-i făcusem printre tineri.

Deşi femeile nu puneau piciorul în satul bărbaţilor, şi nici bărbaţii în satul femeilor, dispuneam practic de tot restul lumii pentru a ne întâlni între noi. Bărbaţii şi femeile vorbeau la covorul-peştilor, pe lac, de la o barcă la alta – fiindcă şi femeile pescuiau, îndeosebi ţipari – şi în fâneţele ce se întindeau spre interiorul uscatului, pornind din sate. Norocul meu la pescuit m-a ajutat să-mi fac prietene printre fete, dornice să-mi ofere mâncarea gătită de ele, în schimbul capturilor mele. Mă tachinau şi cochetau superficial cu mine, şi erau încântate să se plimbe pe ţărmul lacului sau pe o potecă spre interior, câteva fete cu câţiva dintre noi, băieţii. Perechile reale erau interzise până la a doua iniţiere. Băieţii care încălcau legea aceea erau surghiuniţi pe viaţă din sat. Aşa că noi, tinerii, stăteam laolaltă ca un grup. Favorita mea dintre fete era Tisso Betu, poreclită Greieraş din cauza feţişoarei foarte înguste şi a trupului slăbănog; era isteaţă şi avea suflet bun, îi plăcea să râdă şi încerca să răspundă la întrebările mele, nu să se holbeze la mine şi să exclame:

— Gavir, dar toată lumea ştie asta!

Printre altele, am întrebat-o pe Tisso dacă existau oameni care să spună vreodată poveşti. Zilele ploioase şi serile de iarnă erau lungi şi plictisitoare şi ciuleam urechile după orice poveste sau cântec, totuşi subiectele discuţiilor dintre băieţi şi bărbaţi erau limitate şi repetitive: evenimentele zilei, planuri pentru ziua următoare, hrană, femei, rareori câte o veste de la un bărbat din alt sat, care fusese întâlnit pe lac sau în fâneţe. Mi-ar fi plăcut să-i binedispun pe ei şi pe mine cu o poveste, aşa cum făcusem cu banda lui Brigin şi cu oamenii lui Barna. Însă nimeni de-aici nu făcea aşa ceva. Ştiam că apucăturile străine, încercările de a schimba rânduielile nu erau salutate de cei din Smârcuri, aşa că nu le propusesem nimic. Pe de altă parte, cu Tisso nu mă temeam chiar în asemenea măsură să nu fac vreo gafă, de aceea am întrebat-o dacă nimeni nu spunea poveşti sau nu cânta cântece-poveşti. Ea a râs.

— Ba bine că nu, mi-a răspuns.

— Femeile?

— Ao.

— Bărbaţii n-o fac?

— Eng, a chicotit ea.

— De ce?

Nu ştia. Iar când am rugat-o să-mi spună o poveste, pe care era posibil s-o fi auzit dacă aş fi fost un băieţaş care creştea în satul femeilor, a fost şocată.

— Oh, Gavir, nu pot…

— Şi nici eu nu-ţi pot spune vreuna dintre poveştile pe care le cunosc?

— Eng, eng, eng, a murmurat ea.

Nu, nu, nu.

Aş fi dorit să stau de vorbă cu mătuşa mea Gegemer, care mi-ar fi putut povesti despre mama. Ea însă continua să se comporte rezervat faţă de mine. Nu ştiam motivul. Le-am întrebat pe fete despre ea. S-au ferit de întrebările mele. Am înţeles că Gegemer Aytano era o femeie puternică şi nu foarte iubită în sat. În cele din urmă, într-o zi de iarnă când Tisso Betu şi cu mine ne plimbam prin fâneţe

în urma celorlalţi din grupul nostru, am întrebat-o de ce mătuşa mea nu dorea să aibă nimic de-a face cu mine.

— Păi, ea este o ambamer, a răspuns Tisso.

Cuvântul înseamnă *fiica leului de smârc,* dar a trebuit s-o întreb ce voia să zică.

Tisso a căzut pe gânduri.

— Înseamnă că ea poate să vadă prin toată lumea. Şi s-audă glasuri de la mare depărtare.

S-a uitat la mine, ca să vadă dacă înţelegeam despre ce vorbea. Am încuviinţat, puţin nesigur.

— Uneori Gegemer îi aude vorbind pe morţi. Sau pe cei care încă nu s-au născut. În casa femeilor bătrâne, când ele cântă, Ennu-Amba însăşi intră în ea şi atunci Gegemer poate să umble-n toată lumea şi să vadă ce s-a-ntâmplat şi ce se va-ntâmpla. Unii dintre noi văd şi aud în felul ăsta cât suntem copii, însă nu-nţelegem despre ce-i vorba. Dar dacă Amba face o fată să-i fie fiică, atunci ea va continua să vadă şi s-audă toată viaţa. De aceea e un pic mai ciudată…

A căzut din nou pe gânduri, după care a urmat:

— Ea trebuie să-ncerce să le spună oamenilor ce a văzut. Bărbaţii nici măcar nu vor s-asculte. Ei spun că doar bărbaţii au puterea de a vedea şi o ambamer nu-i decât o femeie nebună. Însă Mama spune că Gegemer Aytano a văzut valul otrăvit, când mâncătorii de scoici din Smârcurile de Apus s-au îmbolnăvit şi au murit, cu mult înainte să se-ntâmple, când nu era decât o copilă… Şi ştie când vor muri sătenii. Asta-i face pe oameni să se teamă de ea. Poate c-o face şi pe ea să se teamă de ei… Dar cumva ştie, de asemenea, când o fată o să aibă prunc. Adică ştie chiar înainte să fi căzut grea. Gegemer a spus: „Ţi-am văzut copilul râzând, Yenni” şi Yenni a plâns şi a plâns, şi a fost tare fericită, pentru că-şi dorea un copil şi nu rămăsese niciodată însărcinată. Iar peste un an a născut.

Toate astea mi-au dat mult de gândit. Nu-mi răspunsese totuşi la întrebare.

— Nu ştiu de ce mătuşa mea nu mă place, am spus.

— O să-ţi dezvălui ce mi-a spus Mama, dacă nu sufli niciun cuvânt celorlalţi bărbaţi, a rostit Tisso cu sinceritate.

I-am promis şi ea a urmat:

— Gegemer a încercat şi a tot încercat să vadă ce se-ntâmplase cu sora ei Tano şi cu copiii ei. A-ncercat ani la rând. S-a cântat pentru ea, mereu şi mereu. A luat până şi drogurile, iar o ambamer n-ar trebui să ia droguri. Totuşi Amba n-a lăsat-o să-şi vadă nici sora, nici nepoţii. Iar apoi… apoi ai apărut tu în sat, şi ea tot nu te-a văzut. N-a văzut cine erai, până nu ţi-ai spus numele. Atunci au văzut toţi. Ea s-a ruşinat. Crede c-a greşit ceva. Crede că Amba o pedepseşte pentru c-a lăsat-o pe Tano să meargă singură atât de departe în miazăzi. Crede c-a fost vina ei că soldaţii au siluit-o pe Tano şi te-au vândut pe tine şi pe sora ta. Şi crede că tu ştii toate astea.

Eram pe punctul de a protesta, însă Tisso mi-a citit gândul:

— Sufletul tău o ştie, nu mintea ta. Nu contează ce nu ştie mintea, dacă ştie sufletul. În felul ăsta tu eşti ca o dojană adresată lui Gegemer. Îi întuneci inima.

După o vreme, am spus:

— Asta-mi întunecă mie inima.

— Ştiu, a încuviinţat Tisso trist.

Era ciudat felul în care Tisso mă ducea cu gândul la Sotur. Deşi complet diferite în toate privinţele, cele două fete semănau prin promptitudinea milei lor, prin înţelegerea durerii şi prin faptul că nici nu vorbeau prea multe despre asta.

Am renunţat la ideea de a încerca să mă apropii de mătuşa mea, care se ferecase sub o platoşă de vinovăţie. Doream să aflu mai multe despre puterile ei şi-mi atrăseseră atenţia cuvintele lui Tisso: „unii dintre noi văd în felul ăsta cât suntem copii”. Totuşi graniţele trasate între cunoştinţele bărbaţilor şi cunoştinţele femeilor erau aproape la fel de clare ca linia ce separa cele două jumătăţi de sat. Tisso era uşor neliniştită fiindcă îmi spusese atât de multe şi nu mai puteam insista pe lângă ea. Niciuna dintre celelalte fete nu mi-ar fi îngăduit să întreb despre *lucrurile sacre:* şuierau ca bufniţele sau ţipau ca pescăruşii ca să-mi acopere cuvintele – pe jumătate alarmate de abaterea mea

şi pe jumătate amuzate de mine pentru că eram, potrivit spuselor lor, un mormoloc neştiutor.

Şovăiam dacă să-i întreb pe băieţii de vârsta mea ce ştiau ei despre puterea de a vedea în viitor. Eram şi-aşa foarte diferit în comparaţie cu ei, iar asemenea subiecte n-ar fi făcut decât să mă înstrăineze şi mai mult. Unchiul meu ignora toate misterele, căutând tihnă doar acolo unde era lesne de găsit. Nu cunoşteam bine pe niciun alt bărbat mai vârstnic. Rava era cel mai binevoitor, însă el era un bătrân, un iniţiator al clanului său şi-şi petrecea marea parte a timpului în Ţărmul de Miazăzi. M-am gândit că exista un singur bărbat care mi-ar fi putut accepta întrebările. Peroc era bătrân, părul des îi era aproape complet alb, chipul ridat şi scofâlcit; suferea de reumatism şi avea, cred, dureri permanente. Degetele lui artritice nu mai puteau face prea multe, totuşi el înnoda şi repara cu răbdare năvoadele, şi cu toate că era lent, ce ieşea din mâinile lui era întotdeauna perfect. Trăia singur într-o căsuţă, doar cu două pisici. Vorbea puţin, dar era blând. Adesea şchiopăta prea rău ca să meargă la covorul-peştilor. Mama lui Tisso îi trimitea mâncare şi mă oferisem să i-o duc. Devenise un obicei regulat ca ea să mi-o dea, eu să i-o duc bătrânului, s-o aşez pe platforma lui şi să rostesc:

— De la Lali Betu, unchiule Peroc.

Noi, tinerii, le spuneam *unchi* tuturor bătrânilor.

El stătea la soare, dacă era soare, lucrând la un năvod, sau privea pur şi simplu peste fâneţe, fredonând ceva. Îmi mulţumea şi fredonatul încetişor reîncepea de îndată ce mă întorceam cu spatele. În scurt timp, cuvinte doar pe jumătate înţelese pătrundeau în melodie, cuvinte din cântece ciudate despre leul de smârc, stăpânii peştilor, regele bâtlan… Ele fuseseră singurele cântece serioase pe care le auzisem în ferusi, singurele ce făceau aluzie la o poveste care ar fi putut exista dincolo de ele. Într-o zi, am pus jos coşul din papură, plin cu mâncare, şi i-am spus:

— De la Lali Betu, unchiule Peroc.

El mi-a mulţumit, totuşi nu m-am întors să plec, ci am rămas lângă platforma lui şi am zis:

— Unchiule, pot să te-ntreb despre cântecele pe care le cânţi?

A ridicat ochii spre mine, apoi a revenit la munca lui. După aceea a lăsat năvodul din mână şi m-a privit cu atenţie.

— După a doua iniţiere, mi-a răspuns.

De asta mă temusem. Nu puteam contrazice regulile sacre. Am rostit:

— Anh.

El a văzut însă că mai aveam o întrebare şi a aşteptat.

— Toate poveştile sunt sacre?

S-a uitat la mine aproape un minut, gândindu-se, după care a încuviinţat din cap.

— Ao.

— Aşadar nu te pot asculta cântând?

— Eng, a spus el – negarea blândă. Mai târziu. După ce vei fi fost la palatul regelui. M-a privit cu simpatie: Vei învăţa cântecele acolo, ca şi mine.

— Regele bâtlan?

A aprobat, dar a murmurat:

— Eng, eng, cu un gest care mă oprea să mai pun şi alte întrebări. Mai târziu, a spus. În curând.

— Nu există şi poveşti care nu sunt sacre?

— Cele pe care le spun femeile şi copiii. Ele nu sunt potrivite pentru bărbaţi.

— Totuşi există poveşti despre eroi – ca Hamneda, marele erou care a cutreierat prin toate Ţinuturile din Apus…

Peroc m-a privit în tăcere o vreme, apoi a clătinat din cap.

— El n-a venit aici, în Smârcuri, mi-a zis.

Şi s-a aplecat din nou asupra muncii sale.

Aşa că toate poveştile şi poeziile mele mi-au rămas închise în cap, tăcute, la fel cum exemplarul din poemul lui Caspro stătea închis şi învelit în foaia de rogojină în casa unchiului meu: singura carte din Ferusi zăcea acolo necitită.

• • •

Era o zi de primăvară şi pescuiam singur; unchiul plecase la pescuit cu năvodul, împreună cu alt bărbat. Bătrâna Minki îmi sărise în barcă, în mod firesc, şi stătea la provă ca o statuie, cu urechile ciulite. Am ridicat pânza mică şi am lăsat vântul să ne poarte încet peste lac. Nu pescuiam cu mreaja, ci cu undiţa, căutând să prind ritta, un peşte mic, dulce şi suculent, care adăsta pe fundul apei. Ritta erau leneşi azi, la fel ca mine. După o vreme, am renunţat şi am stat cuminte în barcă, mulţumindu-mă să plutesc. De jur împrejur era doar apa albastră şi mătăsoasă, iar în depărtare câţiva plauri din păpuriş şi, dincolo de ei, ţărmul verde şi scund, iar şi mai departe un deal vineţiu...

Mă întorsesem aşadar la prima şi cea mai veche dintre toate amintirile sau viziunile mele, iar aceasta exista în memorie, viziunea însăşi.

Amintindu-mi asta, am început pe dată să-mi amintesc şi altele.

Mi-am amintit străzile oraşelor, luminile caselor înghesuite deasupra unui canal, caldarâmul întunecat al unei străzi pieptişe în vântul iernii... fântâna din faţa Arcamandului şi un turn ridicându-se peste un port plin de corăbii şi o casă înaltă cu pereţi roşii, bătuţi de ploaie... toate într-o năvală şi un tumult de imagini, zeci de viziuni îngrămădite una peste alta, care lunecară apoi, îndepărtându-se, de neprins, dispărând, nelăsând decât ţărmul verde şi scund şi dealul îndepărtat, unde fusesem, unde fusesem toată viaţa mea şi eram din nou acum, de data aceasta într-un moment aparte.

Viziunile s-au domolit, au pălit. Minki a privit înapoi, spre casă. Am pornit fără grabă către sat. Oamenii începuseră deja să se adune pentru covorul-peştilor. Aveam numai doi ritta de oferit, însă Tisso şi mama ei aveau întotdeauna mâncare gătită pentru mine. Am luat porţia mea şi pe a lui Peroc şi m-am întors în satul bărbaţilor, ducându-mă la casa lui Peroc, care dregea o mreajă fină. I-am aşezat porţia jos şi am spus:

— De la Lali Betu. Unchiule, pot să te-ntreb ceva?

— Anh.

— De când mă ştiu, eu am văzut prin lume. Mi-am amintit ce nu văzusem încă şi am fost unde nu călcasem niciodată.

El şi-a ridicat faţa şi m-a privit cu gravitate. Am continuat:

— Asta-i o putere a neamului nostru – a neamului rassiu? Este un dar sau un blestem? Există oameni aici care-mi vor spune ce sunt viziunile mele?

— Da, a răspuns el. În Ţărmul de Miazăzi. Cred c-ar trebui să mergi acolo.

S-a ridicat cu greutate şi a coborât de pe platformă. M-a însoţit la coliba lui Metter. Unchiul meu era aşezat la cină, cu Minki de o parte, bătând cu coada în platformă, şi Prut de cealaltă parte, cu coada încolăcită în jurul labelor. Unchiul l-a salutat pe Peroc şi s-a oferit să împartă cina cu el.

— Gavir Aytana a avut bunătatea să-mi aducă mâncare de la covorul-peştilor, a spus bătrânul şi a continuat apoi foarte oficial: Metter Aytana, este ştiut că în clanul tău au existat mari clarvăzători. Aşa este?

— Ao, a răspuns unchiul meu privindu-l atent.

— S-ar putea ca şi Gavir Aytana să aibă puterea. Ar fi bine să li se spună asta păstrătorilor lucrurilor sacre.

— Anh, a zis unchiul privindu-mă acum pe mine.

— Năvodul tău va fi gata mâine, a zis bătrânul pe un ton complet diferit, apoi s-a întors şi a pornit şchiopătând către coliba lui.

M-am aşezat lângă unchiul meu şi am început să mănânc. Mama lui Tisso făcuse plăcinte de peşte minunate, învelite în frunze de salată cu o picătură de sos iute de ardei.

— Cred c-ar fi bine să merg la Ţărmul de Miazăzi, a rostit unchiul meu. Sau mă-ntreb dacă să vorbesc mai întâi cu Gegemer? Însă ea este… Cred c-ar trebui să mă duc. Nu ştiu.

— Pot să vin cu tine?

Minki a bătut din coadă.

— Ar fi bine, poate, a zis unchiul meu uşurat.

Aşa încât a doua zi am plecat spre satul Ţărmul de Miazăzi, unde fusesem iniţiat. Odată ce am ajuns acolo, Metter părea să n-aibă habar ce să facă, aşa că eu am pornit spre Casa Mare, unde se ţineau lucrurile sacre şi unde aveau loc iniţierile. Era casa cea mai mare pe care o văzusem în Smârcuri, cu pereţi din papură întărită prin lăcuire, aşa cum construiau canoele de război, şi acoperiş înalt din snopi de stuf. Curtea îngrădită din faţa ei avea pământul bătătorit, cu un iaz mic şi o salcie plângătoare groasă şi bătrână, într-o margine. Clădirea era foarte întunecoasă înăuntru şi copleşitoare prin amintirile riturilor de iniţiere; nu am cutezat să intrăm, ba nici chiar să vorbim. Am aşteptat lângă iaz, până ce un bărbat a intrat în curte. Era cât pe ce să-i propun să căutăm nişte membri ai clanului nostru, Aytanu, cărora să le cerem sfatul sau ajutorul, însă unchiul meu s-a dus la bărbatul acela şi a început să-i spună că venise cu nepotul lui care deţinea puterea de a avea viziuni. Bărbatul era chior de un ochi şi ţinea într-o mână o mătură-greblă; în mod vădit, venise să măture curtea. Am încercat să-l opresc pe Metter din a povesti aşa ceva cuiva care părea să fie un simplu îngrijitor, dar el nu s-a oprit. Bărbatul a încuviinţat din cap şi a părut tot mai plin de sine. În cele din urmă, a rostit:

— Îi voi spune vărului meu Dorod Aytana, ajutorul clarvăzătorilor din Insulele de Papură, şi poate că el va afla dacă nepotul tău este potrivit pentru pregătire. Ennu-Amba ţi-a călăuzit paşii spre locul acesta. Du-te cu Mé!

— Cu Mé, a rostit Metter recunoscător. Haide, Gavir. Am aranjat totul.

Abia aştepta să scape de casa mare cu uşa deschisă şi întunecoasă. Ne-am întors la ponton, ne-am suit în barca noastră, pe care Minki o păzise, picotind încolăcită la prova, şi am revenit acasă.

Nu am dat mare crezare lăudăroşeniilor chiorului. M-am gândit că dacă doream să aflu ceva despre viziunile mele, trebuia s-o fac de unul singur.

Aşa încât mi-am adunat tot curajul şi, la covorul-peştilor din seara aceea, m-am apropiat de mătuşa mea Gegemer.

Făcusem troc cu Hora, oferindu-i o captură bună de ritta în schimbul unei gâşte pe care o săgetase, o pasăre frumoasă şi grasă pe care o jumulisem şi o curăţasem cu grijă. Văzusem bărbaţi care curtau femei făcând asemenea daruri, aşa că i-am oferit-o lui Gegemer.

— Am nevoie de sfat şi călăuzire, mătuşă, i-am spus, mai direct decât intenţionasem.

Era o femeie impresionantă, căreia îţi venea greu să-i vorbeşti.

La început nici nu mi-a răspuns, nici n-a luat gâsca. Am simţit-o bătând în retragere, i-am simţit dorinţa de a refuza. În cele din urmă însă, a întins mâna pentru dar şi a făcut semn din cap către grădini, în afara cărora bărbaţii şi femeile se întâlneau adesea pentru a vorbi. Am mers într-acolo în tăcere. Hotărâsem ce să spun, sau măcar cum să încep, iar când ea s-a oprit lângă un rând de vişini pitici şi s-a întors spre mine, i-am zis:

— Mătuşă, ştiu că eşti o femeie cu putere. Ştiu că vezi uneori prin lume şi că mergi cu Ennu-Amba.

Spre marea mea uimire, ea a izbucnit în râs, un hohot consternat, dispreţuitor.

— Ha! Nu crezusem niciodată că voi auzi asta din gura unui bărbat! a spus.

Asta m-a luat prin surprindere şi am şovăit, totuşi am izbutit să continui cum plănuisem.

— Sunt un băiat foarte ignorant, am spus, totuşi cred că am două feluri de puteri. Îmi pot aminti foarte clar tot ce am auzit şi am văzut. Şi-mi pot aminti, uneori, ce n-am auzit şi n-am văzut.

Acolo m-am oprit. Am aşteptat-o să vorbească.

Ea s-a întors puţin şi a pus mâna pe trunchiul noduros şi cu scoarţă solzoasă al unui copăcel.

— Şi ce pot eu face pentru un bărbat cu puteri? a întrebat în cele din urmă, cu acelaşi dispreţ ostil.

— Îmi poţi spune ce sunt viziunile. Cum să le folosesc, cum să le înţeleg. În locurile unde am fost eu, în oraş, în codru, nimeni nu avea puterea asta. M-am gândit că, dacă m-aş întoarce la neamul meu, poate că ei îmi vor spune ce

trebuie să ştiu. Dar cred că nimeni de-aici nu poate, sau n-o va face, cu excepţia ta.

La auzul acelor cuvinte, s-a întors şi mai mult cu spatele spre mine şi a tăcut îndelung. Până la urmă, s-a răsucit cu faţa la mine.

— Te-aş fi putut învăţa, Gavir, dacă ai fi fost de mic copil în satul nostru, mi-a spus şi am văzut că se străduia să-şi stăpânească tremurul buzelor. Acum este târziu. Mult prea târziu. O femeie nu-l poate învăţa nimic pe un bărbat. Acolo unde ai trăit, trebuie să fi aflat asta!

Nu am spus nimic, însă ea trebuie să fi văzut protestul de pe faţa mea şi faptul că mă jignise.

— Ce-ţi pot spune eu, fiu al surorii mele? Într-adevăr, darul ajungi să ţi-l descoperi singur. Tano putea să spună orice poveste pe care o auzise o singură dată şi să repete cuvinte pe care le auzise cu ani în urmă. Iar eu am umblat cu leul, aşa cum spuneţi voi… deşi nu ştiu cât bine mi-a făcut asta. Aducerea trecutului în memorie este o putere însemnată. Amintirea celor ce încă nu s-au petrecut este de asemenea o putere mare. La ce slujeşte ea, mă-ntrebi? Nu ştiu, n-am ştiut niciodată. Poate că ştiu bărbaţii, care privesc de sus viziunile femeilor, ca pe nişte prostii lipsite de-nţeles. Întreabă-i pe ei! Eu nu-ţi pot spune. Pot spune doar să păstrezi cealaltă putere, cea pe care a avut-o mama ta, Tano, fiindcă aceea nu te va înnebuni.

Nu mă privea deschis. Căutătura îi era aprigă şi neagră ca a unui corb. Am auzit cât de mult aducea glasul meu cu al ei.

— La ce slujeşte să-mi amintesc toate poveştile pe care le-am auzit vreodată, dacă bărbaţilor nu li se îngăduie să spună poveşti sau să le asculte? am rostit eu, şi furia mea îndărătnică s-a ridicat pentru a o întâlni pe a ei.

— Nu slujeşte la nimic, a zis ea. Gavir Aytana, tu ar fi trebuit să fi fost femeie. Atunci, una dintre puterile tale ţi-ar fi putut aduce ceva bun.

— Nu sunt însă femeie, Gegemer Aytano, am replicat cu amărăciune.

M-a privit din nou şi expresia i s-a schimbat.

— Nu eşti, a zis. Şi nu eşti încă nici tocmai un bărbat. Dar ai pornit bine pe drumul ăsta.

A tăcut, a inspirat adânc şi apoi a spus:

— Pot să-ţi dau un singur sfat, deşi nu cred că-l vei urma. Atâta timp cât îţi aminteşti de tine însuţi, eşti în siguranţă. Când începi să-ţi aminteşti mai departe, începi să te pierzi – începi să te rătăceşti. Nu te pierde, tu, care eşti fiul lui Tano Aytano. Ţine-te de tine însuţi. Aminteşte-ţi cine eşti. Nimeni nu mi-a spus să fac asta. Nimeni cu excepţia mea nu-ţi va spune s-o faci. Aşa că asumă-ţi riscurile. Şi dacă te voi vedea vreodată când umblu cu leul, îţi voi spune ce văd. Acela este singurul dar pe care ţi l-aş putea da. În schimbul ăsteia – şi a rotit prin aer gâsca moartă ţinând-o de picioarele roşii şi lătăreţe, după care s-a încruntat şi a plecat.

• • •

Ceva mai târziu în primăvară, când vremea devenise foarte caldă, am revenit într-o după-amiază de la pescuit cu Minki şi cu unchiul meu şi am găsit doi străini pe platformă. Unul era înalt şi masiv pentru un rassiu, îmbrăcat într-o robă lungă şi strâmtă din pânză fină, bine înălbită; m-am gândit că trebuia să fie vreun preot sau demnitar. Celălalt era sfios şi tăcut. Bărbatul în robă s-a prezentat ca fiind Dorod Aytana şi a înşirat o litanie a relaţiilor noastre de clan. Metter a fugit cu captura noastră la covorul-peştilor, fiindcă Dorod spusese că veniseră pentru a discuta cu mine, şi era fericit să se îndepărteze de străini. După ce a plecat, Dorod mi-a spus, surâzând, însă cu autoritate:

— Ai venit în Ţărmul de Miazăzi şi m-ai căutat.

— Poate că n-am ştiut, am răspuns, o expresie destul de uzuală printre cei din Smârcuri, când evitau negarea directă şi angajamentul inutil.

— Nu m-ai văzut în viziune?

— Cred că nu, am rostit cu umilinţă.

— Căile noastre s-au apropiat de mult timp, a rostit Dorod, cu glasul lui profund şi impunător. Ştiu c-ai fost crescut printre străini şi că eşti printre ferusi de numai un an. Ruda noastră de la Casa Mare din Ţărmul de Miazăzi mi-

a trimis vorbă c-ai venit în cele din urmă. Cauţi un dascăl; l-ai găsit. Eu caut un clarvăzător; l-am găsit. Vino cu mine în satul meu, Insulele de Papură, şi vom începe pregătirea. Fiindcă este târziu, foarte târziu. Ar fi trebuit să fi învăţat calea viziunii de mulţi ani. Dar vom recupera timpul pierdut – fiindcă timpul nu se pierde niciodată, aşa-i? Te vom aduce la puterea ta, poate într-un an sau doi, dacă-ţi vei pune tot sufletul. A doua ta iniţiere atunci nu va fi de simplu pescar sau tăietor de stuf, ci de clarvăzător al clanului tău. Acum nu există niciun clarvăzător în neamul Aytanu. De mulţi ani nu mai există. Tu ai fost de mult dorit, de mult timp aşteptat, Gavir Aytana!

Din tot ceea ce spusese, acele ultime cuvinte mi-au mers la inimă. Cine mă mai aşteptase pe mine vreodată? Un copil răpit, un sclav, un fugar, un soi de fantomă pentru propriul meu neam, un străin oriunde m-aş fi aflat – cine să mă dorească şi cine să mă aştepte?

— Voi veni cu tine, am spus.

Capitolul 13

Insulele de Papură, aşa se numea satul situat în capătul vestic îndepărtat, cel mai mic şi mai sărac dintre cele cinci sate ferusi. Casele erau împrăştiate pe insulele şi insuliţele unui golf din colţul sud-vestic al Lacului Ferusi. Dorod locuia cu vărul său Temec, un om supus şi tăcut, într-o colibă pe o peninsulă noroioasă, înconjurată de stufăriş. Femeile erau mai puţine decât bărbaţii şi păreau indiferente şi distante. Cu totul erau cam patruzeci de oameni, dar numai patru colibe ale căsătoriei. Covorul-peştilor nu era un eveniment animat şi plăcut, ca în satul Lacul de Răsărit.

Nu am ajuns să cunosc bine pe nimeni din satul acesta, în afară de Dorod. El m-a ţinut departe de ceilalţi. Mi-era dor de momentele relaxante şi molcome, când mergeam la pescuit cu unchiul meu sau cu tinerii; îmi lipseau conversaţiile cu Tisso şi celelalte fete, răgazurile lungi când asistam la construirea bărcilor, zilele când mergeam să tăiem stuf sau să plantăm cornul-secarei, într-un cuvânt ritmul lent al zilelor în care trăiam de un an, adesea plictisit până simţeam că mă pierd într-un soi de transă, dar niciodată nefericit.

Aici, mergeam zilnic la pescuit şi adesea păstram jumătate din captură pentru noi, fiindcă femeile ofereau puţine zarzavaturi, niciun soi de fructe şi arareori mâncare gătită. Cu siguranţă, aş fi fost dispus să frig captura noastră ori să fac plăcintă cu peşte din făina grosolană pe care o măcinau femeile, dar ar fi însemnat să stric orânduiala societăţii dacă aş fi gătit mâncare şi să devin de-a pururi un proscris pentru neamul meu. Ca atare, Dorod şi cu mine mâncam mult peşte crud, aşa cum făcusem cu Ammeda, însă nu aveam hrean cu care să-l asezonăm. Nimeni de-aici nu vâna păsări; în sat, erau interzise, fiind considerate sacre – hassa – gâsca sălbatică, raţa, lebăda şi bâtlanul. Scoicile mici de apă dulce, delicioase şi foarte răspândite prin locurile acestea, reprezentau elementul principal al

dietei, dar deveneau otrăvitoare la intervale rare, imprevizibile. Dorod nu le mânca şi mi le-a interzis şi mie.

Temec mi-a spus că ucenicul anterior al lui Dorod, un copil, murise intoxicat cu scoici, cu trei ani în urmă.

Dorod şi cu mine nu ne-am înţeles bine. Nu sunt un rebel prin fire şi doream foarte mult să învăţ tot ce-mi putea spune el despre puterea mea, însă ştiam că nu trebuia să mă încred în propria-mi încredere. Dorod cerea încredere absolută. Îmi dădea porunci arbitrare şi se aştepta la supunere tăcută. Eu întrebam care era motivul fiecărei acţiuni. El refuza să răspundă. Eu refuzam să mă supun.

Situaţia a continuat aşa cam o jumătate de lună. Într-o dimineaţă, mi-a cerut să-mi petrec toată ziua în genunchi în colibă, stând cu ochii închişi şi repetând cuvântul *erru.* Cu două zile în urmă făcusem acelaşi lucru. I-am spus că nu puteam sta îngenuncheat din nou atâta timp, deoarece genunchii încă mă dureau de data trecută.

— Trebuie să faci aşa cum ţi-am spus, a zis el şi a plecat.

Mă săturasem. Am decis să ocolesc lacul pe jos şi să revin în Lacul de Răsărit.

Dorod s-a întors în colibă şi m-a găsit legându-mi obiectele în vechea pătură cafenie, pe care Prut, motanul unchiului meu, aproape că o făcuse ferfeniţă de cât o călcase cu ghearele de fiecare dată când se culca pe ea.

— Gavir, nu se poate să pleci, a spus el.

Eu am replicat:

— Ce pot învăţa, dacă mă ţii în ignoranţă?

— Ajutorul clarvăzătorului este călăuza. Povara şi sarcina acestuia este de a desluşi taina pentru clarvăzător.

Vorbea pompos, aşa cum făcea adesea, dar am simţit că el chiar credea în vorbele sale.

— Nu şi pentru clarvăzătorul ăsta, i-am zis. Eu trebuie să ştiu ce fac şi de ce trebuie să fac aşa. Tu doreşti ascultare orbească. De ce ar trebui un clarvăzător să fie orb?

— Clarvăzătorul trebuie călăuzit, a spus Dorod. Cum se poate el călăuzi singur? Se rătăceşte printre viziuni. El nu ştie dacă trăieşte acum sau cu ani în urmă, ori peste ani ce vor veni! Tu însuţi ai simţit asta, deşi abia ai început să

călătoreşti prin timp. Nimeni nu poate păşi singur, necălăuzit, pe această potecă.

— Mătuşa mea Gegemer…

— O ambamer! a zis Dorod. Femei care bolborosesc aiureli, care ţipă şi zbiară, care văd frânturi inutile de lucruri pe care nu le înţeleg. Pfui! Un clarvăzător este instruit şi călăuzit, el îşi slujeşte clanul şi neamul, este un bărbat de valoare. Eu pot face din tine un bărbat de valoare. Eu cunosc secretele, metodele, căile sacre. Fără ajutorul clarvăzătorului, un vizionar nu-i cu nimic mai bun decât o femeie!

— Se prea poate să nu fiu cu nimic mai bun decât o femeie, am răspuns, dar nu sunt copil. Tu mă tratezi ca pe un copil.

Lui Dorod îi venea greu să accepte idei noi, aşa cum se întâmpla probabil cu majoritatea sătenilor şi a membrilor tribului, totuşi asculta, gândea şi era foarte sensibil, aproape nefiresc, faţă de starea altuia. Cuvintele mele l-au izbit puternic.

A tăcut o vreme, după care a întrebat:

— Câţi ani ai, Gavir?

— Aproape şaptesprezece.

— Clarvăzătorii sunt pregătiţi din copilărie. Ubec, pe care-l pregăteam, avea doisprezece ani când a murit. Şi-l luasem de la şapte ani, a rostit el fără grabă, cumpănind fiecare cuvânt. Tu eşti un bărbat iniţiat. Un copil poate fi învăţat să dea ascultare în toate privinţele.

— Şi eu am fost bine învăţat în privinţa încrederii şi supunerii, am zis cu destulă amărăciune. În copilărie. Acum doresc să ştiu în ce îmi voi pune încrederea şi cărei puteri mă voi supune.

Mi-a ascultat din nou cu atenţie spusele şi s-a gândit înainte să răspundă.

— Puterea sufletului tău de a vedea adevărul, a rostit într-un târziu, aceasta trebuie urmată atât de către clarvăzător, cât şi de călăuza lui.

— Întrucât nu mai sunt un copil, de ce nu pot învăţa asta şi singur?

— Şi cine-ţi va citi viziunile? a întrebat el cu evidentă mirare.
— Să le citească? am spus, la fel de mirat.
— Eu trebuie să-nvăţ să citesc adevărul în ceea ce vezi, pentru ca să-l pot spune oamenilor. Asta-i îndatorirea mea ca ajutor al clarvăzătorului. Cum ar putea face un clarvăzător aşa ceva dacă ar fi singur?
A observat că eram la fel de perplex ca şi el şi a continuat:
— Gavir, tu înţelegi ce este ceea ce vezi? Tu cunoşti oamenii, locurile, timpurile şi înţelesurile viziunilor tale?
— Doar după ce ajung să se împlinească, am recunoscut. Dar cum poţi tu să le cunoşti?
— Asta este puterea mea! Tu eşti ochii neamului nostru, dar eu sunt glasul tău! Clarvăzătorul nu capătă darul citirii a ceea ce vede. Darul acela este al bărbatului instruit în căile nenumăratelor canale, care cunoaşte rădăcinile papurii, unde păşeşte Amba, când trece Sua, unde zboară Hassa. Tu vei învăţa să vezi şi să-mi spui mie ceea ce vezi. Pentru tine, viziunile sunt taine… nu-i aşa? Tu poţi să-mi spui doar ceea ce vezi. Însă eu, privind cu ochii Ambei, privind în străfund, voi înţelege tainele şi voi învăţa să rostesc înţelesul celor văzute şi astfel să ofer călăuzire neamului nostru. Tu ai nevoie de mine în aceeaşi măsură în care eu am nevoie de tine. Iar neamurile noastre şi toate clanurile Ferusi au nevoie de noi amândoi.
— Cum ştii tu în ce fel să… să-mi citeşti viziunile?
Am ezitat la cuvântul *citeşti,* pentru că nu era unul pe care să-l mai fi auzit vreodată în Smârcuri şi care în mod limpede nu avea înţelesul ştiut de mine.
Dorod a scos un sunet asemănător unui râs.
— Tu cum ştii în ce fel să le vezi? a întrebat el şi m-a privit acum cu o expresie nu atât semeaţă, cât aproape prietenoasă. De ce un bărbat are o anumită putere, şi nu o alta? Tu nu mă poţi învăţa să am viziuni. Eu te pot învăţa cum să le ai, dar nu şi cum să le citeşti, fiindcă aceea este puterea mea, nu a ta. Îţi spun – avem nevoie unul de celălalt.

— Tu mă poţi învăţa cum să am viziuni?

— Ce crezi că încercam să fac?

— Nu ştiu! Nu-mi spui niciodată nimic. Îmi spui să ţin post la fiecare trei zile, să nu umblu niciodată desculţ, să nu mă culc cu capul spre miazăzi, să-ngenunchez până-mi rup genunchii – o sută de reguli, „fă aia” şi „nu face aia”, dar pentru ce?

— Posteşti ca să-ţi păstrezi spiritul pur şi uşor, pentru ca să poată călători mai lesne.

— Dar între postiri nu am suficientă mâncare. Spiritul îmi este atât de pur şi uşor, încât nu se gândeşte la nimic altceva decât la hrană. La ce poate servi asta?

S-a încruntat, ba chiar a părut uşor ruşinat. Am insistat:

— Nu mă deranjează să postesc, totuşi nu mă voi înfometa. De ce trebuie să port încălţări?

— Pentru ca picioarele tale să nu intre în contact cu pământul, care trage spiritul în jos.

— Superstiţie, am replicat. M-a privit neînţelegător şi am urmat: Când am avut viziuni, am fost atât încălţat, cât şi desculţ. Nu trebuie să-nvăţ supunerea. Am avut parte de lecţia asta. Vreau să-mi înţeleg puterea şi să-nvăţ cum s-o folosesc.

Dorod a coborât capul în tăcere. Mi-a răspuns după mult timp, cu gravitate, fără iritare superioară sau pompozitate:

— Dacă vei face aşa cum îţi cer să faci, Gavir, voi încerca să-ţi spun de ce procedează aşa clarvăzătorii. Poate că-i adevărat că o asemenea cunoaştere ţi-ar ajuta mintea de bărbat iniţiat.

Am fost mândru de mine însumi că-i ţinusem piept şi în acelaşi timp m-am simţit încântat că-i câştigasem respectul. Mi-am aşezat lucrurile înapoi pe poliţa de lângă pat şi am rămas cu el în coliba-i singuratică şi destul de murdară.

Vedeam în acelaşi timp limpede că Dorod avea nevoie de mine, deoarece prin moartea copilului care-i fusese elev, el îşi pierduse poziţia de ajutor de clarvăzător. Mi-am spus însă că dacă avea să mă înveţe ce ştia, târgul ar fi fost corect.

I-a fost greu să-şi abandoneze poziţia de dascăl, să răspundă la întrebările mele, să-mi explice de ce trebuia să fac una sau alta. Nu avea o fire rea şi cred că uneori i se părea plăcut să aibă un elev şi tovarăş în loc de un ucenic-sclav, totuşi nu-mi spunea niciodată nimic, dacă nu-l întrebam.

Am învăţat iute toate cântecele şi poveştile ritualice pe care a putut sau a vrut să mi le spună. Aflam în sfârşit câte ceva despre zei şi spirite, cântecele şi poveştile rassiu, apropiindu-mă încă un pic de inima Smârcurilor.

Darul memorării nu mă părăsise, deşi nu-l mai folosisem de multă vreme. Aşa că din punctul ăsta de vedere am avansat mai repede decât se aşteptase el. Odată, după ce i-am repetat o poveste ritualică, a râs şi a spus:

— Am petrecut o lună, străduindu-mă să i-o vâr în cap lui Ubec şi n-a izbutit s-o reţină nici pe jumătate! Tu ai învăţat-o de cum ai auzit-o prima oară.

— Asta-i jumătate din puterea mea, la care se adaugă educaţia pe care am primit-o ca sclav, i-am replicat.

Totuşi, puterea mea de a avea viziuni părea să se împotrivească strădaniilor lui de a o scoate la lumină şi de a o pregăti. Am stat cu el o lună, apoi încă una, şi tot n-am mai avut vreuna dintre imaginile acelea pe care obişnuiam să le numesc aduceri-aminte. Îmi pierdusem răbdarea; el părea netulburat.

Exerciţiul central al învăţăturii lui se numea *aşteptarea leului.* Trebuia să stau aşezat, să respir calm şi să-mi îndepărtez gândurile de la tot ce mă înconjura, aducându-le în tăcerea dinăuntrul meu: era foarte dificil. Genunchii începuseră să mi se obişnuiască până la urmă, dar se părea că nu şi mintea.

Iar el voia să-i povestesc toate viziunile pe care le avusesem vreodată. Asta mi-a fost tare greu la început. Sallo stătea lângă mine şi-mi şoptea parcă: „Să nu vorbeşti despre asta, Gav!”

Toată viaţa o ascultasem. Acum trebuia să nu-i mai dau ascultare, pentru a sluji dorinţele acestui bărbat ciudat. Mă împotriveam să mă destăinui lui Dorod, totuşi numai el mă

putea învăţa ceea ce trebuia să ştiu. M-am silit să vorbesc, ezitând şi descriind incomplet cele văzute. Răbdarea lui era inepuizabilă: treptat, a aflat de la mine tot ce-i puteam spune despre fiecare *aducere-aminte:* ninsoarea din Etra, asaltul trupelor casicarane, oraşele pe unde umblasem, bărbatul din odaia cu cărţi, grota, teribilul personaj dansator (pe care-l mai văzusem şi când fusesem iniţiat), ba chiar şi prima şi cea mai simplă dintre toate, apa albastră şi stufărişul. A vrut să-mi asculte viziunile din nou şi din nou.

— Mai spune-mi o dată, îmi zicea. Erai într-o barcă.

— Ce-ar mai fi de spus? Am văzut Smârcurile. Aşa cum sunt ele. Aşa cum le-am văzut pe când nu eram decât un prunc, înainte de a fi fost răpit, fără îndoială. Apă albastră, papură verde, un deal vineţiu hăt departe…

— Spre apus?

— Nu, spre miazăzi.

De unde ştiusem că dealul era spre miazăzi?

El asculta de fiecare dată cu aceeaşi intensitate, punând adesea întrebări, totuşi fără să comenteze vreodată. Desigur, multe cuvinte nu aveau niciun înţeles pentru el, când încercam să descriu oraşele pe care le văzusem sau odaia plină de cărţi în care bărbatul se întorcea către mine şi-mi rostea numele. Dorod nu văzuse niciodată un oraş. El folosea cuvântul *citit,* însă nu ştia să citească; nu văzuse niciodată o carte. Mi-am scos cărţulia, *Cosmologiile*, din învelişul ei mătăsos de rogojină fină, ca să-i arăt ce înţeles avea cuvântul. A privit-o, dar nu l-a interesat. Nu cerea autenticitate sau sens, ci doar descrierea cea mai detaliată pe care i-o puteam oferi despre cele văzute în viziunea mea. N-am ştiut niciodată ce înţelegea din toate câte i le spuneam, fiindcă nu mi-a dat vreo lămurire.

Am fost curios în privinţa celorlalţi clarvăzători şi ajutoare de clarvăzători. L-am întrebat pe Dorod cine erau ceilalţi clarvăzători ferusi. El mi-a spus două nume, unul în Ţărmul de Miazăzi şi unul în Satul Mijlociu. L-am întrebat dacă puteam vorbi cu vreunul dintre ei. M-a privit curios:

— De ce?

— Să discut cu el… să aflu dacă-i la fel ca pentru mine…

A clătinat din cap.

— Nu vor dori să discute cu tine. Ei vorbesc doar cu ajutoarele lor despre viziunile pe care le au.

Am insistat. El a spus:

— Gavir, bărbaţii aceştia sunt sfinţi. Ei trăiesc izolaţi, singuri cu viziunile lor. Doar ajutoarele lor le vorbesc. Ei nu ies printre oameni. Chiar dacă tu însuţi ai fi un clarvăzător împlinit, nu ţi-ar fi îngăduit să-i vezi.

— Aşa va trebui să trăiesc: izolat, singur, doar cu viziunile mele?

Ideea mi se părea oribilă şi cred că Dorod a simţit asta.

A şovăit şi a zis:

— Tu eşti diferit. Tu ai început altfel. Nu pot spune cum vei trăi.

— Poate că nu voi mai avea nicio viziune. Poate c-am revenit la începuturi, acolo, pe lac, şi că poate începutul a fost sfârşitul.

— Ţi-e frică, a spus Dorod cu o blândeţe neaşteptată. E greu de ştiut când vine leul spre tine. Să nu-ţi fie frică. Voi fi cu tine.

— Nu şi acolo.

— Ba da, chiar şi acolo. Acum du-te şi aşteaptă leul pe platformă.

L-am ascultat apatic şi am îngenuncheat pe platforma micuţă a colibei, deasupra noroiului şi a bolovanilor de la capătul peninsulei, uitându-mă la lacul de sub cerul sur şi calm. Am respirat aşa cum mă învăţase şi am încercat să-mi împiedic gândurile să se îndepărteze plutind. Deodată, am simţit că o leoaică neagră umbla pe uscat în spatele meu, dar nu m-am întors. Indiferent de ce anume mă temusem, frica îmi pierise. În grădiniţa îngustă în care stăteam erau flori. Am suit pe o stradă pietruită, noaptea, sub ploaie, şi am văzut ploaia bătând într-un perete înalt şi roşu, deasupra străzii, în lumina slabă a unei ferestre aflate vizavi. Mă aflam în curtea interioară scăldată de soare a unei case şi o tânără m-a întâmpinat, surâzând; imaginea chipului ei m-a bucurat nespus. Stăteam într-un râu,

curenţii aproape că mă răsturnau şi aveam o povară grea pe umeri, atât de grea, încât abia îmi puteam ţine echilibrul în vâltoarea apei, iar nisipul îmi fugea şi luneca de sub tălpi. M-am clătinat şi am făcut un pas în faţă. Stăteam în genunchi pe platforma colibei în Insulele de Papură. Era seară. Un ultim cârd de raţe sălbatice a trecut prin faţa norilor roşietici acolo unde apusese soarele.

Mâna lui Dorod era pe umărul meu.

— Haide înăuntru, a rostit el cu glas scăzut. Ai făcut o călătorie lungă.

A fost tăcut şi blând cu mine în seara aceea. Nu m-a întrebat nimic din ce văzusem. A avut grijă să mănânc bine şi m-a trimis la culcare.

În următoarele zile i-am povestit viziunile mele, puţin câte puţin, din nou şi din nou. Ştia cum să afle de la mine lucruri pe care nu m-aş fi gândit să le spun, lucruri pe care nici măcar nu ştiam că le văzusem, până nu mă făcea să-mi amintesc viziunea mai de aproape, căutând amănunte, de parcă aş fi studiat o pictură. În felul acesta, am simţit cum cele două feluri de memorie ale mele se contopeau în una singură.

În acele zile am mai *călătorit,* aşa cum zicea el, de câteva ori. Era ca şi cum ar fi existat o uşă deschisă prin care puteam intra, însă nu după voia mea, ci după voia leului.

— Nu văd în ce fel viziunile mele pot să le fie utile clanului nostru sau să-l călăuzească, i-am spus lui Dorod într-o seară. Ele se referă de fiecare dată la alte locuri, alte timpuri… nu există aproape nimic despre Smârcuri. Ce folos ar putea avea ele aici?

Ieşisem la pescuit pe lac. Contribuţiile noastre la covorul-peştilor fuseseră sărăcăcioase în ultima vreme şi, ca atare, răsplata femeilor fusese la fel de frugală. Azvârliserăm năvodul şi am plutit o vreme, înainte să începem să-l tragem în barcă.

— Deocamdată faci tot călătoriile unui copil, mi-a răspuns Dorod.

— Ce vrei să spui?

— Copilul vede doar cu propriii lui ochi. El vede ce se află-n faţa lui: locuri la care va ajunge. Pe măsură ce află cum călătoresc bărbaţii, el învaţă să vadă mai amplu. Învaţă să vadă ce pot vedea alţi ochi, vede unde vor ajunge alţii. Merge acolo unde nu va merge niciodată, de fapt, cu trupul său. Toată lumea, toate locurile, toate timpurile sunt deschise marelui clarvăzător. El umblă cu Amba şi zboară cu Hassa. El călătoreşte cu Stăpânul Apelor.

A spus toate astea pe un ton cât se poate de firesc. Mi-a aruncat o privire scurtă, şireată.

— Pentru că n-ai fost învăţat, pentru că ai început atât de târziu, tu vezi aşa cum vede un copil. Eu te pot învăţa cum să faci călătoriile mai mari. Dar numai dacă ai încredere în mine.

— Ţi se pare că nu am?

— Da, a zis el calm.

Mătuşa mea îmi spusese ceva despre amintirea propriei mele persoane, însă nu mersese mai departe. I-aş fi putut găsi cuvintele în memorie, dacă le-aş fi căutat, dar nu le-am căutat. Dorod avea dreptate: dacă era să învăţ de la el, trebuia s-o fac în felul lui.

Am ridicat năvodul. Fuseserăm norocoşi. Am adus la covorul-peştilor doi crapi mari. Mie crapul mi se părea un peşte cu prea multe oase şi gust de mâl, însă femeilor din Insulele de Papură le plăcea mult, iar în seara aceea am căpătat o cină bună.

După ce am mâncat, l-am întrebat pe Dorod:

— Cum mă vei învăţa să văd dincolo de viziunile copilului?

A tăcut mult timp.

— Trebuie să fii pregătit, a zis în cele din urmă.

— Ce mă va face să fiu pregătit?

— Supunerea şi încrederea.

— Eu nu mă supun ţie?

— În adâncul inimii, nu.

— De unde ştii asta?

M-a privit cumva cu dispreţ sau milă, dar n-a spus nimic.

— Ce trebuie să fac, atunci? Cum să dovedesc că mă-ncred în tine?

— Supunându-te.

— Spune-mi ce să fac şi voi face.

Nu mi-a plăcut înfruntarea asta de voinţe, n-o doream, dar şi-o dorea el. Şi întrucât obţinuse ce-şi dorea, şi-a schimbat tonul. A vorbit cu foarte multă seriozitate.

— Gavir, nu-i neapărată nevoie să continui. Calea clarvăzătorului este grea. Grea şi înfricoşătoare. Eu voi fi mereu alături de tine, însă tu eşti călătorul. Eu te pot călăuzi spre începutul căii, dar după aceea nu pot decât să te urmez. Voinţa ta este cea care cutează, ochiul tău este cel care vede. Dacă nu vrei să întreprinzi călătoriile mai mari, aşa să fie. Nu te voi sili – nu pot. Dacă doreşti, părăseşte-mă mâine, întoarce-te în Lacul de Răsărit. Viziunile tale de copil vor reveni uneori, dar în scurt timp vor începe să pălească; le vei pierde şi-atunci vei pierde şi puterea. După aceea vei putea trăi ca un om obişnuit. Dacă asta-ţi doreşti.

Surprins şi confuz, însă în acelaşi timp provocat, am zis:

— Nu. Ţi-am spus, vreau să-mi cunosc puterea.

— O vei cunoaşte, a spus cu o exaltare stăpânită.

Din seara aceea, a fost mai blând cu mine, totuşi în acelaşi timp mai exigent. Eram decis să-l ascult fără întrebări, să aflu dacă puteam, într-adevăr, să învăţ să-mi cunosc puterea. Mi-a cerut din nou să postesc o dată la trei zile. Mi-a controlat dieta cu mare stricteţe, neîngăduindu-mi lapte sau cereale, dar adăugând bucate despre care afirma că sunt sacre: ouă de raţă şi alte păsări sălbatice, o rădăcină numită shardissu, şi eda, o ciupercuţă care creştea în luncile cu sălcii din interiorul uscatului – pe toate trebuia să le mănânc crude. Petrecea mult timp pentru a le găsi. Shardissu şi eda aveau un gust oribil şi mă îngreţoşau şi ameţeau după aceea, dar trebuia să înghit doar cantităţi minuscule din fiecare.

După câteva zile de asemenea regim şi după multe ore de îngenuncheat zilnic, am început să simt o uşurare a trupului şi a minţii, senzaţia de plutire liberă.

Îngenuncheam pe platforma colibei, repetam „hassa, hassa” şi mă simţeam ridicat pe aripile gâştei sălbatice, ale lebedei.

Am îngenuncheat pe platformă şi am văzut toate Smârcurile sub mine, şi umbrele norilor plutind peste ele. Am văzut satele de pe ţărmurile lacului şi bărcile pescarilor pe apă. Am văzut chipul copiilor, al femeilor, al bărbaţilor. Am traversat un râu mare cu o povară pe umeri, apăsat, gârbovit sub greutatea ei, pentru ca s-o arunc şi să-mi regăsesc aripile, aripi de bâtlan. Am zburat şi am zburat… şi am aterizat îngreţoşat, înfrigurat şi înţepenit, cu genunchii arzând de durere, cu capul buimac, cu burta străpunsă de junghiuri, pe platforma casei lui Dorod.

El m-a ajutat să mă ridic. M-a adus înăuntru lângă focul mititel care ardea în vasul de lut, fiindcă se apropia iarna. M-a mângâiat şi m-a lăudat. M-a hrănit cu feliuţe transparente de peşte crud şi zarzavaturi, ou bătut, un pic de shardissu, care-mi făcea greaţă, o gură de apă ca să scap de gustul rău din gură.

— Ea mi-a dat lapte, am spus, amintindu-mi de femeia din han, când ajunsesem în Smârcuri, tânjind după gustul laptelui.

Toate amintirile m-au însoţit întreaga noapte. Zăceam în coliba lui Dorod şi stăteam lângă sora mea în sala de clasă din Arcamand, în timp ce furtuna distrugea satul numit Herru, smulgând acoperişurile şi rupând pereţii din rogojină de pe stâlpi, în bezna absolută, plină de ţipete şi de urletul vântului…

Mi-a fost foarte rău, am vomitat în repetate rânduri, întins pe burtă pe platformă şi vărsând în noroiul de dedesubt, zvârcolindu-mă de durerile de stomac şi plămâni. Dorod a stat în genunchi lângă mine, cu o mână pe spatele meu, spunându-mi că totul era în regulă, că avea să se termine în curând şi că voi putea dormi. Am adormit şi visele mele au fost viziuni. M-am trezit şi mi-am amintit ce nu ştiusem niciodată. El mi-a cerut să-i povestesc tot ce văzusem şi am încercat, dar chiar în timp ce-i spuneam, m-au asaltat viziuni noi, iar el şi coliba au dispărut, eram

pierdut, rătăcit printre oameni şi locuri pe care n-aveam să le cunosc niciodată şi n-aveam să mi le pot aminti vreodată. Iar apoi m-am pomenit zăcând în coliba întunecoasă, plin de dureri şi greţuri, ameţit, neputând să mă scol în capul oaselor. El a venit, mi-a dat apă, m-a silit să mănânc un pic, a vorbit cu mine şi s-a străduit să mă facă să vorbesc.

— Eşti un bărbat curajos, Gavirul meu, vei fi un mare clarvăzător, mi-a spus.

Şi eu m-am agăţat de el, singurul chip care nu era un vis sau o viziune sau o amintire, singurul chip real, singura mână pe care o puteam strânge, călăuza şi salvatorul meu, falsa mea călăuză, trădătorul meu.

Apoi printre vise şi viziuni a apărut altă faţă. O ştiam. Îi ştiam glasul. Dar nu ştiam eu toate feţele şi toate glasurile? Eu îmi aminteam totul, absolut totul. Cuga se apleca deasupra mea. Hoby venea spre mine pe coridor. Însă ea era acolo, o ştiam şi i-am rostit numele: „Gegemer”. Chipul ei ca de corb era încruntat, ochii ei ca de corb erau negri şi pătrunzători. „Nepoate”, a rostit. „Ţi-am spus că dacă te voi vedea în viziuni, îţi voi spune. Îţi aminteşti.”

Îmi aminteam totul. Ea îmi spusese asta înainte. Toate astea se întâmplaseră înainte. Mi le aminteam fiindcă se petrecuseră de o sută de ori, aşa cum se petrecuseră toate. Zăceam întins fiindcă eram prea obosit după călătorie ca să stau în capul oaselor. Dorod stătea aşezat cu picioarele încrucişate, aproape de mine. Coliba era întunecată şi strâmtă. Mătuşa mea nu era în colibă, pentru că era coliba unui bărbat şi ea era femeie: ea îngenunchea în uşă, trebuia să se oprească în prag. M-a privit şi mi-a spus cu glasul ei aspru:

— Te-am văzut trecând un râu, purtând un copil. Mă-nţelegi, Gavir Aytana? Am văzut calea pe care vei porni. Dacă priveşti, o vei vedea tu însuţi. Al doilea râu este cel pe care trebuie să-l treci. Dacă reuşeşti să-l treci, vei fi în siguranţă. Dincolo de primul râu, te aşteaptă primejdii. Dincolo de al doilea, te aşteaptă siguranţă. Dincolo de primul râu, te va urmări moartea. Dincolo de al doilea, tu vei urmări viaţa. Mă-nţelegi? M-auzi, tu, fiul surorii mele?

— Ia-mă cu tine, am şoptit. Ia-mă cu tine!

L-am simţit pe Dorod înaintând, ca să se vâre între noi.

— I-ai dat eda, i s-a adresat mătuşa mea. Cu ce altceva l-ai mai otrăvit?

Am izbutit să mă ridic în capul oaselor. M-am împleticit spre uşă, deşi Dorod a vrut să mă oprească.

— Ia-mă cu tine! i-am strigat mătuşii mele.

Gegemer m-a prins de mâna pe care o întinsesem spre ea şi m-a tras afară din casă. Abia puteam sta în picioare. M-a cuprins cu braţul.

— Nu ţi-a ajuns c-ai omorât un băiat? i-a spus lui Dorod, pe un ton sălbatic, ca un corb care atacă uliul prădător de cuib. Dă-mi lucrurile lui din coliba ta şi lasă-l să plece cu mine, altfel te voi face de ruşine înaintea bătrânilor din Aytanu şi a femeilor din propriul tău sat, astfel ca umilirea ta să nu fie nicicând uitată!

— El va fi un mare clarvăzător, a rostit Dorod tremurând de furie, dar fără să se clintească din uşa colibei. Un om de putere. Lasă-l să stea cu mine. Nu-i voi mai da eda.

— Gavir, a zis ea, alege.

Nu ştiam despre ce vorbeau ei doi, însă i-am spus:

— Ia-mă cu tine.

— Dă-mi ce-i aparţine, i-a zis ea lui Dorod.

Dorod a dispărut. S-a întors apoi în uşă, aducându-mi cuţitul, sculele de pescuit, cartea învelită în rogojină, pătura zdrenţuită. Le-a aşezat pe platformă în faţa pragului. Suspină sonor şi lacrimi i se prelingeau pe chip.

— Urmări-te-ar răul, ticăloaso! i-a strigat. Gunoiule! Nu ştii nimic. N-ai nicio treabă cu lucrurile sacre. Murdăreşti totul cu atingerea ta. Gunoiule! Gunoiule! Mi-ai spurcat casa.

Ea n-a mai spus nimic, dar m-a ajutat să-mi iau lucrurile, m-a ajutat să cobor de pe platformă şi să merg până la pontonul micuţ de care-şi amarase barca, o barcă de femeie, uşoară ca o frunză. În tot acel timp, am auzit glasul lui Dorod, blestemând-o cu vorbele murdare pe care bărbaţii le folosesc împotriva femeilor. Când Gegemer a

dezlegat frânghia, el a răcnit cu glas spart, plin de mânie şi durere:

— Gavir! Gavir!

M-am ghemuit în barcă şi mi-am acoperit capul cu braţele, ascunzându-mă de el. Atunci a tăcut. Am ieşit pe lac. Ploua uşor. Mă simţeam prea ameţit, slăbit şi înfrigurat ca să ridic fruntea. Am zăcut, lipindu-mă de băncuţă. Viziunile au sosit în jurul meu, roind: chipuri, glasuri, locuri, oraşe, dealuri, drumuri, ceruri; şi am început din nou să călătoresc şi să călătoresc.

• • •

Venirea lui Gegemer la casa lui Dorod şi apropierea de prag reprezentaseră o culpă abia justificată de urgenţa mesajului pe care-l avea pentru mine. Nu mă putea duce în satul femeilor din Lacul de Răsărit; nu putea nici să intre în satul bărbaţilor. M-a dus într-o colibă a căsătoriei nefolosită, între sate, mi-a făcut patul şi m-a lăsat acolo, venind de câteva ori pe zi să vadă cum îmi mergea – o practică destul de uzuală când un bărbat se îmbolnăvea şi o nevastă sau soră dorea să-l îngrijească ori să-l viziteze.

Aşa că am zăcut în coliba micuţă şi şubredă, în timp ce vântul flutura pereţii din rogojină, iar ploaia răpăia pe ei şi picura printre mănunchiurile de papură ale acoperişului. Am tremurat şi am delirat sau am zăcut ca amorţit. Nu ştiu cât timp am stat cu Dorod sau câtă vreme a durat până m-am înzdrăvenit, dar era vară când plecasem cu el, iar când am început să-mi revin în fire, să fiu din nou eu însumi, venise primăvara. Eram atât de slab şi de secătuit, încât braţele îmi păreau tulpini de papură. Când am încercat să umblu, am icnit şi am ameţit. Am avut nevoie de mult timp ca să-mi recapăt pofta de mâncare.

Mătuşa mi-a spus câte ceva despre drogurile pe care mi le dăduse Dorod. A vorbit despre ele cu ură, cu scârbă.

— Şi eu am luat eda, mi-a zis. Eram hotărâtă să aflu unde a plecat mama ta. Am ascultat ce mi-au spus ajutoarele de clarvăzători, înţelepţii din Casa Mare, îneca-s-ar cu propriile lor vorbe, tină să mănânce şi îneca-s-ar în nisipurile mişcătoare! Ia eda, mi-au spus ei, şi mintea-ţi va

fi liberă, vei zbura oriunde vei dori! Mintea zboară, da, însă trupul plăteşte, şi mintea de asemenea. Proastă cum am fost, nu am văzut-o deloc pe mama ta, dar am fost bolnavă o lună, două luni, de la o singură gură de eda. Cât de mult ţi-a dat el, cât de des? Cât despre rădăcina de fiere, shardissu – te ameţeşte şi inima îţi bate prea repede, iar răsuflarea ţi se întretaie –, n-am luat niciodată, dar o cunosc. Ştiu ce-şi fac bărbaţii unii altora, şi-i spun *lecuire sacră!* Proşti! Bărbaţi. Femei. Noi toţi, a zis ea, scuipând ca o pisică.

Stăteam pe pragul colibei şi ea şedea în apropiere, pe un scaun din răchită pe care şi-l adusese; femeile împleteau din trestii sau răchită asemenea scăunele uşoare, pliante, şi le purtau cu ele ca să se aşeze oriunde sub cerul liber. Pământul era încă ud de la ploaia recentă, însă cerul era senin şi soarele împrăştia o căldură nouă.

Mătuşa mea şi cu mine ne simţeam destinşi unul în prezenţa celuilalt. Ştiam că-mi salvase viaţa, şi ştia şi ea. Gândul acesta mai atenuase din sentimentul de culpabilitate pe care-l avea întruna, fiindcă îmi lăsase mama să meargă la moarte. Gegemer era o făptură aspră, dură şi cu fire înverşunată, totuşi cât timp fusesem bolnav mă îngrijise cu răbdare, ba chiar cu tandreţe. Adesea nu ne înţelegeam spusele, dar asta era lipsit de importanţă; exista o înţelegere dincolo de cuvinte, o similitudine a minţilor mai presus de orice diferenţe. Un lucru îl ştiam amândoi, fără să fie nevoie să-l rostim: după ce mă înzdrăveneam suficient, trebuia să plec din Smârcuri.

Eu nu mă grăbeam, totuşi despre ea nu se putea spune la fel. Mă văzuse plecând spre miazănoapte, urmărit de moarte. Trebuia să plec. Trebuia să traversez al doilea râu, pentru a fi în siguranţă. Trebuia să plec imediat ce puteam. Până la urmă, mi-a spus-o.

— Indiferent unde m-aş duce, i-am replicat, mă va urmări moartea.

— Eng, eng, eng, a scuturat ea energic din cap şi s-a încruntat. Doar dacă vei amâna prea mult plecarea, te va aştepta moartea!

— Atunci voi rămâne aici, am spus pe jumătate în glumă. De ce-ar trebui să-mi părăsesc neamurile şi clanul şi să fug după moarte? Îmi place neamul meu de-aici. Îmi place să pescuiesc…

O tachinam, desigur, şi o ştia şi nu se supăra, totuşi ea văzuse ceea ce văzuse, şi ceea ce eu nu văzusem. Nu putea glumi pe seama asta.

Iar în roiul nesfârşit şi de neînţeles al viziunilor cu care trăisem cât timp fusesem cu Dorod şi când abia revenisem în Lacul de Răsărit, exista una pe care mi-o aminteam cu exactitate şi claritate aparte. Stau până la brâu în apa unui râu al cărui curent îmi trage picioarele, încearcă să mă poarte, iar pe spinare am o greutate mare, care mă dezechilibrează. Fac un pas înainte, direct spre malul râului, dar este greşit – o ştiu imediat –, fundul albiei este instabil acolo, nu am pe ce călca. Nu pot vedea încotro să mă-ndrept prin apa învolburată, însă fac un pas la dreapta, şi încă unul, şi apoi merg pe-acolo de parcă aş urma o cărare subacvatică, un pas după altul, împotriva curentului… şi asta-i tot. Nu mai văd nimic.

Amintirea aceasta, viziunea aceasta mi-a revenit după ce am început să-mi recapăt forţele. A fost, cred, ultima dintre viziunile din perioada bolii mele. I-am spus lui Gegemer, când a venit a doua zi. Ea s-a încruntat şi s-a înfiorat.

— Este acelaşi râu, a murmurat.

M-am cutremurat şi eu, auzindu-i vorbele.

— Te-am văzut acolo, a urmat ea. Povara pe care o porţi în spate este un copil.

După o tăcere lungă, a continuat:

— Vei fi în siguranţă, tu, fiul surorii mele. Vei fi în siguranţă.

Glasul îi era scăzut şi spart, şi a vorbit cu atâta înflăcărare, încât i-am luat cuvintele nu ca pe o profeţie, ci doar ca pe o dorinţă de-a ei.

Fusesem într-adevăr nesăbuit să mă duc cu Dorod, sărmanul Dorod care mă aşteptase şi mă dorise numai pentru binele lui, numai pentru a căpăta el importanţă

printre ai lui, un ajutor de clarvăzător, un neguţător al destinului, o persoană cu putere. Îi întorsesem spatele lui Gegemer, care, chiar dacă abia o ştia, mă aşteptase cu adevărat, mă dorise cu adevărat, nu pentru ca ea să devină importantă, ci de dragul iubirii.

În aprilie, mă înzdrăvenisem îndeajuns ca să revin la coliba unchiului meu, deşi tot nu eram îndeajuns de puternic pentru a umbla mai mult. În ultima zi pe care am petrecut-o în coliba căsătoriei, mătuşa mea a venit pentru a-şi lua rămas-bun. Am stat amândoi în faţa colibei, sub razele soarelui, şi eu am zis:

— Ţie, care eşti sora mamei mele, pot să-ţi povestesc despre sora mea?

— Sallo, a murmurat ea.

Numele unei copile de doi-trei ani, o copilă pierdută.

— Ea m-a păzit şi m-a apărat toată copilăria, am spus. A fost mereu curajoasă. Nu-şi putea aminti Smârcurile, nu ştia nimic despre neamul nostru, totuşi ştia că avem puteri pe care alţii nu le au. Mi-a cerut să nu le pomenesc niciodată altora despre viziunile mele. Era înţeleaptă. Era frumoasă – în tot satul nu există o fată la fel de frumoasă ca Sallo. Sau la fel de bună, şi iubitoare şi sinceră.

Şi văzând cu câtă atenţie mă asculta mătuşa, am continuat, încercând să-i descriu cum arăta Sallo, cum vorbea, ce însemnase ea pentru mine. N-a durat foarte mult. E greu de descris cum este cineva. Iar viaţa lui Sallo fusese prea scurtă pentru a fi o mare poveste. Ea nu trăise nici măcar cât trăisem eu până acum.

Când am tăcut, cumva şi fiindcă nu puteam să mai vorbesc din cauza lacrimilor, Gegemer a spus:

— Sora ta a fost ca sora mea.

Şi şi-a lăsat pentru o clipă mâna tuciurie peste mâna mea tuciurie.

Aşa încât mi-am strâns din nou bocceluţa, pătura, uneltele de pescuit, cuţitul şi cartea, şi am revenit în satul bărbaţilor, la casa unchiului meu. Metter m-a întâmpinat cu bunătate şi calm. Prut mi-a ieşit în cale dând din coadă şi, îndată ce mi-am întins pătura veche pe pat, a sărit pe ea şi

a început s-o frământe cu sârg, torcând tare. N-am fost însă salutat şi de bătrâna Minki. Cu tristeţe, Metter mi-a spus că se prăpădise peste iarnă. Murise şi bătrânul Peroc, singur în coliba lui. Metter se dusese într-o dimineaţă să-i ducă un năvod la reparat şi-l găsise aplecat peste vasul cu foc, stins, ţinând o plasă în mâinile reci.

— În casa lui Rava, a spus Metter după o vreme, s-au născut căţeluşi. Am putea merge mâine să ne uităm la ei.

Am făcut-o, într-adevăr, şi am ales o căţeluşă frumoasă, voinică, cu ochi strălucitori şi blană neagră, creaţă ca lâna de mieluşel. Metter a numit-o Bo şi a luat-o la pescuit în aceeaşi zi. Imediat ce am desprins barca de mal, Bo a sărit în apă şi a început să înoate pe lângă barcă. Unchiul meu a scos-o şi a mustrat-o cu asprime, în vreme ce căţeluşa dădea din coadă, veselă şi fără regrete. Aş fi vrut să merg cu ei, dar încă nu eram atât de înzdrăvenit încât să pescuiesc; simplul drum până la casa lui Rava mă lăsase fără răsuflare şi tremurând din tot trupul. M-am aşezat pe platformă sub strălucirea soarelui şi am privit cum vela micuţă ca o aripă de fluture a bărcii lui Metter s-a micşorat treptat pe apa albastră şi mătăsoasă a lacului. Era bine să fiu aici. Casa asta, m-am gândit, era probabil locul cel mai apropiat de un cămin, pe care-l avusesem vreodată.

Nu era totuşi căminul meu. Nu doream să-mi trăiesc viaţa aici. Asta îmi era clar de-acum. Mă născusem cu două daruri, cu două puteri. Una dintre ele aparţinea locului acesta; era o putere pe care cei din Smârcuri o cunoşteau şi ştiau cum s-o pregătească şi s-o folosească. Însă pregătirea mea în acest scop dăduse greş, fie din cauza ignoranţei şi a nerăbdării dascălului meu, fie din cauză că puterea viziunii mele nu era de fapt măreaţă, ci doar harul, destul de comun aici, de a vedea, uneori, în viitor. Un har de copil, un har neîmblânzit, care nu putea fi educat, pe care nu te puteai bizui şi care avea să mă părăsească treptat, odată cu înaintarea în vârstă.

Iar cealaltă putere a mea, cu toate că mă puteam bizui ferm pe ea, era complet inutilă aici. La ce bună o minte plină de poveşti, istorii şi poezii? Printre cei din neamul

rassiu, bărbatul cel mai respectat era cel care vorbea cel mai puţin. Poveştile erau pentru femei şi copii. Cântecele erau secrete, cântate doar la riturile de iniţiere terifiant de sacre. Aceştia nu erau oameni ai cuvintelor, ci ai viziunii şi ai clipei. Tot ce învăţasem eu din cărţi se irosea printre ei. Ar fi trebuit atunci oare să dau totul uitării, să-mi trădez memoria şi să-mi las mintea şi spiritul, să se ofilească şi să slăbească, odată cu trecerea anilor?

Cei care mă răpiseră de la ai mei îi răpiseră şi pe ai mei de la mine. Nu puteam niciodată să fiu pe de-a-ntregul unul dintre ei.

Înţelegând asta, îmi era limpede că trebuia să merg mai departe.

Şi unde să merg atunci?

Spre miazănoapte, spusese Gegemer. Ea mă văzuse mergând spre miazănoapte. Dincolo de două râuri mari. Somulane şi Sensaly, acelea trebuiau să fie. Asion era în Bendile, la nord şi vest de Somulane; oraşul Mesun se afla în Urdile, pe malul de miazănoapte al râului Sensaly. În Mesun exista o universitate mare. Acolo trăiau cărturari şi poeţi. Acolo trăia poetul Orrec Caspro.

M-am ridicat şi am intrat în căsuţă. Prut îmi smotocea pătura veche, cu ochii pe jumătate închişi, trăgând de fire cu gheruţele, torcând gros. M-am întins lângă el şi am luat de pe poliţă pacheţelul învelit în rogojină, l-am dus afară şi m-am aşezat cu picioarele încrucişate pe platformă. M-am gândit la orele, zilele, lunile pe care le petrecusem îngenuncheat pe platforma lui Dorod şi m-am jurat în adâncul inimii că nu voi mai îngenunchea niciodată. Mi-ar fi plăcut să fi avut un scăunel din răchită, fără picioare, cum aveau femeile, însă bărbaţii nu foloseau lucruri femeieşti. Femeile foloseau şi făceau toate câte erau de folosit şi de făcut, dar bărbaţii ocoleau şi dispreţuiau acele lucruri, cum ar fi scăunelele din răchită, prepararea mâncării şi depănarea poveştilor, lipsindu-se astfel de multe plăceri, pentru a dovedi că ei nu erau femei. N-ar fi fost mai bine să dovedească asta făcând ceva, şi nu ne-făcând?

Era mai bine pentru mine, nu pentru ei. Eu nu eram unul dintre ei.

Stând cu picioarele încrucişate, am desfăcut pânza mătăsoasă în care învelisem cărţulia. Şi pentru prima dată după mult timp – un an, doi ani? –, am deschis-o. Am deschis cartea acolo unde s-a deschis ea, lăsând-o să aleagă singură pagina, şi am citit:

Pe tărâmul Stăpânului Apelor
trestiile cresc, papura verde creşte.
Hassa! hassa!
Lebede zboară peste ape, ţipând,
peste papura verde şi trestii.
Hassa! hassa!
Bâtlani suri zboară peste smârcuri
şi umbre trec pe sub aripile lor.
Pe sub nori trec umbre,
peste smârcuri, peste plaurii
de papură şi cornul-secarei.
Binecuvântate sunt aripile păsărilor de apă,
binecuvântat tărâmul Stăpânului Apelor,
Stăpânul Izvoarelor şi al Râurilor.

Am închis cartea şi am închis şi ochii, lăsându-mă pe spate şi rezemându-mă de canatul uşii, îngăduind luminii soarelui să-mi curgă prin pleoape, prin oase. De unde ştia el? De unde ştia el cum era aici? De unde ştia numele sacru al lebedei şi al bâtlanului? Oare Orrec Caspro era un rassiu, un om al Smârcurilor? Era un clarvăzător?

Am adormit cu murmurul versurilor în minte. M-am trezit când Bo mi-a sărit în braţe şi m-a lins pe faţă cu entuziasm. Metter tocmai se suia pe platformă.

— Ce-i asta? a întrebat el, privind uşor curios cartea.

— O cutie plină de cuvinte, am spus.

Am ridicat-o şi i-am arătat-o. A clătinat din cap şi a spus:

— Anh, anh.

— Ceva ritta azi?

— Nu. Doar bibani şi o ştiucă micuţă. Pentru ritta, trebuie să vii cu mine. Mergi la covorul-peştilor?

Am mers cu el acolo şi după aceea am stat de vorbă cu Tisso. M-am bucurat s-o văd şi am pălăvrăgit multişor, în apropierea grădinilor. Mai târziu în timpul serii, privind apusul de pe platforma casei noastre, am ştiut cu o stânjeneală bruscă şi acută că Tisso era pe punctul de a se îndrăgosti de mine, deşi eu încă nu trecusem prin a doua iniţiere, deşi încă arătam de parcă aş fi fost construit din beţigaşe negre, şi eram un clarvăzător ratat, un bărbat fără realizări.

Metter se bărbierea. Bărbaţii din Smârcuri nu au cine ştie ce bărbi; unchiul meu se bărbierea, smulgându-şi firele de păr răzleţe, şi se folosea în acest scop de cochilia unei scoici ca pensetă şi de un vas negru umplut cu apă drept oglindă. În mod vădit, bărbieritul acela îi făcea plăcere. După ce a terminat, mi-a întins cochilia. Am fost surprins, dar, când mi-am pipăit falca şi m-am uitat în apa din vas, am văzut că pe bărbie îmi crescuseră fire negre şi cârlionţate. Le-am smuls, unul câte unul. Era într-adevăr plăcut. Aici aproape toate micile activităţile zilnice erau plăcute. Avea să-mi lipsească tihna şederii cu unchiul meu tăcut, însă acum eram şi mai convins că trebuia să plec.

N-o puteam face până nu mă înzdrăveneam pe deplin, asta era limpede. Aşa că tot restul primăverii am respectat un regim strict. Am rămas aproape tot timpul în satul bărbaţilor; am mers la covorul-peştilor şi am vorbit cu cei de acolo, dar nu m-am plimbat cu tinerii şi tinerele. Când umblam pentru a-mi întări picioarele şi a-mi recăpăta suflul, mergeam singur, kilometri întregi pe malul lacului. Am călcat pe urmele lui Peroc şi am început să repar năvoade, ceva ce puteam face stând aşezat, şi deşi nu eram foarte priceput, năvoadele pe care le dregeam eu erau mai bune decât nimic şi mă făceau util în sat.

În scurt timp, am putut să-l însoţesc pe Metter la pescuit cu undiţa şi să-l ajut s-o dreseze pe Bo, deşi căţeluşa aproape că nu avea nevoie de dresaj. Aducerea capturii îi era întipărită în creier şi-n trup; prima dată când un peşte,

un biban mare, mi-a smuls cârligul din gută, Bo a sărit în apă, s-a afundat şi a apărut la suprafaţă cu peştele care se zbătea, ţinându-l cu delicateţe între fălci, oferindu-mi-l chiar înainte să fi ştiut că-l scăpasem.

În fiecare dimineaţă şi seară, stăteam pe platformă afară, sub peretele ridicat al casei, dacă ploua, şi citeam câteva pagini din carte. Prut, care îmbătrânise şi se lenevise, profita adesea de ocazie pentru a mi se instala în poală. Apoi unchiul meu şi cu mine sfârşeam ziua prin scurtul dans-reverenţă şi cuvinte de laudă aduse Stăpânului Apelor, pe care le învăţasem de cum venisem să locuiesc în sat, după care mergeam la culcare.

Aşa s-au scurs zilele. Era în toiul verii, trecuse de solstiţiu. Nu mă gândeam la nevoia mea de a părăsi satul. Nu aveam nevoi. Eram mulţumit.

Mătuşa mea a venit la mine, ocolind covorul-peştilor, fulgerându-mă din ochi ca un corb mânios. Copiii mici s-au risipit de frică înaintea ei.

— Gavir! a spus ea. Gavir, am văzut un bărbat. Un bărbat care te urmăreşte. Un bărbat care este moartea ta.

Am rămas nemişcat, privind-o.

— Trebuie să pleci, tu, fiul surorii mele!

PARTEA A PATRA

Capitolul 14

Mătuşa mea le-a spus tuturor că dădeam ascultare viziunii ei şi că voi pleca poimâine. A doua zi, când am mers pentru ultima oară la covorul-peştilor, mama lui Tisso mă aştepta şi mi-a oferit o pătură ţesută din papură, tratată astfel încât fibrele erau pufoase şi alcătuiau o textură groasă şi moale, caldă ca lâna.

— Fiica mea a ţesut-o, a spus Lali Betu, iar eu am răspuns:

— Îi mulţumesc pentru pătură şi, când nopţile vor fi reci, mă voi gândi la voi două.

Tisso s-a ţinut departe şi n-a încercat să-mi vorbească. Mi-am luat rămas-bun de la femei şi am discutat scurt cu mătuşa mea. Ea nu dorea să pălăvrăgească, ci dorea să plec, să trec al doilea râu şi să fiu în siguranţă.

În dimineaţa următoare am plecat devreme, înainte ca unchiul meu să se fi trezit. Căţeluşa dormea la picioarele lui. Prut era încolăcit pe pătura mea veche.

— Cu Mé, le-am şoptit tuturor.

M-am strecurat afară din căsuţă şi am ieşit din sat. Îmi simţeam inima grea.

Am pornit spre interiorul uscatului, către răsărit. Mătuşa mea n-ar fi fost de acord, întrucât ar fi vrut să mă grăbesc direct spre miazănoapte. Am refuzat să mă las mânat de frica ei. Nu aveam barcă, şi dacă aş fi mers pe jos către miazănoapte, ar fi trebuit să străbat un întreg labirint prin Smârcuri, să umblu zile nesfârşite. Nu aveam bani la mine, şi nici mijloace de a-i câştiga cât timp călătoream.

În acelaşi timp, în adâncul minţii, ştiam că aveam bani. Bani însângeraţi, bani vinovaţi, plata pentru moartea surorii mele. Îi lăsasem la Cuga, ascunşi în peştera lui. Mi-ar fi fost suficient pentru a ajunge la Mesun, dacă eram cumpătat, iar eu învăţasem să trăiesc cumpătat. Cunoşteam drumul pe care mersesem cu Chamry şi Venne; puteam ţine calea care ducea la răsărit de Inima Codrului, astfel încât să nu dau peste străjile lui Barna când ajungeam atât de departe

în miazănoapte. Partea cu adevărat dificilă avea să fie găsirea peşterii lui Cuga, la miazăzi de Codrul Daneran. Eram convins că darul memoriei mă va călăuzi când voi ajunge printre dealurile şi văile pe care le cunoscusem în vara aceea… dacă le mai puteam găsi.

Aveam o raniţă ticsită cu hrană pentru călătorie, peşte uscat şi afumat, brânză tare, pâine tare, fructe uscate; femeile de la covorul-peştilor îmi oferiseră mai multe bucate decât aş fi putut mânca vreodată, iar bărbaţii din satul meu veniseră la coliba lui Metter pentru a împărţi cu mine puţinele lor provizii, să am de drum. Nu mă temeam că voi flămânzi multe zile de-acum înainte. Pe lângă mâncare şi pătura nouă, aveam ca întotdeauna sculele de pescuit, cuţitul şi cartea înfăşurată cu grijă în rogojina impermeabilă, care s-o protejeze când urma să fiu nevoit să înot sau doar să trec prin vaduri. Mă simţeam iarăşi în formă, eram în stare să merg toată ziua cu pas egal şi să-mi facă plăcere.

După două zile, am ieşit din Smârcuri într-un ţinut cu păduri rare, pe o pantă lină. Am continuat să merg spre răsărit; din câte socoteam, nu eram foarte departe, la miazănoapte, de Casicar. În depărtare am zărit câteva ferme care mi s-au părut că aveau un aspect dezolant. Prin văi umblau răzleţ vite şi oi, dar nu foarte multe. Am mers prin livezi care fuseseră arse, pe lângă o fermă ruinată. Pe aici trecuseră armate care jefuiseră şi nimiciseră: oştile Oraşelor-Stat care se războiau mereu între ele… Nu existau drumuri, ci doar poteci, şi n-am văzut oameni, numai ocazional câte un văcar sau cioban. Ne-am salutat sau am fluturat din braţe, şi mi-am văzut de drum.

Terenul continua să suie şi, acum, ajunsesem în regiunea deluroasă, accidentată, sălbatică pe care o căutam. Greutatea era să găsesc locul dorit. Habar n-aveam în ce direcţie se afla peştera lui Cuga. Pădurile erau îndeajuns de dese ca să nu poţi vedea niciodată toată întinderea dealurilor. Nu puteam decât să înaintez, urmându-mi instinctul. În ziua aceea, pe măsură ce soarele a început să se îngălbenească şi să coboare printre copaci,

m-am simţit complet pierdut – rătăceam la întâmplare. Planul meu era lipsit de speranţă. Puteam umbla pe dealurile acestea până ajungeam la fel de lihnit şi de nebun pe cât fusesem când venisem prima dată aici. M-am aşezat să mănânc ceva şi să-mi recâştig cât de cât buna dispoziţie, intenţionând să merg cât mai era lumină, înainte de a găsi un loc adăpostit unde să dorm. M-am oprit într-o poieniţă, m-am rezemat cu spatele de un stejar tânăr şi am oftat:

— Ah, Ennu, călăuzeşte-mă acum.

Am tăiat cu cuţitul o bucată de pâine tare, am întins pe ea o felie subţire de peşte afumat şi am mâncat-o fără grabă, simţind gustul de sare şi de fum şi gândindu-mă la satul meu. Simţind o mişcare, am ridicat ochii şi am văzut un animal negru care intrase în luminiş, la douăzeci de picioare de mine. Era o leoaică şi ţinea capul mult aplecat, la fel şi coada lungă. S-a oprit şi m-a privit direct. Am murmurat fără glas „Ennu-Amba”, spunându-i pe nume. S-a mai uitat la mine o clipă şi a trecut mai departe. A dispărut aproape imediat prin tufe.

După o vreme, mi-am terminat cina. Am învelit peştele şi l-am pus cu grijă înapoi în raniţă. Mi-am lins degetele unsuroase şi le-am şters pe ferigile scăriţa-muntelui pe care mă aşezasem. Mi se uscase gura şi am băut din plosca făcută din rogojină lăcuită, pe care o umplusem la ultimul pârâu. M-am ridicat fără grabă. Mi se părea că exista o singură cale pe care să apuc: s-o urmez pe leoaică. Poate că nu părea înţelept, dar mă aflam într-un loc în care înţelepciunea nu era neapărat de folos. Am urmat leoaica.

După ce am intrat în tufăriş, drumul pe care mersese ea părea să fie o cărare neclară, ce trecea prin stejărişul rar de pe coama unui deal nesfârşit şi lin, pe care se mergea uşor şi cu vizibilitate destul de bună. N-am mai văzut leoaica. Am continuat aşa multă vreme. Soarele se întrezărea la nivelul ochilor mei printre copaci, când am recunoscut locul în care mă aflam. Cuga mă purtase prin dumbrava aceasta – pe lângă stejarul acela bătrân şi uriaş –, când mă dusese la Fârtaţii Codrului. Ne găseam în Cugamand, mi-am spus, apoi m-am întrebat de ce spusesem *ne* şi nu *mă*. Ca să

ajung la peşteră, nu trebuia decât să ies de pe poteca leoaicei şi să merg pe drumul pe care-l cunoşteam, în jos şi la dreapta.

M-am oprit şi i-am mulţumit lui Ennu, după care m-am întors către dreapta şi am coborât printr-o pădure pe care o recunoşteam tot mai bine, până am ajuns la pârâu şi l-am traversat, oprindu-mă înaintea povârnişului masiv în care se afla, secretă, intrarea în peşteră. Lumina apusului strălucea pe vârfurile copacilor.

Am dat să-i rostesc numele, dar am ştiut cu certitudine absolută că nu era acolo. N-am spus nimic. După un timp, am pătruns prin intrarea strâmtă. Ochii mei au găsit în peşteră doar întuneric. Mirosul de fum şi de blană prost tăbăcită, mirosul greu al lui Cuga, duhoarea lui Cuga erau acolo, dar slabe, ca un fel de ecouri ale unor mirosuri. Era întuneric şi rece. Nu exista niciun licăr de lumină. Am revenit afară. Seara părea minunat de radioasă şi caldă, şi mi-am amintit gloria orbitoare a luminii din ziua când părăsisem pentru întâia oară peştera.

Am lăsat raniţa lângă intrare şi mi-am luat plosca s-o umplu la pârâu. Am băut, am umplut-o şi am rămas acolo, pe vine, pentru o vreme; pe când priveam curgerea şi mişcarea apei în înserarea care cădea tot mai grea, l-am văzut pe malul pârâului.

De-a lungul unui an sau doi, animalele, apa şi vremea nu lăsaseră prea mult din el: craniul, cu fruntea spartă spre interior, şi alte oase, nişte petice de blană mucegăită din îmbrăcăminte şi brâul lui de piele.

Am atins craniul şi l-am mângâiat uşor, vorbind cu Cuga. Lumina pălea iute şi mă simţeam foarte obosit. Nu voiam să dorm în peşteră. M-am învelit în pătura ţesută din papură moale, în culcuşul ierbos din stâncă, şi am dormit adânc şi mult.

Dimineaţă am intrat în peşteră, gândindu-mă să-l îngrop acolo; dar era atât de mohorâtă, încât părea mai bine să-l las acolo unde se afla. Am săpat un mormânt mic, destul de sus deasupra pârâului pentru a fi ferit de inundaţiile iernii. I-am strâns în el osemintele, brâul, unul dintre cuţitele pe

care le-am găsit în peşteră şi cutia de metal cu sare, care fusese avuţia lui cea mai de seamă. O ţinuse ascunsă tot timpul cât mă găzduise şi n-aveam să ştiu niciodată unde anume, pentru că am găsit-o pe podeaua grotei, lângă vatră. Pe fundul ei încă mai era un pic de sare. Înăuntru se mai afla unul dintre cele două cuţite atât de dragi lui şi punguţa grea cu bani pe care i-o lăsasem şi pe care mi-o păstrase.

Mi-am simţit inima uşurată să ştiu că nu fusese omorât pentru banii aceia. Pentru că o scosese din tainiţă şi-o mai pusese la loc, mi-am imaginat că poate, fiind rănit sau simţindu-se bolnav, dorise să-şi mai contemple comorile, însă când ştiuse că era pe moarte, le lăsase şi se dusese să moară afară, în locul unde-i plăcea să stea, lângă pârâu.

Am acoperit mormântul mic, am netezit ţărâna cu palmele şi am rugat-o pe Ennu să-l călăuzească. Am pus punga cu bani pe fundul raniţei, fără s-o deschid. I-am spus la revedere şi am pornit înapoi, în sus, pe drumul care ducea către miazănoapte şi răsărit, spre dealul unde-i întâlnisem prima dată pe Fârtaţii Codrului.

Mă simţisem foarte singur încă de când părăsisem Lacul de Răsărit. Solitudinea îmi plăcuse dintotdeauna, dar fusese o solitudine rară şi relativă – aproape întotdeauna în jur existaseră alţi oameni, la care era lesne de ajuns. Singurătatea de acum era însă diferită. Faptul că plecasem din nou dintre ai mei, din rândul poporului meu, de lângă tot ceea ce cunoşteam… faptul că ştiam că oriunde m-aş fi dus voi fi permanent printre străini… indiferent cât aş fi încercat să-mi repet că asta însemna libertate… gândul acesta mă pustia. Ziua aceea când am plecat din Cugamand a fost cea mai grea dintre toate. Am mers şi am mers, găsind drumul fără să mă gândesc la el. Când am ajuns în vârful dealului unde mă lăsase Cuga, mi-am zis că era timpul să mă opresc. M-am oprit. N-am aprins focul, deoarece nu doream să-i aduc pe Fârtaţii Codrului sau pe altcineva. Trebuia să merg singur şi aşa aveam să fac. Însă în noaptea aceea am stat întins acolo şi am jelit. Am jelit pentru mine şi am jelit pentru Cuga. Şi am jelit pentru

poporul meu din Lacul de Răsărit, Tisso şi Gegemer şi unchiul meu bun şi leneş… pentru toţi. Şi pentru Chamry Bern şi Venne şi Diero, şi chiar pentru Barna, fiindcă îl iubisem. Şi pentru toţi ai mei din Arcamand, Sotur, Tib şi Ris şi micuţul Miv, Oco, Astano, Yaven, învăţătorul meu Everra, şi Sallo, Sallo a mea, pierdută… toţi pierduţi pentru mine. Eram năpădit de lacrimi pe care nu le puteam plânge şi mă durea capul. Stelele mari ale verii lunecau încet spre apus. În cele din urmă, am adormit.

M-am deşteptat odată cu zorile; cerul era un deal trandafiriu de lumină transparentă peste dealul întunecat de pământ. Îmi era foame şi sete. M-am sculat, mi-am strâns raniţa şi am coborât panta din nou, la pârâul din vâlcea, acolo unde Brigin nu mă lăsase să beau pe săturate, am băut pe săturate. Eram singur – atunci voi continua singur şi-mi voi trăi viaţa după cum credeam eu de cuviinţă. Voi bea acolo unde doream să beau. Voi merge la Mesun unde toţi oamenii erau liberi, unde Universitatea preda înţelepciune şi unde trăia poetul Caspro.

Pe când mergeam, am încercat să cânt imnul lui închinat Libertăţii, dar nu fusesem niciodată priceput la cântat, iar vocea mea suna precum croncănitul unei ciori, în liniştea din jur şi printre trilurile păsărilor pădurii. De aceea, am lăsat cuvintele poemelor să-mi intre în minte şi să mă însoţească pe drum, fredonând cântece mai liniştite care să-mi ţină tovărăşie.

Lucrurile se schimbă repede în codri, copacii se prăbuşesc, arbuştii tineri cresc, ramurile se întind peste poteci, totuşi cărarea era mereu îndeajuns de clară când o căutam şi-mi lăsam memoria să-mi spună unde ajunsesem. Am intrat în poiana de unde încărcasem carnea de căprioară şi unde mâncasem la amiază. Mi-ar fi plăcut să am acum o bucată din carnea aceea. Raniţa mi se uşura tot mai mult. M-am întrebat dacă n-ar fi trebuit să încep să mă abat din nou spre răsărit, să ies din Codrul Daneran şi să-mi încerc norocul, cumpărând hrană din vreo aşezare. Deocamdată, nu voiam totuşi să fac asta. Aveam să rămân în pădure şi să ocolesc de departe tabăra lui Brigin, dacă el

se mai afla acolo, mergând pe drumul pe care ne dusese Chamry, până ajungeam la o distanţă sigură de oraşul lui Barna. După aceea aveam să mă îndrept către nord-est pentru a găsi unul dintre satele din afara pădurii, de pe Somulane, primul dintre cele două râuri mari pe care trebuia să le traversez.

Planul meu a mers bine, până am ajuns mai mult sau mai puţin la răsărit de oraşul lui Barna, urmând firul râului Somulane, care cotea spre miazănoapte printre dealurile împădurite. Mi se făcuse destul de foame şi în râu existau răstoace în care puteam vedea păstrăvi înotând, la fel de limpede pe cât zăream porumbeii zburând pe cer. Era prea mult pentru mine. M-am oprit la un ochi de apă, mi-am montat beţele undiţei cap la cap, am pus ca momeală un scorobete şi am prins aproape imediat un peşte frumos. Şi un al doilea, cam la fel de repede. Tocmai aruncam din nou cârligul în apă, când cineva a rostit:

— Gav?

Am sărit în sus, am pierdut momeala, m-am repezit la cuţit şi m-am holbat la bărbatul din spatele meu. Pentru o clipă, n-am ştiut cine este, apoi l-am recunoscut pe Ater: unul dintre lotrii care le prinseseră pe Irad şi Melle şi care povestiseră totul în berărie; era cel care spusese că-i plăceau femeile supuse… Pe atunci era un bărbat masiv, voinic, dar acum era un bărbat masiv şi scofâlcit. L-am privit îngrozit, însă în ochii lui nu exista pic de ameninţare. Părea mai degrabă surprins.

— Cum ai ajuns aici? a întrebat el. Am crezut că te-ai înecat sau c-ai plecat. Înainte de…

— Am plecat, am răspuns.

— Şi-acum te-ai întors?

Am scuturat din cap.

— Nici n-ai prea avea la ce să te-ntorci, a continuat el.

S-a uitat la cei doi peşti pe care-i prinsesem. Ştiam cum se uită flămânzii la mâncare.

— Ce vrei să spui? am întrebat, când am început să înţeleg ce spusese.

Şi-a întors palmele în sus într-un gest de neajutorare.

— Păi... Ştii tu...

M-am uitat la el. S-a uitat la mine.

— Totul a ars, a adăugat Ater.

— Oraşul? Inima Codrului? A ars?

Îi venea greu să înţeleagă că nu ştiusem despre evenimentul atât de important din viaţa lui. Mi-a trebuit timp să aflu ceva închegat de la el.

Prima mea grijă a fost că-l vor urma alţii, că străjile lui Barna se vor repezi asupra mea şi mă vor lua prizonier, dar el a continuat să repete:

— Nu. Nu vine nimeni. Au plecat toţi. Nu vine nimeni. Apoi a zis: Eu m-am dus în satul ăla unde mergeam de obicei, ca să văd dacă găsesc ceva de mâncare pe-acolo, dar l-au ars şi pe el.

— Cine?

— Soldaţii.

— Casicaranii?

— Aşa cred.

Avea să dureze mult să obţin informaţii de la el.

— Nu-i periculos să aprindem focul? l-am întrebat.

A clătinat din cap.

— Aprinde-l atunci, pune peştii în ţepuşă şi frige-i. Am şi ceva pâine aici.

Cât timp a aprins focul, am reuşit să pescuiesc alt păstrăv mare. Abia dacă a avut răbdare să perpelească peştele deasupra focului. A mâncat cu o grabă disperată, îndesându-şi în gură pâinea tare şi mestecând-o cu greutate.

— Oh, a mormăit, oh, ce bună este, mulţumesc, Gav. Mulţumesc.

După ce am mâncat, am revenit la pescuit; când păstrăvii sar la cârligul gol, este păcat să nu-i laşi s-o facă. Cât timp am pescuit, el a stat pe mal şi mi-a povestit ce se întâmplase cu Inima Codrului. O mare parte din poveste a trebuit s-o ghicesc din bâiguielile lui incoerente.

Etra şi Casicar erau acum aliate într-o Ligă de Miazănoapte, împotriva oraşelor Votus, Morva şi a altor aşezări mai mici aflate la miazăzi de Morr. În timpul

războaielor dintre Etra şi Casicar, mulţi sclavi de la ferme fuseseră ucişi sau fugiseră, şi trebuiau înlocuiţi sau prinşi. În aşezările din jurul Codrului Daneran se ştiuse de mult despre tabăra mare sau oraşul sclavilor fugiţi, iar noii aliaţi deciseseră să meargă acolo şi să vadă ce vor găsi. Ei trimiseseră o armată, câte o legiune din fiecare oraş, în marş rapid printre Daneran şi Smârcuri. Oamenii lui Barna nu ştiuseră nimic despre atac, până ce străjile nu apăruseră în goană în oraş, răcnind şi dând alarma.

Barna îi strânsese pe toţi bărbaţii dispuşi să stea alături de el pentru a apăra Inima Codrului. Poruncise femeilor şi copiilor să se împrăştie prin păduri, dar alături de aceia fugiseră şi mulţi bărbaţi. Toţi cei care şovăiseră sau rămăseseră să lupte fuseseră prinşi ca în capcană: soldaţii înconjuraseră zidurile şi le incendiaseră metodic, apoi dăduseră foc întregului oraş, azvârlind torţe pe acoperişurile clădirilor de lemn. Oamenii lui Barna încercaseră un contraatac, dar erau copleşiţi numeric şi fuseseră măcelăriţi. Soldaţii înconjuraseră oraşul în flăcări şi-i prinseseră pe toţi cei care fugeau de foc, după care îi adunaseră pe cei care se ascunseseră ori încercaseră să se piardă în păduri. Aşteptaseră două nopţi, până ce flăcările se stinseseră, după care prădaseră ce mai rămăsese de prădat. Găsiseră tezaurul şi-l împărţiseră. Împărţiseră prizonierii, jumătate pentru Etra, jumătate pentru Casicar, şi mărşăluiseră înapoi spre casă, mânându-i pe sclavii înlănţuiţi, alături de vite şi oi.

Obrajii lui Ater erau înlăcrimaţi când mi-a relatat povestea, însă glasul i-a rămas egal şi monoton. El fusese plecat cu alţi lotri, când văzuseră fumul oraşului care ardea, de la mulţi kilometri depărtare din miazănoapte. Se furişaseră înapoi la două zile după plecarea soldaţilor.

— Barna… am rostit, iar Ater mi-a răspuns:

— Se zice că soldaţii i-au tăiat capul şi l-au azvârlit de colo-colo în şuturi, ca pe o minge.

Îmi era foarte greu să întreb despre oricare dintre ceilalţi. Când am făcut-o, Ater n-a avut răspunsuri; adesea părea că nici măcar nu ştia despre cine vorbeam. Chamry?

A ridicat din umeri. Venne? Nu ştia. Diero? Nu ştia. Era totuşi evident că unii scăpaseră, într-un fel sau altul, iar mulţi se întorseseră în oraşul ruinat, neştiind unde să meargă. Unele magazii de grâne rămăseseră tăinuite şi neatinse, şi se hrăniseră din ele şi din ce mai rămăsese prin grădini. Cât timp? O dată în plus, Ater a fost vag. Am bănuit că atacul şi incendiul se petrecuseră cu o jumătate de an în urmă, poate la începutul iernii.

— Te-ntorci acum? l-am întrebat şi el a aprobat din cap.

— Acolo-i mai sigur. Soldaţii au fost peste tot. Au luat sclavi. Am fost şi la Ebbera. E-aproape la fel de rău ca la noi. N-a mai rămas niciun sclav care să lucreze pe câmpuri.

— O să vin cu tine, i-am spus.

Trebuia să ştiu ce se întâmplase cu prietenii mei.

Mai prinsesem alţi cinci peşti măricei. I-am învelit în frunze şi am pornit. Am ajuns la Inima Codrului spre sfârşitul după-amiezii.

Oraşul pe care-l văzusem ultima dată albastru-argintiu sub razele lunii era un pustiu de bârne carbonizate, mormane informe şi câmpuri de cenuşă. Pe o latură a sa, în apropierea grădinilor, oamenii construiseră colibe şi adăposturi din lemnele recuperate, o mare parte din ele pe jumătate arse. O bătrână smulgea buruienile din grădină, cu spinarea aplecată, chipul ferit. Doi bărbaţi stăteau pe pragul colibelor lor, cu mâinile atârnând între genunchi. Un câine ne-a lătrat, apoi a schelălăit şi s-a îndepărtat cu coada între picioare. Un copil care şedea în ţărână ne-a privit speriat pe Ater şi pe mine. Când ne-am apropiat, a rupt-o la fugă.

Venisem pentru a întreba despre prietenii mei, dar n-am putut pune nicio întrebare. O vedeam doar pe Diero, prizonieră în casa lui Barna care ardea în vâlvătăi, leşul lui Chamry azvârlit într-o groapă comună, pe Venne îmbrâncit în lanţuri pe drum.

— Nu pot sta aici, i-am zis lui Ater şi i-am întins peştii. Împarte-i cu cine vrei.

— Încotro pleci? m-a întrebat în felul lui inexpresiv.

— Spre miazănoapte.

— Ai grijă la vânătorii de sclavi.

Eram pe punctul de a mă întoarce pe drumul pe care ajunsesem aici, când ceva m-a prins de ambele picioare atât de ferm şi de brusc, încât am fost gata să-mi pierd echilibrul. Era un copil, cel care se holbase la noi şi apoi se ascunsese.

— Năsosu', Năsosu', Năsosu'! a strigat cu glas subţire şi ascuţit ca al unei păsări. Năsosu', oh, Năsosu'!

A trebuit să-i desprind mâinile cu forţa de pe picioarele mele, după care fetiţa mi-a prins mâinile cu degete ca ghearele de vrăbii, ridicând ochii pentru a mă privi, cu faţa numai colb, oase şi lacrimi.

— Melle?

M-a tras spre ea. Am luat-o în braţe. Nu cântărea nimic, parcă aş fi ridicat o stafie. M-a strâns puternic, aşa cum obişnuia când intram în odaia lui Diero ca s-o învăţ literele. Şi-a ascuns chipul în umărul meu.

— Ea unde locuieşte? l-am întrebat pe Ater, care se oprise să ne privească.

Mi-a arătat o colibă din apropiere. Am pornit într-acolo.

— Nu merge-acolo, a şoptit ea, nu merge-acolo.

— Atunci, unde locuieşti tu, Melle?

— Nicăieri.

Din pragul colibei pe care o indicase Ater, un bărbat a privit spre noi. Îl văzusem lucrând ca dulgher, însă nu-i ştiusem niciodată numele. Şi el avea privirea goală, chipul de asediat.

— Unde-i sora fetiţei? l-am întrebat.

A ridicat din umeri.

— Diero n-a… scăpat… nu-i aşa?

A ridicat iarăşi din umeri, dar de data asta a pufnit, rânjind. Treptat, ochii i s-au liniştit. A spus:

— O vrei?

L-am privit fix.

— O jumătate de bronz pe noapte, a rostit. Sau mâncare… dacă ai ceva.

A făcut un pas înainte, vrând să se uite în raniţa mea.

Prin minte mi-au trecut o mulţime de gânduri rapide şi complicate. Apoi am spus:

— Ce am în mână este-al meu.

După aceea am pornit înapoi pe drumul pe care venisem. Melle a rămas atârnată de gâtul meu, tăcută, cu faţa ascunsă.

Bărbatul a răcnit după mine, iar câinele, lătrând, i-a asmuţit pe alţi câini într-un cor de lătrături. Am scos cuţitul şi am înaintat privind întruna peste umăr. Nu ne-a urmat însă nimeni.

După ce am mers o jumătate de milă, am ştiut că micuţa mea stafie era mai materială decât crezusem şi că ar fi fost bine să mă gândesc la ce intenţionam să fac. Am ajuns la urma slabă a unei poteci, am continuat să merg o vreme pe ea, apoi am părăsit-o. Îndărătul unui pâlc des de arbuşti de soc, care ne ascundea de potecă, am lăsat-o pe Melle jos şi m-am aşezat alături ca să-mi trag răsuflarea. Ea s-a ghemuit pe vine.

— Mulţumesc că m-ai luat de-acolo, a rostit cu glas firav.

M-am gândit că acum trebuia să aibă şapte-opt ani. Nu se înălţase prea mult şi era atât de slabă, încât articulaţiile îi păreau nişte noduri. Am scos fructe uscate din raniţă şi i le-am întins. Le-a mâncat cu o încercare jalnică şi dureroasă de a nu fi lacomă. Mi-a întins şi mie o bucată. Am clătinat din cap.

— Eu am mâncat ceva mai devreme, i-am spus.

A devorat fructele. Am tăiat după aceea în bucăţele mici o felie din pâinea mea tare ca piatra şi am avertizat-o să le sugă, pentru a le înmuia, înainte să le mestece. A stat cu pâinea în gură, iar chipul osos şi murdar a început să i se destindă.

— Melle, i-am zis, eu merg spre miazănoapte. Departe, către un oraş numit Mesun.

— Te rog, pot veni cu tine? a şoptit ea şi faţa i s-a încordat iarăşi, iar ochii i s-au mărit, abia cutezând să-mi arunce o uitătură.

— N-o să vrei să stai acolo, în…

— Nu, te rog, nu. Aceeaşi şoaptă: Te rog, nu!

— Acolo nu-i nimeni care să…

A scuturat din cap, iarăşi şi iarăşi.

— Nu, nu, nu, a murmurat.

Nu ştiam ce să fac. De fapt, exista un singur lucru pe care-l puteam face, dar nu ştiam cum să procedez.

— Poţi merge pe jos?

— Pot să merg întruna fără să mă opresc, a răspuns cu sinceritate.

A vârât în gură alt dumicat de pâine, cu sfiiciune, apoi l-a supt cum o învăţasem.

— Păi, să ştii că va fi nevoie, i-am zis.

— O să merg, o să merg. Îţi promit că nu va trebui să mă porţi în cârcă.

— Bine. Ar trebui să plecăm chiar acum, fiindcă vreau să mă-ntorc la râu înainte să se-ntunece. Iar mâine vom ieşi din pădure. Bine?

— Da! a încuviinţat şi ochii i-au sclipit.

S-a ridicat pe dată.

A mers plină de bravură alături de mine, dar picioruşele îi erau scurte şi nu avea multă putere în trupuşorul înfometat. Din fericire, am ajuns înapoi la Somulane mai curând decât mă aşteptasem, coborând printr-o luncă deschisă spre un meandru lung al râului. Pescuitul nu era aici la fel de uşor ca în răstoaca minunată din amonte, totuşi am prins un păstrăv şi doi bibani, îndeajuns pentru cină. Iarba era moale şi lumina cobora dulce printre copacii de pe celălalt mal al râului, preschimbând apa în bronz.

— Este frumos aici, a spus Melle.

A adormit imediat după ce a mâncat. A zăcut pur şi simplu ghemuită pe iarbă. Inima mi s-a frânt uitându-mă la ea cât era de fragilă. Cum puteam să iau copila asta cu mine? Însă cum aş fi putut să n-o iau?

Norocul ascultă rugile doar cu urechea-i surdă, totuşi i-am vorbit, către urechea care aude roţile trăsurilor cerului. Am spus:

— Ai fost alături de mine, Stăpâne, când n-am ştiut. Sper că eşti alături de copila asta acum, şi nu doar o amăgeşti.

Şi i-am vorbit în tăcere şi lui Ennu, mulţumindu-i şi rugând-o să ne călăuzească. Apoi n-am mai avut nimic de făcut, decât s-o învelesc pe Melle alături de mine în pătura moale din papură şi să dorm.

Ne-am trezit amândoi când zorile începuseră să lumineze. Melle s-a dus singură la râu, iar când s-a întors am văzut că reuşise să se spele şi să se cureţe destul de bine, şi că tremura, udă şi înfrigurată. Am învelit-o din nou în pătură şi am mâncat câte ceva. Avea un aer sfios şi solemn.

— Melle, am spus, sora ta…

Mi-a răspuns cu glas ciudat, egal dar stins:

— Am încercat să ne-ascundem. În spatele izlazurilor de oi. Soldaţii ne-au găsit. Au luat-o pe Irad. Nu-mi amintesc.

Mi l-am reamintit pe Ater povestind cum le luaseră pe cele două fete din satul lor, cum fuseseră gata s-o arunce în lături pe cea mică, dar ele se încleştaseră prea strâns laolaltă… De data asta nu se mai putuseră ţine împreună.

Lui Melle îi tremura bărbia. A plecat ochii şi a molfăit dumicatul de pâine tare, însă nu l-a putut înghiţi. Niciunul dintre noi n-a mai spus nimic despre Irad. După mult timp, eu am rostit:

— Satul vostru se găsea la apus de pădure. Vrei să te-ntorci acolo?

— În sat? a făcut ea, ridicând privirea şi căzând pe gânduri. Nu mi-l pot reaminti prea bine, a mărturisit.

— Dar aveai o familie acolo. Mama ta…

A scuturat din cap.

— Noi n-am avut mamă. Eram ale lui Gan Buli. El ne bătea des. Sora mea…

N-a terminat.

Poate că Norocul fusese totuşi cu Melle.

Dar niciodată cu Irad.

— Bine, atunci o să vii cu mine, am spus pe tonul cel mai normal pe care-l puteam simula. Fii însă atentă! Vom merge pe drumuri, iar din când în când vom intra în sate. Vom fi printre oameni. Zic c-ar fi mai bine dacă tu ai fi fratele meu mai mic. Poţi să joci rolul unui băieţel?

— Bineînţeles, a încuviinţat interesată de idee. După aceea a căzut pe gânduri: O să am nevoie de un nume. Pot să fiu Miv.

Aproape că am spus „Nu!”, totuşi m-am stăpânit. Trebuia să aibă numele pe care şi-l alegea singură. Ca şi Melle, era un nume comun.

— Bine, Miv, am zis cu un mic efort. Iar eu voi fi Avvi.

— Avvi, a repetat şi apoi a murmurat, Avvi Năsosu’.

A zâmbit larg.

— Acum, fii atentă cine suntem noi: nu suntem sclavi, fiindcă nu există sclavi în Urdile, unde trăim noi. Eu sunt student la Universitatea din Mesun. Studiez cu un om de seamă de acolo, care ne aşteaptă. Te-am luat acum cu mine, ca să-nveţi şi tu. De loc, suntem din răsăritul Smârcurilor.

A aprobat din cap. Totul i se părea perfect convingător. La urma urmelor, avea numai opt ani.

— Eu nădăjduiesc că vom putea să ne ţinem departe de drumurile mari şi să mergem doar prin regiunile rurale. Am ceva bani. Putem cumpăra mâncare din sate şi de la fermieri. Trebuie să fim însă atenţi la vânătorii de sclavi. Peste tot. Dacă nu întâlnim niciunul, va fi perfect.

— Şi care-i numele omului de seamă din Mesun? a întrebat Melle.

O întrebare bună. Nu eram pregătit pentru ea. În cele din urmă, am rostit numele singurului om de seamă din Mesun, pe care-l ştiam:

— Orrec Caspro.

A încuviinţat din cap.

Un singur lucru părea s-o mai frământe. În cele din urmă, l-a spus:

— Nu pot să fac pipi ca băieţii.

— E-n regulă. Nu-ţi face griji. O să stau eu de pază.

A aprobat. Eram gata de plecare. Puţin mai jos de meandru, albia râului se lărgea şi devenea mai puţin adâncă, aşa că am zis:

— Să traversăm pe-aici. Ştii să înoţi… Miv?

— Nu.

— Dacă apa devine prea adâncă, te pot duce în cârcă.

Ne-am scos încălţările şi le-am prins de raniţa mea. Am legat o bucată de frânghie uşoară de la mijlocul lui Melle la mijlocul meu, lăsând cam un metru distanţă între noi. Am intrat în apă ţinându-ne de mâini. M-am gândit la viziunea aceea în care se făcea că treceam un râu şi m-am întrebat dacă în scurt timp o voi duce pe copilă pe umeri, deşi continuau să mă doară după efortul făcut cu o zi în urmă. Acesta nu semăna însă defel cu râul pe care mi-l aminteam. Alegând un drum în zigzag peste locurile cele mai înalte ale bancurilor de prundiş din albie, nu m-am afundat niciodată mai mult decât până la brâu şi am putut s-o ţin pe Melle suficient de sus, cu excepţia unui singur loc, unde râul curgea iute şi adânc în lungul unei insuliţe de bolovani. Acolo i-am spus să se ţină strâns de funia din jurul meu şi să stea cu capul cât putea de sus, după care am coborât în apa adâncă, am înotat cei câţiva metri până la următorul banc de prundiş şi ne-am suit pe el. Melle s-a scufundat, însă doar în ultima clipă, când crezuse că putea să atingă fundul râului cu piciorul şi nu izbutise. A ieşit la suprafaţă, scuipând şi tuşind. După aceea vadul nu mai era deloc adânc şi, în scurt timp, am ajuns pe malul opus.

Pe când ne trăgeam răsuflarea, uscându-ne şi încălţându-ne, am zis:

— Am traversat primul dintre cele două râuri mari pe care trebuie să le trecem. Acum ne aflăm în Bendile.

— Eroul Hamneda a trebuit să-noate de-a curmezişul unui râu când a fost rănit, nu-i aşa?

Nu pot spune cât de mult m-au mişcat cuvintele acelea. Nu atât faptul că învăţase de la mine povestea lui Hamneda, ci faptul că se gândise la el, că era familiar pentru mintea şi inima ei în aceeaşi măsură în care era pentru mine. Aveam un limbaj comun, eu şi copila aceasta, un limbaj pe care nu-l mai avusesem cu nimeni de când se sfârşise propria-mi copilărie în Etra. Mi-am trecut braţul în jurul umerilor ei slăbuţi şi ea s-a foit, lipindu-se mai confortabil de mine.

— Haide să căutăm un sat şi să cumpărăm de mâncare, am zis. Stai aşa, totuşi. Să scot mai întâi nişte bani, ca să nu-i flutur pe toţi sub ochii oamenilor.

Am scotocit în raniţă şi am scos punguliţa grea de mătase. Continua să emane un iz de fum şi un miros slab de Cuga, sau poate că stătuse pur şi simplu lângă peştele afumat de la ferusi. Am descheiat şnurul, am deschis punga şi am rămas holbându-mă în ea. Ţineam minte ce conţinuse: bronzuri şi patru arginţi. Alături de bronzuri erau însă acum nouă arginţi, patru monede de aur din cele pe care Pagadi le numeau *dictatori* şi o altă monedă de aur, mare, din Ansul.

Cuga nu fusese doar un fugar, ci şi un hoţ.

— Nu pot merge cu monedele astea! am exclamat.

M-am uitat la bani cu groază. Nu vedeam altceva decât pericolul pe care-l însemnau pentru noi, dacă ar fi avut cineva cea mai vagă bănuială că deţineam o asemenea avere. M-am gândit să arunc pur şi simplu monedele de aur în iarbă şi prundiş şi să le las acolo.

— Ţi le-a dat cineva?

Am încuviinţat, în tăcere.

— Poţi să coşi banii în veşminte, ca să-i ascunzi, a zis Melle admirând curioasă dictatorii. Sunt frumoşi, dar cel mare este cel mai frumos. Ai ac şi aţă?

— Doar cârlige de pescuit şi gută.

— Poate c-o să reuşim să cumpărăm ac şi aţă dintr-un sat. Poate că dăm peste vreun vânzător ambulant pe drum. Eu ştiu să cos.

— Şi eu, am replicat prosteşte. În sfârşit, tot ce pot face deocamdată este să-i pun la loc. Mai bine nu-i găseam…

— Sunt bani mulţi?

Am confirmat.

Ea continua să studieze monedele.

— O… R… Oraşul P… A… C… aşa ceva…

— Pagadi, am spus.

— Aha, cuvintele sunt scrise de jur împrejur. Statul şi Oraşul Pagadi Anul 8 nu-ştiu-cum…

Aplecase capul peste monedă, la fel cum obişnuia să-l aplece când citea în casa lui Barna, la lumina opaiţului din odaia lui Diero. A ridicat ochii şi mi-a surâs, restituindu-mi moneda. Ochii îi erau luminoşi.

Am lăsat afară câteva sferturi şi jumătăţi de bronz şi am ascuns din nou punguţa. Am pornit mai departe în lungul râului, pentru că acolo poteca era vizibilă. După un ceas sau mai bine, Melle a rostit:

— Poate că atunci când ajungem în oraşul unde mergem, putem afla unde-i sora mea şi s-o cumpărăm de la soldaţi cu aur.

— Poate că da, am zis şi inima mi s-a frânt din nou.

După care, în neliniştea mea, am adăugat imediat:

— Dar nu putem vorbi despre asta. Deloc.

— Eu n-o să vorbesc, mi-a spus.

N-a vorbit niciodată.

•••

Urmând cursul râului, care cotea strâns spre miazănoapte, am ajuns în după-amiaza aceea la o aşezare destul de măricică. Mi-am adunat tot curajul ca să pătrund acolo. Melle a părut destul de neînfricată, încrezându-se în puterea şi înţelepciunea mea. Am intrat cu îndrăzneală în piaţă şi ne-am cumpărat de mâncare. Eu am cumpărat pentru Melle o pătură, pe care putea s-o poarte şi ca poncho, şi m-am târguit pentru o besactea care conţinea un ac bun şi o jurubiţă de aţă din cânepă. Oamenii doreau să stea de vorbă cu noi şi ne întrebau de unde eram şi încotro mergeam. Le-am spus povestea mea, iar „student la Universitate” era îndeajuns de misterios pentru cei mai mulţi, ca să nu ştie ce altceva să mă întrebe. Femeia durdulie şi cu dinţii ieşiţi în afară, care ne-a cerut un sfert-de-bronz pentru aţă şi ac, s-a uitat la Melle cu milă şi a zis:

— Îmi dau seama că studenţia trebuie să fie o viaţă tare grea pentru un omuleţ!

— A fost bolnav toată iarna asta, am spus.

— Chiar aşa? Cum te cheamă, băieţel?

— Miv, a zis Melle calm.

— Sunt sigură că fratele tău are grijă de tine şi nu te lasă să mergi prea mult, a spus femeia. Şi, poate fiindcă văzuse că n-aveam să-i plătesc preţul pe care mi-l ceruse sau din cine ştie ce alt motiv, a adăugat: Asta-i pentru tine, să te ferească-n călătorie – un dar, un dar, n-aş cere bani de la un copil pentru binecuvântarea lui Ennu!

A ridicat o figurină micuţă reprezentând o pisică, cioplită din lemn închis la culoare, cu o sârmă de aramă în jurul gâtului, de care s-o atârni ca pandantiv; pe tava ei existau câteva asemenea mici Ennu-Mé. Melle s-a uitat la mine cu ochi mari. Mi-am amintit că ea şi Irad purtaseră astfel de talismane la gât, deşi acestea erau mai fine decât avuseseră ele. I-am întins femeii banii reprezentând preţul ei jecmănitor şi am încuviinţat spre Melle să ia statueta.

Ea a prins-o în mână şi a lipit apăsat pumnul de baza gâtului.

M-am simţit neaşteptat de relaxat şi în siguranţă în piaţă. Eram străini printre străini, pierduţi în mulţime, fără să fim singuri, călători solitari prin sălbăticie. La o tarabă se vindea un soi de plăcintă dulce, bine rumenită, care mirosea delicios.

— Să luăm din asta, i-am zis lui Melle şi, cu câte o plăcintă fierbinte în mână, ne-am aşezat pe ghizdul lat al unei fântâni, la umbră, ca să mâncăm.

Erau unsuroase şi săţioase, iar Melle n-a putut să mănânce decât jumătate. Am tras cu coada ochiului spre ea şi am văzut ce văzuse femeia cu dinţii ieşiţi în afară: era un copil mic, foarte slab, care părea în pragul epuizării.

— Eşti obosit, Miv? am întrebat.

După o scurtă luptă interioară, cu umerii lăsaţi, a încuviinţat.

— Haide să tragem la un han. Nu mă aştept s-avem prea des ocazia asta. Este un oraş frumos, am spus cu nesăbuinţă. Ai răcit când am traversat râul. Azi ai mers mult pe jos. Meriţi un pat adevărat diseară.

S-a gârbovit şi mai mult şi a coborât ochii la plăcinta unsuroasă. Mi-a arătat-o.

— O poţi mânca tu, Năsosule? a şoptit.

— Eu pot mânca orice, Chiţăilă, am răspuns şi i-am dovedit-o. Haide, acum. Am văzut un han mai în urmă, imediat lângă piaţă.

Soţiei hangiului i-a plăcut de Melle; în mod clar, tovarăşa mea de drum ne atrăgea imediat simpatia oamenilor. Am căpătat o odăiţă frumoasă în partea din spate a casei, cu un pat lat, deşi scurt. Melle s-a cocoţat imediat în pat şi s-a ghemuit. Continua s-o strângă pe Ennu-Mé în pumn. Purta noul poncho şi n-a vrut să-l scoată.

— Îmi ţine cald, a zis, însă am văzut că tremura.

Am acoperit-o şi a adormit în scurt timp. M-am aşezat pe scaunul de la fereastră. Trecuse mult de când stătusem pe un scaun, de când fusesem într-o casă mare şi solidă ca aceasta, foarte diferită de colibele din Smârcuri, cu pereţii lor din papură. Mi-am scos cartea şi am citit o vreme. Ştiam *Cosmologiile* destul de binişor pe de rost, dar mă linştea să ţin cartea în mâini, să-mi alunece ochii peste rândurile tipărite. Aveam nevoie să mă liniştesc. Nu aveam o idee clară despre ce anume făceam sau unde mergeam, iar acum îmi asumasem o sarcină care, în cazul cel mai bun, m-ar fi încetinit foarte mult. M-am gândit că aş fi putut s-o las pe Melle în oraşul acesta, la cineva, şi să mă întorc după ea mai târziu… S-o las? Să mă întorc – de unde? Am privit-o. Dormea buştean. Am ieşit încetişor din odaie, pentru a mă interesa de cină.

M-am întors cu un castron de supă de găină şi Melle s-a ridicat să bea, însă abia dacă a sorbit; mi s-a părut că are febră. M-am consultat cu nevasta hangiului, Ameno, care avea purtarea inimoasă şi veselă a celor din breasla ei, totuşi părea a fi o femeie tăcută şi serioasă. A venit şi s-a uitat la Melle, apoi a spus că fie luase vreo boală, fie era foarte obosit.

— Du-te şi ia-ţi cina, mi-a zis. O s-aţâţ eu focul şi mă ocup de copil.

O convinsese pe Melle să-i îngăduie să-i ia pisica, ca s-o poată pune pe un şnur pentru gât. Melle a privit-o împletind şnurul şi apoi a moţăit din nou. M-am dus în sala comună şi

am mâncat carne de oaie, gătită minunat la proţap, care mi-a amintit cu afecţiune şi durere de Chamry Bern.

Am stat patru nopţi în hanul din Rami. Lui Ameno nu i-a trebuit mult să-mi spună că ştia că Melle nu era băieţel, totuşi n-a pus întrebări – era destul de limpede motivul pentru care o fată ar fi dorit să călătorească deghizată în băiat – şi nici n-a suflat vreo vorbă altora. Melle n-a fost bolnavă, dar fusese foarte aproape de capătul puterilor. Trei zile de odihnă, mâncare bună şi îngrijire atentă au făcut minuni pentru ea. A stat în pat şi a cusut cu grijă monedele de aur în veşmintele noastre, după care a dormit iarăşi. Aş mai fi stat încă şi mai mult pentru a o înzdrăveni şi a o întări pentru călătorie, dacă n-ar fi fost cele auzite în a patra seară petrecută în han.

Bărbaţii din oraş veneau serile pentru un pahar de bere sau de cidru, ori pentru a flecări între ei sau cu drumeţii care trăseseră la han şi doreau să fie sociabili. La început au fost mai precauţi şi scorţoşi cu mine, întrucât mă anunţasem a fi cărturar şi om de la oraş, dar văzând că nu eram decât un băiat simplu şi că vorbeam puţin şi cu modestie, m-au ignorat în scurt timp în mod prietenos. Ei discutau despre chestiunile locale, desigur, însă drumeţii vorbeau şi despre lumea largă, ceea ce era interesant pentru mine, care stătusem atâta timp în codru şi în Smârcuri, şi nu mai auzisem nimic despre Oraşele-Stat şi Bendile.

Melle dormea buştean după o cină bună, aşa încât m-am alăturat celor din faţa focului în sala comună. Conversaţia ajunsese la „barnaviţi”. Fiecare ştia câte o poveste despre oamenii lui Barna, care obişnuiau să jefuiască drumurile, fermele şi pieţele din aşezări. Unele erau vechile istorii romantice pe care le auzisem în Etra, însă un bărbat de aici le-a confirmat. A spus că, în urmă cu trei ani, lotrii îi luaseră jumătate din turma pe care o ducea la târg, dar număraseră „una pentru tine, una pentru noi”, deşi le-ar fi putut lua pe toate şi, de aceea, a adăugat el, nu-i putea blestema decât pe jumătate. Am rămas cu impresia că şi ascultătorii lui l-au crezut tot pe jumătate.

Toţi ştiau de asemenea poveşti despre oraşul lui Barna, despre casele pline cu femei frumoase ale sclavilor, despre aurul furat, care era atât de mult acolo, încât îl foloseau pentru acoperişuri, iar când soldaţii incendiaseră oraşul, se topise şi cursese şuvoi prin rigole. Toţi ştiau despre Barna, uriaşul cu părul roşu ca focul, mai înalt decât orice bărbat, care plănuia să atace Asion, să se încoroneze rege în Bendile şi să-i pună pe sclavi să-şi conducă foştii stăpâni. S-a discutat apoi despre faptul că nu puteai niciodată să ai încredere într-un sclav, indiferent cât de loial părea să fie, şi au fost date câteva exemple de trădare din partea sclavilor.

— Să vă povestesc eu o istorie, a spus un negustor de lână din partea de răsărit a ţinutului Bendile. O istorie despre doi sclavi: unul necredincios şi unul credincios. Am auzit-o şi eu de la altcineva. Un băiat sclav din Smârcuri fusese mândria stăpânilor săi din oraşul Etra. El putea spune orice poveste sau cânta orice cântec, indiferent care anume, fiindcă le ştia pe toate. Valora o sută de galbeni pentru stăpânii lui. A siluit o fiică a casei şi a fugit, furând o pungă cu aur. Au trimis vânători de sclavi după el, dar nimeni nu l-a găsit, iar unii au spus că s-ar fi înecat. Însă fiul casei avea un sclav credincios, care a jurat că el îl va găsi pe băiat şi-l va aduce înapoi în Etra, pentru a fi pedepsit fiindcă ruşinase casa stăpânilor săi. Sclavul acela a pornit pe urmele băiatului şi, după o vreme, a auzit că în oraşul lui Barna ar fi trăit un tânăr fugar, care era faimos pentru poveştile şi cântecele lui. Barna însuşi, care fusese cândva un sclav educat, îl preţuia mult pe tânărul acela. Dar înainte de venirea soldaţilor, tânărul a fugit şi de la Barna, şi a dispărut din nou. Sclavul credincios continuă să-l vâneze. Am stat de vorbă cu un bărbat care-l cunoaşte şi căruia-i spune *Trei sprâncene.* A fost în Smârcuri, în Casicar şi în Piram şi-a spus că-l va găsi pe fugar, chiar dacă va fi nevoie să-l caute toată viaţa. Despre el pot spune că-i un sclav cu adevărat credincios stăpânilor săi!

Ceilalţi şi-au exprimat aprobarea, iar eu am încercat să le imit încuviinţările judicioase din cap, deşi inima îmi era ca un bloc de gheaţă. Deghizarea mea în student, despre

care sperasem că mă va scăpa de bănuieli, părea acum că se va întoarce împotriva mea. Măcar dacă neguţătorul n-ar fi spus că fugarul era din Smârcuri! Aspectul meu, culoarea pielii atrăgeau întotdeauna atenţia, oriunde în afara Smârcurilor. Şi, desigur, un orăşean m-a privit peste berea lui şi a spus:

— Tu pari a fi din partea aceea a ţării. Ştii ceva despre acest sclav faimos?

N-am putut articula niciun cuvânt. Am clătinat din cap, prefăcându-mă indiferent. Au urmat şi alte poveşti despre fugari şi vânători de sclavi. Le-am ascultat pe toate, am băut cidru şi mi-am spus că nu trebuia să intru în panică, că nimeni nu-mi pusese povestea sub semnul întrebării, că prezenţa unui copil alături de mine va preîntâmpina bănuielile. Mâine vom porni din nou la drum. Fusese o greşeală să zăbovim mult timp într-un singur loc. Pe de altă parte însă, dacă nu ne-am fi odihnit aici, Melle n-ar fi putut continua. Va fi în regulă. Puteam să ajungem la al doilea râu în câteva zile, să-l traversăm şi să fim liberi.

Am stat de vorbă cu Ameno în seara aceea, întrebând-o dacă ştia căruţe care mergeau spre miazănoapte şi cărora ne-am fi putut alătura. Ea mi-a spus unde să mă duc. Dis-de-dimineaţă am sculat-o pe Melle, care era somnoroasă. Ameno ne-a dat un pachet cu mâncare şi a luat argintul pe care i l-am oferit.

— Norocul să fie de partea voastră, mergeţi cu Ennu, a spus, apoi a îmbrăţişat-o lung şi cu îngrijorare pe Melle.

Am mers prin zorile înceţoşate până la o curte din partea opusă a oraşului, unde căruţaşii se adunau ca să-şi încarce mărfurile şi uneori ca să găsească pasageri, iar acolo l-am găsit pe unul care mergea până într-un loc numit Tertudi, despre care ne-a spus că se afla la jumătate distanţei până la râu. Nu aveam în minte o hartă clară a acestei părţi din Bendile şi trebuia să mă bizui pe spusele oamenilor, ştiind doar că râul se afla la miazănoapte de noi, iar Mesun era dincolo de el, mult spre răsărit.

Caii înceţi ai căruţei în care ne-am suit au avut nevoie de toată ziua pentru a ajunge în Tertudi, o aşezare mică şi

săracă, fără vreun han. Nu doream să rămânem acolo şi să atragem atenţia. Speram să pot reteza orice legături cu hanul din Rami, să nu las urme care să poată fi găsite. N-am vorbit cu nimeni din Tertudi, ci am plecat pur şi simplu mai departe, mergând trei kilometri prin fâneţele ce înconjurau aşezarea, şi am poposit peste noapte lângă un pârâu. Greierii cântau în jurul nostru, aproape şi departe, în seara caldă. Melle a mâncat cu poftă şi a spus că nu se simţea obosită. Voia să-i spun o poveste pe care o ştia. Aceea a fost rugămintea ei:

— Spune-mi o poveste pe care o ştiu.

I-am spus începutul lui *Chamhan.* A ascultat, atentă, fără să se clintească, până când, în cele din urmă, a început să clipească des şi să caşte. A adormit ghemuită în poncho, ţinându-şi pisica-talisman lipită de baza gâtului.

Eu am rămas întins, am ascultat greierii şi am aşteptat apariţia primelor stele. Am lunecat tihnit în somn, dar m-am trezit în beznă. În fâneaţă era un bărbat care stătea în picioare şi ne privea. Îl cunoşteam, îi ştiam faţa, cicatricea care-i despica sprânceana. Am dat să mă ridic, însă eram paralizat, aşa cum fusesem paralizat de drogurile lui Dorod. Nu mă puteam clinti, iar inima îmi bubuia... Era miezul nopţii, stelele străluceau. Cei mai mulţi greieri amuţiseră, totuşi unul continua să cânte în apropiere. În fâneaţă nu era nimeni. Dar eu n-am mai putut adormi.

Mă îndurera faptul că ura oarbă şi ranchiuna trebuiau să fie ultima mea legătură cu Arcamand. Acum mă puteam gândi la oamenii din casa aceea cu recunoştinţă pentru tot ce-mi oferiseră: bunătate, protecţie, învăţătură, dragoste. N-aş fi putut crede niciodată că Sotur sau Yaven mi-ar fi trădat vreodată dragostea. Eram în stare să văd, cel puţin parţial, motivul pentru care Mama şi Tata îmi trădaseră încrederea. Stăpânul trăieşte în aceeaşi capcană ca sclavul şi-i poate fi încă şi mai greu să vadă dincolo de ea. Însă Torm şi geamănul lui sclav, Hoby, nu doriseră niciodată să vadă dincolo de ea, deoarece nu preţuiau decât puterea, controlul cel mai brutal asupra altora. Torm ar fi fost înveninat de dispariţia mea, dacă ar fi auzit de ea. Iar pe

Hoby, care dintotdeauna clocotise de ură şi invidie, faptul că eu umblam ca om liber avea să-l îndemne să mă urmărească furios, dornic de răzbunare. Nu aveam nicio îndoială că era pe urmele mele. Şi-mi era foarte, foarte frică de el. Nu eram nici pe departe pe măsura lui, iar acum o aveam şi pe micuţa şi neajutorata mea ostatică. Ea avea să-i stârnească toată cruzimea. Eu cunoşteam bine cruzimea aceea.

Am trezit-o pe Melle cu mult înainte de zori şi am pornit la drum. Tot ce ştiam să fac era să merg, să merg mai departe, să mă îndepărtez.

Am umblat toată ziua pe plaiuri deschise, uşor vălurite; am zărit în depărtare două sate şi am ocolit puţinele ferme, cu câinii lor gălăgioşi. În cea mai mare parte erau păşuni, cu vite risipite ici şi colo. Ne-am întâlnit cu un văcar, care ne-a aşteptat şi ne-a însoţit, călare, ca să stea cu noi la taclale. Melle s-a temut de el, ferindu-se, şi nici eu n-am fost foarte încântat de tovărăşia lui. N-a fost însă curios să ne întrebe de unde veneam ori încotro mergeam. Era singur şi voia să vorbească şi el cu cineva. A descălecat şi a mers alături de noi, sporovăind întruna despre calul lui, despre vite, despre stăpâni şi despre orice îi venea în minte. Treptat, Melle a părut să se destindă. Când bărbatul i-a propus s-o plimbe călare, s-a ferit iarăşi, totuşi era atrasă de căluţul prietenos şi, în cele din urmă, mi-a îngăduit s-o aşez în şa.

Noul nostru prieten ne spusese că plecase pentru a aduna nişte vite ale stăpânului său, care se rătăciseră de cireada principală, dar nu părea să se grăbească la treaba lui, aşa că ne-a însoţit cale de mai mulţi kilometri, cu Melle în şa părând tot mai extaziată, în timp ce el ducea calul de căpăstru. Când l-am întrebat despre râu, ne-am contrazis o vreme, fiindcă el insista că se afla spre răsărit, nu spre miazănoapte; în cele din urmă, a spus:

— Aaa, vorbeşti despre Sally! Pe-ăla nu-l ştiu decât după nume. E hăt, hăt departe de-aici, la capătul lumii! Cred că Ambare al nostru se varsă-n el, dar nu ştiu cât de mult e de

mers pân-acolo. O s-aveţi mult de mers pe jos. Mai bine să vă luaţi cai!

— Şi dacă vom merge spre răsărit, vom ajunge la râul tău?

— Da, însă şi pân-acolo e mult de mers.

Ne-a oferit indicaţii complicate, care se refereau la poteci pentru văcari şi drumuri pentru căruţe, după care a sfârşit spunând:

— Bineînţeles, dacă treceţi drept peste dealurile alea din faţă, o s-ajungeţi imediat la Ambare.

— Păi, poate c-o s-o luăm într-acolo, am zis, iar el a spus:

— Aş putea merge şi eu într-acolo. Vitele s-ar putea să fie-n partea aia.

Cuvintele sale mi-au trezit bănuielile. Acesta este felul în care teama mânjeşte mintea. Am mers, întrebându-mă dacă ne aşteptase acolo unde ne întâlniserăm sau dacă ne ducea spre o capcană, şi cum să scap de el, dar fiind în acelaşi timp convins că era pur şi simplu un bărbat singur, mulţumit să aibă tovărăşie şi încântat să facă plăcere unui copil. Pe măsură ce eu m-am retras în tăcere, el a sporovăit cu Melle, care l-a întrebat timid despre cal şi harnaşament. În scurt timp a început să-i dea lecţii de călărie, a lăsat-o să ţină frâul şi i-a spus cum să-l ducă pe Murgu la trap. Vorbea blajin şi era blând atât cu calul, cât şi cu copila. Când a întins mâna, ca să-i arate cum să ţină hăţul, Melle s-a tras înapoi de frică, şi după aceea el nu s-a mai apropiat niciodată prea mult, tratând-o cu un tact instinctiv. Era greu să fii neîncrezător faţă de el. Eu mergeam însă împovărat de suspiciuni şi griji. Dacă Sensaly era într-adevăr atât de departe, încât acestui bărbat i se părea capătul lumii, şi dacă însoţit de Melle nu puteam străbate mai mult de cincisprezece kilometri pe zi, cât timp ne trebuia să ajungem acolo? Simţeam că, abia târându-ne peste câmpiile acestea uriaşe, eram expuşi, vizibili pentru oricine ne-ar fi căutat.

Deocamdată, călăuzirea tovarăşului nostru se dovedea adevărată: după ce am traversat lanţul de dealuri joase, am văzut la trei kilometri mai încolo un râu măricel, care

curgea spre nord-est. Ne-am oprit imediat cum am trecut de coama dealurilor şi ne-am aşezat sub un pâlc de fagi uriaşi pentru a împărţi mâncarea, în timp ce Murgu a căpătat o mână de ovăz într-o traistă agăţată de grumaz. Melle i-a spus tovarăşului nostru Văcar-dí, ceea ce l-a făcut să surâdă; el i-a spus *fiule.* Fetiţa a stat lângă mine, dar a vorbit cu el. Au sporovăit pe îndelete despre cai şi vite. Am observat că ea îl întreba întruna, aşa cum obişnuiesc copiii, din curiozitate reală, neîndoios, totuşi în acelaşi timp asta însemna că nu trebuia să răspundă la întrebări despre ea ori despre mine. Era o fetiţă isteaţă.

La răstimpuri zăream câte o barcă sau o barjă trecând pe râu, iar tovarăşul nostru ne-a spus:

— Aţi ajuns. Mergeţi până-n oraş, suiţi-vă pe-o barcă şi ea o să vă ducă atât de departe cât vreţi.

— Unde-i oraşul? a întrebat Melle.

— Jos, într-acolo, a răspuns el arătând vag către râu, în direcţia unde albia dispărea printr-un meandru, printre dealurile scunde. Cred c-ar fi mai bine să mă opresc aici. Nu cred ca vreuna dintre vitele noastre să fi ajuns mai departe de locul ăsta. Voi însă coborâţi în oraş, suiţi-vă pe-o barcă şi ea o să vă ducă atât de departe cât vreţi. Da?

Mi s-a părut ciudat că spusese exact aceleaşi vorbe, ca şi cum le-ar fi memorat, ca şi cum fusese învăţat cum să ne conducă într-o capcană.

— Asta-i o idee bună, a zis Melle. Nu-i aşa, Avvi?

— S-ar putea, am încuviinţat.

Ea s-a despărţit destul de emoţionant de cal, bătându-l uşurel cu palma şi mângâindu-l, şi îmbrăţişându-i capul lunguieţ şi blând, după care şi-a luat rămas-bun cu afecţiune de la văcar, dar fără să îl atingă. L-a privit îndepărtându-se şi dispărând călare peste creasta dealului, şi a suspinat când am început să coborâm.

— Erau frumoşi, a spus.

M-am simţit ruşinat de gândurile mele, totuşi nu-mi puteam alunga suspiciunile.

— O să căutăm oraşul şi-o să ne suim într-o barcă?

— Nu cred.

— De ce?

Am constatat că nu puteam expune motivele. Trebuia să mergem mai departe, trebuia să scăpăm de urmăritorul nostru, totuşi niciun mod de a călători nu mi se părea sigur.

— Sau am putea cumpăra cai, cum a zis el. Sau… caii sunt foarte scumpi?

— Cred că da. Şi trebuie să ştii să-i călăreşti.

— Eu ştiu acum. Un pic.

— Eu nu ştiu, am replicat scurt.

Am mers în tăcere; era uşor să cobori, şi Melle o lua la fugă înaintea mea. Când am ajuns la poalele dealului, o potecă nedesluşită pe alocuri ducea spre râu şi am urmat-o.

— Aşadar, a zis Melle, ar fi mai bine să ne suim într-o barcă. Nu?

Îmi simţeam responsabilitatea faţă de ea ca pe o piatră în spinare, apăsându-mă împovărător. Dacă aş fi fost singur, aş fi fugit, m-aş fi ascuns, aş fi plecat, aş fi plecat de mult… Eram furios pe ea, fiindcă mă ţinea în loc, îmi încetinea paşii, mă contrazicea în privinţa felului în care să continuăm.

— Nu ştiu, am spus.

Am mers mai departe şi am fost perfect conştient de pasul tot mai scurt al lui Melle. Am ajuns pe un drumeag pentru căruţe, care se apropia încă şi mai mult de râu, şi am zărit în faţă şi în dreapta acoperişurile unui orăşel, apoi pontoanele şi bărcile amarate la ele.

Îi cerusem Stăpânului Noroc să-i dea copilei aceeaşi binecuvântare pe care mi-o dăduse mie. Oare nici în el nu mai trebuia să am încredere? Doar un nebun se comportă de parcă ar şti mai bine decât Norocul. Eu fusesem dintotdeauna un nebun, dar nu de felul acela.

— Vom vedea când vom ajunge acolo, am zis după ce am parcurs o jumătate de milă în tăcere.

— Putem plăti pentru barcă. Nu?

Am aprobat din cap.

De aceea, după ce am trecut prin livezi de meri şi am intrat în oraş, am mers direct pe malul râului şi am privit în jur. Nicio barcă nu era amarată, iar pe docuri nu se zărea

nici ţipenie de om. De cealaltă parte a străzii se afla un han micuţ, cu uşa deschisă, şi am vârât capul înăuntru. Un pitic, un bărbat nu mai înalt decât Melle, cu cap mare şi faţă arătoasă, dar încruntată, a apărut de după tejghea.

— Ce vrei, Smârcule? a rostit el.

Am fost gata să mă întorc şi să dau bir cu fugiţii.

— Ce ai cu tine? Un căţeluş? Ba nu, pe Sampa, un copil! Amândoi sunteţi copii. Ce vreţi atunci, lapte?

— Da, am zis, iar Melle a spus:

— Da, te rog.

Ne-a adus două ceşti cu lapte şi ne-am aşezat la o măsuţă. El a rămas la tejghea, uitându-se la noi. Căutătura lui mă nelinişte profund, totuşi lui Melle nu părea să-i pese şi l-a privit deschis, fără obişnuita ei sfiiciune.

— E vreo pisică neagră pe-aici? a întrebat ea.

— De ce ar fi?

— Aşa zice pe firma de deasupra uşii. Desenul.

— Ah, nu. Aceea-i a casei. Semnul Pisicii Negre. Înseamnă binecuvântarea lui Ennu. Da' voi încotro mergeţi? Sunteţi de capul vostru?

— Pe râu la vale, am răspuns.

— Aţi venit cu barca atunci.

A privit afară prin uşa deschisă, pentru a vedea dacă amarase vreo barcă.

— Nu. Pe jos. Ne-am gândit că am putea merge pe râu, dacă ne-ar lua vreo barcă.

— Acu' nu-i niciuna. Mâine o să vină barja lui Pedri.

— O să meargă la vale?

— Până la Sally, a zis bărbatul.

Se părea că aşa îi spuneau râului Sensaly prin părţile acestea.

I-a umplut iar ceaşca lui Melle, după care a revenit la bar şi s-a întors cu două halbe pline cu cidru. Mi-a pus una în faţă şi a ridicat-o pe cealaltă în semn de salut.

Am băut cu el. Melle şi-a ridicat şi ea ceaşca de lapte.

— Dacă vreţi, puteţi rămâne diseară, a zis el.

Melle m-a privit cu ochi scânteietori. Se apropia seara. M-am străduit din răsputeri să dau uitării temerile şi să iau ceea ce ne oferea Norocul. Am aprobat din cap.

— Aveţi cu ce plăti?

Am scos din buzunar două monede de bronz.

— Pentru că dacă n-aveţi, o să-l mănânc pe băieţel, vezi? a urmat piticul pe un ton firesc şi s-a repezit spre Melle cu o faţă hidoasă, ameninţătoare, cu gura căscată.

Ea s-a tras iute îndărăt şi s-a lipit de mine, icnind, dar apoi el a hohotit – înainte chiar ca eu să fi putut zâmbi la gluma aceea. S-a tras înapoi, rânjind.

— M-am speriat, i-a spus Melle.

El a părut încântat. Am simţit inima fetiţei bătând puternic, scuturându-i trupuşorul.

— Lasă banii, mi-a zis hangiul. O să vorbim când plecaţi.

Ne-a trimis la etaj, într-o odăiţă din faţa casei; prin ferestrele joase se vedea râul, iar locul era destul de curat, deşi plin de paturi, nu mai puţin de cinci, aproape lipite între ele. Piticul ne-a gătit o cină bună, pe care am împărţit-o cu doi docheri care mâncau aici în fiecare seară. Ei n-au vorbit, şi gazda n-a spus prea multe. După cină, Melle şi cu mine ne-am plimbat pe docuri, ca să vedem lumina serii pe apă, după care ne-am dus la culcare. La început, n-am putut să adorm, fiindcă mintea îmi alerga întruna printre gânduri şi temeri nerodnice. Până la urmă, m-a luat somnul, dar n-am dormit nicio clipă profund… pentru ca apoi să mă scol brusc în capul oaselor, bâjbâind orbeşte după cuţitul pe care-l lăsasem pe podea lângă pat. Pe scară se auzeau paşi, care se opreau, iar apoi mergeau. Uşa a scârţâit.

În odaie a intrat un bărbat. I-am putut distinge doar silueta mătăhăloasă, în lumina slabă a stelelor ce pătrundea pe fereastră. Am rămas perfect nemişcat, ţinându-mi răsuflarea şi… cuţitul.

Forma întunecată şi masivă s-a împleticit pe lângă patul meu şi-a bâjbâit până la ultimul pat şi s-a aşezat. Am auzit încălţări pocnind pe podea. Bărbatul s-a întins, s-a foit o vreme, a bolborosit o înjurătură şi a rămas neclintit. În scurt timp a început să sforăie. M-am gândit că era un şiretlic.

Voia să ne facă să credem că adormise. A continuat să sforăie însă, prelung şi sonor, până în zori.

Când Melle s-a trezit şi a descoperit un străin în odaie, a fost foarte speriată. Voia să ieşim cât mai repede de-acolo.

Gazda noastră i-a dat lapte cald la micul dejun, iar mie cidru cald, cu pâine bună şi piersici proaspete. Mă simţeam prea agitat şi neliniştit ca să vreau să aştept barja. I-am spus că vom pleca pe jos. El a zis:

— Dacă vreţi să mergeţi pe jos, atunci mergeţi pe jos, dar dacă vreţi să călătoriţi pe apă, barja va fi aici într-un ceas sau două.

Iar Melle a încuviinţat din cap, aşa încât m-am supus.

Barja a sosit pe la mijlocul dimineţii, o ambarcaţiune lungă şi greoaie, care avea la mijloc un soi de casă ce m-a dus cu gândul la barca lui Ammeda din Smârcuri; punţile erau ticsite de lăzi, baloturi de fân, cuşti cu găini, tot soiul de bunuri şi pachete. În timp ce se încărcau şi se descărcau mărfuri, l-am întrebat pe căpitan dacă ne putea lua la bord şi în scurt timp ne-am înţeles pentru un argint până la Sensaly, dar să dormim pe punte. Am revenit la Pisica Neagră ca să achit şederea noastră acolo.

— Un bronz, a spus piticul.

— Două culcuşuri, mâncare şi băutură, am protestat, punând pe masă patru bronzuri.

El mi-a împins două înapoi.

— Arareori am oaspeţi de mărimea mea, mi-a zis fără să zâmbească.

Aşa că pe la amiază am părăsit oraşul şi ne-am suit pe barja lui Pedri, pentru a porni pe râul Ambare. Soarele era strălucitor, zgomotul de pe docuri plin de veselie şi Melle era emoţionată să se afle la bordul unei ambarcaţiuni, deşi se ţinea departe de căpitan şi de ajutorul lui, rămânând mereu foarte aproape de mine. M-am simţit uşurat să fiu pe apă. Am rostit în minte rugăciunea către Stăpânul Izvoarelor şi al Râurilor pe care o învăţasem de la unchiul meu în Ferusi. Am stat lângă Melle şi am privit docherii care au slobozit parâma, apoi pe căpitan care a tras-o la bord, în timp ce dunga de apă clocotitoare s-a lăţit încetişor între

barjă şi doc. Ambarcaţiunea începuse să se răsucească pentru a intra în curentul principal al râului, când un bărbat a apărut pe stradă şi a păşit pe docuri. Era Hoby.

Noi stăteam foarte la vedere, sprijiniţi de peretele cabinei centrale. M-am lăsat imediat pe vine pe punte, ascunzându-mi faţa cu braţele.

— Ce s-a-ntâmplat? a întrebat Melle, aşezându-se şi ea pe vine, lângă mine.

Am cutezat să trag cu ochiul peste antebraţ. Hoby stătea pe doc şi privea după barjă. Nu puteam spune dacă mă văzuse.

— Ce s-a-ntâmplat, Năsosule? a şoptit copila.

În cele din urmă, i-am răspuns:

— Ghinion!

Capitolul 15

Oraşul a dispărut treptat în urma noastră, după cotul râului. Pluteam lin la vale sub soarele fierbinte. Rezemat de marginea barjei, i-am spus lui Melle că văzusem un bărbat pe care-l cunoşteam şi care putea să mă recunoască.

— Din casa lui Barna? a întrebat ea, tot în şoaptă.

Am clătinat din cap.

— De mai demult. Din vremea când eram sclav în oraş.

— E un om rău? a întrebat ea şi am răspuns:

— Da.

Nu credeam că Hoby mă văzuse, dar asta nu mă liniştea cine ştie ce; ajungea să-i întrebe pe docheri sau pe hangiul din Pisica Neagră dacă văzuseră un tânăr cu piele tuciurie şi nas mare, care părea să fie din Smârcuri.

— Nu-ţi face griji în privinţa asta, am adăugat. Noi mergem cu barca, el merge pe jos.

Însă nici afirmaţia asta nu era foarte liniştitoare. Barja înainta cu viteza curentului, fiind dirijată cu o prăjină foarte lungă şi prin cârma de la pupa. Oprea în toate aşezările de pe mal – erau încărcate şi descărcate mărfuri, urcau şi coborau pasageri. Căpitanul mi-a spus că în direcţia opusă, spre amonte, era trasă de nişte cai care mergeau pe un drumeag special de pe mal şi atunci înainta încă şi mai încet. Aşa ceva mi se părea greu de crezut. Ambare, care străbătea câmpiile întinse şi netede, nu avea un curs tocmai rapid, ci şerpuia şi făcea meandre, se târa încetişor, iar pe alocuri abia se mişca. Văcarii foloseau drumeagurile pentru remorcare ca să-şi deplaseze vitele dintr-un loc în altul; uneori ajungeam din urmă câte o cireadă de vaci maro sau bălţate, care înaintau fără grabă, ca toate vacile, mergând în aceeaşi direcţie ca noi, şi ne trebuia foarte mult timp ca să le depăşim.

Zilele petrecute pe apă au fost dulci, monotone şi calme, dar de fiecare dată când amaram la cheiul unui sat, frica mă cuprindea iarăşi şi cercetam toate feţele de pe ţărm. Mă întrebam din nou şi din nou dacă n-ar fi fost mai înţelept să

debarc într-o aşezare de pe malul răsăritean şi să continuăm pe jos drumul spre Sensaly, evitând toate satele şi oraşele. Melle se înzdrăvenise de-acum, însă tot nu putea merge repede sau mult. Era mai bine să plutim, măcar până ajungeam la mai puţin de o zi de mers pe jos de Sensaly. Barja îşi sfârşea călătoria la confluenţa râurilor, în dreptul oraşului Bemette, pe care am decis să-l evit cu orice preţ. Căpitanul barjei îmi spusese că acolo era un bac care traversa Sensaly. Ar fi fost tare bun, dar riscam ca în acel loc să ne aştepte Hoby. Speram doar că nu ne va aştepta mai devreme. Dacă el ar fi mers călare sau cu căruţa, ba poate chiar şi pe jos, ar fi ajuns cu certitudine înaintea barjei, şi deci a noastră, în orice sat de pe malul apusean.

Pedri, căpitanul barjei, ne băga prea puţin în seamă şi nu dorea ca ajutorul lui să irosească timpul vorbind cu noi. Nu eram altceva decât un fel de încărcătură, alături de lăzi, baloturi şi găini, iar între două sate vecine, chiar capre şi bunici, ba odată am avut alături un viţel care a încercat, tot timpul cât a stat pe barjă, să se sinucidă prin înecare. Pedri şi ajutorul lui dormeau în cabina centrală şi făceau de veghe cu schimbul când pluteam. Ne găteam singuri, cumpărând bucate din satele în care ne opream. Melle s-a împrietenit cu orătăniile, care trebuiau să ajungă tocmai în Bemette; toate erau găini dintr-o rasă vestită, cu picioare penate şi cozi extravagante. Erau tare blânde şi i-am cumpărat lui Melle o pungă cu seminţe, cu care să le hrănească. Le-a botezat pe toate şi îşi petrecea ore la rând în preajma lor. Stând lângă păsări, am constatat că mă linişte a cotcodăceala lor molcomă şi continuă. Cârâiturile lor vesele se opreau numai când vreun uliu dădea roată pe cer deasupra râului – şi-atunci, găinile se piteau sub stinghii, ascunzându-se sub penele zbârlite, şi amuţeau.

— Nu-ţi fie frică, Roşcato, le mângâia Melle. Gata, gata, Mititico. Stai cuminte, Repezito. Nu vă poate face niciun rău. N-o să-l las eu.

„Nu-ţi fie frică, Năsosule.”

Am citit din carte. I-am spus lui Melle poezii vechi şi ea a învăţat să recite *Podul peste Nisas*. Am continuat cu *Chamhan*.

— Mi-ar fi plăcut să fi fost cu-adevărat fratele tău, Gav, mi-a murmurat ea într-o seară pe râul întunecat, sub stele.

I-am răspuns tot în şoaptă:

— Tu eşti cu-adevărat sora mea.

Am acostat pe un ponton de pe malul răsăritean. Pedri şi ajutorul lui au început imediat să descarce baloturi de fân. Aici nu era o aşezare, ci doar un soi de magazie-hambar, păzită de doi văcari bătrâni.

— Cât mai este până la Bemette? l-am întrebat pe unul dintre ei şi mi-a răspuns:

— Două-trei ore, cu un cal bun.

M-am întors pe barjă şi i-am spus lui Melle să-şi strângă lucrurile. Raniţa mea era deja pregătită, ticsită cu toată mâncarea pe care o puteam duce. Plătisem transportul înainte să fi pornit pe râu. Am coborât amândoi pe mal şi, când am trecut pe lângă Pedri, i-am spus:

— De-aici o să mergem pe jos, ferma noastră-i puţin înapoi, şi am arătat spre sud-est.

El a mormăit ceva drept răspuns şi s-a întors la baloturi. Ne-am îndepărtat de Ambare în direcţia pe care o indicasem, până am ieşit din raza vizuală a barjei, după care am cotit la stânga, ca să mergem spre nord-est, către Sensaly. Relieful era foarte neted, în majoritate iarbă înaltă, cu câteva pâlcuri de copaci. Melle mergea curajos alături de mine. În timp ce păşea, murmura încetişor o litanie:

— La revedere, Repezito, la revedere, Rozi, la revedere, Ochi-aurii, la revedere, Mititico…

Nu exista o cărare sau un drumeag pe care să înaintăm. Ţinutul nu se schimba şi nu existau forme de relief, decât, foarte departe spre miazănoapte, o linie albastră care puteau fi nori sau dealurile de pe malul opus. Doar soarele îmi spunea în ce direcţie să mergem. La înserat, am poposit într-o dumbravă şi am cinat, apoi ne-am învelit în pături şi am dormit acolo. Nu văzusem vreun semn că am fi fost urmăriţi, totuşi eram sigur că Hoby se afla pe urmele

noastre, că s-ar fi putut chiar să ne aştepte undeva. Groaza de a-l vedea nu mă părăsise nicicând şi mi-a dominat somnul agitat. M-am trezit cu mult înaintea zorilor. Am pornit la prima geană de lumină, continuând, pe cât de bine mă puteam orienta, spre nord-est. Soarele s-a ivit uriaş şi roşu deasupra câmpiilor.

Solul începuse să fie îmbibat de umezeală şi pe alocuri apăreau smârcuri mici şi păpuriş. Pe la amiază, am zărit râul Sensaly.

Era lat – un râu mare. Nu adânc, m-am gândit, deoarece chiar în mijlocul lui puteam vedea bancuri de nisip şi limbi de pietriş, şi existau multe braţe; totuşi de pe mal nu-ţi poţi da seama unde se iuţea curentul şi unde săpase gropi adânci în albie.

— Vom merge spre răsărit în lungul lui, am vorbit pentru Melle şi pentru mine însumi. Vom ajunge la un vad. Sau la un bac. Mesun este încă departe în amonte de-aici, aşa că oricum mergem în direcţia bună, iar când vom putea trece apa, o vom face.

— Bine, a încuviinţat Melle. Cum se numeşte râul?

— Sensaly.

— Îmi place că râurile au nume. Ca oamenii.

A născocit un cântecel din numele acela şi am auzit-o fredonând piţigăiat pe când umblam, *Sen-sally, Sen-sally*… Se înainta greu prin tufărişul şi sălciile de deasupra malului şi, în scurt timp, am coborât pe plaja râului, o întindere lată şi inundabilă de mâl, prundiş şi nisip.

Aici puteam fi văzuţi mai uşor; însă dacă el era pe urmele noastre, n-am fi avut cum să ne ascundem. Nu se zărea nici ţipenie de om. Am văzut doar căprioare şi câţiva bivoli sălbatici.

Când ne-am oprit pentru a-i îngădui lui Melle să se odihnească, am încercat să pescuiesc, dar n-am avut noroc – doar câţiva bibani micuţi. Apa era foarte limpede şi curentul nu era puternic pe distanţa pe care am înaintat în râu. Am văzut două locuri în care mi s-a părut că am putea încerca să-l traversăm, dar pe malul opus existau zone ce păreau periculoase; am mers mai departe.

Am umblat aşa trei zile. Mai aveam mâncare cam pentru două zile, după care trebuia să trăim doar din ce pescuiam. Se făcuse seară şi Melle era istovită. Şi eu mă simţeam obosit. Senzaţia de a fi urmărit mă vlăguia, mai ales că dormeam foarte prost, trezindu-mă întruna peste noapte. Am lăsat fetiţa pe un petic de nisip sub o salcie şi m-am suit pe porţiunea mai înaltă a malului, în căutarea unui vad. Am zărit în faţa noastră urme vagi ce coborau de pe mal şi traversau plaja; într-adevăr, se părea că acolo ar fi existat un vad în râul lat şi presărat de bancuri.

Am privit înapoi şi am văzut un călăreţ care venea spre noi pe lângă apă.

Am alergat jos la Melle şi i-am spus:

— Haidem!

Mi-am ridicat raniţa. Fetiţa a fost speriată şi buimăcită, totuşi şi-a luat imediat pătura în care îşi ţinea lucruşoarele. Am prins-o de mână şi am tras-o după mine, pe cât de repede putea să meargă, spre urmele pe care le zărisem. Cai şi căruţe traversaseră râul pe-aici. Am intrat cu Melle în apă, zicându-i:

— Dacă se adânceşte, o să te iau în spate.

Calea pe care trebuia s-o urmăm a fost limpede la început, deoarece prin apa clară puteam zări fundul puţin adânc dintre bancuri. Când am ajuns la mijlocul albiei, am privit în spate. Călăreţul ne văzuse. Intra călare în râu, cu apa spumegând în jurul calului său. Era Hoby. I-am zărit chipul rotund, dur şi masiv, chipul lui Torm, al Tatălui, chipul stăpânului de sclavi şi al sclavului. Era încruntat şi-şi îndemna calul, iar în acelaşi timp răcnea spre mine cuvinte pe care nu le puteam desluşi.

Am zărit toate acestea dintr-o singură privire, după care mi-am continuat drumul, de-a curmezişul curentului, trăgând copila după mine. Când am văzut că ajungea tot mai greu cu picioarele pe fundul apei, i-am spus:

— Suie-te pe umerii mei, Melle. Să nu mă ţii de gât, dar să te prinzi zdravăn.

Mi-a dat ascultare.

Atunci am ştiut unde eram. Mai fusesem în acest râu, cu povara aceasta pe umeri. Nu m-am uitat în jur, fiindcă eu nu mă uit în jur, eu merg înainte, abia-abia atingând fundul albiei cu tălpile şi iată locul pe unde pare că ar fi bine să merg, drept spre malul opus, însă eu nu merg pe acolo, fiindcă nisipul îmi fuge de sub picioare. Trebuie să merg spre dreapta, şi încă mai mult spre dreapta. Apoi, curentul mă prinde cu o putere teribilă şi nu mai ating fundul râului, încerc să înot şi mă scufund, mă zbat în apă, şi mă scufund… dar simt iarăşi fundul sub tălpi, copila mă strânge puternic, pot sui împotriva curentului teribil, mă pot lupta, urc pe bancuri, mă târăsc icnind printre sălciile ale căror rădăcini sunt afundate în râu, iar de-acolo, numai de-acolo, pot privi înapoi.

Calul se zbătea în curentul adânc, fără călăreţ.

De aici puteam vedea cum toată forţa râului se aduna în braţul acela, imediat în aval de locul pe unde găsisem calea de traversare.

Melle s-a lăsat să lunece din spinarea mea şi s-a lipit strâns de mine, tremurând. Am ţinut-o în braţe, dar nu mă puteam clinti. Am rămas ghemuit, uitându-mă la râu, la calul care era purtat hăt la vale, deşi înota cu disperare. Apoi a început să atingă fundul apei. L-am urmărit cum a revenit, afundându-se şi lunecând la răstimpuri, pe malul de pe care plecase. Am cercetat apa, plaurii, bancurile de prundiş, în sus şi în jos pe râu, din nou şi din nou. Nisip, prundiş, apă strălucitoare.

— Gav, Gav, Năsosule, a suspinat fetiţa, haide. Haide. Trebuie să mergem mai departe. Trebuie să ne-ndepărtăm.

Mă trăgea de picioare.

„Da, cred că trebuie să mergem”, am încercat să spun, însă nu aveam glas. M-am împleticit după Melle şi am făcut câţiva paşi în crângul de sălcii, am ieşit din apă pe pământul uscat. Acolo, picioarele mi-au cedat şi m-am prăbuşit. Am încercat să-i spun lui Melle că eram în regulă, că totul era în regulă, dar n-am putut vorbi. Nu puteam inspira suficient aer. Eram din nou în apă, sub apă. Apa era

limpede şi luminoasă în jurul meu, apoi limpede şi întunecată.

•••

Când mi-am venit în fire, era noapte, o noapte blândă şi înnorată. Râul curgea negru printre bancurile ce se întrevedeau alburii. Ghemotocul mic, umed şi fierbinte lipit de mine era Melle. Am trezit-o, am bâjbâit şi ne-am târât în sus printre tufe, până la un soi de adâncitură în sol care părea să ofere adăpost. Mă simţeam prea neputincios ca să aprind focul. Tot ce aveam în raniţă şi boccele se udase, însă ne-am scos hainele leoarcă, ne-am frecat cu energie trupurile şi ne-am învelit în păturile umede. Ne-am ghemuit iarăşi laolaltă şi am adormit de îndată.

Frica îmi dispăruse. Traversasem al doilea râu. Am dormit mult şi adânc.

Ne-am trezit sub razele soarelui. Ne-am întins lucrurile ude să se usuce şi am mâncat pâine umedă şi mucegăită, chiar acolo, în adâncitura din pământ, printre sălcii. Melle părea să nu fi păţit nimic, dar era tăcută şi mă privea cu atenţie. În cele din urmă, a rostit:

— De-acu' nu mai trebuie să fugim?

— Aşa cred, am zis.

Înainte de a mânca, coborâsem pe mal şi, ascuns în tufăriş, cercetasem mult timp râul şi malurile. Raţiunea îmi spunea că ar trebui să mă tem, raţiunea îmi spunea că Hoby putea să fi înotat până pe malul nostru şi să se fi ascuns în apropiere; dar în acelaşi timp ne-raţiunea îmi spunea: „Eşti în siguranţă; el a dispărut; legătura s-a rupt."

Melle mă privea cu încrederea copiilor.

— Acum suntem în Urdile, i-am spus, unde nu există sclavi. Şi nici vânători de sclavi. Şi… (Nu ştiam însă dacă ea apucase măcar să-l vadă pe Hoby în râu, şi nu ştiam cum să vorbesc despre el.) Şi cred că suntem liberi, am încheiat.

Ea a căzut pe gânduri pentru o vreme.

— Pot să-ţi spun Gav din nou?

— Numele meu întreg, i-am zis, este Gavir Aytana Sidoy. Dar îmi place Năsosu'.

— Năsosu’ şi Chiţăilă, a murmurat Melle privind în jos cu zâmbetul ei micuţ, ca o semilună. Eu mai pot să fiu Miv?

— Ar fi o idee bună. Dacă doreşti, da.

— Acum îl vom vedea pe omul de seamă din oraş?

— Da, am încuviinţat.

Iar după ce lucrurile ni s-au uscat, am pornit la drum.

Călătoria spre Mesun a fost îndeajuns de uşoară, aşa cum fusese de altfel toată călătoria noastră, dar minunat de eliberată de spaima care mă urmărise şi-mi adumbrise drumul dintre râuri. Nu ştiam ce voi face după ce ajungeam în Mesun, cum ne vom câştiga existenţa; totuşi, a pune prea multe întrebări părea lipsit de recunoştinţă pentru Stăpânul Noroc şi Stăpâna Ennu. Deocamdată, ei fuseseră alături de noi şi n-aveau să ne părăsească tocmai acum. Pe când mergeam, le-am cântat în şoaptă imnul lui Caspro.

— Nu cânţi chiar aşa de bine ca alţii, a remarcat tovarăşa mea cu destulă diplomaţie.

— Ştiu asta. Cântă tu, atunci.

Ea a înălţat un glăscior dulce, tremurat, într-un cântec de dragoste pe care-l auzise în casa lui Barna. M-am gândit la sora ei frumoasă şi m-am întrebat dacă şi Melle va fi frumoasă. M-am trezit gândind: „De-ar fi scutită de aşa ceva!” Cu siguranţă însă acela era un gând de sclav. Trebuia să învăţ să gândesc cu mintea liberă.

Urdile era un ţinut plăcut, cu livezi de meri şi drumuri mărginite de plopi, care urca încetişor de la nivelul râului spre dealurile albăstrui pe care le văzusem din depărtare. Am mers pe jos, uneori ne-au mai luat căruţaşii, şi am cumpărat mâncare din pieţele aşezărilor, ori am căpătat lapte de la câte o femeie de la fermă care ne vedea trecând şi căreia i se făcea milă de copilul prăfuit. Am fost aspru mustrat pentru că-mi târâm frăţiorul pe drumuri, dar când frăţiorul s-a lipit strâns de mine şi s-a încruntat loial, mustrările s-au destrămat şi am căpătat hrană sau culcuş în vreun pod cu fân. Aşa încât după cinci zile, revenind către râu, care se îndepărtase printr-o curbă largă de drumul nostru, am ajuns la oraşul Mesun.

Construit pe coline pieptişe deasupra râului, cu acoperişuri de ardezie şi ţigle roşii, cu turnuri şi câteva poduri ornamentate, Mesun era un oraş din piatră, însă nu avea ziduri împrejmuitoare. Asta mi s-a părut ciudat. Nu existau porţi, nici străji în turnuri, nici paznici. N-am văzut nicăieri vreun soldat. Am intrat în oraşul acela măreţ ca într-un sat.

Casele se ridicau deasupra noastră cu câte trei şi patru etaje, pe străzile pline cu oameni, căruţe, cotigi şi cai. Hărmălaia, agitaţia şi înghesuiala ni s-au părut copleşitoare. Melle mă ţinea strâns de mână şi am fost bucuros pentru asta. Am trecut pe lângă o piaţă din apropierea râului, pe lângă care piaţa din Etra părea neînsemnată. M-am gândit că poate cel mai bine ar fi fost să găsesc un han modest unde să ne lăsăm raniţele şi să ne curăţăm un pic, deoarece de-acum arătam ca doi vagabonzi murdari. Când am trecut pe lângă piaţă, căutând tăbliţe care să anunţe hanuri, am zărit doi tineri care coborau legănat pe o stradă abruptă, purtând mantii cenuşiu-maronii lungi, uşoare, şi pălării din catifea, ce le treceau de urechi. Semănau perfect cu o imagine dintr-o carte aflată în biblioteca lui Everra: *Doi studenţi ai universităţii Mesun.* M-au văzut holbându-mă şi unul dintre ei mi-a făcut uşor cu ochiul. Am înaintat un pas şi am spus:

— Scuzaţi-mă, ne-aţi putea spune cum să ajungem la Universitate?

— Drept în sus pe colină, prietene, a răspuns cel care făcuse cu ochiul.

Ne-a privit curios. Nu ştiam ce să-i întreb. În cele din urmă, am zis:

— Se poate înnopta pe undeva pe-aici?

El a încuviinţat şi a spus:

— La Prepeliţă este cel mai ieftin.

— Ba nu, a replicat amicul lui, la Câinele Lătrător.

Primul a zis:

— Asta depinde de gusturile pe care le aveţi pentru insecte: purici la Prepeliţă, ploşniţe la Câine.

Au pornit mai departe pe stradă, râzând.

Am urcat în direcţia din care apăruseră ei. În scurt timp, caldarâmul a lăsat loc unor trepte şi am văzut că urcam pe lângă un zid mare din pietre. Cu mult timp în urmă, Mesun fusese un oraş fortificat, iar acesta era zidul citadelei. Deasupra zidului se înălţau palate din piatră sur-argintie cu acoperişuri foarte ascuţite şi ferestre înalte. Treptele ne-au adus până la urmă pe o străduţă şerpuită, în lungul căreia se înşiruiau case mai mici, iar Melle a şoptit:

— Uite-le.

Erau unul lângă altul, două hanuri, cu firme pe care erau desenate o prepeliţă şi, respectiv, un câine lătrând înverşunat.

— Purici sau ploşniţe? am întrebat-o pe Melle şi ea a răspuns:

— Purici.

Aşa că ne-am dus la Prepeliţă.

Am făcut o baie – cât se poate de bine-venită – şi i-am dat puţinele schimburi de straie hangiţei cu chip acru, pentru a fi spălate. Am fost cu ochii în patru după purici, totuşi păreau mai puţini decât în majoritatea podurilor cu fân în care dormiserăm. După o cină frugală şi nu foarte bună, Melle era gata să meargă la culcare. Se comportase bine pe toată durata călătoriei, dar în fiecare zi ajunsese până aproape de limitele puterilor ei firave. În ultimele două zile avusese crize de plâns şi răbufniri de iritare, ca orice copil vlăguit. Eu însumi eram destul de obosit, totuşi mă simţeam cuprins de o energie clocotitoare aici, în oraş, care nu mi-ar fi îngăduit să mă odihnesc. Am întrebat-o pe Melle dacă va fi îngrijorată în cazul în care ieşeam pe-afară. Stătea întinsă în pat, ţinându-şi talismanul Ennu pe piept, cu ponchoul iubit întins peste pătură.

— Nu, Năsosule, mi-a răspuns, nu voi fi îngrijorată.

Însă a părut un pic tristă, şi vocea i-a tremurat.

— Eh, am zis, poate n-o să mă duc.

— Ba *să te duci*, a spus ea îmbufnată. *Du-te!* Eu mă culc imediat!

A închis ochii, încruntându-se.

— Bine. O să mă-ntorc înainte să se-ntunece.

M-a ignorat, strângând şi mai tare din pleoape. Am părăsit odaia.

Când am ieşit pe stradă, aceiaşi doi tineri se întorceau, gâfâind uşor după urcuş, iar cel care-mi făcuse cu ochiul m-a zărit.

— Ai ales puricii, da?

Avea un zâmbet plăcut şi era deschis faţă de mine. Am văzut în această a doua întâlnire un semn pe care ar fi trebuit să-l urmez şi am întrebat:

— Sunteţi studenţi la Universitate?

El s-a oprit şi a încuviinţat din cap; tovarăşul lui s-a oprit şi el, dar parcă fără chef.

— Aş dori să ştiu cum pot ajunge student.

— Mă gândisem că despre asta poate fi vorba.

— Mi-aţi putea spune… măcar… cum aş putea… Pe cine-ar trebui să-ntreb…

— Nu te-a trimis nimeni aici? Un învăţător, un dascăl cu care ai studiat?

Inima mi s-a prăbuşit în piept.

— Nu, am spus.

El şi-a înclinat pe un umăr capul, cu pălăria lui ridicolă cu tot, dar spilcuită, din catifea.

— Haide cu noi la Butoiul fără Fund să bei ceva, a zis el. Eu mă numesc Sampater Yille, iar el este Gola Meddera. El este la Drept, eu la Litere.

Mi-am rostit numele, apoi am spus:

— Eu am fost sclav în Etra.

A trebuit să spun asta mai întâi de orice altceva, înainte ca ei să se simtă ruşinaţi că-şi oferiseră prietenia unui sclav.

— În Etra? Ai fost acolo în timpul asediului? a întrebat Sampater, iar Gola a zis:

— Haide-odată, că mi-e sete!

Am băut bere la Butoiul fără Fund, o berărie aglomerată şi gălăgioasă, plină cu studenţi, dintre care cei mai mulţi erau de vârsta mea sau ceva mai mari. Sampater şi Gola erau în principal interesaţi să deşerte în ei cât mai multă bere cu putinţă şi cât mai repede cu putinţă şi să stea de

vorbă cu toţi din berărie, dar m-au prezentat tuturor şi mi s-au dat sfaturi despre unde să merg şi pe cine să văd pentru a urma cursurile de Litere la Universitate. Când s-a dovedit că nu ştiam nici măcar pe unul dintre profesorii faimoşi pomeniţi de ei, Sampater a întrebat:

— Ai venit aici fără să ştii pe nimeni cu care să studiezi? N-aveai habar de niciun nume?

— Ştiu doar numele Orrec Caspro.

— Ha! S-a zgâit la mine, a râs şi a ridicat halba: Prin urmare, eşti poet!

— Nu, nu. Eu doar…

Nu ştiam ce eram. Nu cunoşteam destule ca să ştiu ce eram sau ce doream să fac ori să fiu. Niciodată nu mă simţisem atât de ignorant.

Sampater şi-a deşertat halba şi a răcnit:

— Mai bem un rând, pe socoteala mea, şi te duc la el acasă.

— Nu, nu pot…

— De ce nu? Să ştii că el nu-i profesor, n-are niciun statut. Nu trebuie să te-apropii de el în genunchi. Vom merge direct la el, nu-i departe.

Am izbutit să scap, insistând că trebuia să revin la fratele meu mezin. Am plătit berea noastră, ceea ce mi-a atras simpatia ambilor prieteni, şi Sampater mi-a explicat cum să ajung la Caspro, care locuia la o casă sau două după colţ.

— Du-te să-l vezi, mi-a spus, du-te chiar mâine. Sau… fii atent, o să vin eu să te iau.

L-am asigurat că mă voi duce şi că mă voi folosi de numele lui ca recomandare, şi astfel am scăpat de la Butoiul fără Fund şi am revenit la Prepeliţă, simţindu-mă ameţit.

M-am trezit devreme şi, pe măsură ce lumina zilei a sporit în odaia cu tavan scund, am ajuns la o hotărâre. Planurile mele vagi de a deveni student la Universitate se destrămaseră. Nu aveam destui bani, nu aveam destulă educaţie şi nu credeam că aş fi putut deveni unul dintre

tinerii nepăsători de la Butoiul fără Fund. Erau într-adevăr de vârsta mea, dar ajunseserăm la anii aceia pe căi diferite.

Doream de fapt să muncesc, să mă întreţin pe mine şi pe Melle. Într-un oraş atât de mare, fără sclavi, trebuiau să fie multe de făcut. Cunoşteam numele unui singur om din Mesun: aşa că aveam să merg acolo. Dacă el nu-mi putea da ceva să muncesc, aveam să găsesc în altă parte.

După ce Melle s-a sculat, i-am spus că vom merge să cumpărăm straie noi, frumoase, de oraş. I-a plăcut ideea. Hangiţa acră ne-a zis cum să ajungem la târgul de îmbrăcăminte de la poalele colinei pe care se înălţa citadela, iar acolo am găsit o sumedenie de tarabe cu veşminte purtate, de unde ne puteam îmbrăca decent, ba chiar cumva pretenţios.

Am văzut-o pe Melle privind cu admiraţie melancolică la o rochie din mătase ivorie uzată, însă cu model frumos.

— Chiţăilă, i-am zis, să ştii că nu mai trebuie să fii tot Miv.

Şi-a tras capul între umeri, sfioasă.

— E prea mare, a şoptit.

De fapt era o rochie pentru o femeie matură. După ce am admirat-o şi am lăsat-o în urmă, ea mi-a spus:

— Mi-a amintit de Diero.

Avea dreptate.

În cele din urmă, ne-am cumpărat amândoi pantalonii, cămăşile de in şi vesta sau tunica negre pe care le purtau majoritatea bărbaţilor şi băieţilor din Mesun. Pentru Melle am găsit o vestă micuţă şi elegantă, cu nasturi din bănuţi de alamă. Şi-a privit întruna nasturii pe când urcam înapoi, către citadelă.

— Acum, mi-a zis, n-o să mai rămân niciodată fără bani.

Am mâncat pâine cu untdelemn şi măsline la o tarabă de pe stradă, după care i-am spus:

— Acum vom merge la omul de seamă.

Melle a fost încântată şi a pornit în fugă pe strada abruptă din piatră, înaintea mea. Eu mergeam cu un soi de hotărâre încăpăţânată, oarbă, înspăimântată. La întoarcere, trecusem pe la han şi luasem pacheţelul învelit în foaie de

rogojină, pe care-l ţineam acum în mână. Îndrumările lui Sampater fuseseră bune; am găsit casa – înaltă şi îngustă, lipită de piatra colinei, ultima de pe stradă. Am ciocănit.

O tânără a deschis uşa. Avea pielea atât de albă, încât faţa ei parcă lumina. Melle şi cu mine am rămas holbându-ne la părul ei – eu nu mai văzusem în viaţa mea aşa ceva. Era ca firul cel mai subţire de aur, era ca lâna oilor toarsă, o minunăţie de lumină în jurul capului ei.

— Ah! a făcut Melle şi am fost cât pe-aci s-o imit.

Tânăra a surâs uşor. Presupun că eram destul de caraghioşi, băiatul mare şi băiatul mic, foarte curaţi, foarte ţepeni, stând în prag cu ochii holbaţi. Zâmbetul ei era blând şi asta m-a încurajat.

— Am venit în Mesun ca să-l văd pe Orrec Caspro, dacă… dacă este posibil, am rostit eu.

— Cred că este posibil, a spus ea. Cine să-l anunţ că-l caută?

— Mă numesc Gavir Aytana Sidoy. Şi… el este… fratele meu… Miv…

— Mă numesc Melle, a spus Melle. Sunt fată.

A ridicat umerii şi a plecat ochii, încruntându-se sălbatic, ca un şoim micuţ.

— Vă rog să intraţi, a zis tânăra. Eu mă numesc Memer Galva. O să văd dacă Orrec este liber…

Şi a dispărut, iute şi lin, purtându-şi părul minunat ca pe flacăra unei lumânări, un nimb de lumină solară.

Am rămas în holul îngust de la intrare. De o parte şi alta erau mai multe uşi.

Melle m-a prins de mână.

— E bine dacă nu mai sunt Miv? a şoptit.

— Bineînţeles. Mă bucur că nu mai eşti Miv.

A încuviinţat din cap. După aceea a exclamat răsunător:

— Ah!

Am privit în direcţia în care se uita ea, ceva mai departe. Un leu traversa holul.

Nu ne-a băgat deloc în seamă, ci a rămas în pragul unei uşi, şfichiuind din coadă şi privind nervos peste umăr. Nu

era un leu negru de smârcuri; avea culoarea nisipului şi nu era foarte mare. Am murmurat fără glas:

— Ennu!

— Vin, a zis o femeie şi a apărut, traversând holul, urmând leul.

Ne-a zărit şi s-a oprit.

— Vai de mine, a rostit. Vă rog, nu vă temeţi. Este blândă. N-am ştiut că e cineva aici. Nu vreţi să intraţi în odaia vetrei?

Leul s-a întors şi s-a aşezat, cu aceeaşi privire de iritare nerăbdătoare. Femeia şi-a lăsat palma pe capul lui şi i-a spus ceva, iar leul a făcut „Aouuu”, pe un ton de reproş.

Am privit-o pe Melle. Stătea nemişcată, zgâindu-se la leu, însă nu puteam spune dacă era îngrozită sau fascinată. Femeia i s-a adresat:

— O cheamă Shetar şi trăieşte cu noi de când era pui. Vrei s-o mângâi? Îi place să fie mângâiată.

Glasul femeii era extraordinar de plăcut, cu ton scăzut, aproape răguşit, dar cu o legănare melodioasă. Şi vorbea cu accentul din Tărâmurile de Sus, precum Chamry Bern.

Melle m-a strâns încă şi mai tare de mână şi a încuviinţat în tăcere.

Am înaintat împreună cu ea, nesigur. Femeia ne-a surâs şi a zis:

— Mă numesc Gry.

— Ea este Melle. Eu sunt Gavir.

— Melle! Ce nume frumos! Shetar, salut-o, te rog, pe Melle aşa cum se cuvine.

Leoaica s-a sculat şi, cu faţa la noi, a făcut o plecăciune adâncă – mai exact, şi-a întins labele din faţă aşa cum fac pisicile, cu botul pe labe. După aceea s-a ridicat şi s-a uitat cu subînţeles la Gry, care a scos ceva din buzunar şi i l-a strecurat în bot.

— Bravo, leoaico, a spus ea.

În scurt timp, Melle mângâia capul masiv al leoaicei şi gâtul lat. Gry a vorbit cu ea destins, liniştitor, răspunzându-i la întrebările despre Shetar. A spus că era doar un fel de leoaică. „Un fel de” pentru o leoaică mi se părea de ajuns.

Privindu-mă, Gry a întrebat:

— Ai venit să-l vezi pe Orrec?

— Da. Ăăă... doamna aceea a zis să aşteptăm.

Aproape imediat, Memer Galva s-a întors în hol.

— A spus să urcaţi în cabinetul lui, ni s-a adresat. Dacă vreţi, vă conduc.

— Poate că Melle ar vrea să rămână o vreme cu noi şi cu Shetar, a rostit Gry.

— Oh, da, vă rog, a zis fetiţa şi s-a uitat la mine să vadă dacă aveam ceva împotrivă.

— Da, vă rog, am repetat.

Inima îmi bătea atât de tare, încât nu puteam gândi. Am urmat flacăra deschisă la culoare a părului lui Memer, în sus pe o scară îngustă, pe alt hol.

Când a deschis uşa, am ştiut unde eram. O ştiu, mi-o reamintesc. Am fost aici de multe ori, odaia întunecoasă, masa ticsită de cărţi sub o fereastră înaltă, lampa. Cunosc chipul care se întoarce spre mine, alert, solemn, deschis, cunosc glasul care-mi rosteşte numele...

N-am putut spune nimic. Am rămas ca o stană de piatră. El m-a privit fix.

— Ce este? a întrebat cu voce înceată.

Am izbutit să spun că-mi cer scuze, iar el m-a poftit să mă aşez şi, îndepărtând nişte cărţi de pe un alt scaun, a luat loc cu faţa către mine.

— Aşadar...?

Strângeam în mâini pachetul. L-am desfăcut, bâjbâind, şi am ridicat cartea spre el.

— Când eram sclav, mi s-a interzis să-ţi citesc opera. Dar am căpătat cartea asta de la un tovarăş de sclavie. Când am pierdut totul, am pierdut-o şi pe ea, însă mi-a fost redată. A venit cu mine peste râul morţii şi râul vieţii. A fost pentru mine semnul locului unde se află comoara mea. Mi-a fost călăuză. Aşa încât... Aşa încât am urmat-o până la creatorul ei. Şi văzându-te pe tine, am ştiut că te-am văzut toată viaţa... că-mi era menit să vin aici.

A luat cărticica şi i-a privit legăturile uzate şi umflate de apă, răsucind-o în mâini. A deschis-o încetişor. De pe pagina la care s-a deschis, a citit:

— *Căutând să crească, trei lucruri întăresc sufletul: iubirea, învăţătura, libertatea*, a zis el, suspinând apoi. Nu eram cu mult mai vârstnic decât tine când am scris asta, a adăugat uşor amuzat.

A ridicat ochii la mine. Mi-a restituit cartea şi a zis:

— Mă onorezi, Gavir Aytana. Îmi dai darul pe care numai cititorul îl poate da scriitorului. Există ceva ce ţi-aş putea da eu?

Şi el vorbea precum Chamry Bern.

Am rămas ca amorţit. Revărsarea mea de elocvenţă se sfârşise, limba îmi era legată.

— Ei bine, a urmat tot el, putem vorbi despre asta în curând, a zis el, cu blândeţe şi solicitudine. Spune-mi ceva despre tine. Unde ai fost în sclavie? Îmi dau seama că nu în partea mea din lume. Sclavii din Tărâmurile de Sus nu au mai multă ştiinţă de carte decât stăpânii lor.

— În Casa Arca din oraşul Etra, am spus.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi când am rostit acele cuvinte.

— Cred însă că ai tăi erau din Smârcuri, nu?

— Sora mea şi cu mine am fost răpiţi de vânătorii de sclavi…

Şi în felul acela a aflat povestea mea, într-o versiune prescurtată, totuşi a insistat, punând întrebări şi nelăsându-mă să mă grăbesc şi să ajung direct la sfârşit. Am spus puţine despre felul cum murise Sallo, pentru că nu-l puteam împovăra pe un străin cu suferinţa inimii mele. Când am ajuns la întoarcerea mea în codru şi la felul cum Melle şi cu mine ne-am întâlnit acolo, ochii i-au licărit.

— Melle a fost numele mamei mele, a spus el. Şi al fiicei mele.

Glasul i-a coborât când a zis-o. Şi-a ferit ochii.

— Şi o ai pe copila aceasta cu tine? Aşa a spus Memer…

— N-am putut-o lăsa acolo, am răspuns, simţind că prezenţa ei necesita o scuză.

— Unii ar fi putut s-o facă.

— Este foarte talentată… n-am avut niciodată o elevă atât de isteaţă. Sper că aici…

Apoi m-am oprit. Ce speram eu – pentru Melle, ori pentru mine însumi?

— Cu siguranţă, aici poate să capete ceea ce are nevoie, a rostit Orrec Caspro prompt şi ferm. Cum ai călătorit cu o copilă atât de mică tocmai din Codrul Daneran până la Mesun? Nu are cum să-ţi fi fost uşor.

— A fost destul de uşor, până am aflat că… până am aflat că duşmanii mei din Arcamand continuau să mă vâneze, să mă urmărească.

Până atunci, nu-i numisem încă pe Torm şi Hoby. A trebuit să mă întorc şi să spun cine erau ei şi să spun că sora mea murise din cauza lor.

Când i-am povestit despre cum mă urmărise Hoby şi cum ne vânase, ca şi despre traversarea râului Sensaly, a ascultat ţinându-şi răsuflarea, aşa cum cei din tabăra lui Brigin ascultaseră *Asediul şi căderea cetăţii Sentas*.

— L-ai văzut înecându-se? m-a întrebat.

Am clătinat din cap.

— Am văzut calul fără călăreţ. Nimic altceva. Râul este lat şi n-am putut vedea în lungul malului pe care mă aflam. Poate că s-a înecat. Poate că nu. Cred totuşi… Este ca şi cum un lanţ s-ar fi rupt.

Caspro a tăcut o vreme, gândindu-se.

— Vreau ca Memer şi Gry să audă asta. Vreau să aflu mai multe despre ceea ce tu numeşti amintiri – viziunile tale… M-ai văzut pe mine!

A ridicat ochii şi a râs, privindu-mă cu simpatie, amuzat şi întrebător.

— Şi vreau s-o cunosc pe tovarăşa ta. Coborâm?

Lângă casă era o grădiniţă, foarte îngustă, înghesuită între pereţii casei şi stânca înaltă care se ridica în spate. Strălucea de soarele de la sfârşitul dimineţii şi de florile de la sfârşitul verii. Pentru o clipă, mi-am amintit florile. Exista un izvor mititel, care mai degrabă picura decât susura. Pe lespezile de piatră şi băncile de marmură din jur, cele două

femei, fata şi leoaica stăteau de vorbă – mai precis, leoaica adormise, în timp ce Melle o mângâia visător şi femeile discutau.

— Ai cunoscut-o pe soţia mea, Gry Barre, mi-a spus Caspro când am intrat în grădiniţă. Ea şi cu mine suntem din Tărâmurile de Sus. Memer Galva ni s-a alăturat din căminul ei, oraşul Ansul; ne este oaspete anul acesta. Eu o învăţ despre poeţii moderni, iar ea mă învaţă aritana, graiul străvechi al poporului ei. Acum, dacă vrei, mă poţi prezenta însoţitoarei tale.

Însă când ne-am apropiat, Melle s-a sculat iute şi şi-a ascuns faţa, lipindu-se de mine. Nu-i stătea în fire şi n-am ştiut ce să fac.

— Melle, am rostit, el este gazda noastră – omul de seamă pe care am venit să-l vedem.

S-a strâns şi mai tare lângă picioarele mele şi n-a vrut să-şi înalţe privirea.

— Nu-i nimic, a spus Caspro.

Chipul i s-a încruntat pentru o clipă. După care, fără să se uite ori să se apropie de Melle, a spus cu glas plăcut:

— Gry, Memer, va trebui să-i mai ţinem o vreme pe oaspeţii noştri, ca să le puteţi auzi povestea.

— Melle ne-a povestit despre găinile de pe barjă, a zis Memer.

Lumina soarelui pe părul ei era minunată, radiantă. Nu mă puteam uita la ea, dar nici nu-mi puteam desprinde ochii de la ea. Caspro s-a aşezat pe bancă lângă Memer, aşa încât m-am aşezat pe altă bancă şi am ţinut-o pe Melle lângă picioarele mele, în cercul braţelor mele, apărând-o astfel pe ea, dar şi pe mine.

— Cred că este timpul să gustăm ceva, a intervenit Gry. Melle, vrei să vii să mă ajuţi? Ne-ntoarcem repede.

Melle a îngăduit să fie luată de lângă mine, însă a continuat să-şi ferească faţa de Caspro când a plecat.

Mi-am cerut scuze pentru purtarea ei. Caspro a spus simplu:

— Cum ar putea face altfel?

Şi, când m-am gândit la cele petrecute în timpul călătoriei noastre, mi-am dat seama că singurii bărbaţi cu care Melle vorbise sau pe care măcar îi privise fuseseră hangiul pitic, despre care poate să fi crezut că era un soi ciudat de copil, şi văcarul, care-i câştigase încrederea încet-încet. Ea se ţinuse departe, întruna, de bărbaţii de pe barjă şi de oricare alţi bărbaţi. Nu înţelesesem până atunci. Mi-a frânt inima.

— Eşti din Smârcuri? m-a întrebat Memer.

Toţi oamenii aceştia aveau glasuri frumoase; al ei era precum curgerea apei.

— Acolo m-am născut, a fost tot ce-am putut răspunde.

— Şi a fost răpit de vânătorii de sclavi pe când era prunc, împreună cu sora lui, a zis Caspro, şi dus în Etra. Iar acolo te-au crescut pentru a deveni un om educat, nu-i aşa? Cine ţi-a fost dascăl?

— Un sclav. Se numea Everra.

— Ce cărţi aveaţi? Nu cred că Oraşele-Stat sunt lăcaşuri de cunoaştere – deşi în Pagadi există cu siguranţă cărturari de seamă şi câţiva poeţi minunaţi –, însă acolo soldaţii sunt mai renumiţi decât cărturarii.

— Toate cărţile lui Everra erau vechi, am răspuns. El nu ne îngăduia să-i citim pe moderni… ceea ce el numea moderni…

— Pe cei ca mine, a zis Caspro cu surâsul lui scurt şi larg. Ştiu, ştiu. Nema, *Epicii* şi *Pildele* lui Trudec… Cu astea au început şi cu mine în Derris-de-lângă-apă! Aşadar ai fost educat pentru a-i putea învăţa pe copiii Casei. Până aici este bine. Deşi să ţii un dascăl ca sclav…

— Nu era o sclavie rea, am spus. Până ce…

M-am oprit.

— Sclavia poate să nu fie rea? a întrebat Memer.

— Da, dacă stăpânii tăi nu sunt oameni răi… şi dacă tu nu ştii că există şi altceva, am răspuns. Dacă toţi cred că aşa trebuie să stea lucrurile, şi nu altfel, atunci nu poţi să ştii că este… că este greşit.

— Nu poţi să ştii? a repetat ea, nu acuzator sau tăgăduitor, ci pur şi simplu întrebând, şi gândindu-se pe

când întreba. M-a privit direct şi a rostit: Eu am fost sclavă în Ansul. Toţi ai mei au fost. Dar pentru că am fost cuceriţi, nu prin naştere. Noi n-am ajuns să credem că eram sclavi prin ordinea firească a lucrurilor. Asta trebuie să fie ceva cu totul diferit.

Doream să stau de vorbă cu ea, dar n-am putut.

— Un sclav, m-am adresat lui Caspro, m-a învăţat imnul Libertăţii scris de tine.

Surâsul lui Memer i-a luminat pentru o clipă chipul grav şi tăcut. Deşi pielea îi era atât de albă, avea ochi negri care sclipeau ca focul în opal.

— Noi am cântat cântecul acela în Ansul când i-am alungat pe alzi, a zis ea.

— Melodia e importantă, a spus Caspro. Este o melodie frumoasă. Se reţine uşor şi poate fi fredonată.

S-a întins, bucurându-se de căldura soarelui, şi a continuat:

— Vreau să aud mai multe despre Barna şi despre oraşul lui. Pare că acolo a fost o tragedie amară. Orice mi-ai putea spune mă interesează să aflu. Ai zis însă că ai devenit bardul lui, recitatorul lui. Ai aşadar o memorie bună?

— Foarte bună. Asta este puterea mea.

— Aha! a zis el, cumva mirat de răspunsul meu ferm. Memorezi fără dificultate?

— Fără să încerc, am răspuns. Este o parte din motivul pentru care am venit aici. La ce slujeşte să ai mintea plină cu tot ce ai citit vreodată? Oamenilor le plăcea să asculte poveştile, acolo, în codru. Dar ce puteam face cu ele în Smârcuri? Sau altundeva? Mă gândisem că poate la Universitate…

— Da, da, absolut, a încuviinţat Caspro. Sau poate… Mă rog, vom vedea. Uite că vin *mederendefereho en refema* – am zis bine, Memer? În aritană înseamnă *frumoasele femei care aduc mâncarea*. Sunt convins că o să vrei să înveţi aritana, Gavir. Ia gândeşte-te, alt grai – un grai diferit de al nostru! –, nu complet, desigur, fiindcă este strămoşul graiului nostru, însă destul de diferit… şi o poezie complet nouă!

Pe când vorbea, cu înflăcărarea nestăvilită care văzusem deja că-l caracteriza, era atent să nu se uite la Melle, ci doar la soţia lui, şi nici nu s-a apropiat de Melle când a dat o mână de ajutor la aşezarea fructelor pe o bancă neocupată. Ele aduseseră pâine şi brânză, măsline, fructe şi un cidru subţire şi deloc tare.

— Unde staţi? a întrebat Gry.

— La Prepeliţă, i-am răspuns şi ea a comentat:

— Cum sunt puricii?

— Nu foarte răi. Nu-i aşa, Melle?

Fetiţa venise din nou să se lipească de mine. A clătinat din cap şi s-a scărpinat pe umăr.

— Shetar are purici, dar sunt numai ai ei, i-a spus Gry. Purici de lei. N-o să-i împartă cu noi. Iar puricii din Prepeliţă n-o s-o muşte.

Shetar deschisese un ochi, găsise mâncarea neinteresantă şi revenise la picoteală.

După ce a mâncat puţin, Melle s-a aşezat pe lespezile din faţa mea, dar aproape de leoaică, atât cât s-o poată mângâia. Ea şi Gry au continuat conversaţia în şoaptă, în timp ce Caspro a vorbit cu mine, iar Memer a intervenit la răstimpuri. În mod blând şi ocolit, el a căutat să afle cât de educat eram, ce ştiam şi ce nu ştiam. Din puţinele cuvinte spuse de Memer, crezusem că ea trebuia să ştie tot ce era de ştiut ca poezii şi poveşti. Însă când am ajuns la istorie, şi-a declarat ignoranţa, spunând că nu cunoştea decât istoria oraşului Ansul, şi nici pe aceea prea bine, fiindcă toate cărţile din Ansul fuseseră distruse de cuceritorii oraşului. Am vrut să aud povestea aceea hidoasă, însă Caspro, perseverent în mod blajin, şi-a continuat cursul întrebărilor, până a aflat ce dorea să ştie, ba chiar a obţinut de la mine o mărturisire a vechii şi prosteştii mele ambiţii de a scrie istoria Oraşelor-Stat.

— Nu cred că voi face asta vreodată, am zis încercând să iau totul în glumă, deoarece ar însemna să revin acolo.

— Şi de ce n-ai reveni? s-a încruntat Caspro.

— Sunt un sclav fugar.

— Cetăţenii din Urdile sunt oameni liberi, a replicat el tot încruntat. Nimeni nu-i poate declara sclavi, indiferent unde ar merge.

— Dar eu nu sunt un cetăţean al ţinutului Urdile.

— Dacă vei merge la Camera Comunelor, însoţit de mine ca să mă pun chezaş, poţi deveni cetăţean chiar mâine. Aici trăiesc mulţi foşti sclavi, care vin şi pleacă liber în Asion şi Oraşele-Stat, în calitate de cetăţeni ai ţinutului Urdile. În privinţa istoriei însă, s-ar putea să găseşti documente mai bune în biblioteca Universităţii de-aici, decât în Oraşele-Stat.

— Ei nu ştiu să le preţuiască, am rostit cu tristeţe, gândindu-mă la minunatele pergamente şi anale pe care le ţinusem în mâini în Altarul Înaintaşilor.

— Poate că vei reuşi să le arăţi cum să le pună în valoare… cu timpul, a zis Caspro. Primul lucru ce trebuie făcut este să devii cetăţean. După aceea, să te înscrii la Universitate.

— Caspro-dí, nu am mulţi bani. Cred că primul lucru pe care ar trebui să-l fac este să-mi găsesc un loc de muncă.

— În privinţa asta, am deja o idee, dacă şi Gry va fi de acord. Bănuiesc că eşti un copist bun, da?

— Oh, da, am aprobat amintindu-mi de lecţiile necontenite ale lui Everra.

— Eu am nevoie de un copist. Şi mi-ar fi de asemenea de folos cineva cu o memorie realmente bună, pentru că am necazuri cu ochii.

A spus-o cu nepăsare şi ochii lui negri păreau destul de limpezi, dar când a vorbit, i-a apărut o cută pe faţă şi am zărit-o şi pe Gry aruncându-i o căutătură scurtă.

— De pildă, acum… dacă aş fi avut nevoie de o referinţă din Denios pentru o prelegere şi nu mi-aş fi putut aminti ce vine după *Lasă lebăda să zboare spre miazănoapte…?*

Am continuat versurile:

Lasă gânsacul sur să zboare lângă gâsca sură,
Spre miazănoapte, primăvara: eu plec spre miazăzi.

— Aha! s-a luminat Memer la faţă. Îmi place poezia asta!

— Bineînţeles că-ţi place, a zis Caspro. Nu este totuşi prea cunoscută, decât pentru locuitorii Ţinuturilor din Miazăzi care tânjesc după căminul natal.

Eu m-am gândit la Tadder, locuitorul Ţinuturilor din Miazănoapte care tânjea după căminul natal, şi care-mi împrumutase volumul de Denios unde citisem poezia. Caspro a continuat:

— Mă gândeam că mi-ar putea fi foarte util să am în casă un soi de antologie vie. Dacă asemenea muncă ţi se pare câtuşi de puţin atrăgătoare, Gavir. Bineînţeles, dacă există ceva ce să nu ştii pe de rost, mă poţi ajuta să caut prin cărţi. Am foarte multe cărţi. Iar atunci, te-ai putea înscrie la Universitate. Ce crezi, Gry?

Soţia lui stătea pe lespezile de pe jos, alături de Melle. A ridicat un braţ şi l-a prins de mână şi, pentru un moment, s-au privit unul pe celălalt cu dragoste, calm şi intens. Melle s-a uitat de la ea la el. S-a uitat atentă la el, încruntându-se, studiindu-l.

— Pare o idee excelentă, a zis Gry.

— Ştii, mi-a spus el, avem două odăi goale aici. Una este a lui Memer, atâta vreme cât ne va îngădui s-o ţinem alături de noi – cel puţin până iarna viitoare. Sus, în mansardă, mai sunt două odăi unde au locuit două tinere din Bendraman, care au fost până de curând studente. Ele s-au întors însă în Derris-de-lângă-apă ca să-i uluiască pe bunii preoţi cu învăţătura lor, aşa încât odăile sunt goale. Te aşteaptă pe tine şi pe Melle.

— Orrec, a rostit soţia lui, ar trebui să-i laşi lui Gavir timp să se gândească.

— Adesea, timpul de gândire este un lucru periculos, a spus el.

M-a privit cu un zâmbet care era în acelaşi timp o scuză şi o provocare.

— Eu aş… Ar… Noi am…

Nu puteam rosti o propoziţie completă.

— Pentru mine ar fi o mare plăcere să am o copilă în casă, a zis Gry. Copila aceasta. Dacă i-ar face plăcere lui Melle.

Melle s-a uitat la ea, apoi la mine. Am spus:

— Melle, gazdele noastre ne invită să locuim cu ei.

— Cu Shetar?

— Da.

— Şi cu Gry? Şi cu Memer?

— Da.

N-a spus nimic, dar a încuviinţat din cap şi a început să mângâie iar blana deasă a leoaicei. Leoaica sforăia slab, însă perceptibil.

— Perfect, am stabilit atunci, a zis Caspro cu accentul lui specific din Tărâmurile de Sus. Duceţi-vă şi luaţi-vă lucrurile din hanul La Prepeliţă şi mutaţi-vă aici.

Şovăiam, nevenindu-mi să cred.

— Nu m-ai văzut tu, în urmă cu jumătate din viaţa ta, în viziunile tale, şi nu ţi-am rostit eu numele? Nu veneai aici, la mine? a întrebat el, încet, dar pătimaş. Dacă suntem călăuziţi, ne putem certa cu călăuza?

Gry m-a privit cu simpatie.

Memer s-a uitat la Caspro, a surâs şi mi-a spus:

— Este foarte greu să argumentezi.

— Eu… eu nu vreau să argumentez, m-am bâlbâit. Atât doar că…

Şi m-am poticnit din nou.

Melle s-a sculat şi s-a aşezat lângă mine pe bancă, lipindu-se strâns de trupul meu.

— Năsosule, a şoptit. Nu plânge! Va fi bine.

— Ştiu, am încuviinţat cuprinzând-o cu braţul. Ştiu că aşa va fi.